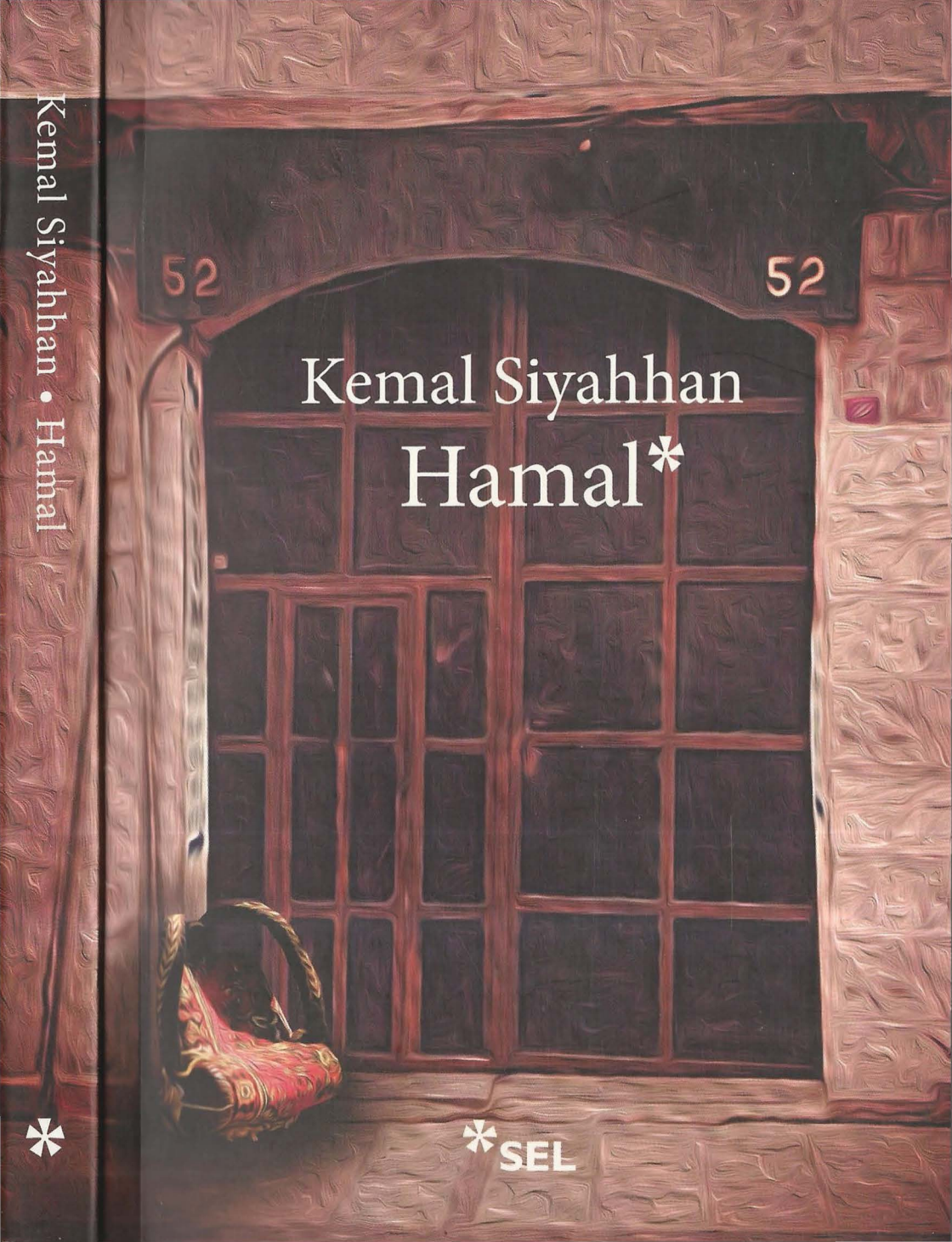

Kemal Siyahhan • Hamal

*

HAMAL*

KEMAL SİYAHHAN, 1963'te Şanlıurfa, Siverek'de doğdu. Erken yaşta iş hayatına atıldı ve tekstil (perde) sektöründe önemli başarılara imza attı.

1979 yılından itibaren *Atmaca, Deli, Öküz, Hayvan, Esmer* ve *Deve* gibi bazı mizah ve edebiyat dergilerine sayısız karikatür ve resimli öyküler çizdi.

Yazarın, Öylesine Yaşandı (*2002*), Lale Bahçelerinden Fransız Sokaklarına (*Leman Yayıncılık, 2006*) resimli romanlarının yanı sıra, Kenger (*2008*) Yalnız Mor (*2009*) Roza'nın Gözleri (*2010*) Sanrı ve Gerçek (*2011*) ve Bermal (*2012*) adlı yayınlanmış eserleri bulunmaktadır.

*SEL YAYINCILIK / ROMAN

*SEL YAYINCILIK
Piyerloti Cad. 11 / 3 Çemberlitaş - İstanbul
Tel. (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
E-mail: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19, Giriş Kat
Cağaloğlu - İstanbul
E-mail: siparis@selyayincilik.com
Tel. (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 683
ISBN 978-975-570-701-3

HAMAL
Kemal Siyahhan
Roman

© Kemal Siyahhan, 2014
© Sel Yayıncılık, 2014

Genel Yayın Yönetmeni: İrfan Sancı
Kapak tasarım ve teknik hazırlık: Gülay Tunç

Birinci Baskı: Aralık 2014

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 11931

Kemal Siyahhan

Hamal

Roman

"Hayal kurmanın dışında bir de gerçek hayat var ki beraberinde birçok zorluğu getirebiliyor. Mücadele etmek, korkmak, hastalanmak, çaresizlik, yorgunluk, özlemek, karşılıksız sevmek ve en beteri nefret... Peki bir yudum sevgiye ne demeli?" Tavrını garipseyen Sadi, farklı sözler duyma beklentisi içinde olacak ki bakışları şaşkın...

"Sonrası?"

Bu soruyu önemsemiyorum, ayrıntısını, tortusu kalanı, konuşmamız lazım diyorum içimden. Yorgunluk bir yana içsel kargaşamı da bilsin istiyorum. "Kavga, düzensiz beslenme, boşa üzülmek, arada bir ağlamak, bu duyguları yaşarken ölesiye çalışmak, mücadele etmek... Bazen içimdeki boşluk öylesine büyüyor ki saklanacak, sığınacak bir köşe bile bulamıyor insan, yaşamak zul oluyor."

"Bu sözler bir dokun bin ah işit oldu, abarttığını düşünmüyor musun?"

"Abartmak mı, neden bahsediyorsun, geriye bakmaya korkar ya insan, benimkisi de öyle, hatta bütün bunlar hayatımın bir parçası olup çıkmış, ama alıştım artık."

"Üst üste sayma istersen, yoksa unuturum, yaptığım araştırma için kaydetmem lazım biliyorsun."

"Bilmez miyim, ama dahası da var, alacak verecek meseleleri, kazanımların doğru kullanılması, savurganlık, kaybetme endişesi, çocuk ve eğitiminin önemi, buna dayalı haz sıçramaları... Bitmeyen zihinsel al-verin yorgunluğunu yaşatan hayat okulunun daimi öğrencisi olup çıktım be azizim."

"Dur, bu anlattıklarını en azından hafızama kaydedeyim baksana bayağı felsefi oldu sanki."

"Nereye yazarsan yaz, aklım yorgun ve ağrıyor desem belki de güleceksin, yürümeye devam edelim mi?"

Gökyüzünde bembeyaz bulutlar sağa sola savrulup duruyor. Neler gelmiyor ki aklıma... Hamallık yaptığım yıllar, ardından tekstille uğraşırken neredeyse ömrü yeme noktasına gelmişim. Ölümcül, tu-

tunma mücadelesine dayalı yaşadıklarım karşısında söylediklerim az bile, kesik sözlerimin açılımları yetersiz kalabilir. Sürekli mesleğimin kutsiyetini telaffuz eden bir zümrenin içinde başka ne düşünebilirim ki. Türkiye'de tekstilin gelişimiyle, pazen, divitin, gabardin, kot gibi kumaşları çeşitlenmişti, meslektaşlarının peygamber mesleği diye içten içe öğünmeleri boşa değildi aslında. Sadi'yle yürümeye devam ederken bu kez iç hesaplaşmaya dayalı sözler ediyorum.

"Sultanhamam, uzun yıllar, ticaretin kalbinin attığı yer oldu, İstanbul'da. Buradaki hamallar güçlü yapılarıyla sırtlarında kendilerinden daha ağır kumaş toplarını taşır, bir başkasına kaptırmaya asla müsaade etmezdi. Bunca yıl geçmiş olmasına rağmen halen rüyalarımda onlarca kumaş topunu sırtımda taşırken uyandığım çok gece oluyor," dediğim anda sözümü kesiyor Sadi.

"Sanki en başından anlatıyorsun."

"Anlat dedin, katlanacaksın; bak ne diyeceğim, hamallık çok önemlidir biliyorsun değil mi?"

"Öğrenmeye çalışıyorum ya!"

Tebessüm ediyorum. Madem öyle, neden sırt hamallığı yapan biriyle röportaj yapmıyor, diye aklımdan geçirsem de ona takılmaya niyetim yok. "Bak dostum hayat zor, ne yazık ki burada ticaretin şekli de değişti, kısmen de olsa şimdilerde fabrikalardan perakendecilere, mal sevkiyatı kargolar ya da şirketin pazarlamacıları aracılığıyla yapılıyor, dolayısıyla bu emektarlara eskisi kadar ekmek kalmıyor. Bütün bunlara rağmen onlar alın teriyle çalışıp minnet etmeyen edalarını hep koruduular. Yıllar önce ben de onlardan biriyken Eminönü'nde ekmek arası balığı yutarcasına yediğim günleri asla unutmam, tuttuğunu koparan, her soluklandığında gülebilen, gamsız biriydim ve kazanmaya endekslemiştim kendimi."

Çocukluk arkadaşım Sadi'yle, tekstil dergisine yapacağı araştırma için, yıllar sonra yolumuz konu münasebetiyle kesişmişti. İki samimi çocukluk arkadaşı olsak da sonrası uzun bir süreç. Beni tam anlamıyla tanımaya çalışırken sözlerimin derinliğini test eder gibi bir tavır takınıyor bu kez.

"Görünen o ki yaşadıklarının izlerini halen taşıyorsun azizim."

"Haklısın geçmişin derinliklerinde kaybolmuşum desem yeridir; bugüne kadar çektiklerimin tortusu, ruhumda, zihnimde küçüleceğine

büyüyor; kendimi sınırladığım zamanların dışında nereden geldiğimi düşünüp içten içe cesaretlenerek atılım yaptığım dönemler çoktan geride kaldı. Bazen eşime ve çocuklarıma anlattığımda burun kıvırıp içlerinden 'Aman sende!' dediklerini duyar gibi oluyorum. Bunu sözle ifade etmeseler de yüzleri ne düşündüklerini anlatıyor."

"Çok içerledin, seni biraz tanımasam hakkında neler düşünürdüm. Konunun dışına çıkıp özel bir soru daha soracağım. Evde despot musun?"

"Hayır sadece hassasım."

"Nasıl cevap bu? Bundan farklı bir anlam çıkabilir, mesela huysuzluk gibi."

Sadi'nin bu sorusuna uzun süre cevap veremiyorum, kısmen huysuz olduğum söylenebilir, ama son zamanlarda suskunluğum ve hayata küskünlüğüm bu duygumu çoktan bastırdı. Sadi bendeki moralsizliğin farkında, buna rağmen sormaya devam ediyor.

"Geçmişten gelen kadim dostluğumuz var, bunca yıl birbirimizi arayıp soramadık ama şimdi merak ettim. Sahi kaç çocuğun var?"

Aslında bir kız diyesim geliyor ama nedenlerini ona anlatmam uzun sürebilir, "Üç kız," diyorum.

Gökyüzünde yıldız yok, gece iç karartıcı, kapkaranlık ve isli. Görüntüye bakınca kirlilik sarmış dört yanı diye aklımdan geçiyor. Hayatın insana yüklediği umutla umutsuzluk duygusu bile içsel savaş halinde. Korkular, özlemler, nefretler, kibirler, egolar dolaşıyor ortalıkta. Peki ama dönüp bakınca, bunca yaşanmışlık içinde geride kalan yalnızca hüzün mü? Bu soruyu kendime sorduğumda neredeyse çıldıracağım. Yalnızlık kemirirken ruhumu, içimdeki diğer ses, yok böyle özlem diyor Allah'a. Sonrasında bu hasret kime diye korkarken bilinmeze ulaşmak her defasında yiyip bitiriyor beni. Çaresizim. İyi hissetmiyorum kendimi. Yaşamak umut olabilir mi? Yok, avuntularım boşuna. Bir dal bulmalıyım tutunacak bir dal, ya da boynumdan asmalıyım kendimi; aşağısı uçurum, aşağıda yalnızlık kimsesizlik... Buyum diyorum, kulaklarımda kendi sesim. Bir kumaş tüccarının hayata, hayatına dair gizli saklı çığlıkları bunlar. Neden diye soruyorum kendime. Neden? Yol yorgunu olduğumdan mı? Hayır, başarmak endeksli bir hayatı sırtlamışım da ondan! Çalışmalıyım. Ziyadesiyle kazanmalıyım. Bir mülk daha almalı ya da bankada yüklü miktarda para biriktirmeliyim.

Doymak bilmeyen ailesel istekler robota çevirdi beni, oysa bu şaşaa ve görünümün yoksul kapıcısı gibiyim. Maddî ve manevî varlıklarımla doyuma ulaşmamış bir zavallıyım. Yüz ifademin bu düşünsel dalgalanmalarımı yansıtmadığı da ortada. Ne istiyorum ben? Kendime sorduğum en zor sorulardan biri bu. Hayalden öteye gitmeyen, şipşirin umutlarım nerede? İstanbul öğütmeyecekti beni. İstanbul eriyecekti gözlerimde. Bir ezgide ah İstanbul ah diye duymuştum; bu, son sözüydü dedemin. Ansızın gitti, ansızın, İstanbul gözlerinde... Allah'a isyan etmişti yarımdan geçen biri, deli demişti bir başkası. Adam deliydi, deliler cennete gider demişti din adamı. Delilik cennet miydi? Daha kendime soracağım onlarca soru vardı.

Gökyüzünde simsiyah bulutlar devinip duruyor, binaları yaladı yalayacak. İncecik damlalar alnımdan gözkapaklarıma iniyor. Koşar adım yürüyorum. Suriçi peşimde. Bizans'tan kalan büyük dehlizlerden beni gözleyenler var. Ardımdan gelen birileri yakalayacakmış gibi. Suçlu değilim, öfkeliyim sadece. Doyumsuzluğun sonucu olabilir mi bu? Bilmiyorum. Belki de bir hiçim, kim bilir. Kendime biçtiğim hayat gömleğinin ne rengi mutlu ediyor ne de numarası bedenime uygun. Bu düşünceleri kendimden bile gizlemekten başka çarem yok. Kaybetmek delirmek, kaybetmek yaşamın sonu; böyle bildim, böyle ezberledim yıllar yılı. Babama ihanet etmiş gibiyim; mal da mülkte yalan demişti, geride kalan Allah'ın merhametiydi sadece. İşte o merhamete her zamankinden daha çok ihtiyacım var.

İstanbul'un yeni yerleşim yeri sayılan Atatürk Havalimanı'nın yanı başındaki Florya'dayım. Zenginlerin kümelendiği kibirli semt. Sessizlik kol geziyor. Evimin önündeyim. Ah yoksuldan çaresizden uzak, gösterişe dayalı lüks yaşam ah. Daha düne kadar zenginin fakirle aynı semt ve sokaklarda yaşayışlarına tanıklık etmiştim. Ne oldu da bıçakla kesilmiş gibi ayrıştı her şey? Ayrıştıkça zenginlik içinde yoksullaştı her şey ve biz bunu nasıl oldu da fark edemedik? Sorguladıkça ağırlaşıyor kafam. Kafam bedenime ağır geliyor. Ah, beni yalnızlaştıran zenginliğim ah!

Kapıyı eşim açıyor. "Hoş geldin."

Ayakkabılarımı çıkarıyorum. Portmantoya ceketimi astıktan sonra banyoya giriyorum. Lavaboda avuçladığım suyu defalarca yüzüme vururken rahatlayacağımı düşünüyorum. Yok, olmayacak. Ne yaptın Sadi kardeş, bunca yıldır baskıladığım içsel hesaplaşmalarımı tetikle-

din. Yaktın beni deyip dert ediniyorum bu kez. Yüzümdeki ifade farklı. Üzerimdeki yükün ağırlığını her zamankinden daha fazla hissediyorum. Aile olmak, yuva, saadet, huzur ve daha ne çok anlam taşıyor. Kızlarımın ikisini okuttum. Kurumsal bir şirkette çalışmaya başladılar bile. Diğer kızım ne yazık ki engelli. Cennet, bakıma özellikle de benim sevgime muhtaç. Cennet'i hangi sözcüklerle ifade edebilirim? Nasıl bir duyguyla ya da yüz ifadesiyle sevgimi gösterebilirim ona? İlk olarak kaldığı odaya giriyorum. Kızlarımın en büyüğü olduğu halde bedensel olarak küçük kalan kızımın... Her defasında onu düşündüğüm anda duygularım kabarıyor. Daha eve gelir gelmez akşamın bu saatlerinde tedavimin bir parçası olup çıkıyor Cennet'im. Bakışlarıyla yalnızlığımın ilacı olmakla kalmıyor hayata dair beklentime de sınır koyarak rahatlatıyor beni. Doğarken annemin sevincini asla unutamam. Ne olur adını Cennet koy demişti. Benim Cennet'im o. Sevgisini gözleriyle anlatıyor çünkü kımıldayacak durumda değil. Engelli de olsa onu tüm varlıklardan daha fazla sevebileceğimi gösterdi diye Allah'ıma her zamankinden daha fazla şükrediyorum. Eşimin sürekli şikâyet etmesine aldırmıyorum bile, kızıma tahammül gösterilmesi şart. Dünyaları yakmak pahasına da olsa mutlu olması lazım. Onun bu durumda olmasının tek sebebi benmişim gibi, Bahriye'yi böyle düşündüğü için içten içe kınıyorum. Babalar çocuklarını sever, ayrıt etmez. Ama bazen onlardan birine sarıp sarmalanmak, sevilmek... Beklentim bu mu? Neden onlarla konuşmak yerine düşüncelerle boğuşuyorum? Ardı ardına kendime sorular soruyorum. Neden gözlerim yanıyor? Diğer çocuklarım özgürlüğümün prangaları mı oldular? Yaşama sevincimi alıp gittiler mi benden? Lanet olsun! Defolun olumsuz düşünceler, uzaklaşın beynimden!

Cennet'i kucağıma alıp salonun başköşesine getiriyorum. Gülüm, çiçeğim dediğim kızımla kalp atışlarımızın çok özel dostluğu var. Ruhumu besleyen gönül arkadaşım o benim.

Yemek masasına bir eksikle oturuyoruz. Kızlarımdan biri, her zaman olduğu gibi mesaiye kalmış. Eşim, sürekli ruh halimi gözlerken içimdeki daralmayı sezmiş olmalı. Açılmamı istiyor. Oysa biz hiç aile olamadık, bütün bunlar oyunun bir parçası gibi. Neye yarar, sürekli hayatın bize biçtiği gömleği giymenin mecburiyetini yaşadık onunla. Düşünceli baktığımı gören Bahriye ne olduğunu merak ediyor. "Ters giden bir şey mi oldu?"

"Başım ağrıyor, yemekten sonra ilaç alırım geçer," diyorum, kendimi koltuğa öylece bırakırken. Yediğim yemek kalp ritmimi ve soluk alışımı zorluyor. Mutsuz olduğumu sezmiş olan kızım Nefise'nin tuhaf bakışları üstümde, o bakışlarda samimiyetsizlik var. Yıllar içinde çektiğim zorluklar umurlarında bile değil hiçbirinin.

Cennet'imin başını okşayarak öpüyorum. Nedenini bilmediğim öfkeler içimi kemirirken bu yakınlaşmaya her zamankinden daha fazla ihtiyacım var. Hayatım boyunca bütün çabalarım hep kazanmak üzerine kurulu oldu. Tamı tamına yüz puan almalıyım diyorum içimden. Yüz puan için mücadele etmeli asla bunun altına düşmemeliydim. Yıllar önce hedeflediğim yüz puanlık yaşantıya kavuşmuşken, sebebini bilmediğim yığınla soruya karşı çözüm bulamadığım gibi isyan ediyorum. Ben yaşlarda birçok meslektaşım antidepresan kullanmaya başladı bile, yüz puan alamadıklarından mı? Ama ilaç kullanmaya ve kendimi bu yolla sınırlamaya hiç niyetim yok. Direneceğim. Başka çözüm yolları muhakkak vardır. Ortamdan uzaklaşmak. Yeniden başlamak. Çıtanın nereye uzanacağını bilememeden yaşamak... Denemeliyim. Belki de çalıştığım fabrikanın bizlere ödül olarak düzenlediği Yurtdışı gezilerine bu kez katılmalıyım. Yaşamıma bir yenilenme, değişiklik getirebilir.

Yemek sonrası mutfaktayım. Demliği ocağa sürüyorum. Kafamın içinde türlü yırtıcılar kol gezerken kavga çıkaracak ruh hali içindeyim.

Oturduğum koltuğa yaslanıp çaydan bir yudum içtikten sonra Bahriye'nin yüzüne bakıyorum. Genelde otoriter ve bilindik hallerini bir kenara bıraktığı ve yüzüne masum tavır düşürdüğü zamanlar hep bir şeyler ister benden. Sonunda ağzındaki baklayı çıkarıyor.

"Güzelce'deki yazlık ev için arayıp kararınız nedir diye sorduklarında iki kez aradım telefonun cevap vermedi."

"Ne söylememi bekliyorsun, havadan para kazanmıyoruz ve almıyoruz deseydin, yüzlerine kapatsaydın telefonu." Patlamaya hazır bomba gibiyim, gevşemeliyim diyorum, olmuyor. Eşimin yüzüne bakarken kademeli olarak kızgınlığım artıyor. Kaldığı yerden devam edince bunca yıl geçmiş olmasına rağmen ruh halimi anlayamadığını görüyorum.

"Fiyatını biraz daha indirdiler, makul sayılır kaçırmayalım bence."

"Kaçırmak istemiyorsan alabilirsin ama benden tek kuruş çıkmaz bilesin."

"Adamlarla pazarlığa niye girdik o zaman?"

"Saçmalamışım herhalde."

"Kabul etmiştin ama."

"Sen zorladın, alacak gücümüz var mı diye sorma nezaketini bile göstermedin, dövizdeki oynaklık sana ne ifade ediyor bilmiyorum ama benim için kâbus gibi."

"Devam et, et bakalım daha neler anlatacaksın."

"Bütün paramız çalıştığımız esnaflarda alacak olarak duruyor. Stoklarımız zayıf ve yerine koyacağımız malların fiyatı füze hızıyla yükseliyor, buna çözüm bulabilecek misin?"

"Tamam bey, bugün tersinden kalkmışsın üstelik dışarıdaki stresini de eve getirmişsin."

"Getirmemek için elimden geleni yaptığım halde müsaade etmiyorsun ki." Yüzünde o denli suçlayan bakışlar var ki çıldıracağım. "Öf, her istediğin muhakkak olmalı mı?"

"Valla ben de bıktım hiç konuşmasak daha iyi bence."

"Bence de..."

Bahriye'yle sorunlarım son zamanlarda çok belirgin halde karşıma çıkıyor, ona baktığımda gözlerini televizyona dikmişken bile düşüncelerimi hissettiğini anlıyorum. Hep hesap kitap içinde olan sevgili eşimin saçlarındaki o eski parlaklıktan eser yok, teni solgun, hayata dair beklentileri ne yazık ki benim varlığımı önemsizleştirmiş. Onda zaten az olan masumiyet ve sevgiyi daha da eksiltmiş yıllar. Yerinden kalkıp odadan çıkarken bile tavırları taciz ediyor. Hayat üniversitesine bağlı Sultanhamam fakültesinin yüklediği sorumluluklar her defasında çıldırmamı engellese de artık kızınca kendime hâkim olamıyorum.

Sabahın ilk ışıkları gözkapaklarımı zorluyor, ıkınıp sağa sola yalpalayarak yataktan zar zor kalkıyorum. Oldum olası erken saatlerde evde oyalanmayı sevmedim. İş disiplini beni esir almış adeta. Bu ruh haliyle kendimi dışarıya atıyorum. Birikmiş içsel sıkıntılarımı boşaltmalıyım. Yorgunum. Yaşlandığımı hissediyorum. Geçmişi düşünmek hiç şüphesiz hüzün veriyor. En pahalı giysiler, iyi koşullarda yaşam içindeyken bu öfke neden? Yalnızca eşimin tavırları mı? Allah'ın verdiği her türlü zenginliği düşünüp mutlu olacakken çıkmaz sokakta ne işim var? Ya Sadi'nin yazacağım konu için hadi anılarını anlat, demesi? Sancılar ve öfkelerin sonucu yıpranmışlığa ilaveten sorunların ömür törpülediği bir hayatın han-

gi kademesinden başlamalıyım anlatmaya? Ayıplı durumlarımız ne olacak? Sürekli kulak arkası ettiğim suçluluk duygusunu nereye sığdırmalıyım? Ben kazanırken, memleketin biraz daha kıvranışının suçlusunun bir ucunda da benim olduğum duygusunda boğulursam kim alıp çıkarır bu okyanustan? Eşim ya da çocuklarım mı diye düşünürken adımlarım hızlanıyor. Zihnimi yoran düşünceler beni zoraki gülümsetiyor artık.

Aşirefendi Caddesi'ndeki toptan satış yapan mağazama doğru yürüyorum. Kaldırım kenarına oturmuş onlarca sırt hamalının durumunu görünce moralim bozuluyor. Onlar kadar şanssız değilim ama onlardan daha mutsuz olduğum yüzümden anlaşılabilir.

Her iki yanına perdelik ve döşemelik toplarının üst üste dizili olduğu iş yerimin dar koridorundan içeriye giriyorum. Elemanlarımdan birinin arkadaşıyla hararetli konuştuğunu duyunca, göremeyeceği bir noktadan kumaşları düzeltmekle oyalıyorum kendimi. Muhtemelen yan komşunun satış elemanlarından biriyle sohbet ediyor. Kulak kabartıyorum bu kez. "Hainleri asmadığın sürece, bu memlekette düzelme olmaz. Baksana yine paramız değer kaybediyor." O denli lakayt ve yılışık konuşuyorlar ki ben yokken buranın sahipsiz olduğunu düşünüyorum bir an. Onları dinlemekten de kendimi alamıyorum ama. "Vatan hainliğiyle ne alakası var, bu sorun uluslararası çarkın bize yansıması. Yoksa ev alamadın diye mi bu sözlerin?" "Nasıl anlarsan anla baksana bizim para eriyip gitti. Bu saatten sonra ne kredi alabilirim ne de ev." "Bak ne diyeceğim, döviz büroları açılır açılmaz mevcut paranı dolara çevir yoksa daha çok ağlarsın." "Muharrem Bey gelir gelmez izin alır giderim. Ha bu arada ya dolar değer kaybederse?" "Zor düşer oğlum baksana herkes dövize saldırıyor." Sağı solu düzeltir gibi yaparken çıkardığım seslerden koridora doğru kafasını uzatıyor Necdet.

"Ağabey hoş geldin. Günaydın."

"İşinize bakın çocuklar, çay olduğunda masama gönderirsiniz."

"Tamam ağabey, bir ara bankaya gidip gelebilir miyim?"

"Tabi gidebilirsin." Son günlerde kısa cevaplar dışında başkasıyla ikinci üçüncü sözcükleri kullanmak, uzun uzadıya konuşmak beynimi yoruyor.

Birine vatansever ya da değil demek ne kolay. Böyle hüküm vermek kimsenin haddi olmamalı hatta bazen bu itham insanı yanlışlara bile sürükleyebilir. Kendini vatansever zanneden zavallı elemanım ne

yazık ki birkaç kişiyi asmakla ülkeyi düzlüğe çıkarırken diğer yandan memleketin ekonomisini batırmak adına bankanın yolunu tutup parasını dövize çevirecek. Çarkın içindeki her insan, toplumsal olumsuzluğun bir nedeni sayılırken diğer yandan başkalarını bu konuda suçlu görmekten de kendini alamıyor. Hay Allah, hep bir şeyleri sorgulayıp duruyorum. Düşünsel denizin dalgalarında boğulmaktan kendimi alamıyorum. Ama ne çare!.. Kaldığım yerden kendi kendime debelenmeye devam ediyorum. Elemanıma uzak dur, döviz insanı yakabilir deme gücünü bile kendimde bulamıyorum. Böyle bir durumda olumlu ya da olumsuz gelişmelerden çeşitli tavırlar çıkarabilir ki bunu asla istemiyorum. Genelde ekonomik bilgisi yetersiz birçok insan, sancılı dönemlerde büyük kayıplar veriyor. Yatırım araçlarından birine tam da zirvedeyken paralarını yatırmaları onlar için kâbusun başlangıcı sayılabilir çünkü ardından muhakkak müdahale edilir ve o mekanizma devlet tarafından kısmen de olsa kontrol altına alınır, tedbirlerle fiyat aşağıya doğru çekilir. Böyle dönemlerde küçük yatırımcının pozisyonunu değiştirmemesi, her şeyden habersiz biri için kayıp değil kazanç olabilir. Bu tecrübelerin yıllarını alması ve defalarca kafamda kurmuş olmam neye yarar? Necdet genç ve kazanmak adına tutkulu. Peki, kendime ne demeliyim? Durulmam gerekirken içimdeki saldırı içgüdüleri hep canlı duruyor, benim de kazanma hırslarım var. Bunu dizginlemek zor olsa da kaybetmekten korktuğum için derin derin nefes alıp koltuğa yaslanıyorum. Nitekim bundan sonra kazanacaklarının beni çok da mutlu edeceğini zannetmiyorum. Kumaş, tül ve perdelik kumaş toplarını uzun uzadıya süzüyorum. Daha gençken ömrünü havasız yerlerde, kumaş boyası kokuları içinde geçireceksin deselerdi gülerdim. Hayat her insana ayrı gömlek giydiriyor. Örneğin hayatı bir kavrama adayan birçok insan, uzun yıllar çıldırmadan cezaevinde yatabiliyor. İnançlarından güya anlam çıkaran insanlar, çok daha rahat olabilir. Peki, o zaman benim derdim ne? İnanç eksikliği mi? Daha uzun süre bu soruyu soracağım kendime. Çevremdeki softa görünen birçok insana nazaran dürüst de sayılabilirim. Hayatın anlamını bulmak, bu bakımdan ruhsal doyuma ulaşmak zor olsa gerek. İçimdeki daralmanın nedeni ev ortamının yarattığı boşluk olabilir. Asıl içimi kemiren problem özel yaşantım mı diye sormaya korkuyorum. Yine de farkında olmadan gizliden gizliye sorguluyorum bunu. Her defasında meselelere bahaneler bu-

lup sıkıntımı bir şekilde dışarıya vurmayı becerebilmişken şimdilerde hâkim olamıyorum ve içten içe zihinsel olarak yıpranıyorum.

Saat dokuz buçuk. Kahvaltı yapmadan dükkânın kapısının önündeyim. Benim gibi işine geç gelen komşularımın selamını alırken garipseyen bakışları gözümden kaçmıyor. Sabahın bu saatinde orada neden öylece durduğumu merak ediyorlar. Onlara anlatabileceğim bir havadisim yok. Sürekli mesleğimizle ilgili sıkıntıları dillendirmekten bıktım. Geriye konuşacak tek bir konu kalıyor, borçlular için kâbus sayılacak dövizdeki yükseliş.

Elemanlarımdan biri kahvaltının hazır olduğunu söyleyince içeriye giriyorum. Hep yaptığım gibi eski gazetelerden birini serip üstüne tepsideki kahvaltılıkları diziyorum. Mal giriş çıkışını yapan personelin muhasebe servisinden gelen sesleri, sabahın sessizliğini bozuyor.

Sadi, hadi anılarını anlat dediğinde içimi huzursuzluk kaplamış ve panikleyip korkmuştum. Ona geçmişte yaşadıklarımın neresinden başlayıp anlatabilirdim. Memnuniyete, mutluluğa ve başarıya dayalı beklentide olmalıydı. Lokmalar ardı ardına isteksizce boğazımdan aşağı inerken genzim içten içe yanıyor. Yenilgiye uğramışlığın moralsizliğiyle bunalıma girdiğimi kabulleniyorum artık.

Kahvaltı her zamankinden daha uzun sürüyor. Çayları peş peşe yudumlarken telefonumun diğer ucunda Sadi var. Saat kaçta buluşabileceğimizi sorunca bugün yorgun olduğumu söylüyorum ona, akşam evden tekrar görüşelim diyorum.

Çalıştığımız firmaların sipariş verdiği malları çuvallara yerleştiren elemanlarımın olduğu bölüme yöneliyorum. İçimdeki daralmaya dayalı gereksiz bahaneler bularak çıkışıyorum onlara. Necdet bir an şaşırıp kalıyor. Davranışımın doğruluğunu kendime bile sormaya zaman bulamamışken bakışları sertleşiyor. "Hata yok ağabey, kumaş topu elimden kaydı."

"Dikkat edin onlar hayatın kendisi. Ekmek oğlum ekmek, bunu unutmayın." Yıllarca kendime destur edindiğim bu söyleme içten içe burun kıvırıyorum. Ekmek derken beni sıkıntılara sokan, içimi kemiren, yaşamayı erteletip ben olmaktan çıkaran da demek istiyorum. Necdet'in gözlerime bakıp bunu anlamasını bekleyemem, böyle bir hakkımın olmadığını da biliyorum. Hayat zalim, herkese farklı pencereler açıyor. Bazen çayır çimene bakan, bazen genzi yakan simsiyah dumanların olduğu, insanı boğan bir durum da arz edebiliyor hayat. Bir bardak su

istiyorum. Ardından bir bardak daha, kesmeyince kafama dikiyorum koca sürahiyi.

Necdet parasını dövize çevirmiş olmalı. İçeri girdiğinde yarıma geliyor.

"Sağ olun aldım."

"Ne aldın?"

"Dolar."

Yüzüne bakıp endişeyle karışık bir yüz ifadesiyle gülümsüyorum. Oysa durumu benden farksız, galibiyetle mağlubiyet arası bir yüz ifadesi taşıyor. Memleketi birkaç insanı asarak kurtaramadı ama kendini kurtardı mı diye düşünürken elim bilgisayarın klavyesine gidiyor. Doları kaça aldığını soruyorum bu kez. Söylediği rakamla bilgisayarın ekranındaki rakam ne yazık ki birbirini tutmuyor. Muhtemelen döviz aldıktan sonra Merkez Bankası müdahale etmiş ve doların ateşini söndürmüş olmalı. Şimdi bunu nasıl söylerim diye düşünüyorum.

"Ağabey dolar ne kadar oldu?"

"Boş ver bir süre takip etme ve zamana bırak, şimdilik işine bak."

Israrlarına daha fazla dayanamıyor ve ekrandaki rakamı söylüyorum, aldığı cevapla çöküyor. Kuruş kuruş toplamış olduğu parası kısmen de olsa erimiş. Ona acırken inceden inceye endişeleniyorum da. Ne yazık ki bu moralsizlikle işe güce kendini veremeyecek ve zarar eden yine ben olacağım. Dükkânımda çalışan bir elemanım değilmişçesine gevşiyor. Bakışları donuk, rengi benzi atmış şekilde yanımdan uzaklaşıyor. Hayat acımasız, her zaman birileri kaybederken diğer yandan birileri bu durumu fırsata dönüştürüp kazanmayı biliyor.

Gelen giden malların tahsilât sorunlarının tümünü bir kenara bırakıp Cuma namazını kılmak için Hobyar Camii'nin yolunu tutuyorum. Bütün ulviyetiyle dini yaşayan bir insan değilim ama bugünün kutsiyetini hiç unutmadım. Eskiden, yoksulluğu yaşadığım zamanlarda bile bu görevi yapmanın huzurunu duyuyordum. Alışkanlıkla komşularımı da kontrol ediyorum, kimin Cuma namazına gelip gelmediğine bakıyorum. Allah'a olan samimi ve içten bağlılığım, kazanımlarım sonrası ne hale geldi. Ona olan duygusal bağım sevgiden uzaklaşıp yerini korkuya dayalı, tanımlayamadığım mesafeli bir duruşa bıraktı sanki. Allah'la gittikçe uzaklaşıyoruz birbirimizden. Dizlerimdeki sorun, onun bana verdiği bir musibet olsa gerek. Adımlarımı yavaş atsam da içimdeki fırtınanın gücüyle hızlanıyorum. Geçmişe dair aidiyet duyduğum sırt hamalı

meslektaşlarımın tümü camiinin yolunu tutmuş bile. Geciktiğim için son cemaat yerinde ancak yer bulacağım. Buradaki hamalların sadece alın terinin karşılığıyla evlerine ekmek götürdüklerini düşündükçe kafam daha da karışıyor. Nasıl bir tahammüldür. Onlar gibi yaşamaya ne kadar dayanabilmiştim ki. Peşleri sıra giderken sırtlarına vurdukları semerleri her cuma olduğu gibi kaldırımda sahipsizce dizili duruyor. Bütün sermayelerini uluorta meydanın bir kenarında Allah'a emanet etmişler. Yıllar önce kader birliği ettiğim Adem de onlardan biri. Koşar adım gidiyor camiye. Aynı yaştayız, ağır yüklerin omurgasını iki büklüm ettiği ve sağa sola yalpalayan adımlarının sağlıksız olduğunu düşündükçe kafam daha da karışıyor. Camiinin son cemaat yerinde ve avlusunda ancak yer bulabiliyorum. Bu alan işini gücünü bırakmak istemeyen, ama eşe dosta cuma namazına geldim ve gösteriş adına dindarım diyenlerin yeri olsa gerek. Allah'ın farz kıldığı namazı eda ettikten sonra itiş kakış ayakkabılarını giyip camiden çıkanları görmek mümkün. Son zamanlarda bu sınıfa dâhil olup çıkmış olmalıyım.

Mağazaya döndüğümde yurt dışına gönderilecek kumaş ve tüllerin balyalandığını görünce seviniyorum. Rusya'ya topluca gönderdiğimiz malların paraları döviz olarak elimize geçiyor. Kârı az ama kısa zamanlarda kurun yükselmesinden edindiğimiz kazanç iç piyasadaki vadeli satışlarımızla orantılanıyor. Bu tür alışverişlerde döviz esas alınsa da risklerinin olduğunu bilmek bazen strese sokuyor. İç piyasada alacak peşi sıra koşmak kolay sayılır, yurt dışında ise bunun hiç de kolay olmadığını Laleli'de yoğun çalışan tüccar komşularımdan biliyorum. Bütün bunlar aklımın bir köşesinde dönüp dolaşırken yeniden Sadi'nin sorduğu soru aklıma geliyor. 'Çıktığın merdivenleri, tırmandığın dağları, aştığın zorlukları, kendi çıtana göre ulaştığın zirveni anlat!' Oysa sadece mutsuzluğumu, korkularımı ve öfkemi anlatabilirim ona. Kendime bile itiraf etmekten korktuğum ana meselelerin hangisini daha önemli kılabilirim. Cuma, tahsilât günü, kutsiyeti dışında haftanın en yoğun günü de denebilir. İşçilerin kısmen gevşediği bir gün olan cuma için daha çok söz söylenebilir.

Cumartesi yarım gündür. Acil verilmiş siparişler için servislerimiz yola çıkar, perakendecilere istedikleri malları ulaştırırlar, sonrasında ise açık hesaplar toplanıp öğlene doğru işyerlerinin tümü kapanır. Eve gitmek istemeyen biri için bunun ne önemi olabilir ki. Bu sıralar sahil

yolunun yoğun trafiği de çıldırtıyor. Ama apartmanın önüne gittiğimde yatağından cama dayalı bedeniyle bana gülücükler gönderen Cennet'i görüp duraksıyorum. Onunla gözgöze gelirken yüzündeki tebessüm üzerimdeki stresin büyük bir kısmını alıp götürüyor.

Sadi arıyor. Yarın öğleden sonra Sultanahmet'te buluşmak üzere onunla randevulaşıyoruz. Eve girdiğimde sorgu suali başlatan Bahriye, telefonda kiminle konuştuğumu soruyor. Fena halde rahatsız oluyorum bundan. Karı koca münasebetlerimiz sıfıra inmişken hesap sormasına karşılık kendime yakıştıramadığım bir cevap veriyorum ona. "Arayan sevgilimdi."

Yüzünü çevirip mutfağa yöneliyor. "Al onu başına çal."

Böylesi bir cevap bekliyormuş gibi davranmasına ne demeliyim. O gece hiç konuşmuyoruz. Cennet'in odasına girip gözlerimizle uzun süre birbirimize olan sevgimizi anlatıyoruz. Şefkati ondan bekler durumdayım. Ne diyebilir ki?

Sabah evden ayrıldığımdan bu yana huzurluyum. Bunu Sadi'yle buluşacak olmama borçluyum. Nitekim Sultanahmet'te bir restoranda öğle yemeği sonrası yürüyüş kararı alıyoruz onunla. Yemeği yer yemez harekete geçerken bir süre hiç konuşmuyoruz, sonrasında dayanamıyor ve içimdeki sıkıntıyı atmak için itirafta bulunuyorum ona.

"Bu meydandan hep korkardım."

"Neden?"

"Nedenini bilmiyorum içimdeki endişenin altında geçmiş yıllardaki çaresizliğim ve yoksulluğum yatabilir. Eminönü-Sultanhamam güzergâhını ilk kez bir işim olmadan turluyorum."

"Geldiğin için pişman mısın?"

"Hayır, onu demek istemedim, her yemek davetinin ve gezintinin parasal karşılığını düşünürdüm hep."

Sadi, kahkahayı basarken bu durumu garipsemesinden daha doğal ne olabilir diyorum, hatta bunu sözleriyle de belli ediyor. "Sanırım bu bir itiraf."

"Geçmişe dönük aidiyetimiz bu kadarını normal kılsın değil mi?"

"Bilakis memnun oldum, şimdi bunları bırakıp bu güzel günü gezerek taçlandıralım." Canhıraş yürüdüğümü gören dostum, cesaret verici sözler etmeye devam ediyor.

Sadi'nin teklifine hayır deme şansım yok, o denli sıkılmışım ki bu ruh halinden sıyrılmanın yolu olabilir. Onu takip ederken rehber peşindeki turist gibiyim. Bizans sonrası Osmanlı'dan kalan ve dünyanın başlangıç noktası gibi gördüğüm Sultanahmet'teyiz. Sadi, yıllarca bu bölgede çalıştığı için yurtdışından gelmiş biriymişim gibi davranıyor. Yerebatan Sarnıcı ve çevresindeki yolları, Roma İmparatorluğu'ndan dünyanın dört bir yanına uzanan yolların başlangıcıymış gibi anlatıyor. Koca meydanda turistler varken bile sessizlik hâkim. Bir yanımızda Sultanahmet diğer yanımızda Ayasofya, adımlarımız hızlanırken kendinden söz etmeyi uygun buluyor Sadi. "Eskiden gazeteler Cağaloğlu'ndaydı, erken yaşlarda bu mesleğe başlayan biri olarak gençliğim bu bölgede geçti. Daha ilkokuldayken ve seninle beraberken hep zekânı kıskanırdım. Hatta kıskanmanın ötesinde kinlenirdim de, oysa zaman bizi tekrar bir araya getirdi, yollarımızın bir daha asla kesişmeyeceğini düşünürken çocukluk arkadaşımla buluşacağım, bu kez ona sevgi duyacağımı kim bilebilirdi."

"Yaşlandığımızı unutmamalısın, insanların beklentileri ve geleceğe dair umutları azalınca bakış açıları değişebilir." Bu sözleri ederken kendime dair geriye dönüşlerimle ilişkilendiriyorum bunu. Sadi'nin yüzündeki mutluluk ifadesi onu alıp bir yerlere götürmüşken kaldığı yerden devam ediyor.

"Senin gibi hayata erken atılmak zorunda kalmıştım. Gazeteciliğe sevdalıydım, mesleğe adımı attığım Babıali'de çalıştığım ilk gazete arka sokakta Fazilet Han'daydı." Yüzündeki gülücükler o denli belirgin ki bunu sözleriyle pekiştiriyor. "İnan, bunca yılın anısı olmasına karşın buraları turlarken hiç bu denli keyif almamıştım."

"Benden kaynaklandığını mı söylemek istiyorsun?"

"Tabi ki senden, ama şuraya baksana trafiğe kapandığından beri kendine geldi bu tarihi alan. Sizin dükkânların oralarda da aynı durum yok mu?"

Sadi'nin bu sözleri için hem iyi hem de kötü oldu diyeceğim, yapılan her yenilik kimine kazanç kimine de kayıp getirdi, oysa sessiz kalmayı uygun buluyorum. Sirkeci'den Sultanhamam'a çıkan bütün yollar kapandığında hamalların çoğunun bu nedenle işsiz kaldığını söylemem neye yarar. Bugünün koşulları o insanlara toleranslı bir seçenek ne yazık ki sunmuyor. Zaman, ne var ne yok tümünü öğütüp yeni şekle

sokuyor, yok olanın yeri doluyor dolmasına ama ya kaybolan insanî duygular ve anılar ne olacak? Bu düşüncelerle boğuşmak yerine Sadi'yi dinlemek çok daha iyi diye düşünürken tarihin bize emanet ettiği yorgun yollarda adımlarımız hızlanıyor. Yeni Cami'den, Nimet Abla bilet gişesinin önünden geçip sonra da Büyük Postane'ye giden yola çıkmayı planlıyoruz. Osmanlı kayıklarında pişen balık cızırtısını dinlemek, hasır sehpalarda oturup denizi seyrederek balık yemek gibi geçmişe dair yığınla güzellikten bahsediyoruz. Konuştukça hafifliyor mu insan yoksa üzerindeki yük mü artıyor emin değilim. Sakin bir sokağın kenar kaldırımında oturup geçmişi düşünerek ağlayabilirim. Bunu Sadi'ye söylesem, güler mi yoksa üzülür mü onu da bilmiyorum, böylesine duygulanmamın nedenini sayfalar dolusu yazsa belki de yine anlatamaz beni. Balık ekmek yerken gözümün o güzellikleri görmediğini, sadece para kazanmaya kurgulandığımı, hırslandığımı, soluksuzca zenginliğe ulaşmaya odaklandığımı ona nasıl anlatabilirdim.

Babıali'den aşağı iniyoruz, yorgunluktan ayakta duracak halim kalmıyor. Sohbet ederken ne kadar yürüdüğümüzün bile farkında değiliz. Akşam etmek üzereyiz. Sadi arada bir beni süzmekten geri durmuyor. İyi olmadığımı anlamış olacak ki tavrını netleştiriyor. "İtiraz istemiyorum doğruca benim eve gidiyoruz." Eli omzumda, sözlerinden tevazulu olmayı da eksik etmiyor. "Fakirhanemde ağırlayacağım seni." Nereden çıkardın, başka zamana bırakalım, evden beklerler gibi sözlerimin faydası yok. Seçenek hakkı vermiyor bana. Emrivaki sözleriyle o denli kararlı ve istekli ki itiraz etmekten yoruluyor sonra da telefona sarılıyorum, eşime yemeğe beklememelerini söylüyorum.

Başımı kaldırdığımda bulutlar kaybolup gitmiş. Berrak bir gökyüzü selamlıyor bizi. Böylesi havayı bulmak son zamanlarda mümkün değil. Egzoz dumanları bir yana yüksek binalar kuzey rüzgârlarını neredeyse kesti İstanbul'da.

Arabayı Sadi'nin Nişantaşı'ndaki evinin önüne park ediyoruz. Apartmana girerken annesi ile ilgili bir soru soruyorum ona. Yüzüme bakıyor, derin bir iç çektikten sonra benden daha dertli olduğunu sezinliyorum. Bunca zamandır içini dökecek birini bulmuş gibi yaklaşıyor. "Annemi kaybedeli iki ay olmadı. Yaşını başını almış biri de olsam alışamadım bu duruma. Annesizliğe alışamadım. Derin bir boşluk, çölde

susuzluk, uçsuz bucaksız vadilerde donmak gibi." Evin kapısının tokmağına dokunup gülüyor, bu gülüş ne yazık ki acının teveccühü. Daha ağzımdan bu soru dışında tek sözcük çıkmamışken halden hale girmesi şaşırtıyor. Bendeki şaşkınlığı umursamıyor bile, kendine dair gizemleri döküyor önüme. "İnsanın kendine gülmesi ne garip, oysa ağırbaşlılık ve ciddi görünme güdüsünün gölgesinde kalırdım hep. Her anımız asalet ve ciddiyet kokmalıydı. Ağırbaşlılık usul erkân bilirlik meziyetiydi annemin. Bana çok düşkündü, bir başkasına âşık olabileceğimi asla kabullenemezdi, üzerimdeki vesayetinin biteceğini düşünürdü. Şimdiki kızlar, zamane kadınları, ayartıcı menfaatçi aşüfteler gibi onlara demediğini bırakmazdı. Anne ya, bir bildiği vardır elbet. Cennet onların ayaklarının altında ya! Ne ayak kaldı ne beden, annem yok artık hayatımda. Ne söylediği de önemli değil artık?"

Sadi'den bu sözleri duymak şaşırtıyor. "Bu denli şikâyetçi ve etkilenmiş olabileceğini tahmin etmezdim."

Gülüyor. "En güçlü insanın bile kanayan bir yarının olabileceğini düşünmelisin. Annemin yanında zavallıydım, sonrasında çok yalnız hissettim kendimi, sudan çıkmış balık misali."

"Güçlü ve şakacı kişiliğin, bunca birikimin varken, bu sözleri etmen beni şaşırtıyor."

"Haklı olabilirsin, her eve girdiğimde bunları defalarca düşündüm."

"Peki, ne sonuca vardın?"

"Herkese şüpheyle yaklaşan biriyken, bunu kendime bile itiraf etmekte zorlanmışken ne yapabilirdim ki? Ah anne ah! Yıllarca evin anahtarını bile üzerimde taşıyamadım. Cennetimin anahtarı buna müsaade etmezdi. Erken gelmeliydim, erken yatmalıydım, gece yatmadan bir bardak su içmeliydim, sabah kahvaltı yapmadan evden çıkmamalıydım, az kitap okumalı gözlerimi bozmamalıydım, alkol almamalıydım, sigara içmemeliydim. Kanatsız meleğim beni bütün kötülüklerden koruyarak hayatı yanıma bile yaklaştırmadı."

Sadi o denli içten itiraflarda bulunuyor ki özeline dair sorulara devam edip etmemekte kararsız kalıyorum, oysa kısa süre sonra yeni sorular beklediğini hissettiriyor. "Annen öldükten sonra evlenmeyi niye düşünmedin diye sormayacağım çünkü o denli etkilenmişsin ki bunu

düşünmen için erken de diyebilirim. Ama seks sorununu nasıl halledi-yorsun?"

"Tek sorunum başka bir insanla aynı evde yaşamanın zorluklarına dair korkularımdı. Şimdi bunları bir kenara bırakalım da arzu edersen çok yakın hanım arkadaşlarımı çağırayım, sohbet ederken kafamız da-ğılmış olur ne dersin?"

"Hayır, ne düşündüğünü bilmiyorum ama evli olduğumu hatta dindar biri olduğumu bildiğin halde bu teklifi nasıl yaparsın?"

"Hangi devirde yaşıyoruz, iki hanım dostumu çağırmam helaline ne zarar getirecek ki?"

"Özür dilerim onu demek istemedim, yanlış anlamış olmalıyım, be-nim soruma cevap vermedin?"

"Bir arkadaşım var, aynı evde olmasa da birlikteyiz. Yakında Rü-veyda ile tanıştıracağım seni."

Sadi'nin gerildiğini görünce farklı bir soru yöneltiyorum bu kez. "Bunca yıl basın dünyasının içindesin neden resim yapmak gibi bir meşgale edinmedin?"

"Güldürme yıllarca haber peşinde koştuktan sonra, öyle bir şeyi an-cak fantezi olarak görebilirim."

"Madem nikâhsız yaşamaktan mutlusun o zaman kendi doğrula-rınla devam et. Ama merak ettim, annen öldüğünde ne hissettin? Her halde aklına ilk gelen mesele kadın değildi?"

"Güldürüyorsun diyeceğim ama ne yazık ki havamda değilim, ne-resinden başlayacağımı bilemiyorum, cenaze sonrası dostlar çekildi-ğinde bir başıma orta yerde kaldım. Boşluğa düşmüştüm. Eve gelmiş kendimi zar zor ancak içeri atabilmiştim. Bundan sonra ne olacağını bilmemek başlangıçta korkutmuştu. Hangi odaya gireceğimi şaşırmış halde kalakalmıştım ortada. Paniklemiştim. Hayata yeni baştan başla-malı diyordum. Bundan sonrası ben olmalıydım. Sevmeliydim kadınla-rı. Kendim vermeliydim kararları. Benden bunları duymuş olman seni şaşırtmış olabilir ama hep şaşırtmaz mı hayat?"

Sadi transa girmişçesine anlatırken bir süre sessizliğe bürünüyor oda, hayret içindeyim. Ne kadar dertli olursa olsun insanın panzehiri, yine insandı sanki, gevşemişim. "Sahi ne kadar sürdü bu süreç?"

"Epey sürdü. Korku her yanımı sarmıştı, bundan sonra hayatla nasıl mücadele ederim diye kaygılar taşıyor, onca yılın yorgunluğunu, yılgınlığını üzerimden atmaya çalışıyordum. Bir gün oturma odasında babamdan kalan kişisel eşyaların olduğu dolaba gözüm takılınca annemin o dolaba asla yaklaştırmadığını hatırladım. İmkânım olsaydı kulağına eğilip 'yasakladın da ne oldu' demek isterdim ona. Sadece dolaba bakakalmıştım o zaman."

"Sahi ne çıktı içinden?"

"Söylersem ayıp olur."

"Niye ayıp olsun ki ama sen bilirsin istemiyorsan söyleme." İnsan yedisinde neyse yetmişinde de odur diye bir söz vardır. Sadi'nin sözlerinin altından her an gizem ve sürprizler çıkabilir diye beklentiye girmişken gülümsüyor.

"Bir yığın pornografik resim."

Hiç beklemediğim yanıt karşısında kendimi tutamayıp kahkahayla gülünce yüzünün şekli değişiyor.

"Yahu utandırdın beni, oturmuş babamın kirli çamaşırlarını ortaya döküyorum."

Sadi'nin utanacağını zannetmiyorum, kaldı ki devamını da anlatsın istiyorum. "Anlayamadığım şu, neden o resimleri saklamış annen?"

"Bunu soracağını biliyordum, ilk gördüğüm anda ben de şaşırmıştım, dolabı kurcalayınca cevabı da ortaya çıkmış oldu. Zarfın içinde annemin el yazısıyla yazılmış bir not vardı. Bana yazılmış olan not, aynen şöyleydi: Oğlum baban bir sapıktı. Sürekli kadınlar vardı hayatında, üstelik onlar yetmezmiş gibi bu resimleri hep dolabında yakalardım. Yıllarca ailemizin rızkını böylesi kadınlara yedirdi, bu nedenle ondan aldığın genlerden seni korumaya çalıştım. Biraz daha kurcalarsan babanın kaybettiği servetiyle alakalı dökümlere de ulaşabilirsin. Ah oğlum, geleceğini garanti altına alacak mal varlığının neden yok olduğunu görünce bana hak vereceksin."

"Çok ilginç olsa da bunu başka yöntemlerle pekâlâ anlatabilirdi annen. O resimleri saklama zahmetine boşuna girmiş, her çocuk babasının kötü alışkanlıklarını devam ettirecek diye bir kaide mi var?"

"Of annem of! Yaşadığı sürece üzerimde hâkimiyet kurup sorun saydığı meseleyi kökünden hallettiğini düşünmüş olmalı. Allah aşkına beni koruduğu hadiseye baksana! Çok söylendim ona, kendisinin de bir kadın olduğunu unutmuş olmalı annem."

"Hayatın boyunca hep onun gölgesinde mi kaldın?"

"Hayır, yıllarca ilişkilerimi gizli sürdürdüm. Beni bu işlerden uzak bilmek onu mutlu etmişti. Cinsellik tanrının bize bahşettiği bir ihtiyaç, komik bulurdum onu, ciddiyeti beni güldürürdü ama sonuçta o annemdi. Bugüne değin yanlış yerde doğmuş ve yanlış yaşamış diye düşünürdüm hep. Başka bir coğrafyada doğmuş olsaydı bir manastırda rahibe bile olabilirdi."

Sadi'nin anlattıkları bana ters gelen meselelerdi, bütünüyle günahlarla dolu bu eylemleri dinlerken bir yandan da ailesini yargılamaya devam ediyorum. "Annenin inançlı biri olduğunu düşünüyorum, o resimleri saklayarak günaha girdiğini de."

"İlahi Muharrem şimdi dinin cinsellikle ilgili günaha dayalı ayrıntılarını anlatmayacaksın herhalde. Cinselliği çocuk yapmak, neslin devamını sağlamak için bir araç olduğunu çoğu kez din adamlarından duyuyoruz, diğer yandan verdiği hazzı ruhsal doyumdan daha başka faydalarına kadar doktorların sıraladıklarını da inkâr edemeyiz değil mi?"

Arada bir oflayan halimi gören Sadi yeniden bana odaklanıyor. "Bak söylemezsem içimde kalır. Bir kaç gündür üzerinde dolaşan bulutları bu konuyla ilişkilendiriyorum bilesin." Yüzünde muzip bir ifade var. "Değil diyeceksin ama bariz, ortada, şimdi teklifimi yineliyorum iki hanım arkadaşımı çağırayım sohbet ederek biraz keyiflenelim?"

"Delirdin mi? Olamaz, harama asla uçkur çözemem. Beni sınırlayan bir anne yok ama dinimin gereği böyle davranmaya mecburum. Günahtan korkarım bilesin."

"Bilmez miyim, daha çocukken rengini belli etmiştin zaten. Babanın nefesini sürekli ensende görüyordun. Seni anlamak istesem de zorlamaya devam edeceğim. Suç olarak gördüğün bu eylemden korktuğunu anladık, kaldı ki gelecek olan arkadaşlarımla sadece sohbet edecektik. Şimdi diğer soruya geçmek istiyorum. Düşünsel olarak evlilik dışı ilişkiyi hiç mi aklına getirmedin be kardeşim?"

"Tabi ki geldi. Yıllar önce şeytanın sularında gezindiğimi düşünerek korktuğum çok zamanlar oldu. Her defasında tespihimle binlerce dua okuyarak ve kendimce tövbeler ederek bu günahtan sıyrıldığımı düşündüm."

Beni ayartamayacağını anlayan Sadi oturduğu yerden kalkıp yemek masasının olduğu yere yöneliyor. Son yazdığı metni bana okumak is-

tediğini soruyor bu kez. Ona ne diyebilirim, hanım arkadaşlarını davet etmesinden daha iyi olduğunu ima ediyorum. Masanın üzerindeki kâğıtları alırken gözlerim kitaplığına takılıyor. Her türlü kültür kitaplarının yanında Kuran-ı Kerim'in Arapçası ve Türkçesinin yanı sıra diğer dinlere ait kutsal kitapları da bulundurmayı ihmal etmemiş. Bir kaç kâğıdı sağa sola çevirdikten sonra aradığını bulmuş gibi okumaya başlıyor.

Adam gelir, şüphesiz ki tüm dinler iyiliği emreder der, bir diğeri, son din Müslümanlık ama, der. Peki farkı ne? Neden Tanrı Müslümanlığı en son gönderme gereği duydu? der bir diğeri. Sessizlik olur, gün geceye devrilir. Dört duvar arasındaki sessizliği bir çocuk bozar, elindeki kitaba bakar ve "Oku" der. Son dinin kitabının ilk sözcüğüdür oku. Birbirlerine bakarlar, gerçeği hakikati nasıl algılayacaklar, oysa bugüne kadar okumamış sadece korkmuşlar, okumamanın diğer adı korku mudur, bunu sorgularken ürkerek sinerler, kısmen birbirini aşağılayan ve suçlayan bakışları gizlemeden. İçeriye bir başkası girer, tümü yerinden zıplayıp ona yönelir bu kez. Kayıtsız şartsız itaat ederler ona, söylediği her sözü kutsarlar. Çocuğun sesi fütursuzca yeniden odaya yayılır, üstelik öyle böyle sözler değildir ettikleri. Elindeki kitabın bir yerlerinden okumaya devam eder. "Müslümanlık gelmeden Hıristiyanlığın son dönemlerinde ruhban sınıfı cennetten arsa satarmış." Yeniden sessizlik olur, Ruhban sözcüğü çok manidar olmalı. Müslümanlık Ruhban sınıfı ortadan kalksın, kul ile Tanrı arasına kimse girmesin diye mi gönderilmiş? Bunun sorulmamış olması ne ifade eder ki. Herkes birbirine bakar yeniden. Çaresiz kalırlar. Oda içindeki bakışlar donup kalır. Sessizlik sonrası el etek öptüren zat, çocuğun sözlerinden hoşlanmamış olacak ki "Ben camiye gidiyorum" der. Nerede durulacak, hangi zamanda ne konuşulacak, nereden bilsin çocuk. Üstelik oku-ruhban ve benzer sözler etmeye de devam eder. "Dinler gösterişten uzak durun, abartılı mabetlere beni sıkıştırmaya kalkışmayın der." Küçücük aklıyla büyüklerine yaranma çabası içindedir çocuk. Odadaki insanların tümü yerinden kalkar. Büyüklerin olduğu odada itaatsiz davrandığı için oğlunun kulağını çeker baba. Bir an sessizlik hakim olur. En önde ruhlarını kuşatmış onları esaret altına almış adamın peşine takılıp giderler. Geride bir elinde kitap, diğer elinde kızarmış kulağı kalır çocuğun.

Sadi'nin beni sınamasının bir nedeni olmalı. Öncelikle bunu öğrenmek hakkım, bu yüzden sitem etmekten alamıyorum kendimi. "Niye yoruluyorsun, okumadığımı sadece korktuğumu mu ima ediyorsun?"

"Öyle bir şey demedim, nereden çıkardın bunu?"

"Dahası da var, benim cemaat ya da peşine takıldığım bir ruhban da yok bilesin." "Onu da biliyorum ama siz tüccarların bir kısmının ruhbana bağlı olmadan yaşamını sürdürdüğünü söyleyebilir misin?"

"Ne diyebilirim ki cennete giden yolu kısaltmak istemiş olabilirler bu konuda çok konuşmak istemiyorum. Yazdığım metni samimiyetimize dayanarak okudum, başkasının yanında bu konuları asla konuşmam."

"Boş ver zaten çok da önemsemiyorum. Okuma konusunda bir itirafta daha bulunacağım. Hayır, bulunmayayım daha iyi." Bu sözüm üzerine oturduğumuz oda Sadi'nin kahkaha sesleriyle doluyor. Onun anlattıkları komşularımı çokça ilgilendiriyor olabilir, kaldı ki uzun süredir onlarla röportajlar yapmış samimiyet kurmuş ve başka pencereden görüp yazma gereği de duymuş olmalı. Söz dönüp dolaşıp bu kez cuma namazına geliyor. Cuma saatinde Sultanhamam adeta sessizliğe bürünür, buna dair açılımlar isteyince inançlarıma dayalı üç cumaya gitmeyen bizden değil diyen peygamberimizin sözlerini konduruyorum. Sadi'nin namaz kılmadığını tahmin ediyorum. Suçluluk duygusu mu yoksa başka nedenleri mi var ondaki garip hal şüphe uyandırıyor bende. Tereddüt ve karmakarışık duygularla hipnoz edilmiş şekilde zihnimi rahatsız eden ne varsa önüne sereceğim diye karar alıyorum. "Bir iki hafta önce cuma namazına giderken aklımdan geçenleri anlatacağım ne dersin?"

"Ne diyebilirim harika olur hatta arzu edersen kaydedebilirim de."

"Hayır, çok özel sadece seninle paylaşmak adına söyleyeceğim." Gözlerimi kapatıp transa girmişçesine anlatmaya hazırlanırken son anda onun alaycı bakışları gözlerime takılsa da umursamıyorum. "Kaç kez farklı duygularla aşındırdım o yolu. Kaç kez cuma saatinde zihinsel arınmaya çalıştım bilmiyorum. Aşirefendi Caddesi'nin dili olsa da konuşsa. Sultanhamam Meydanı'ndan Ankara Caddesine uzanan yol üzerinde bulunan asli işlevini yitiren ve şimdilerde işyeri olarak kullanılan Aşir Efendi Kütüphanesi zamanında adını vermiş oraya, neye yarar donanımından eser yok şimdilerde, Aşir Efendi'nin konağı da bu cadde üzerindeymiş. Ah Hobyar Camii dilin olsa da konuşsan. Kaç cumayı eda ettim bir desen. Babam hamallığa başladığı zaman o binalar belki de yeni yapılmıştı, ne yıllar geçti üzerinden keşke yaşasaydı, mutsuz oğlunun cumaya gittiğini görseydi."

Sözümü kesen Sadi, "Biraz önce annemden bahsederken çok etkilendiğimi söylemiştin değil mi?"

"Haklısın ben de babamdan, ama şimdi o konuyu bir kenara bırakalım da caddemizin profilini anlatmaya devam edeyim sana. Cuma günleri, dükkândan çıkıp çevreme baktığımda Basiret Han, Fesçibaşı Elkatip Han, Katırcıoğlu Han, Yusufidis Han, Küçük Ticaret Han, Hobyar Han ve daha bütün hanlardan boşalan, geriye dükkânlarını ya kilitlemiş ya da namaz kılmayan birine emanet etmiş komşularımı görüyorum. Namaz kılmayan nöbete kalan kişi genelde dükkanın kuytu bir yanına gizlenir. Nedeni çok açıktır: Suçluluk hissi. Tabi bu duyguyu yine cumaya giden cemaat ona yükler. Kendini arınmış ve günahsız gören bu tüccarlar, bir başka insanı bakışlarıyla yargılama cüretini nasıl gösterir diye takıntı haline getirmiştim bir zamanlar. Sonra ne oldu, zaman içinde bunu yapanlardan biri de ben oldum. Sonraları hatamı kabullenerek alıştım bu duruma. Babamın emrivakilerini ve öğrettiklerinin merkezinde korkunun olduğunu asla unutmamışken. Eksik ibadetlerden yalan yanlış davranışlardan uğursuzluk çıkarmak onun genel felsefesiydi. Sürekli suçluluk duymak kendini sınırlamak ve arınmak adına neler yapmıştı bir bilsen şaşardın. Kayıtsız şartsız itaat ederken onun peşindeydim. Hayata tutunmak, ekmeğimi kazanmaktan başka bir derdim yoktu oysa. Babamın etik kurallarının bu dünyada yerinin az olduğunu inkâr edemem çünkü zam geldiğinde fiyatın üzerine eklenti yapmak günahların en büyüğüydü onun için. Oysa ticarete atıldıktan sonra zam geldiğinde fiyatlara eklentileri büyük keyifle yapmıştım. Piyasa kuralları böyle işliyordu ne yapabilirdim ki?"

"Bu bir itirafsa, az önce cinsellikle ilgili anneme ihanetimden ne farkı var bunun? Siz tüccarlar dünyanın merkezinde kendinizi kabul ettiğiniz sürece suç işlemeye ve etik değerlere uymamaya devam edeceksiniz. Oysa benim sizce işlediğim suç doğanın bana bahşettiği cinselliği anneme rağmen yaşamış olmamdan ibaret, sizinki çok daha beter bir durum olsa gerek." Kısa sessizlik sonrası Sadi devam ediyor. "Ağlayayım mı yoksa durumuna kahkahayı mı basayım ne dersin?"

"Ne yaparsan yap bütün bu suçluluk duygusundan kurtulmanın yollarını arıyordum, bu anlamda kınayamazsın beni. Babamın suç saydığı bu davranışların günahlarından kurtulmanın yolu namaz kılmaktan geçiyor diye kendimi inandırmışken zamansızlıktan bunalıma

girmiştim. Tüm vakitlerde namaza camiye gitme imkânı bulamayınca Allah'a karşı kendimi affettirmek için sabahın erken saatlerinde iş yerine geldiğimde yüzlerce kez tespihle aynı duaları tekrarlardım. Öyle bir hal almıştı ki tespih çekmezsem başıma kötülüklerin geleceğine inandırmıştım kendimi. Babamdan miras olarak sadece korkuların kaldığını, sürekli günah işlemeye meyilli bir varlık olarak tanımlanmam acı da olsa gerçekti ama. Son döneminde bu konuları tartışmak istesem de anlamayacağını düşünerek vazgeçmiştim. Bu düşünceler içinde debelenmek beni sıkıntıya sokmuş ve içsel çatışmalar yaşatmıştı yıllarca. Ve camiinin kapısına geldiğimde üstümdeki yüzü taşımaktan bile acizdim."

"Normal şartlarda bunları anlatır mıydın bana?"

"Şaka mı? Allah aşkına bunlar çok özel. Her tüccarın benzer durumları olabilir ama samimi dostuyla bile kimse paylaşmaz bunları."

"Benimle niye paylaştın?"

"Aykırı düşündüğün ve gizli saklı sorgulayan yanımı anladığın için tabi." Çocukken babam daha sakin ve anlayışlı mıydı, değil, kavgalarımız olurdu, hamallık yapardı, zor bir hayatı vardı. Oysa Sadi'nin babasının ne iş yaptığını bile bilmiyordum. Baba mesleğinin çocuklarda etkisi oluyor. Yoksulluk çocukta eziklik ve mutsuzluk duygusu yaratabiliyor, tersi durumda kibir kompleks gibi benzeri ruh hallerini taşıyabiliyor çocuk, bunu yaşayarak öğrendim. İtiraf etmeliyim ki bütün bu duyguları Sadi değil ama okulda ukala, şımarık başka arkadaşlar tattırdı bana. Sadi, yoksulluğumu hissettirecek davranışlarda bulunmamış üstelik zekâmı kıskanmıştı. Ama daha o yaşlarda yaşadığım olumsuzluklar hırslanmama yol açtı, sonrasında çok faydasını gördüm diyebilirim. Kazanacaktım, kayıtsız şartsız başarıp çıtayı en tepeye dikmek için ölümüne mücadele edecektim. Sadi çocukluğundan bu yana hiç değişmemiş, öyle olduğu için şu anda onun evinde misafirim, olumlu düşüncelerim ve kısmen içsel rahatlamama rağmen bir yanım huzursuz olmuştu. Bunca yıl korkularımın gölgesinde yarı günahkar yaşadığıma inanmışken ve bu durumdan kurtulmak için çaba göstermişken şu anda geçmişteki çabalarımı inkâr etmiş gibi salıvermiştim kendimi.

Sadi için gidip gelen ruh halim ne ifade ediyor bilmiyorum, bir ara yerinden kalkıp diğer odaları gezdirmek istiyor. Basın dünyasına girdikten sonra bu eve taşındıklarını söylemesine şaşırmıyorum. Ruhsal dünyanın oturulan semt ve mekânla uyum gösterdiğini ve ilişkili ol-

duğunu düşünüyorum. Eşime böyle bir evde oturalım desem her halde kıyametler koparırdı. Evin tavan yüksekliği insanın ruh haline nüfuz ediyor. Bu farklılık ilgimi çekse de daha fazla kalmayı uygun bulmuyorum. Saatin epeyi ilerlediğini bahane ederek ve kadın arkadaşlarını yeniden gündeme getireceğini düşünerek müsaade istiyorum ondan.

Arabamda radyonun sesini sonuna kadar açıyorum. Altmış yaşındaki bir adama yakışmıyor, neyin çaldığını da önemsemiyorum. Gençler gibi rutini bozmak, zihinsel karmaşamı darmaduman etmek istiyorum. Oysa eve yaklaştıkça suçluluk duygusuyla içimdeki sıkıntılar yeniden su yüzüne çıkıyor. Eşimin bakışları aklıma geliyor, suçlayan ifadesine tahammül etmek delirmekle eş değer. Kafam o denli dolu ki apartmanın önünde neredeyse kaldırıma çıkacakken münasip bir yer bulup park ediyorum, silkelen diyorum kendime, bunun kolay olmadığını biliyorum.

Oturduğumuz apartmanın lüks olmasını ne çok önemsemiştik, beni bu şekilde yönlendiren Bahriye olmuştu. Şimdilerde bunun ne kadar anlamsız olduğunu düşünüyorum. O denli gerginim ki iki adımlık merdivenleri çıkmak bile istemiyorum. Zile dokunuyorum, kapıyı açıp mutfağa giriyor Bahriye. İçinde öfkeler büyüttüğü için hoş geldin sözcüğünü bile çok görmüş olmalı, öte yandan kızlarımdan Nefise suçluymuşum gibi beni gözlüyor. Umursamıyorum.

Kovsan da gitmeyecek kadar inatçı, aklını zorlayan ama aykırı çözümler de sunan zalimce edasıyla bir şeytan, daha adını koyamadığım düşünceler aklıma girip bütün bedenimi sarıyor. Ah Sadi, kadınlarla ilgili teklifini aklıma getirince kan beynime yürüyor. Eskiden olsaydı bu düşünceden kaynaklı günahlardan sıyrılmak için saatlerce tespih çekerdim. Peki, ne oldu da şu anda tespih elimde değil. Aklımdan geçenin günah olup olmadığını sorgulayan bir yanım var artık. Bir süre kararsız kaldıktan sonra düşünsel yenilgiyle tespihi yeniden elime alıp çekmeye başlıyorum.

"Baba hoş geldin." Eve geç gelen kızım Bahar, sesi o denli kısık ki sinirlerimi neredeyse tepeme çıkaracak, kahretsin diyorum içimden. Böyle hoş geldin demek olmaz olsun. Dün Bahriye'yle yazlık için atışmıştık, onun için tavır almış olabilir, kaldı ki elimde avucumdakinin dışında sağdan soldan zorlayıp bulacağım parayla yazlık almaya da gücüm yetebilir. O denli mutsuz, kırılgan ve kızgınım ki eşim ne isterse istesin yapmamaya kararlıyım. Bazen öfke insanın sabrını zorlayıp yanlışlar

yaptırabilir. Bu nedenle sakin durmaya ve sonuna kadar direnip sabretmeye kararlıyım.

Sadi'nin evini gezerken sarf ettiği sözler ziyadesiyle kafamı kurcalamıştı. 'Hayatı anlamak ve dolayısıyla içimizdeki takıntı ve kangren halini almış yaralardan, korkulardan, çatışmalardan, yıkıcılıktan, olumsuzluklardan, tıkanıklıklardan kurtulmak ve özgürleşmek mümkün' demişti. Ben alaycı bir tavır takınarak gülmüştüm. İçimden, be adam hadi oradan bunlardan birinden kurtulmanın bile kolay olmadığını her insana göre değişkenlik gösterdiğini de söylemiştim. Devamında şunları söylemişti. 'Bütünüyle değişimin ve kalıplardan kurtulmanın yolunun, her şeyi sorgulayarak yeniden şekillendirmekle mümkün olacağını da.' Şimdi uygulamaya geçersem içinde bulunduğum bu resmin renklerini değiştireceğimi nasıl anlatabilir. Bahriye'nin takıntı haline getirdiği yazlığı alarak mı kendimi tedavi etmeli, yoksa onunla tüm bağlarımı koparark mı? Bu soruyu yüzlerce kez sorduğum halde cevabını bulamamışken o sözlerin ne anlamı olabilir?

Yemek masasına oturmadan Cennet'in kaldığı odaya giriyorum. Onunla ruhsal bağım o denli güçlü ki daha odaya adımımı atar atmaz gözlerimiz kenetleniyor. Kımıldamış olması bile benim için çok anlamlı. Yanına oturup saçlarını okşuyorum. Belli edecek kudreti olmasa da kedi gibi sevilmek istiyor. Cennet'le her yan yana geldiğimizde geçmişim aklıma geliyor, onun bu dünyada çektikleriyle geçmişteki yaşantımdan kesitleri karşılaştırıyorum. O denli güçlü duygular kucaklaşıyor ki neredeyse onun durumunu kendime içsel tedavi metodu gibi sunuyorum. Kızımın gözlerindeki çaresizlik, bilmezlik, zavallılık hali keskin bıçak gibi. Onun yanında çaresizce ağladığım zamanlar çok oldu, bu duygulardan canım annem kurtardı beni. Cennet doğduğunda annem yaşıyordu ve söylediği sözler kulağımdan hiç gitmedi. Oğlum, bu çocuk sana cennetin kapılarını açacak; ona çok iyi bak, demişti. Ah annem ah! Sadi annesinden yana şikayet ederken seninle ilgili tek söz etmedim bilesin. Anneler çocuklarına nasihat eder ama onları dolduruşa getirmez. Babamın katı kuralcı dindar namuslu olmasına ve onun isteklerini yerine getirmemesine rağmen asla beni dolduruşa getirmezdi annem. Her defasında bir bildiği vardır elbet deyip itaatkâr olmaya davet ederdi sadece. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu artık bilemiyorum, lakin kendimi çok yorgun ve yalnız da hissediyorum.

Kıymetli kızımın küçücük ellerini avuçlarımın içine alıp dakikalarca sevmeye çalışırken yüzündeki sevinç ifadesi görülmeye değer. Canım dediğim, bu dünyada her şeyden çok değer verdiğim ve onunla terapi bulduğum evladımı, itiraz ettiğim halde evin en küçük odasına hapsetmişiz. Her defasında misafir odasına getirsem de faydasız, olmadığım zamanlarda ve arkadaşları eve geldiğinde onu odasına hapsediyor karım. Annemin cennetin anahtarı dediği kızımdan utanıyor Bahriye. Odada geçen sayılı dakikalara rağmen ona dair duygularımı sözlerle anlatmam asla mümkün olmayacak.

Ev ahalisi ben gelmeden yemeklerini yemiş. Sofraya beraber oturup yemek için telefon açma zahmetinde bile bulunmamışlar. Onlara duyduğum karmaşık duygular sürekli kan kaybederken diğer yandan çaresiz kızımın hayatı boyunca beni beklemekten başka seçeneğinin olmaması çok üzücü. Ablalarından büyük olduğu halde yeterince beslenemediğinden olsa gerek kuş kadar hafif kiloda. Her defasında ayrı düşünceye takılıp kalıyorum. Dışlanmış gibi gördüğüm cennetimin anahtarını, yemek masasını gören koltuğa yerleştiriyorum. İnsanlığın kat ettiği yol büyük olsa da insan ruhunun anlaşılması ve iyileştirilmesi noktasında şüphe duyuyorum. Sahip olunan teknolojik güç ruhsal anlamda beni mutlu etmiyorsa kat edilen yolu sorgulatıyor şu an. Bahriye'yle aramızdaki ilişkinin nereye gideceğini tahmin etmek çok güç. Nefretin sevgiye üstün gelip gelmeyeceği de belli değil. Ne yazık ki beklemek durumundayım. Kaç günden beri kafamı kurcalayan mesele delirtecek, görev adamı olmak mı yoksa kendim olmak mı? Bu ikilemde kalmak hiç de kolay değil. Sadi annesinin gölgesinde kalmış olsa da, kendi olmanın bir şekilde yolunu bulmuş. Eşimin bana karşı tutumu sadece engellenmiş insan duygularını yaşatıyor bana. Ah, kızımın bütün kötülüklerden arınmış bakışları benim üstümde. Bahriye'nin rahatsız edici bakışlarının altında yatan parasal kaygıları da uzaktan görebiliyorum. Varımı yoğumu, neyim varsa tümünü al ama benliğime dokunma demek istiyorum ona. Bıkkınlık ifademin yaptırım gücü çok yüksek, buna dair teklifler yapmış olsaydım çoktan razı gelirdi. Yıllarca canımı dişime takıp kazandıklarımı bir çırpıda vermeye razı gelmek kolay değil. Olan bitene rağmen zihnimde duran iyi duyguları harekete geçiriyorum bazen. Böyle yoğun düşünceler içindeyken yediğim lokma onun o tiz sesiyle boğazımda kalıyor.

"Ne olacak bizim halimiz?"

Gergin atmosferi bıçak gibi kesmiş, neredeyse olmak ya da olmamak anlamında karar ver demek istiyor Bahriye.

"Ne olacaksa olacak bu şekilde devam ederseniz bu işin sonu olmayacak," deyiveriyorum bir anda.

"İğrenç davranıyorsun. Bitecekse bitsin, ver malını nereye gideceksen git."

"Oturduğumuz ev yetmiyor mu? Her defasında maldan bahsedip duruyorsun kira aldığım dükkândan başka neyim var? Bütün gelirini zaten siz harcıyorsunuz onu da mı istiyorsunuz?" Bir an Cennet'in gözlerine takılıyorum, çıldıracak bir babaya panzehir gibi yavrum, o denli korkmuş ki iç çekerken 'Ne olur sus baba' dercesine koruyucu kimlik de üstlenmiş. Bugüne kadar sadece çocuklarım için her şeyi göze alacak kadar kendimi hırpalamış ve kurgulamıştım. Kendim olmakla çelişen yanları olsa da bunu yapmıştım. Bahriye'nin teklifi kurtuluşum olacaksa yüzlerce kez evet demek istiyorum. Bana verdiği mutsuzluktan başka çocuklarımın annesi ve onların başından ayrılmayacağına olan inancım tam. "Dükkânın tapusunu senin üzerine yapacağım ama vergilerinin hiç birine karışmam." Ani verdiğim karara balıklama atlayacağını bilsem de umursamıyorum artık. Sadece mutsuz eden ve suçlayan sesini duymak istemiyorum.

"Tamam, anlaştık, bundan sonra ne vergisine ne de başka giderlerine karışma." Kızlarım nefeslerini tutmuş bizi izliyor. Bir ailenin konuşmalarına para kavgaları girmişse saadet kendiliğinden yok olmuş sayılır. Kaldı ki paradan öte, karşılıklı alıp vereceğimiz sevgiyi bile sorgulatıyor görüntü.

Pazar günü hiç yataktan çıkmıyorum. Evdekilerin sesi geliyor odama. Cinsel anlamda yaşımla orantılı sağlıklı biri sayılırım. Eşimle münasebetlerim birkaç yıldan beri mutsuz edecek kadar seyreldi. Kopma noktasına gelen bir ilişkiye rağmen sürekli beklentilerini gündeme getirmesi inanılmaz yordu beni. Ah annem ah! Hani karına iyi bak, yaşlanınca işine yarar demiştin ya, şimdi yaşamış olsaydın kendini garanti altına almak için sürekli dırdır eden bir kadın mı kocasını rahat ettirecek diye sorardım sana. Her kadını kendisi gibi bilmiş annem. Vazgeçtim güvenceden babamdan harçlık istemekten bile sakınırdı zavallı kadın! Bu karşılaştırmalar delirtecek beni. Sadi gibi mi yaşasaydım? Allah'ın

bana reva gördüğü bu hayatı başkalarıyla kıyaslayacak kadar büyük günahlara girmek neyin nesi oluyor diye bu düşünceyi lanetliyorum.

Pazartesi günlerini oldum olası sevmem, haftanın ilk günü olmasından değil bütün sorunların verdiği yükü omuzlarımda hissetmiş olmamdan. Gelen siparişlerin hazırlanması, eksik malların fabrikaya bildirilmesi, elemanların hafta başı olması dolayısıyla işe uyum sağlamalarındaki zorluklar, banka ödemeleri gibi birçok yönden sevmem bugünü.

Ama bugünkü tedirginliğim başka türlü sevgisizlik yüzünden. Bahriye'nin beni mutsuz eden mal kaygılarına dair yükü de var omuzlarımda. İçimden ona lanet okumak geçse de kendimi tutuyorum çünkü çocuklarının annesi ve sonsuza kadar ne yazık ki bu yönüyle muhtacım ona. Sabahın erken saatlerinde tapu ve emlak işleriyle uğraşan dostumu arayıp dükkânla alakalı muamelelere başlamasını rica ediyorum. Beni mutsuz etse de kararlıyım, üzerimdeki dükkânın tapusunu mal mülk delisi eşime vereceğim.

Öğleden sonra saat üçü gösterdiğinde Sadi arıyor, konuşmak için hazır olup olmadığımı soruyor. Bunca sorunum varken Sultanhamam'ın hikâyesinin neresinden başlayıp ona anlatabilirim? Haftanın ilk iş günü olduğundan istediği yere gidemeyeceğimi şayet arzuluyorsa mağazaya gelebileceğini söylüyorum ona. Emekli bir gazetecinin çokça zamanı olabilir. İkiletmeden ayaküstü kahve içmeye geleceğini söyleyerek telefonu kapatıyor.

Saatler sonra gülen yüzüyle mağazaya girdiğinde elemanlarının bakışları Sadi'ye yoğunlaşıyor. Bugüne kadar ticari münasebetler dışında farklı görünen biriyle asla dostluğumun olmadığını üstelik buna prim vermeyeceğimi de biliyorlar.

Kahveler geliyor. Oturduğumuz yerin kapısını hafiften kapatır gibi yapıyorum. Sultanhamam esnafının asla ser verip sır vermediği ailesel durumumu onunla paylaşacağım. Özelim olmasına karşın eşimin üzerine geçireceğim dükkândan bahsetmeye kararlıyım. Ne söyleyeceğini merak ediyorum, şayet enayilik olarak yorumlarsa tavrım yine de değişmeyecek. İkilemde kalmak ve sürekli kavga etmek geçmişi hamal olan beni ziyadesiyle yoruyor.

Önce ne söyleyeceğini düşünen ve bilemeyen adam bakışı atarken sonra da beni muhatap almadan garip sözler edecek gibi duruyor Sadi.

"İki insanın bir arada yaşaması normalde çok zor, annesi bile olsa zor. Sevgi ve evlilik her zaman benliği güçlü kılmıyor, o zaman birbirini çok severek evlenen insanlar kavga edip ayrılmazlardı."

"Ne yani şimdi yanlış yaptığımı mı ima ediyorsun?"

"Tabi ki hayır, herkesin senin gibi düşünemeyeceğini ve sen olmadığını kabullenmek durumundasın."

"Olumsuzluklara rağmen annem itaatkar ve makuldü ama."

Gülüyor. "Annen çok mu mutluydu? Babana karşı itaatkâr davranırken ona dair hiç şikâyetleri olmadı mı?"

"Olmaz mı bazen iç çekip gün yüzü göstermedi dediğine şahit olurdum, ne olursa olsun bizlere babama karşı itaatkâr olmamızı söylerdi. Annemin yüksek sesle kahkaha attığını asla hatırlamıyorum, sorunlarını içine gömer belli etmemek için büyük gayret sarf ederdi. Ah şimdi daha iyi anlıyorum onu."

"Hayatı ne zannettin herkesin bir yarası var. Annem dertliydi ama belki de babamın cinsel beklentilerine cevap veremiyordu kim bilir? Şurdan, yoldan geçen bir kadının samimi itiraflarını dinlesen yığınla meseleyi ortaya dökebilir. Tabi bu erkekler için de geçerli."

"Üzülmemeli miyim?"

"Senin bileceğin konu. Kendini mutlu etmeyi bilmedikten sonra istesen de istemesen de üzülürsün."

"Yine kadın meselesine getirmeyeceksin herhalde?"

"Öyle bir söz ağzımdan çıkmadı ama benzer sorununun olduğu ortada."

"Neredeyse delireceğim yahu! Senin dönüp dolaştırıp kadın konusuna getirmeni anlasam da bunun sadece geçici çözüm olmakla kalmayıp, haneme yüklüce günahlar yazılacağını da biliyorum. Başka çözüm yolları bulmalıyım kendime."

"Şimdi bunları bir kenara bırakıp akşama bana gel, güzel bir yemek yerken geçmişten, hamallık ya da tezgâhtarlık sonrasından bahsedelim."

"Bugün pazartesi ama?"

"Pazartesiymiş peh, güldüreceksin yahu. Yaşın altmış ve halen takıntıların var azizim. Bırak bu gün meselesini, daha dün konuştuğumuzu unutmuş olmalısın, hani cuma günü senin için daha önemliydi?"

"İlahi Sadi, her defasında nereden vuracağını iyi biliyorsun. Peki, tamam yoldan çıktım ve akşam geliyorum."

Sadi'nin bugüne dek evlenmeden bir kadınla birlikte yaşamasının nedeni ne olabilir? İki ayrı insanın aile ortamında farklı beklentiler içinde olabileceğini bilmiş olmasından mıdır? Bu sorunun cevabını çok düşüneceğim. Peki, yalnızlık ne olacak? Şayet iki insan bir arada olamayacaksa tek başına yaşanır mı? Onu gözlemleyerek bu sorunun cevabını bulabilirim. Batıda benzer yaşantıların olduğunu duymuştum. Evli insanlar da ilişkilerine bir süre ara verip yalnızlıklarıyla başbaşa kalıyorlar. Bu durum, sevgilerinin ve bağlılıklarının test edilişi anlamını da taşıyor olabilir. Oysa ben muhafazakâr bir babanın oğluyum, yokluklarla mücadele edip hayatı zar zor kazanmış biriyim. Bunca zorlukların üstesinden geldikten sonra hedeflediğim zirveye tam da ulaşmışken şimdi yığınla sorumluluk üzerime çökmüş ve neredeyse altında kalmış durumdayım. Dik durmalı, düzgün yaşamalı, alkol almamalı, harama uçkur çözmemeli diye öğrenmişken bu düşünceler de neyin nesi? Bu birbiriyle çatışan düşüncelerden sıyrılmanın yolunun psikiyatri ve ilaç tedavisi olduğunu bir çok komşumdan biliyorum. Bu tür saçmalıklarla işim olmamalı, cesur kararlar alıp bu durumun üstesinden mutlaka gelebilmeliyim.

Saat akşamın altısı. İş yerini kapatmaya çalışırken tapu ve emlak işlerimi yapan arkadaşım arıyor. Yarın saat on bir de tapu dairesinde bekleyeceğini söylüyor. Babamın en önemli vasiyetiydi, sahip olduğunuz gayrimenkulü ne satın ne de elden çıkarın derdi. Eşime dahi vermiş olmam ona ihanet sayılır. Kaldı ki sağ olsaydı kavga eder, ne yapar eder engellerdi bunu. Ah baba, çaresiz ve yılgınım. Kadın konusunda senin kadar güçlü sayılmam. Hatta güçlü gibi görünüp hayatı kendime zehretmeyi de uygun bulmam. Bahriye sakin ve uysal değil, tam tersi beni öldürecek kadar da inatçıdır. Her defasında kendimi frenlemekten bıktım.

İsteksiz isteksiz Bahriye'yi arıyorum, yarın tapu dairesine gideceğimizi söylüyorum ona. Sesinin tonu değişiyor. Paranın açmayacağı kapı yok. Öyle ki akşam arkadaşıma uğrayacağımı söylediğimde bile burun kıvırmıyor, sakin ve anlayışla karşılıyor. İçimde yer eden sevgisizliği, nefreti, ne yaparsa yapsın bundan sonra yok edemeyecek ve asla ilişkimizi düzeltemeyecek.

İş yerini kapattıktan sonra arabamı park ettiğim Sirkeci Tren İstasyon'unun yanındaki otoparkta buluyorum kendimi. Birçok insanın ha-

yali bile olmayan son derece lüks otomobilime binerken mutsuzluğumu sorguluyorum. Freni patlamış arabadan farksızım.

Nişantaşı'na Sadi'nin evinin önünde bir süre hareket etmeden öylece durduktan sonra ancak zile basabiliyorum. Alımlı ve askılı bluz giymiş, mini etekli bir hanım kapıyı açıyor. Özgürlüğüne düşkün arkadaşım Sadi ve basmakalıp yaşayan, kendini sınırlayan son zamanlarda üzen ben, aynı evdeyiz. Neden beni davet etti diye bir kurt düşüyor içime. Birimiz diken üstünde, diğerimiz kendini salmış halde ayakta duruyoruz. İçeriye davet ediliyorum. Arkadaşımın gösterdiği ilgiden olsa gerek genç hanımın davranışları sıcak ve samimi. Bu onun bahsettiği arkadaşı olmalı, tam da ona dair yığınla tahmin yürütürken oturmayacağını, kalkacağını söylüyor. Kısa sohbet sonrası önceden adının Rüveyda olduğunu öğrendiğim genç kadın çekip gidiyor ve biz baş başa kalıyoruz Sadi'yle.

Üniversitelerden gelip Sultanhamam tüccarlarıyla konuşarak tez hazırlayan öğrenciler aklıma geliyor, tümünü başımızdan savmayı uygun görürdük. Kendimize dair anlatının başımıza çorap öreceği gibi kötü düşünceler aklımızı zorlardı. Sadi'nin bir çok işadamının hayatıyla ilgili röportajlar yaptığını öncesinde öğrenmiştim. Yalnızca arkadaşlığımıza dair bir beklentiye mi girdi yoksa diğer işadamlarından asla öğrenemeyeceği derinliklere benimle ulaşabileceğini mi düşündü bunu bilmiyorum. Sultanhamam'da öylesine duayenler var ki şu sıralar Türkiye ekonomisinin mihenk taşları olmuşlar. Neden onların peşinde değil diye düşünürken kapı çalıyor. Sipariş verdiği yemek gelmiş. Bunu düşünürken ondan aldığım yanıt bir nevi cevap niteliğinde oluyor.

"Sultanhamam esnafını bazen samimi bazen de yapmacık buldum."

"Nasıl yani?"

"Yarımadayı içine alan o bölgenin ekonomik krizlerde önemli roller oynadığından bahsettiler ama hiç mi kaypaklıklar, olumsuzluklar olmadı orada?"

"Niyetini anladım, şimdi anlat diyeceksin, anlatacağım yalnız ağzımdan çıkan her şeyi yayınlamayacak ve sonunu kadın konusuna bağlamayacaksan tabi."

"Allah aşkına kadın diye tutturmuşsun ne var bunda? Kadınsız bir dünyada yaşanır mı, oysa komşularımız kadını hapsedip birbirini boğazlamaktan başka ne yapıyor? Şimdi geçmişin savaşma seviş sloganını diyeceğim ama yine kızacaksın."

"Anlaşıldı muzipliğe devam edeceksin, en iyisi bildiklerimi anlatayım da ciddiyete davet etmiş olayım seni."

"Anlatacakların devlet sırrı değil, alt tarafı yol hikâyeni anlatacaksın biraz rahatla bence."

"Herkesin hikâyesi farklı, benimkinin ne önemi olabilir ki? Birçok işadamının benzer geçmişleri var, çoğu da büyük gelişmeler kaydedip servetler edindiler. Benim öyle bir servetim de yok."

Sadi elindeki kayıt yapan cihazın düğmesine basarken, yemek masasından kalkıp koltuğa yayılıyorum. "İlkokul biter bitmez iki yıl mahalledeki bakkala takılıp çıraklık ettim. Sonrasında mahalledeki parça kumaş satan bir mağazada birkaç yıl tezgâhtarlık, ardından babam kulağımdan tuttuğu gibi Sultanhamam'a götürdü beni. 'Gideceğimiz yer gerçek mekteptir' dedi. On yedi on sekiz yaşındaydım. Babamın desteğini alacağımı bana kol kanat gereceğini biliyordum. O dönemler elimi kolumu sallayarak, ben hamal olmaya geldim diyemezdin. Hamal olmak için ciddi miktarda hava parası gerekirdi. Babam bunun için işi bırakacak bir duayene elindeki avucundakini vermekle kalmamış bir miktar da borçlanmıştı. Onun yanında olmak beni mutlu etmiş bir o kadar da kahretmişti tabi. Onun iki büklüm duruşunu, sırtında onlarca kumaş topunun altında ezildiğini görünce inan olsun ağlayası gelebilir insanın. Her ne kadar ona dair bugünkü kadar berrak bir öngörüye sahip olmasam da kafamın karıştığı zamanlar çokça oldu. İlk başlarda ıkındığını zorlandığını görünce yardıma gitmiş ve arkamdan diğer hamalların güldüğünü de görmüştüm. Ah baba ah, dünyanın en dürüst insanları biz olmalıydık. Kimsenin hakkı kalmasın diye sırtına aldığı top sayısını bile hesaplardı. Gel gör ki Sultanhamam yalnızca dürüstlüğü öğretmiyor, bazen öylesine acımasızca sıkıntılar oluyon ki kan beynine sıçrıyor insanın. Esnaf, malı bölükler aracılığıyla gönderirdi. Zaman içinde o denli kalabalık olurduk ki elli ila yüz kişiyi bile bulurduk. Her bölük kendi bölgesinden sorumluydu. Bizim bölüğümüz farklıydı ne de olsa meydanlık bölüğüydü. Diğerleri çarşı bölüğü, gazcılar bölüğü gibi isimler almıştı. Başımızdakilerin adı kahyaydı. Kamyonlar gelir yüklemeyi yapardık, şayet muntakamızdaysa tabi. Ben işe başlarken nakliye ambarları Sirkeci'deydi, sonraları Topkapı'ya taşındı. Mallar o denli yığılırdı ki ancak kamyonlara ve trenlere bölüştürülerek gönderilirdi. Her balyanın, çuvalın ayrı tarifesi vardı. Anlayacağın kuruşuna kadar hesaplanırdı bunlar."

"Elinize ne kadar para geçerdi?"

"Normal şartlarda yüze yakın kişinin çalıştığı bölüğümüzde gün içinde taşıma tarifesine göre toplanan hâsılat, akşam o gün işe gelenler arasında pay edilirdi. Hamallık babadan oğula geçer ya da kimsesi olmayan çok yaşlı birinin para karşılığında bu işi devri söz konusu olurdu. Benimki de öyle olmuştu. Oranın tarihi çok eskidir, Cumhuriyet'ten hatta daha öncesinden oraya giren çıkan ne varsa bizim sırtımızdan geçerdi."

"Babandan farklı olduğunu söyledin, hamallık yaptığın sırada olumsuzluk yaşadın mı hiç?"

"Yaşamaz olur muyum, diğer hamallar ve esnaflarla tartıştığım zamanlar da oldu. Babam her defasında kavgayı engellerdi. Tüccarlardan bazıları kumaşların olduğu çuvalı sırtına vurduktan sonra Mercan'a götür derdi. Mercan'a götürdükten sonra da ambara götür, piyasaya götür diye bizi oyalar bu arada araba mağazasının önüne yanaşır ve bu çuvalı da ben atıyorum derdi."

"Kendi kumaşını yüklüyor, bu işi bedavaya getirmiş oluyor, bunda ne var?"

"Problem olurdu, onca hava parasını boşuna mı veriyoruz. Yakın mesafeden, arabadan kendi indirecek, ya da yükleyecek, uzağı ise sana verecek, bu durumda gel de kudurup tartışma. Babam böyle çok mağdur edilirken ona anlatamıyordum. Bu yüzden de sıkıntı yaşıyorduk hep. Uyardığımda sadece işini yap derdi. Ah, ömrün boyunca hep taşıdı, bir dirhem olsun sesini yükseltmedi. Birinde, esnafa yahu şu yaptığınız çuvalı üç kişi zor kaldırırken bir insanın sırtına nasıl vurursunuz diye sitem etmiştim. Bunu iki çuval halinde hazırlasanız hem gücümüze göre olur hem de rahat taşırız demiştim. Onların derdi başkaydı, az para vermek için bu yöntemi kullananlar sakat kalmamızı önemsemezdi bile. Geneli böyle değildi ve güzel paralar kazanıyordu."

Sadi pürdikkat dinlerken başını öne sallayarak beni onaylıyor, belli ki öncesinden bu konularla alakalı bilgileri de var.

"Bazı tüccarlar da maliyetlerini artırdığı için hamallara yük taşıtmak yerine kendileri götürmeyi tercih edermiş bu da onlarla aralarında ciddi tartışmalara yol açarmış."

"Zamanında o tartışanlardan biri de bendim. Hamal olarak değil tabi."

"Nasıl yani?"

"Borç harç bir işyeri kurmuş ve geçmişte onların yolundan gelmiş birinin hamala para kaptırabileceğini düşünebilir misin?"

Sadi'nin kahkahası salonun her yanını dolduruyor. "Sence dürüst bir eylem miydi bu?"

"Orasını hiç düşünememiş ve hak ihlali gibi değil, kendi işimi kendim yaparım felsefesine sarılmıştım."

"O zamanlar baban bu duruma ne diyordu?"

"Çok yaşlanmış ve kendi semerini hava parasıyla bir başkasına satmıştı bile. Sadece yüzeysel olan bitene şahit oluyordu. Hamallık zor bir meslek olmasına karşın kazancı azdı. Her defasında babamdan aynı sözleri duyardım, tavuk kaza bakarsa kıçı yırtılırmış. İçimden hey be ihtiyar, ne onlar kaz ne de ben tavuğum demek istesem de sessiz kalmıştım hep. Bütün sıkıntılar ve babamın olumsuz söylemlerine rağmen inceden inceye Sultanhamam tüccarını gözlemlemeye devam ediyordum."

Sadi yerinden kalkıp masadaki sürahiden bir bardak su içtikten sonra; "Biz tüccarları araştırırken neden hamallarla konuşmadın diye bir soru sormuştun," diyor. "Sultanhamam'ın hamallarının ne kadar zor olduğunu benden daha iyi bilirsin. İki kelam etmek, sorduğun sorulara cevap almak deveye hendek atlatmaktan daha zor. Ancak diyalogu iyi olan komşularından birini devreye sokarak uzun uzadıya sohbetlerimiz oldu onlarla. Sizin döneminizdekilerle benzer sorunları olsa da daha beter durumları var bu günlerde. Arzu edersen seslerini dinletebilirim ama boş ver, en iyisi o konuşulanlardan çıkardıklarımı sana anlatayım."

"Merak etmedim desem yalan olur, can kulağıyla dinleyeceğimden emin olabilirsin."

"Çok ezildiklerini anlatan bir emekçi bölgede yaklaşık üç bin beş yüz kişinin meslekten ekmek yediğinden bahsetti. Eskiden iyi para kazandıklarını ama şimdi kazançlarının azaldıkça azaldığını ve gelecekleriinin parlak olmadığını söylerken, yeni neslin mesleğe rağbet göstermediğini de ekledi. Gördüğüm kadarıyla yaş ortalamaları kırkın üzerindeydi. Saat altı buçuk yedi arası iş başı yapıyor, akşam on sekizde paydos ediyormuş."

"Ama şimdi yolların trafiğe kapanması başımıza bela oldu."

"Haklısın, büyük toptancıların başka yerlere gitmesi de onları çok etkilemiş. Eskisi kadar iş çıkmadığını söylerken iç çekmişti adamcağız.

Bir başkası söze girip mesleğin kendisinde çok fazla sağlık sorunlarına yol açtığını, fıtık olduğunu, çeşitli ameliyatlar geçirdiğini belirtirken bu işe severek başlamadığını, mecbur kaldığından yaptığını ve dört çocuğundan hiç birinin bu mesleği yapmaya yanaşmadığını söyledi. Bu arada konuşmak istemeyen hamalların ardı ardına dilleri çözüldü. Hepsi veryansın etmişti."

"Kâhya ya da bölükbaşları yok muydu yanınızda?"

"Bölükbaşları geldiğinde ise daha temkinli konuşmaya çalıştılar."

"Asıl merak ettiğim de şu, o dönemle ilgili anlatacaklarımı onlardan az çok öğrenmişsin neden illa benimle konuşmak için çaba gösterdin. Geçmişte hamallık yaptığım için mi?"

"Onların arasından sıyrılmayı becerebilmiş nadir insanlardansın, aynı zamanda arkadaşın olarak daha ayrıntılı konuşabilirdik. Onlarınkini öğrendim, asıl merak ettiğim senin hikâyen."

"Dediğim gibi daha küçükken mahalledeki bakkalda, sonrası parça kumaş satan bir esnafın yanında çalışmıştım. Bu tecrübelerden sonra meslek edindiğim hamallığın bana uygun olmadığını anlamak güç olmadı. Yahudi bir tüccarın yanında çalışmak istediğimi babama söylediğimde küplere bindi. Hamal olmam için ödediği hava parasını ödemeyi daha tamamlayamadığını ima edince semerimin devir hakkını ona verdim."

"Onun olanı nasıl ona veriyorsun anlamadım, babana hak veriyorum, bin bir meşakkat ve fedakârlıkla ömür boyu sırtına vurman için sermaye olarak sana semer almış, sen onu sırtından atmaya çalışıyorsun."

"Dalga geçeceksen anlatmam."

"Hayır devam et lütfen!"

"Öncelikle babama, kendi haline bakmasını söyledim. Sigortası yoktu, beli iki büklüm olmuş bir babanın oğluna aynı yaşantıyı reva görmüş olması düşündürücü değil mi. Babamın meslek edinmem gibi bir derdi de yoktu. Bir an önce para kazanıp üzerindeki yükü kaldırayım istiyordu. Başlangıçta tezgâhtarlığı hamallıktan daha önemsiz görmesine karşın kısa sürede bu düşüncesini çürüttüm. Kazancından daha fazla para getiriyordum eve. O denli çalışkandım ki aldığım haftalığın dışında farklı teşviklerle beni destekleyen Yahudi bir patronum vardı artık. Akşam eve döndüğümde işle alakalı sorgu suale tabi tutardı babam, ona kalsa Yahudi birinin ticaretine hile hurda girer ve aldığım paranın içinde haram olabilirdi. Her defasında yalan söyledim ona. At gözlüğü ta-

kan bir babamın anlayışıyla hareket etmek ve dürüst kazanmak sadece sırt hamallığıyla olur diye biliyordu. İnsan haramdan ancak o zaman korunabilirdi. Bir yıl böyle devam etti. Öyle bir hal aldı ki babamdan daha fazla kazanmış olmam onun tahammül sınırlarını çoktan aşmış ve evin huzurunu kaçırmaya yetmişti. Her gün fiyatlar değişiyor stoklanan mallarla tüccar paraya para katıyordu. Daha fabrikadan çıkan kamyon Sultanhamam'a ulaşmadan iki kez zam görüyordu. Yahudilerin ticaret anlayışları çok farklıdır. Asla kavga etmez zekâlarıyla kazanmasını bilirler. Farklılık oluşturmak genel hedeflerindendir. Her zaman yenilikleri keşfeder, müşteriye güler yüzü temel prensip edinirlerdi. Benim patronum da malı sattıktan sonra da işim bitti tavırlarına girmez, bir sonraki alışverişin planlarını yapmaya başlardı. Gerçek anlamda hayatın en verimli öğretileriyle dolu zamanlarımdı. Babamın ince hesaplarına uymayan, haram kabul ettiği bir cenderenin içindeydim adeta."

"İlginç konulara girdin, bunları anlatabileceğini düşünmüyordum, baksana Yahudi esnafının yüzyıllara dayanan geçmişinin olduğunu bilsem de ticaret anlayışlarını senden duymak hoşuma gitti."

"Haklısın onlara dair daha çok meseleler var, diğer yandan bizler yağmanın kazanımın birer neferi gibi çalışırken ülkenin parası ne yazık ki değer kaybediyordu. Pazen, divitin, çarşaflık patiskalar, gabardin kumaşlar, emprime kumaşlar, ipek emprime türünden mallar her gün yüzlerce balyalarla Anadolu esnafı için hazırlanır, babamın ve arkadaşlarının sırtlarına vurularak ambara taşınmak üzere yola koyulurdu. Fırsat bulduğumuz günlerde Eminönü'ne koşar balık ekmeğin keyfini çıkarırdık. O zamanlar sigortalı olmak düzenli yemek gibi hakları çalışanlar bilmezdi. Ayaküstü ne bulursak onu yerdik. Hatta bazen patron tarafından ısmarlansa bile yemeye zaman bulamazdık. Gelen mal rafa girmeden direk İstanbul içindeki esnaflara ve dışındakilere anında servis edilirdi. Anadolu'da Sümerbank dışında çeşitlenmiş ürün de çok azdı. İnsanlar bunlarla tanıştıkça tüketim artıyordu. Hazır giyim de yoktu. Herkes her türlü üst baş için kumaş alır, terzilere diktirir veya kendi dikerdi. Dikişten anlayan kızlar makbuldü. Benim evliliğim de öyle oldu. Bahriye dikişten sökükten anlayan bir gelindi." Sadi'nin bakışlarında muziplik var, belli ki takılacak.

"Ah anne, dikiş bilen bir eş bulmadan gittin dememi mi isterdin, halime şükretmemi mi?"

"Orasını bilemem, ama o zamanlar insanlar hep birbirine benzeyen akıbetlere uğrardı. İşte o yırtığını söküğünü kendileri diken kadınların çoğu, karım da dâhil, şimdilerde en lüks mağazalardan giyim kuşam alırken, henüz eskimemiş giysilerini bile kapının önüne koyabiliyor. Zaman, değişirken değerbilirlik, tutumluluk yok olup gitti. Bu sözleri eden bendeniz bile en lüks mağazalardan giysiler, pahalı arabalar alıp Florya'ya taşınmıştım bile. Bugünlere gelinceye kadar eşimi memnun etmek için ne terler döktüm, asla yırtık sökük diktirmedim ona. Buna rağmen şikâyet etmekten kesinlikle vazgeçmedi."

"Kadınların bazıları daha fazlasını isteyebilir, annem dolaba sakladığı evraklarla babamı suçlamıştı oysa babamın kaybettikleri üzerinde hiç emeği yoktu. Bence şikâyet etmekten vazgeçsen iyi olur."

"Şikâyet etsem kimin umurunda, ağzımı açmadan eşim ve kızlarım bombardımana başlıyor, şükürler olsun ki Cennet'im var o olmasa asla ayakta duramazdım."

"Engelli kızın mı?"

"Engelli değil, cennetimin anahtarı o. Adı Cennet."

Kimine göre insan ölüm sonrasına hazırlık için yaşar, kimine göre hayat güzeldir ölüm sonrasını düşünmek anlamsızdır. Sadi daha fazla sorularla konuyu dağıtmak istemiyor olabilir ama ben Cennet'imi anmazsam bu dünyada kendimi huzurlu hissetmem. Şimdiye kadar konuştuklarımla onun beklentilerine cevap verip vermediğimi bilmesem de içimi dökmek beni rahatlatıyor bu nedenle devam ediyorum. "Babamın aşırı baskıları çekilmez olmuştu, kavga ediyorduk onunla, sonunda dayanamayıp Yahudi patronumdan beni azat etsin diye izin istedim. İşi bırakmamam için yüklüce para teklif etmesine karşın kabul etmedim. Babamın agresif tutumundan en çok annem zarar görüyordu. Babama göre hayatını yalan üzerine geçirmiş insanlarla çalışmıştım, inandığı değerler benim kazanımlarımla hiçe çıkmıştı sanki, böyle inanıyordu. Çalışma sürem kısa olmasına karşın işyerinin ince satış tekniklerini öğrenmiştim. Hangi müşteriye nasıl davranılacak, kimin neye ihtiyacı var, müşterinin alım kapasitesi, aldığı malı satarken diğer müşterilere verebileceği zararlar, ödemede aksamalar yapıp yapmadığına kadar yığınla konunun içinde bulmuştum kendimi. O gece evde kızılca kıyamet kopmuştu. Çok sinirliydim, bundan sonra ne yapacağımı sordum babama. Yine bir semer mi almalıydım? Onun gibi sırt hamallığı yaparak

ileride belim sakat mı yaşamalıydım? Bu sorular onu daha da delirtmişti. Allah'a karşı gelmekle eş değer görüyordu tavrımı. Ne iş yaparsam yapayım duayla ibadetle paralellik göstermeliydi. Aksi takdirde parasal kazanımın bir avuntudan öteye gidemeyeceğini annemin yüzüne bakarak haykırıyordu. Ona kızmaya hakkım yoktu, babalar çocuklarından az kazanmamalıydı. Kazancımla ilgili sırlarımı sadece onunla paylaşmalıymışım, anneme neden söylediğime de kızıyordu. Günlerden pazartesiydi, sabahın erken saatlerinde kalkmamı söyledi. Niye diye sormaya bile zamanım olmamış, apar topar üzerime bir şeyler geçiştirmiştim. İşten ayrıldığımdan bu yana iki gün boyunca hiç konuşmamıştık babamla. O önde, ben peşi sıra yola koyulmuştuk. Rotamız yine Sultanhamam'dı. Kafam karmakarışık, ona itiraz edecek ne gücüm ne de kudretim vardı; sadece kendi kendime 'ne olacaksa olsun' diyordum. Ondan sonra hayatım 'ne olacaksa olsun' üzerine kurulacaktı.

Sultanhamam'a girdiğimizde hamal arkadaşlarının olduğu yere gitmek yerine itibarlı bir tüccarın dükkânının önünde durduk. İş yerinin sahibi babamı görünce yüzünde tebessüm belirdi. Yıllarca yüklerini taşımış, dindar namuslu bir insana karşı gösterdiği teveccüh olarak algılamıştım bunu. Babamın dindar biri olarak itibarı vardı. Bir süre kısık sesle onunla konuştu. Konunun benimle alakalı olduğu çok açık. Konuşulanları anlamasam da rahatsız olmuştum, çünkü Yahudi iş adamıyla tüm münasebetlerimi kendim tayin etmiştim. Turhan Bey'in de dindar olduğunu öncesinde biliyordum. Neredeyse tüm tekstil piyasasındaki esnaflar onu severdi."

Sadi yüzüme bakıp gülümsüyor, belli ki kim olduğunu anladı; bunu söylemekten de çekinmiyor. "Şu an çokça isim yapmış, finans, sağlık ve tekstil sektörünün malum isminden bahsediyorsun sanırım."

"Evet, iş ve hayata dair olağanüstü öğretileri oldu."

Geniş bir alana yayılmış görünse de Sultanhamam bir o kadar küçüktür. Kim hangi düşüncede, kim dini bütün ya da gayrimüslim, herkesçe bilinir. Kimsenin kendini saklama şansı asla olamaz, muhakkak yollar kesişir, bazen müşteriye vermek zorunda olduğun bir malın stoku elinizde olmayabilir ve o malı komşu bir esnaftan ödünç alabilirsin. Bu denli sürekli sirkülasyonun olduğu yerde yardımlaşma kaçınılmazdır. Her ne kadar Yahudi iş adamının yanında kendimi pişmiş gibi görsem de yeniden başlamak yeni yerin prensipleri açısından acemileşebilirsin.

Yeteneksiz olsa dahi senden kıdemli biri, yükselmeni çekemeyebilir; bunlar olağan durumlardı. Daha içeri girer girmez, koca topları sırtlayıp yerlerini değiştiriyor, altlarını temizleyip satışa hazır hale getiriyordum. Başlangıçta diğer elemanların hiç hoşuna gitmemişti bu durum. Gayretim çok dikkat çekmiş, personeli daha ilk günden Turhan Bey'in gözünden düşürmeye yetmişti. Babamı mahcup etmemeliydim. Sözünü dinlemeli, helalinden kazanmalı ve helal kazandırmalıydım. Beni güvenilir ellere teslim etmenin hoşnutluğunu yaşıyordu babam. Koşullar ne olursa olsun ne zorluklar olursa olsun, orada çalışmak zorundaydım artık. Başka da seçeneğim olamazdı. Öyle günler yaşıyorduk ki mağazaya gelen tül perde topları kamyon üzerindeyken satılıyor, bizler o malları sadece indirip kaldırmakla uğraşıyorduk. Kendimi ön plana atmış ve yeteneklerimi göstermiş olsam da yeni olmam dolayısıyla güven konusunda karar vermeleri için henüz erkendi. Kızıyordum. Yahudi iş adamının yanında aşılanmış biriydim oysa. Kurnazlıklar yapmalıydım ama suiistimal ya da çıkar amaçlı olmamalıydı sadece itibar kazanmak adına olmalıydı. Aradan bir hafta geçmiş ben ayak işlerini yaparken kısmen de olsa müşterilerle olan münasebetlerin kıyısına kenarına ulaşmaya çalışmıştım. Turhan Bey genelde sabahın erken saatlerinde gelirdi. Geldiği zamanlar yerler süpürülmüş, ortalık düzene girmiş ve gidecek malların çuvalları bile hazırlanmış olurdu. Kiraz ve kayısı mevsimiydi. Hal yakında ve genelde en güzel meyveler Eminönü ve çevresinde olurdu. Sakin bir gündü. Fabrikadan henüz mallar gelmemiş ve bizler sağı solu düzeltmekle kendimizi oyalarken Turhan Bey, akşama evine götüreceği bir kilo kayısı ve kirazı almam için bana para verdi. Buraya kadar her şey normaldi. Asıl sorun verdiği parayla alakalıydı. O denli azdı ki ancak çarık çürük kısmından meyve alabilirdim, oysa en iyisinden al demişti. Kurnazlık gerekiyordu, onun verdiği paranın çok az bir kısmını iade etmek üzere ayırdım. Kalanının üzerine de kendi paramdan ekleyerek birinci sınıf meyveden birer kilo alıp götürdüm, paranın ayırdığım kısmını da iade ettim ona. Genelde cömert olarak bilinse de harcamalar konusunda çok titizdi. Ertesi sabah övgüler yağdırdı bana. Hem ucuz hem de en ekstra meyveden almış olmamı diğer elemanlara anlatırken ders verir gibiydi. Bunu istemiyordum. Sadece onun gözüne girmekti derdim, yoksa diğerlerinin nefretini kazanabilirdim. Arada bir beni meyve almaya göndermeye devam etti ve her defasında aynı şekil-

de kendi harçlığımdan ekleyerek onu memnun ettim. Bir gün bankaya gönderilmiştim. Turhan Bey benim yerime çokça kıdemli Salih'e aynı parayı vermiş ve meyve almaya göndermiş, Salih de verilen paranın azlığıyla ilgili doğal olarak ham meyveleri alıp gelmişti. Ertesi gün Turhan Bey'den fırça yedi tabi. Bunca yıllık tezgâhtarı olduğu halde daha dün gelmiş biri kadar uyanık olamadığını defalarca yüzüne vurmuştu. Turhan Bey gidince Salih'le başbaşa kaldık. Bunu nasıl becerebildiğimi söylemem için sıkıştırdı, oysa tehditten farksızdı sorgusu. Olan biteni anlattım. Turhan Bey'in verdiği paranın üstünü beklediğini ve pazarlık etmemi istediğini anımsatarak mecbur kaldığımı söyledim ona. Anlattıklarım inandırıcı gelmemişti, buna rağmen kısmen hak verirken Turhan Bey'in cimriliğine veryansın etti."

Sadi'nin ses kaydedici cihazı çalışırken, bunları ona değil kendime anlatıyordum aslında. Çaydan bir yudum alırken beklentisinin daha fazla olduğunu biliyordum. Devam ettim. "Kısa sürede yerleri temizleme ve kiraz kayısı alma faslını geçmiş, kıdemlilere fark atarcasına mal satmaya bile başlamıştım. Turhan Bey bunlarla ilgilenmemiş görünse de sürekli bizleri gözlemeden edemezdi. Orayı idare etmek, bana göre bir orkestrayı idare etmekten çok daha zordu. Turhan Bey'e acıdığım çok zamanlar olurdu. Kısa süre sonra Karadeniz Bölgesi esnaflarından ben sorumlu olmaya başlamıştım. Önceki elemanın satışlarının üzerine çıkmam gerekiyordu, aksi takdirde bugüne kadar kazanmış olduğum itibarımı da kaybetmiş olacaktım. Turhan Bey'i çok iyi gözlemlemiş, onun müşteri ile olan münasebetlerini bire bir taklit etmiştim, inanılmaz siparişler almaya başladım."

Sözümü kesiyor Sadi. "Hiç mi hata yapmadın birader?"

"Bunu söylemeni bekliyordum. Kendini övmek inançlarıma göre haramdır, suç işlemiş sayılırım değil mi?"

"Siyasetçiler senden bin beterini yapıyor, üstelik bol keseden."

Karşılıklı kahkahalar attıktan sonra bu kez eksiklik ve hatalarımı aktarıyorum ona. "O denli coşmuşum ki akıl almaz şekilde güven duyuyorum kendime. Bütün bunlar olurken pahalı bir malın fiyatını şaşırmış hatırı sayılır bir müşterimize nerdeyse yarı fiyatına başka bir malın fiyatını ağzımdan kaçırmıştım. Bunu fırsat bilen esnaf stokumuzda ne kadar olduğunu sormuş, yaklaşık beş bin metre perdelik kumaş olduğunu da söylemiştim ona. Derhal çekini yazmış, tamamını gönde-

rin demişti. Kanatlanıp uçacaktım. Bir anda beş bin metrenin siparişini almış olmak müthiş bir başarıydı. Turhan Bey geldiğinde, ne yaptığımızı sormuş sonra da aldığım siparişe göz atmıştı. Hep övgü almış bendeniz, ondan çok olumlu methiyeler beklerken birdenbire çıkışıyla neye uğradığımı şaşırmıştım. Fiyat konusunda nasıl böyle bir hata yapabilirdim. Kızmıştı. Bu denli zarara uğratan bir elemanın akıbeti kovulmak bile olurdu, ama bunun yerine makul bir bakış atıp satış sonrası ne yaptığımızı sordu. Salih'in çuvallanıyor dediğini duymuş ve ne yapacağımı bilmez halde olduğum yere çakılıp kalmıştım. Turhan Bey yanımızdan ayrıldıktan sonra perdelik toplarının çuvallara konduğu yere gidip müdahale etmeye çalışmıştım. Topların yapılan balyalardan çıkarılıp tekrar yerine konmasını istedim arkadaştan. Aldığım yanıt, 'müşteri ne olacak?' oluyor. Halledeceğimi söyleyerek oradan uzaklaştım. Bu esnada Turhan Bey yeniden balyaların yapıldığı alandan geçti. Dikkatini çekmiş olacak ki balyaların neden söküldüğünü sordu elemanlara. Benim tarafımdan talimat aldıklarını söylediklerinde acele odasına dönüp yanına çağırdı beni. İkilemde kalmış ve ne yapacağımı şaşırmış durumdaydım. Yine azar işiteceğimi düşünerek kahrederken neden balyaları açtırdığımı sordu bu kez. Zararına malın satılamayacağını müşteriye yanlışlığı izah edebileceğimi anlatırken güldü. Söylediklerini o gün bugündür asla unutmam. 'Biz yola çıkarken önümüze itibarımızı, ağzımızdan çıkan sözü koyduk. İster batalım ister çıkalım, söz ağızdan çıkmışsa değişmez kanundur. Sultanhamam'ın anayasası da budur.' demişti. 'Şayet sen kumaşların satışını iptal etseydin, satış temsilcisi değil buraları süpüren biri olurdun. Müşteri sana asla güvenmezdi çünkü. Seninle birlikte benim için de sonun başlangıcı olurdu. Bu maldan zarar etmiş olabilirim ama o müşterinin bundan sonraki ilk durağı burası olacaktır, bundan ders çıkarmayı bil. Önce söz sonra itibar, bunlar paradan çok daha önemlidir' demişti. O denli kamçılanmıştım ki azarla övgü kol kola gidiyordu hayatımda. Derken bölgemin satışlarının katlanmasından sonra Turhan Bey odasına çağırıp maaşıma zam yaptığını söyledi. Zam oranı başımı döndürmüştü. Yüzümdeki sevinç ifadesi o denli belirgindi ki Salih beni bir köşeye sıkıştırdı ne kadar zam aldığımı sordu. Saflığımdan mı yoksa inançlarımdan dolayı yalan söylememem gerektiğinden mi ona olduğu gibi ne aldığımı söylemiştim. Salih ertesi gün soluğu Turhan Bey'in odasında aldı. Ama Turhan Bey'in

öfkesine mazhar olmuştu. Üstlendiği bölgenin satışlarını artırmak yerine düşürdüğünü, kıdemin yalnız başına zam için yeterli olmayacağını yüzüne vurmuştu. Salih, moralsiz şekilde odasından çıkınca bir ara Turhan Bey beni yanına çağırıp neden aldığım zammı ona söylediğimi sordu. Bunun gizli olması gerektiğini unutmuş olduğumu söylediğimde bir bomba daha patlatmıştı. 'Sır tutmasını bilmezsen asla tüccar olamaz ve kazanamazsın.'

Sadi'nin yüzünde muzip bir gülümseme beliriyor. "Bütün bunları anlatarak sırlarını bana vermiş olmuyor musun?"

"Bazen o kadar sırrı tutmak volkan misali insanı patlatabilir, senin gibi güvenilir bir liman bulursa insan demirleyebilmeli orada."

Odanın içindeki klimadan rahatsız olduğumu söyleyince kapatıyor Sadi. Onun yanında kendimi rahat ve güvende hissediyorum. Para konuşmuyoruz. Birbirimizle mal mülk konularında afra tafra da yapmıyoruz. Sehpayı ayaklarımın altına doğru sürüyor, daha da rahat etmem için elinden gelen ne varsa yapıyor. Bu denli abartılı ilgiyi hak ettiğimi sanmıyorum çünkü söylediklerimin tümünü yayınlamayacağını, ayıklayıp makul olanları seçeceğini daha en başından kabullenmişti. Ona bu kez ben bir soru sormak istiyorum. "Yaptığın röportajlarda bu anlattıklarımla benzerlik taşıyanlar var mı?"

Yerinden kalkıp masasının üzerindeki diğer kâğıtları eline alıyor. Bir süre karıştırdıktan sonra bulmuş gibi gevşiyor. "Yayımlamadan sana okumam ne kadar doğru bilmiyorum ama madem istiyorsun iyi tanıdığınız Raşit Halis Bey'in söylediklerini okuyayım sana."

"Dimdik ve dosdoğru olacaksın, öyle böyle değil, tereddüt bırakmaksızın dosdoğru. Muhatapların da tereddüt etmeyecek, hep güven duyacak sana. Güven olmadı mı daha en başından biter. Bugüne kadar binlerce değil, on binlerce çek yazdım. Çeklerimin hiç birini anlaşmamdan bir gün sonrasına yazmadım. Bu itibarla istediğim kadar malı istediğim tarihe yazdığım çekle alabilme güvenini karşı tarafa verdim. Bana mal satan firma Raşit Bey'in çekini aldı mı gününde tahsil edileceğini bilir. Hatta çeklerim o denli tanınırdı ki alacaklılar başka tüccarlardan benim çekimin olup olmadığını bile sorarlardı. Kısacası bu işin izahı dosdoğru olmaktan geçiyor. Aldatmak yasak, aldanmak da bir o kadar yasak. Tabi aldanmamak için işi iyi öğrenmek lazım, aksi takdirde yanılgılar insana para ve itibar kaybettirebilir. Aldığın malın üzerine fahiş kar koymak kendini aldatmaktır, müşteri bunu hissettiği anda suya atılan taşın hareleri

gibi yayıldıkça yayılır kötü şöhretin. Süreç içinde müşterin bile kalmaz. Aldatmamak, müşterinin devamlılığını esas kılar."

Bunları Sadi'den dinledikten sonra ona şunu söylemekten çekinmiyorum. "Gününde ödeme yapmak esas olsa da yeni başlarken kaç kez utana sıkıla anlaşmanın bir ay ötesine çek yazdığımı hatırlıyorum. Malum kişinin mal varlığı onun bu şekilde davranmasını sağlamış olabilir. Çekin tarihini geciktirmek, tek başına dürüstlüğün aleyhine olmamalı," diye düşünüyorum. "Başka?" dedim.

"Bakıyorum da meslektaşlarının ne dediğini merak ettin. Bir diğeri de şöyle."

Sultanhamam her alanda olan koca bir deryadır. Üniversiteler yılda bir kez açılır, bir kez de kapanır. Açılırken de anlı şanlı törenler yapılır, kapanırken de ayınları tekrarlanır ama burada ticaret öyle m? Akşam kepengi indirdiğinde bitip, sabah kapıları açtığında başlayan bu yoğun çalışma ortamında öğrendiklerini hangi fakülteye gidersen git alamazsın. Ancak hayat mektebinde olur bu, ancak bizzat çalışarak pişer öğrenir insan. Bazen babanın yanında bazen amcanın bazen de baba dostunun yanında. Ama diploma ancak devamlılık esas alınarak ve kendi işyerini açmak koşuluyla verilir. Zaten oradan içeri bir girdin mi son nefesine kadar devam edersin."

Sadi'nin bu yazdıkları, okuyucusunun beklentilerine cevap verebilir. Normalde her ticaret erbabının belli kurallara uyması gerekirken, içine girildiğinde bir yığın sorunla karşılaşabiliyor insan. Bu zorlukları yaşarken yüzlerce kez kural ihlali yapmış, her defasında muhatabımdan helallik almayı da bilmiştim. Helallik almış birinin yalnızca o kişiye karşı değil, aynı zamanda Allah'a karşı sorumluluklarının olacağını bilerek dualar eşliğinde af dilenirken tespih de çekmiştim. Konuşmalarımız dürüstlük üzerine yoğunlaşırken söz, dönüp dolaşıp Sultanhamam'da hileli alışverişlerin olup olmadığına geliyor ve ben hayatım boyunca unutamayacağım hatta hatırlamak istemediğim bir süreci bu kez çekinmeden anlatıyorum ona. "İş yerimi yeni açmıştım. Yaşlı bir tüccarın söylediklerini şiar edinmiş ve kalantor bir esnafın yaptığını taklit etmeye çalışmıştım. Onlara kapasite büyüklüğüyle ulaşma şansım elbette ki olamazdı. Oradan buradan bulduğum kırıntı malları küçük kârlarla satmayla çalışırken bir müşteri geldi ve borç mal istedi benden. İnsanın

kendi malını satması kadar gurur verici ve sevindirici daha ne olabilir. O denli sevinmiş ve mutlu olmuştum ki ayaklarım yerden kesilmişti. Kendimi Sultanhamam'ın en büyük tüccarlarının yanına koyacak kadar işi ileriye götürüp heyecanlanmıştım. Tanınmamış bir perakendeci yeni biriyle çalışacaksa, önce alışveriş yaptığı tüccardan referans ister. Şayet olumlu yanıt alırsa ancak o zaman borçla mal verilebilirdi. Böylece onun söylediği esnafı telefonla aradım. Karşıdan çok güvenilir olduğuna dair yanıt geldi. Sen meslektaşın olan birinden güvenilir sözünü duyduğunda mal satmaz mısın? Ben de öyle yaptım, aşağı yukarı üç balyayı oluşturacak kadar malı senetle sattım ona. İşlerim iyi gidiyordu ta ki o senetlerin günü gelene kadar. Ne olduğunu tahmin edebilirsin, param ödenmedi. Referansı veren toptancıyı tanımıyordum sadece ismini duymuştum. Adamı aradığımda bugüne kadar kendisine yanlış yapmadığını ilk kez bu durumun yaşandığını söyledi. Lakin araştırma yaptığımda benzer mağduriyetlerin özellikle küçük toptancılar arasında yaşandığını öğrendim. Önceki toptancı kendi alacağını koparmak için bir başka toptancıya mal verme konusunda iyi referans verebiliyormuş. Alacaklı olduğu esnaf malı alsın, sonra da satıp öncelikle kendi alacağını getirsin türünden iğrenç bir senaryonun kurbanı olmuştum. Evet mağdurdum ama Sultanhamam ilkelerine uymayan bu davranışı yapan tüccar, benim hamallıktan mesleğe adım attığımı bilmemiş olacak ki son derece rahattı. Tanıdık tanımadık Sultanhamam'da ne kadar tüccar varsa tümüne beyan ettim bu durumu, bununla kalmayıp çeşitli şekillerde tacizde de bulundum, çaresiz kalan kötü niyetli bu tüccar korkmuş ve kurtulamayacağını anlamış olacak ki mağduriyetimi kısmen de olsa karşıladı. Dedikodu ve tacizlerimle daha fazla zarar edeceğini biliyordu çünkü itibar kaybının telafisi yoktur, buna uğrayan esnaf bir daha çok zor toparlanır."

"Sultanhamam'ın en büyük özelliği itibar mı?"

"Paran olsa ne yazar, benim başladığım rakamlarla itibarın yoksa asla toptancı olamazdın. Ancak kendimi sevdirmiş olmam iyi referans ve kıyıdan kenardan topladığım mallarla işe başlayabilmiştim."

Telefonum çalıyor. Bahriye saat kaçta eve döneceğimi soruyor. Kısa kesip telefonu kapatıyorum. Yüzüm asılmış olacak ki Sadi, seyahat etmemi, bu esnada daha sağlıklı kararlar verip huzura erişebileceğimi öğütlüyor. Sıkça seyahat etmiş olsa da, kadın konusunu açarak sosyal-

leşmenin rahatlatan unsur olduğunu söylemiş oysa bunun zinadan farksız gördüğümü daha öncesinden demiştim ona. Ama kendimi tuttuğum şehvet ve haz veren içgüdüsel bu tür eylemlere ihtiyaç duyduğumu itiraf edemezken düşünsel anlamda günah işlediğimi ona söyleyemezdim. Bir süre sessiz kaldığımı gören Sadi ses kayıt cihazının düğmesine basıp kapatıyor. "Bu kadar." diyor.

"Devamını da istemiştin oysa?" Bu soruyu gülerek söylediğimi görünce yüzünün şekli değişiyor. "Ne tür zorlukların içinde olduğunu pekâlâ biliyorum ama dindar olmayan biri için..."

"Dindar olmasaydım olur muydu yani?"

"Bu denli işe güce gömülmüş bir insanın bir kadınla ilişki içine girmesi seni aşardı. Rüveyda'yı hatırla ne evlilik ne de çocuk konusu var gündemimizde oysa o arkadaşımla birlikteliğim devam ediyor, sadece beklentilerimize cevap verecek şekilde dostluk ve ilişkimiz var onunla."

"Hayatım boyunca hep hedefler koydum, onlara ulaşmak için var gücümle savaştım. Ama anlattıklarının hedefi yok, ne inançlarımla bağdaştırabilirdim ne de birlikteliğe yelken açacak ufuk açabilirdim kendime."

"Hayat hedefi on ikiden vurmaya benzemez, kusursuz olmak, kusursuz yaşamak diye bir yaşam şekli yok. Kim neyi on ikiden vurmuş ki? Dosta, arkadaşa, sevgiliye ya da bir insana dokunamadıktan sonra yaşamanın ne anlamı var?"

Sadi'nin düşüncelerine katılmakla birlikte engelli kızıma dokunduğumu söylemeli miyim ona? Her akşam eve gittiğimde ellerini tuttuğun anlarda bütün sıkıntıların uçup gittiğini onunla paylaşmayacağım. Dokunmak. Bazen bir çocuğun ufacık parmaklarına dokunmak hayatın ta kendisi olabiliyor. Çoğu zaman çocuk büyüdüğünde bu durum ortadan kalkıyor. Cennet benim için sonsuza kadar dokunduğum bir sevgi yumağı olarak kalacak. Sadi'yle vedalaşıp evinden ayrılıyorum.

Florya'da evin önündeyim, saat epey ilerlemiş olmasına karşın salonun ışıkları halen yanıyor. Bahriye beklemiş olmalı. Bu durumun ne ifade ettiğini biliyorum, yarın devir teslim yapacağım dükkânımın sevincini yaşıyor olabilir. Güya para pula önem vermediğimizi söyleyip dindar göründüğümüz halde yaşadıklarımız sorgulanacak türden. Bunların günahlarını belki de ikimiz birden çekeceğiz, her defasında kendimle alakalı Allah'a görevlerimi yaptığıma dair yakarışlarda bulunsam da, arınmışlığa dair şüphelerim hiç bitmeyecek.

Anahtarı kapıya dokundurduğumda karşıma Bahriye çıkıyor, camdan geldiğimi görmüş ve beklemiş olmalı. Allah'ım nelere kadirsin, bu saatlerde eve ayak bastığımda asık bir surat görürdüm, şimdi temkinli ve güler yüzlü eşim karşımda. Hoş geldin faslından sonra salona geçiyorum. Zaman kaybetmeden konuya girmemi bekleyen hali olsa da içimdeki güdü suskun kal diyor bana. O denli gerginim ki her an patlayabilir ve kendimi mutsuz edebilirim.

Nur tanem Cennet'im nasıl da sessiz ve derinden uyuyor. Bu gecelik de olsa yokluğumu içten içe hissetmiş olabilir. Parmaklarına dokunmak, ellerini avuçlarıma almak, saçlarını okşamak ibadetlerin en büyüğü olsa gerek. İmkânım olsaydı kangurular gibi onu torbamda taşımak isterdim. Değil Bahriye, ona bakan bir bakıcıya bile dükkânımı verirdim. Cennet'imin odasındaki yatağının başucundayım, gözleri kapalı, benimki de öyle, sevgiye dayalı enerjimizi karşılıklı bölüştükçe büyütüyoruz.

Erkek, ailenin reisidir, ailesini korur, geçiminden sorumludur, çalışmaya mecburdur, güçlüdür, hastalanmaz. Erkek çaresizlikten dem vurmaz, beklentiye girmez, gelebilecek her türlü tehlikeye kendini siper eder. Güya hükümranlık için büyük zorluklara göğüs geren o erkeklerden biri olmakla kendimi kandırmışım, çünkü sonuç olarak kazanımım sadece mutsuzluğum. Gecenin geç saatlerinde Bahriye'nin yakınlaşmasını yorgunum diyerek elimin tersiyle itiyorum. Menfaat uğruna bu tür yanaşmalardan haz duymak bir yana tiksiniyorum da. Yarın tapuya gidip formaliteleri yerine getireceğiz. Babamın söyledikleri dün gibi aklımda. Dindar bir insanın söyleyebileceği ne güzel sözlerdi: 'Hamallık yaptığım süre zarfında üzerimde sadece bu ceketim vardı, bir gün ölür de gidersem ceketimi sorgu sualin önüne koyar, kimsenin üzerimde hakkı yok, geride haram mal mülk bırakmadan geldim derim.' demişti. Onun bu sözlerini aklımdan asla çıkarmıyorum. Geride mal mülk bırakmamak hafiflik miydi ki babam özellikle vurgulamıştı. Bunu çok düşüneceğim. Dükkânı eşimin üzerine yapmış olmam beni hafifletecek mi? Kazanmak sonrasında bunu hoyratça kullanmak da insanın inançlarıyla ters orantılı olmalı. Bu konuda hassas olduğumu en çok ailemin biliyor olması neye yarar? Güzel giyinmek, marka arabaya binmek, en büyük hastalığım olmuşken; bu durum hassas olmamla çeliştiği için mi sonuç alamıyorum?

Çok yıllar önce çalıştığım yerlerdeki patronlarıma özendiğimi saklamayacağım. Turhan Bey daha o yıllarda bizlere empoze etmişti. Temiz giyinin iyi arabalarla müşterinin kapısına gidin, demişti. Malın kıymete binmesinin adı bu mu olmalıydı? Sanki Allah'ın emriymiş gibi bu sözleri yıllardır uygulamaya çalıştım. Babamın tasvip etmediği bir durumdu oysa. Bunu abartmış olmam mutsuzluğumun nedeni olabilir, daha iyisi ve lüksü daha mutsuz hatta günahkar bile edebilir, Turhan Bey böbürlenin ve yaşam şekline dönüştürün diye bu sözleri etmemişti zaten.

Saat on birde Eminönü tapu dairesinde arkadaşım bizi bekliyor. Bahriye heyecanlı ve mutlu bir ruh hali taşırken, dükkânı para kazanarak almış gibi rahat görünmeye de çalışıyor. Bu duruma ne diyebilirim. İnançlarıma sığınmış olmalıyım, aksi takdirde bunu asla yapmazdım. Harçları ve diğer masrafları ödedikten sonra dükkânı Bahriye'ye devrediyorum. Tapu dairesinden çıktığımızda teşekkür ediyor bana. Bundan sonra göstereceği teveccüh ve nezaket benim için hakaretten farksız, taksiye bindirip eve gönderiyorum onu. İş yerine döndüğümde garip bir burukluk duyuyorum. Sadi'nin özgürleşme ve dokunmayla alakalı sözleri geliyor aklıma. Cennet'ime dokunmuş olmam sadece avuntu mu? Bahriye'den yeterince kopmuş olmam, ruhsal durumumu nereye taşıyacak? Onunla nasıl yakınlaşacağız, bundan sonra aynı yatakta yatmak bile psikolojim açısından zulüm gibi olacak.

Gelen çayı sıcaklığına aldırmadan yudumluyorum. Mağazaya giren çıkanların seslerini bile duymuyorum. Elemanlarımın sorularını kısa cevaplarla geçiştiriyorum. İyice daralmışken muhasebecim Neriman, gününde ödemesini yapmayan müşterilerimizin listesini önüme koyuyor. Bir kez kaybetmeye başladı mı insan ardı arkası kesilmez demişti Turhan Bey. Sultanhamam'ın insana bahşettiği en önemli meziyet, dürüstlük ve kazanç üzerineydi. Bunları kollayıp korumak için canhıraş bir performans da gerekliydi. Peki mutluluğun anahtarı mıydı? Daha çok soracağım bu soruyu.

Eşime olan güven duygusunu yitirmişken hafiflemiş olmak beni rahatlatmış, inançlarım adına da avutmuştu. Kafam bir dünya meseleyle doluyken iş yerinde bu şekilde durmanın zararlı olacağını düşünüyorum. Elamanlarıma iki saat sonra döneceğimi söyleyerek ayrılıyorum oradan. Eminönü sahilinde dolaşırken geçmişi düşünüp hüzünleniyorum. Ani bir kararla yeniden Sadi'yi arıyorum. Bulunduğum yere

gelmek istiyor, Sultanhamam'da olduğunu söyledikten bir süre sonra yarımda buluyorum onu. Yıllarca görüşmemiş iki dost gibi yeniden kucaklaşıyoruz. Canının çok sıkkın olduğunu anlamış olacak ki Galata Köprüsü'nün karşısında bulunan tatlıcılardan birine sürüklüyor beni. Oturuyoruz. Ona açılamadığımı görünce ilk soruyu soruyor.

"İşinle mi yoksa evinle mi ilgili?"

"İkisiyle de desem." Yüzüme bakıyor. Gülecek ama kendini zor tutuyor. Nasıl gülmesin diye hayıflanırken özel hayatımı ona anlatmalı mıyım diye bu kez kararsız kalıyorum.

"İstemiyorsan anlatmayabilirsin, yerinde olsam tersini yapar rahatlardım."

Bu söz üzerine olup biteni detaylarıyla anlatıyorum ona. Tepkisi gecikmiyor.

"Çok zorlandın birader oysa senin gibilerden binlercesi var. İçini kasıp kavuran sorununu kimseyle paylaşmayıp sonra da kalp krizi geçirerek göçüp giden insanların haddi hesabı yok bilesin. Neden takıntı haline getiriyorsun ki? Baksana sorun olacak dükkânı da vermişsin. Bu saatten sonra kendini ihmal etme bence. Yıllar önce gazetede çalışırken ruh bilimcilerden psikologlara kadar niceleriyle tanıştım. Bazen röportajlar da yaptım onlarla. Her defasında eşler arasındaki ilişkilerin yükünü ağır buldum ve annemin tezine sarılarak gizli ilişkiler yaşadım. O dönemin anılarından bazılarını sana anlatayım istersen. Hatta uzmanlardan biri ilişkilerde yaşanan sıkıntıları şöyle sıralamıştı: İlk sırayı cinsel uyumsuzluk alıyormuş, eğer cinsel uyum sağlanıyorsa evliliğin öteki birçok güçlüğünün üstesinden gelinebilirmiş. Bunu ben demiyorum, uzman diyor. Bu konuda eşinden şikâyetlerin var, yok desen de inanmam. Biz yaşlardaki bazı kadınların cinsel isteksizlik duymaları doğaldır oysa sen sağlıklı bir insansın. Boş zamanlarınızda bir yerlere gidip hayatı paylaşamıyorsan parasal konularda sürekli zıtlaşıyorsanız fiziksel ve duygusal anormallikler de varsa aranızda sorun çok demektir. Batıda bunları yaşayan birçok insan birbirini yıpratmadan boşanmanın bir yolunu bulur."

"Bana boşanmayı mı salık veriyorsun?"

"Hayır öyle bir söz etmedim. Sen buna müsait değilsin, çünkü evcimen bir insansın, başka türlü yaşama şansın yok. Önemli bir soru soracağım. Eşin kitap okuyor mu?"

"Sadece dini kitaplar okur." Sadi'nin bu soruyu ne maksatla sorduğunu anlasam da gerçeği ondan saklamıyorum bilsin istiyorum oysa onun peşimi bırakacağı yok.

"Yolun yarısını çoktan geçmişsiniz, bu saatten sonra psikiyatr bile size sadece ilaç verir çünkü düşüncelerinizin değişmesi çok zor. Eşine kitap okusun desem güler geçersin. Benim söyleyebileceğim çözüm bu. Mutluluğun anahtarını tanrı göndermeyeceğine göre sizler ne yapıp edip arayıp bulacaksınız."

"Seninle bu sohbetimiz onun en büyük tecellisi olmalı. Kendime çizdiğim kafesin darlığını görmeye başlamak bile mutluluğa açılacak kapı gibi duruyor."

"Madem öyle o zaman aklıma gelen çözümü seninle paylaşayım. Sizin çalıştığınız fabrika sürekli olarak perakendeci esnaflarını yurtdışına gönderiyor. Neden sen de gitmiyorsun. İşlerini iyi kötü yürüten elemanların var. Birkaç gün kendini dinle, hayatına dair muhasebeyi daha iyi yaparsın, ne dersin?"

"Bunu düşünmüyor değilim madem hatırlattın farz oldu şimdi."

"Başka türlü rahatlaman zor, ortamdan uzaklaşman çok iyi gelecek sana." Her zamanki o muzip gülüşünün ardında yine beni günaha sokacak sözler olmalı diye düşünürken dostum yanıltmıyor. "Batılı güzel hanımları da görmüş olursun kötü mü?"

Sadi'den ayrılıp mağazaya döndüğümde akşam olmuştu. Hamallık, tezgâhtarlık, sonrasında da verdiğim canhıraş mücadele boyunca arkadaş edinerek evlenmeme imkân olmadığına göre, yapılan evlilik için doğru ya da yanlış tanısı koymak saçma gibi geliyor. Sadi, eşimin de haklı olabileceğini vurgulamıştı. Hatta genelleyerek tüccarlar için 'müşterilerine ve yanında çalışanlara kaba sözler etmeyi akıllarından geçirmezken eşlerine bağırırlar' gibi sözler de etmişti. Bunun bir dokundurma olduğunu biliyorum ama rahatlamak için kısmen sesimin yükseltmesinin ne zararı olabilir. Dükkânda ters giden durumların akabinde eve döndüğümde, bazen acısını ondan çıkarmış olabilirim, kaldı ki acıları karşılıklı birbirimize tattırıyorduk. Babamın olumsuz iş günlerinin akşamında sinirlendiğini hatırlıyorum, bunu asla sorun yapmazdı annem. Sadi'nin verdiği örnek çok manidar. Mutlu evlilik yaşayan sıradan bir insan tek başına yaşayan bir dâhiden daha mut-

ludur, derken büyük Rus romancısı Turgenyev'i örnek göstermişti. Ne demiş Turgenyev: 'Şayet eve geç gittiğimde kaygılanan bir kanın olsaydı, bütün şöhretimden ve kitaplarımdan vazgeçerdim.' Buraya kadarını anladım ama Turgenyev yaşasaydı şunu da eklemek isterdim sözlerine. Evde kocasını bekleyen kadının iki türlüsü var: Biri rahatlığını, konforunu kaybetme kaygısıyla bekler. Diğeri ise sevgiye dayalı kaygılarla bekler. Bu yüzden açıklık getirmesini isterdim ondan. Sadi'nin, bu sözleriyle bazen çeliştiğini anlasam da bakış açılarına göre her davranışın doğruluğu kişiye göre değişebilir dedim ona. Hatta öyle ki sonrasında Rus yazar Tolstoy'u örnek verirken de şaşırmamıştım. Kont Leo Tolstoy'un eşi bu sıkıntıları yaşayıp hayatının son döneminde olup bitenin muhasebesini yapmış olabilir. Böyle de olsa iş işten geçtikten sonra neye yarar? Ölmeden önce de kızlarına şöyle bir itirafta bulunmuş yaşlı kadın: 'Babanızın ölümüne ben yol açtım.' Bu itirafın ne kadar ağır olduğunu hangi kelime ifade edebilir. Kızları ona yanıt vermemiş tabi ama annelerinin gerçeği söylediğinden kuşku duymamışlar, ağlamaktan gözleri kan çanağına dönmüş. İlle birinin kafasına silahı dayayıp ölümüne sebep olunmaz, sürekli yakınıp söylenerek, eleştirip dırdır ederek de bu yapılabilir. Kaldı ki Kontes bunun farkına varmış ve ben babanızı öldürdüm diyebilmiş. Tolstoy'un dünyanın en ünlü romancılarından biri olması bu durumu hiç değiştirmiyor. 'Savaş ve Barış' ve Anna Karenina' sonsuza dek dünya yazıtlarının en iyileri arasında yerini almışken maruz kaldığı muameleyi hiç de hak etmemiş büyük düşünür. O denli ünlüymüş ki tutkunları gece gündüz onu izlemekle kalmıyor ağzından çıkan her sözü kaleme alıyorlarmış, Rus Hükümeti ondan çıkan her tümceyi yayınlıyor ve bütün yazdıkları neredeyse yüz cildi buluyormuş. Buraya kadar anlattıklarının nereye gideceğini merak etmişken asıl meseleye gelmişti Sadi. Bana söyledikleriyle yine şaşkına dönmüştüm. Ününün yanı sıra Tolstoy ailesinin maddi manevi durumları iyiymiş o zamanlar. İşte bundan sonrasını şaşırtıcı buldum. Sadi'nin anlatmak istediği mesele bu diyordum içimden. Ünlü yazar süreç içinde giderek değişirken yazdığı koca yapıtlardan bile utanmaya başlamış. O tarihten sonra yaşamını ve kalemini savaş ve yoksulluğu yok etmek için barışa adamış. Geçmişte akla gelen her suça bulaşmışken, kendini dine verdiğinde bütün malını mülkünü bırakıp yoksul bir yaşam sürmeyi daha insani bulmuş. Koca yazarın tarlada çalışmak, odun kesmek, ot toplamak, kendi ayakkabısını kendi yapmak,

tahta kapta yemek ve en önemlisi düşmanlarını bile sevmeyi kendine şiar edinmesi gibi bir yaşamı tercih etmesi karşısında donup kalmıştım. Bunca dindarlığıma rağmen malı mülkü bir tarafa bırakıp böyle bir şeyi düşünmem mümkün değilken şaşkınlığımı daha da artırmış derin düşüncelere sevk etmişti beni. Leo Tolstoy'un yaşamı ıstırap içinde geçmiş, bunun nedeni hiç şüphesiz evliliği. Karısı şatafatlı, gösterişli yaşamı severken, kendisi nefret ediyormuş bu durumdan. Kadın ünlü olmaktan, toplumun alkış ve takdirinden hoşlanıyormuş ama bunların yazar için hiç mi hiç anlamı yokmuş. Bayan Tolstoy tıpkı eşim gibi para pulu seviyormuş ama şaşaalı yaşamın günah olduğuna inanıyormuş Tolstoy. Bu sözler babamın prensipleriyle uyuşsa da kendimi bu konuda birçok kez suçladığım olmuştu. Lüks araba ve pahalı giysilerin ticarete katkıları açısından olumlu etkileri olsa bile rahatsız etmişti beni. Sadi anlatırken babamı rahmetle anmaktan geri durmamıştım. Yaşlı çınar, 'insan öldükten sonra ne parayı ne de mülkü diğer tarafa götüremez' derken şunu da eklemiş, 'sadece onları elde ederken işlediğin günahları götürebilirsin' demişti. Tolstoy, kitaplarının basımı karşılığında para almadığı için karısı yıllarca yakınmış hatta o emekler kendisinin hakkıymış gibi sahip olmanın yollarını aramış, koca çınar karşı çıkınca da sinir krizleri geçiren aç gözlü bir kadınmış. O denli hırçınmış ki kendini öldüreceğini söyleyerek yeminler ediyor, kuyuya atlayacağını ima edip gözdağı veriyormuş. Evlendikleri günlerde çok mutlularmış. Kırk sekiz yıllık evlilik sonrası Tolstoy karısını görmek bile istemiyormuş. Bir akşamüzeri sevgiye susamış bu yaşlı ve yüreği kırgın kadın, kocasının önünde diz çökerek elli yıl önce kendisi için günlüğüne yazmış olduğu aşk pasajlarını yüksek sesle okusun diye yalvarmış ona. Gerilerde kalmış olan o mutlu güzel günlerle ilgili anılarını okurlarken ikisi de ağlamış. Hayatın gerçekleri yıllar önce kurdukları düşlerden çok farklıymış. Sonunda seksen iki yaşına geldiğinde usta yazar artık yuvasındaki mutsuzluğa dayanamayıp 1910'da karlı bir ekim akşamı karısından kaçmış. Nereye gittiğini bilmeden soğuk ve karanlık gecede yürümeye başlamış. On bir gün sonra bir tren istasyonunda ne yazık ki ölmüş. Ölmeden önce çevresindekiler, karısının cenazesine gelmesini istemediğini de söylemişler.

Bahriye'nin benim arkamdan deliydi demesini beklemem ama tüm ibadetlerime, güvenirliliğime ve onlara kazandırdıklarıma rağmen herhangi bir ayrılıkta bana demediklerini bırakmakla kalmayacak fena hal-

de kin ve nefret duyacaklarını da biliyorum. Tolstoy gibi davranmam mümkün değil. Kendimi dindar görsem bile bütün mal varlığımı bir çırpıda gözden çıkarmamı kimse benden bekleyemez. Rabbin kiracısı olduğumu bilmek bile işe yaramıyor. Sultanhamam'da yetişmiş olmak bunları düşünmeme asla müsaade etmez. Bir gün bu dünyadan göçüp gidersem gerçekleri, daha rasyonel değerlendirebilirler. Gerçeğin ne olduğunu ve ona göre yaşamın nasıl olacağını Tolstoy bile olsa bulamayabilir insan. İki kızımın da çalışıyor olması rahatlatmış olsa da nedenini çok meseleye yorduğum kopuşun bir daha düzelemeyeceği kesin. Dükkânın tapusunu eline geçiren Bahriye'nin nasıl davranacağını merak bile etmiyorum. Salona girdiğim andan itibaren iki kızımın türlü bahanelerle odalarına çekilmesini artık hazmedemiyorum. Bir erkek olarak babamın sözlerini önemsemiş ve güya onun yolundan gitmişken çocuklarımın davranışları çıldırtıyor. Neden benim zamanında babama yaptığım gibi onlar da bana itaatkâr değiller? Ne yapacağımı bilmez halde düşünüp debelenirken Sadi'nin teklifi bir çıkış yolu olur mu diyorum. Fabrikalar teşvik amaçlı perakendecileri yurtdışına göndererek ödüllendirir. Onlara takılmanın yararlı olacağını iddia ediyor Sadi. Bu düşünce üzerimdeki sıkıntıları bir anda savururken Bahriye'nin sesiyle bu rüyadan uyanıyorum.

"Dükkâna ait vergi makbuzu, kira kontratı ve evrakları eve getirirsen iyi olur."

"Neden?"

"Belediyeye gidip kayıt yaptıracağım."

Bir insanla alakalı olumsuz düşünceler taşımaya başladın mı söylediği her söz muhakkak ters gelmeye başlar. Sabır diliyorum kendime. Cevap vermiyorum ona, başımı sallayıp Cennet'in olduğu odaya geçiyorum. Kızımı sevip saçlarını okşayacağım.

Güneşli bir gün. Havanın güzel olması ruha olumlu yansır. Ticaretin güzel havasıyla birlikte iş hacminin genişlemiş olması da moral bulmak için önemlidir. Dükkânımdaki mal giriş ve çıkışı dudak uçuklatsa da endişelerimin olduğunu söylemeliyim. Muhasebecimin tahsilât sorunları yaşıyoruz dediğini aklımın bir köşesinde tutuyorum.

Sadi'yle neredeyse bir haftadır görüşmüyoruz. Bu süre zarfında çalıştığım fabrikaların seyahat ödüllerini araştırdım. Toptancılara böyle bir ödül vermeseler de itibarım ve sattığım malların hacmi bakımından bunu ikiletmediler bile. Pasaport işlemlerini yaptıktan sonra Sadi'yle olan biteni paylaşıyorum. Sesinde bir gariplik var. Bu seyahati onun tavsiyesiyle planlamış ve beraber gitmeyi düşünürken ihmal etmiş olmam çok kötü olmuştu. Telefonu kapattıktan sonra firmayla tekrar temasa geçiyorum, masrafını karşılamam koşuluyla onu da eklemelerini istiyorum. Kabul ediyorlar ve dostumun, kırgınlığını önemsemeden seyahate dâhil etmiş oluyorum.

Sadi'nin benimle gelmesi iyi olacak. Seyahate katılan grubun çoğunu tanımıyorum. Ayrıca kaldığımız yerden devam edebileceğiz. Daha konuşacağımız o denli çok mesele var ki bu seyahat süresi bile yetmeyebilir bize. İnsan geriye bakarken genelde korkar, buna rağmen geriye bakmak bazen insanı dinginleştirip olgunlaştırır da.

Muhasebecime gereken talimatları veriyorum. Uzun zamandır girdi çıktılarla ve muhasebeyle ilgilensin diye Necdet'i görevlendirmiş olsam da kafamdaki karmaşanın işime yansıdığını biliyorum. Sultahamam'dan çıkan birçok işadamı şirketlerini kurumsallaştırıp çeşitlendirdiler. Büyük şirketlerde her birimin ayrı görevleri olmakla birlikte işleyişin takibini yapan uzmanları bile olabiliyor. Benim gibi birçok tüccarın böylesi bir hacmi olmamakla birlikte bu yönüyle birikimimiz de yok. Mevcudu koruyarak ayakta kalmaya çalışan bir avuç esnaf kaldık burada. Neriman Hanım'ın her defasında önüme koyduğu verilere bakmaya bile gerek duymuyorum. Oysa onlar hayati denebilecek bir meseleyken boş vermişlik ve terse saran bir durum var üzerimde.

Sadi'nin bana bozulmuş olacağını düşünerek akşama sürpriz yapmak istiyorum ona. Bu nedenle Nişantaşı'nın ünlü restoranlarının birinden, adresini verip yemeği, paket servisi yapmalarını istiyorum. Eşime geç geleceğimi haber vermenin önemi yok. Ama dayanamıyor olduğum yeri bildiriyorum ona. Bunu Cennet'im için yapıyorum. Lanet olsun, iyi niyetime rağmen, karşılıklı yine atışıp neredeyse ipleri koparma noktasına geliyoruz. Bu ruh haliyle Sadi'nin neşesini kaçırabileceğimi düşünüyorum. Kapıyı açan Sadi hayretini gizleyemiyor. "Azizim bu ne güzel sürpriz ne iyi ettin," derken, daha ayakkabılarımı

çıkarmadan sipariş verdiğim yemekler de geliyor. Bu duruma bozulsa da uzun sürmüyor, onunla aynı evi paylaşan iki arkadaş gibi rahat davranıyoruz artık. Eşimle olan tartışmanın izlerini üzerimden atmış ve eve girdiğim anda hayatın diğer penceresini çoktan açmış oluyorum. Mutfakta yemek yedikten sonra salona geçiyoruz. Yalnız oluşu merakımı uyandırıyor.

"Bugün kız arkadaşın yok, hatta son anda acaba rahatsız eder miyim diye bir kuşku da düşmüştü içime."

"Niye rahatsız edesin. Allah aşkına sürekli azgın ve ereksiyon halinde olacağımı mı düşünüyorsun. Tabi ki münasebetlerimiz oluyor, bizimki sevgiye ihtiyaca dayalı bir eylem." Kuşkulu bir bakış attıktan sonra endişelendiğini gülerek belli ediyor. "Şimdi imam nikâhı diye söz etmeyesin?"

"Edebilirdim. Bu konuda seninle tartışmak niyetinde değilim. Yaptığın seni bağlar ve özel durumun, kimseyi ilgilendirmeyeceği gibi beni de ilgilendirmez."

"Tabi ki öyle, bizim birlikteliğimiz imam nikâhından daha güçlü, bu şekilde yaşamamızın bir adı tabi ki var. Karşılıklı saygı ve sevgi temel esas. Arkadaşımın sahibi değilim. Her türlü sıkıntısını paylaşacak kadar gönül bağımız da var onunla. İmam nikâhlı olup her gün sayamayacağım kadar kadın katlediliyor ya da kocaları tarafından darp ediliyor. Tanrı'nın yarattığı bir insana diğer insandan daha fazla imtiyazı kim verebilir? Bu kararlarımı dini unsurları gözönüne alarak vermiş değilim. Şayet Tanrı varsa ve cüzi de olsa bir irade vermişse onu kullanarak söylüyorum bu sözleri. Önemli olan hukuka saygılı ve paylaşımcı olmak değil mi? Gerisinin ne önemi var. Kız arkadaşımın buradan çıkıp başka bir erkeğin kucağına gideceğini herhalde düşünmüyorsun değil mi?"

"Ondan değil en başından iki hanım arkadaşımı çağırayım, mutlu olalım demiştin; farklı algılamıştım."

"Hayır farklı algılamana gerek yok. İki kız arkadaşımı istersen yine çağırırım, gönül bağı kurup kurmamak öyle kolay değil. Onlarla her türlü konuyu konuşabilmeli insan. Yakın bulduğum dostum, çocukluk arkadaşım olduğun için sendeki sıkıntının kaynağını görmüş olmalıyım ki bunu söyleyebilmişim."

"Her neyse, zaten inançlarıma da aykırı. Bu nedenle gönül bağı veya değil, aklıma getirmek bile istemem."

"Sen aklına getirmezsin olur biter. Kendi açından haklı olabilirsin, kafanın karmakarışık olduğu da besbelli. Şayet bu karmaşa için yüzlerce kez tespih çekip af dilemezsen durumunun ne olacağını çok merak ediyorum doğrusu?"

"Alay etmeyi kes. Aşkı yalnızca cinsellik olarak öğrettiler. Namusun adı Ayşe, Fatma ya da her ne ise aşkı da öyle biliyoruz. Karın doyurmak, başını sokacak ev, bunları çocuklarla taçlandırmış iş ve arabayı da eklemişsen bundan daha büyük aşk mı olur diye de bellettiler."

"Doğru, insanlar ne görmüşlerse öyle inanmışlar, araştırıp kendi iradesiyle doğruyu bulan kaç kişi sayabilirsin çevrende. Bir iki asır önce söylenmiş bir sözden bahsedeceğim. Aşkı yok etmek için cehennemdeki şeytanların yarattığı iğrenç oyunların en korkuncu dırdır edip sürekli kusur bulmaktır. Bu yöntem hiç bir zaman başarısızlığa uğramaz. İşte bu nedenle evlenmeyi kendime uygun bulmadım. Annem öldükten sonra apartmanda yaşlı komşumuza kalsa, yaşın epey geçti, bir an önce mürüvvetini görelim demişti. Ne dedim biliyor musun ona? Mürüvvet'e teklif ettim kabul etmeyince o işi rafa kaldırdım, Mürüvvet de bir başkasıyla evlenince o gün bugündür evliliğe sıcak bakmadım be anacım dedim. Kadın önce anlatılarımı ciddiye almış sonra da alay ettiğimi anlayınca döver gibi yapmıştı. Ah gerçek anacım, beni mürüvvetlerden korudu hep. Ne iyi etti. Dırdır etmeden sadece sevgi ve saygıda buluştuğum Rüveyda'yla ne çok mutluyum bir bilseydi ne güzel olurdu."

Sadi hayat hikâyemi bir kenara bırakmış, kendi düşüncelerini evrensel doğrularmış gibi önüme koyuyor ya da ben öyle alıyorum. Geliş nedenimin gezi olduğunu detaylarıyla anlattığımda kuşkularım boşa çıkıyor. Asıl niyetinin benimle güzel anlar yaşamak olduğunu sözleriyle de kanıtlıyor. Uzunca bir süre Bab-ı Ali'nin geçmişteki durumundan ve bugün farklı yerlere taşınmış olmasından yakınırken, özgür basından da söz ediyor. Her defasında askeri darbelerden bir şekilde sıyrılmış ve içeri girmekten kurtulmuş arkadaşım.

"Gazetede her gün yazmasan da yaptığın haberin niteliği bazen suç teşkil edebiliyor. Şu gördüğün kitapların çoğu seksen darbesinde çatı arasına gizlendi, evi de aradılar. Neden diye sormak bile suçtu. Gelenlere yağ çekip gülümsemek paçayı kurtarmak için en kolay yöntemdi. Onlardan olmak biat etmek bu coğrafyanın değişmez kuralı, her de-

virde muhakkak taraf olmak gerekiyor, aksi takdirde yaşam alanının daralacağını bilmeli insan. Siz tüccarlar bunu benden daha iyi bilirsiniz. Alacağınız krediden satışlarınızın yönüne kadar tümü bu kriterlerin gölgesinde olmalı ve sizler buna göre safınızı belirlersiniz."

Sadi'nin söylediklerine katılmış olsam da bunu sesli telaffuz etmiyorum. Biz esnafların kitapla alakası yok, yalnızca günaha dayalı arınma çabası içinde olduğumuzu bilmesi imkânsız. İnanışlarıma göre arınmışlığı şiar edinmişken anlattığı gerçeklere dayalı günahların pençesinde boğulmak işime gelmiyor. Hatta geçmişte devletten fabrika arsasını teşvik diye alan birçok tekstilci ve sanayici o yerleri miadını doldurmuş ve işlevini kaybetmiş diye yüzlerce daire almak koşuluyla inşaat şirketlerine kat karşılığı verdiklerini düşündükçe ne dediğini daha iyi anlamak mümkün oluyor. Bunu yaparken mevcut belediye ve merkezi idareyle ters düşme şansı olabilir mi tüccarın? O dönem birçok insanın askere yağcılık yapıp kitaplarını kurtarmasını masumane buluyorum. Dini ve adalet açısından iğrenç bulduğum koşullar devlet politikaları daha başka etkenler farkına bile varamayacağı sorumluluklar ve günahlar yükleyebiliyor insana. Uzun süre düşünceli düşünceli aynı noktaya baktığımı gören Sadi uyarmaktan geri kalmıyor.

"Suçumuz yok, tek başına doğrular için mücadele edebilecek gücü de yok insanın. Hayat dayatıyor, karşı koyarsa özgürlüğünü malını ailevi mutluluğunu bile kaybedebiliyor insan. Toplum bunu ödüllendirmiyor, aile de öyle. Bu akış öylesine güçlü ki şu işi yapacaksın, şöyle biriyle evleneceksin, iyi bir evde oturacaksın, paran varsa şatafatlı araba kullanacaksın gibi dayatmaları da var."

"Taşı getirip kafama vuruyorsun gibime geldi, yurtdışına çıktığımızda gerekeni yap ama burada yeterince vuran var."

"Niye üstüne alıyorsun? Sultanhamam'da senin gibi yüzlerce esnaf var, yaşadığı hayatın ne olduğunu bile bilemeden kendini mutlu sananlardan geçilmiyor. Sen nerede, hangi konumda olduğunun, hayatın ne tür gerçeklerle insanlara neler sunduğunun farkındasın."

Gece ilerlemiş evin yolunu tutmuşum. Kavgalı olmak, kavgalı olduğun biriyle aynı evi ve yatağı paylaşmak, zulümlerin en büyüğü olsa gerek. Babamın semerini bir başkasına devredip ve inzivaya çekildiği yıllarda kendine kurduğu dünyayı kıskanmaya bile başladım Verdiğim

parayı bile kabul etmemişti. Beni bırak, kendini idare et yeter demişti. Muhtemelen haram kazancım olabileceğini düşünmüştü. Beyaz kefene sarılı bedenine uzun uzadıya bakmıştım. Küçük yaşlardan itibaren yalnızca çalışmış, hayatın sunduğu güzelliklerden ve nimetlerden kendini mahrum bırakmıştı. Böyle yaşarken bile o denli rahat bir başka insana asla rastlayamadım. Bu dünyaya çıplak geldi, kazancıyla kefenlenip gitti. İlk zamanlar ona çok kızardım. Neden derdim, şimdi nedenini anlamak hiç de zor değil, çok paranın mutluluk ve huzur getirmediği ortada.

Gecenin bir saatinde apartmanın önündeyim. Ana kapıdan girmeden bulunduğumuz kattaki salonun ışıklarının açık olduğunu görüyorum. Eşimle tartışmıştık. Gün içindeki kavganın devamını getirebileceğini düşünerek otelde kalmayı bile düşünürken karar değiştirip eve gelmiştim. Anahtarı çevirip giriyorum. Herkes uykuda, çalışan kızlarımdan Bahar beni bekliyor.

"Niye yatmadın kızım?" diye sorunca ıkınıyor, bu halini öncesinden biliyorum. Sürekli suçluluk yükleyen annesine destek olan ve benden bir parça olan kızımın işi düşmüştür diye aklımdan geçiriyorum.

"Baba senden bir isteğim olacak."

"Nedir o kızım?"

"Söyleyeyim mi?"

"Söyle, bu saate kadar beklediğine göre muhakkak önemlidir."

"Biliyorsun işe gidip gelirken zorlanıyorum. Şayet alacağım arabanın yarı parasını verirsen kalanını da taksitle ben ödeyeceğim."

"Servis seni götürüp getirmiyor mu?"

"Bunu diyeceğini biliyordum, götürüp getiriyor ama sonuçta benim de ihtiyaçlarım var, hafta sonu tıkılıp kalıyorum evde."

"Bak kızım senin gibi binlerce çalışan var, onlar hafta sonu eve tıkılıp kalmıyor, toplu ulaşım araçlarını kullanıyorlar." Kin ve nefretle bakıyor. Söylediğini yapmak istemediğim için düşmanı gibi gördüğü besbelli ama umurumda olmuyor tabi. "Dünyanın parasını sarf edip seni okuttum, iş buldum; bildiğim kadarıyla iyi maaş da alıyorsun, daha ne olsun haline şükretmelisin."

"Senden nasihat değil para istiyorum baba, şayet vermeyeceksen bileyim."

"Ne bekliyordun peki? Madem bilmek istiyordun sormana bile gerek yoktu, o zaman vermeyeceğimi bilmeliydin."

"Herkese her şeye var, bana gelince yok."

"Şayet para bastığımı düşünüyorsanız bilin ki öyle bir meziyetim yok."

"Bindiğin arabayla üç araba alınır. Bugün eve dünya kadar giysi geldi; her birinin fiyatı dudak uçuklatıyor. Bize gelince yoksulluk edebiyatı yapıyorsun."

"Çıldırtmayın. Bir yandan annen, bir yandan siz; şayet delirtmeye niyetiniz varsa başından söyleyin bırakıp gideyim." Kızımla tartışaduralım yatak odasından gelen Bahriye tam da tartışmanın ortasında bitiveriyor yarı uykulu ve suratı bir karış.

"Ne oluyor?"

Bu soruya ne ben ne de Bahar cevap vermiyoruz. Buna rağmen beni yolunacak tavuk gibi gören eşim, gecenin bu saatinde saçmalamaya başlıyor.

"Kızın değil mi tabi ki alacaksın kimden isteyecek başka, ihtiyacı olmasa niye almak istesin ki?"

"Allah aşkına nereden çıktın sen, gecenin bu saatinde sizinle mi uğraşayım? Ne almak istiyorsanız kazanıp alın, ne hakla giysilerimi laf ediyorsunuz, siz kazanıp almadınız onları." İkisine birden laf yetiştirmek sinir katsayımı yükseltiyor, tam gidecekken söylediği sözler daha da çileden çıkarıyor beni.

"Yanlışa yormakta üstüne yok, illa maraza çıkarmak için bahane arıyorsun."

Suçlamalarına daha fazla dayanamıyor kavganın saygı sınırlarını çoktan zorlamış oluyorum. "Evlendiğimiz zaman Florya'da mı oturuyordun be kadın, şayet kazanamamış olsaydım bu koşulları bulabilecek miydin? Dükkânı bile ikiletmeden verdim sana ama bundan sonrasının ne olacağını inan bilmiyorum." O denli kızmışım ki yarı tehditkâr konuşmaya başlamıştım bile. İplerin kopmasına ramak kalmış ve aramızdaki aile bağlarının vereceği huzur ortamı tümden yok olmuştu.

Cennet'in odasındayım. Binlerce kez Allah'a şükrediyorum. Onun varlığı hayata tutunmamın sihirli anahtarı gibi duruyor. Eşimin sürekli odasına hapsettiğini bilmek delirtse de fazla üzerine gitmek istemiyorum, çünkü kızımı mevcut durumundan daha beter edebilir. Öyle hissediyorum. Hiçbir anne evladına eziyet etmez ama güzel kızımı doğurmak istemediğini aklıma getirince şüphelerim her defasında de-

lirnekten beter ediyor beni. Annem aklıma geliyor, en zor anlarımda tek sığındığım kapıydı. Kızımın kendini ifade edebileceği kudreti yok, kime sığınsın zavallı. Ona tüm enerjimi, sevgimi, manevi güç olsun diye vermeye çalışırken aklımdan geçenlerin ne olduğunu nereden bilecek.

Bahriye ve Bahar sinirli şekilde odalarına çekiliyorlar. Bir süre Cennet'i uyandırmadan sevip sonra da yatak odasına geçiyorum. Yaşım ilerlemiş olsa da kudretim yerinde ama neye yarar bu kadınla bu odada?

Din ve geleneklerin çerçevesini çizdiği şekilde konuşmaya ve davranmaya o denli alışmışım ki Sadi'yi aile hayatına karşı duran suç makinesiymiş gibi gördüğüm anlar oluyor. Bunun nedeni biraz da Bahriye olabilir. Babamdan aldığım düşünsel davranış şekilleriyle ilgili günahkâr olmanın getireceği suçluluk duygusunun bir benzerini eşim farklı yaşatıyor. Bugüne kadar her davranışıma suçlamalarla, şüpheyle yaklaşan ve eleştiren dırdır edip kafamın etini yiyen kadınla, sırt sırta birbirimize temas etmeden uyumaya çalışacağız. Yeni evlenirken ne umutlar ne hayallerle nikâh masasında evet demiştim. Utana sıkıla imzaları atarken babam ve onun hamal arkadaşlarının alkışlarını almıştık. Hey gidi günler! Başlangıçta yırtıkları yamadı, tamir etti eşim ama bu çok kısa sürdü. Sonrasında ne oldu, hayata ve sevgiye dair o giysilere ne yama yapabildik ne de söküğüne dikiş tutturabildik. Son yıllarda hayatın bize biçtiği elbiseye inanılmaz zararlar verdik. Bunun suçlusunun yalnızca ben olabileceğimi de söylemişti Sadi. Sürekli kazanımlarından bahsetmek o gücü aile efradına sarf etmek, doyumsuzluğu ve ardından yalnızlığı getirir demişti. Emekçi bir babanın hamallıktan gelen oğlu ne yapabilirdi? Ailemin aynı duygu, heyecan ve düşünceleri paylaşmalarını beklemek neden saçmalık olsun ki?

Gecenin bir vaktinde başım ağrıyor. Annemin ağrıyan dizlerine bağladığı hamurlu bezi düşünüyorum, imkânım olsaydı aynısından başıma sarıp iyileştirebilseydim ne güzel olurdu. Annem kendi dizlerini rahatlatmak için deva olsun diye yakın bir el bulamazken ben ağrıyan ve gaz yapan karnıma annemin her dokunuşunda şifa bulmuştum.

Uzun süre uyuyamayınca yatağımdan kalkıp banyoya giriyorum. Babam uyuyamadığı zamanlar gecenin bir vakti de olsa yatağından kalkıp abdest alır, namaz kılardı. Onun gibi yapmalıyım. Gecenin karanlığında koridordan banyoya sonra da salona geçiyorum. O denli sessiz hareket ediyorum ki çocuklarımdan biri görse hayalet zannede-

bilir. Dualar, benim hayatımın vazgeçilmezi, sığınağım; Allah'a karşı sorumluluklarımın dışında kendimle barışık olmamın tek yolu.

Saat neredeyse gecenin üçü. Aniden gelen bulutlar gökyüzünü kaplıyor. İnce, cılız şimşekler keyifsiz. Namaz kılıp duaya başlıyorum. Bu gece, duaların tümünü kendim için edeceğim.

Namaz sonrası sabaha doğru az da olsa rahat uyuyabilmişim. Kendimi mağazaya attığımda huzurlu hissediyorum artık. Sürekli taviz verdiğim halde aile efradının teveccühünü kazanamamak delirtecek, nedeni benim tutumum olabilir, çünkü en başından onları iyi yönetmemişim. Bunu dün akşam anladım, ilk kez Bahar'a doğru davrandığımı düşünüyorum. Bugüne kadar kendin kazan dememekle hata etmişim.

Gün içinde pasaportunu getiriyor Sadi. Vize için istenilen evraklar o denli fazla ki çıldırmak işten değil. Dünyanın merkezinin Sultanhamam olduğunu düşünürken aşağılandığımı hissediyorum. Bizden istenilen evrakların tümünü organize eden firmaya göndermek için Necdet'i çağırıyorum. Gelir gelmez moralsizliğini belli ediyor.

"Ağabey çok kötü şeyler oldu dolar düştü ve benim ev işi tümden zora girdi."

Bunca sıkıntıyla boğuşurken Necdet'in bunu dillendirişini zamansız buluyorum, neredeyse zararını tanzim etmenin arayışlarında, üstelik ağzındaki baklayı çıkardı çıkaracak gibi duruyor.

"Biraz borç verebilir misin?"

"Ödeme sıkıntısı çektiğimizi biliyorsun değil mi?"

"Tamam, ben bir şey istemedim ağabey."

Bu onun beklediği ve beklemediği bir yanıt olmalı. Daha ağzımdan lafı alır almaz cevabı kondurup yüzünün şekli değişiyor. Eşim, kızım, elemanlarım çevremde kim var kim yok gözlerime bakıp para bekliyor benden. Necdet müşterilerle mağaza arasında tampon görevi gören muhasebeye katkıları olan bir elaman. Bu tür çalışanların işyerindeki konumu çok önemlidir. Onların moral bozukluğu zarar verebilir, büyük sıkıntılara yol açabilir diğer yandan yardım etmem de buna mecbur olduğum hissini uyandırabilir ki bu daha da tehlikelidir. Bir elaman, ben gidersem burası çöker mantığını taşıyorsa onu doyurmak, asla mümkün olmaz. Orkestra şefi gibiyim, her bir enstrümanın kaprislerine katlanmaya mecburum, Necdet'e bakarız demekle geçiştiriyo-

rum. Döviz alırken müdahale mi etseydim diye bir kurt da düşüyor içime, iki şekilde de sorumluluk bende olacaktı ki hiç istemediğim bir durumdu bu. Boyuna çıkış yolu arıyorum, hem zarar etmeyeceğim hem de onu mutlu edecek bir yol.

Necdet kısa süre sonra evrakları teslim edip geliyor. İçeri girdikten sonra yüzüme bakmaya bile tenezzül etmiyor. Bunca zamandır ilk defa işi düşmüş ve sürekli bir aileyiz dediğim halde yardımcı olmamışım ona. Empati yaptığımda haklı buluyorum onu. İnsan çalıştığı yerdeki patronundan ummazsa kimden umacak. Bu işyerini açarken eski patronlarımdan yeterince destek aldığımı da unutmuş değilim. Para lanettir. İnsanı baştan çıkarır. Yalan söyletir. Zina yaptırır, kumar oynatır. Hele de haramdan gelmişse daha vahim sonuçları da olur demişti rahmetli. Bu nedenle asla helal kazancın dışına çıkma diye de öğütler vermişti. Ah baba, bugün hangi tüccar hangi esnaf ben anlamışım, yüzde yüz haramın içinde olamam diyebilir. Bunca inanmışlığıma ve Allah'a sığınmışlığıma rağmen elamanıma bankadan faizle kredi al ben kefil olayım diyebiliyorum. Bunun vebali bir yana hayattayken getireceği sonuçların kötü olacağına yıllar yılı inanmışlığımı ne yapmalıyım. Tespih çekmeli, binlerce kez af dilemeliydim. Bir elemana verilen paranın geri dönüşünün zor ve günahlarının olacağını bilsem bile banka kredisiyle ev almasının kolaylıklarını uzun uzadıya anlatmıştım ona. Necdet yüzüme bakmıyor. O denli umursamaz ki kredi almayı bilmiyor muyum türünden tavırlar sergilerken ardından verdiğim umutlarla ancak yumuşayabiliyor. Sonunda onunla uzlaşıya varıyoruz. Alacağı krediye kefil olacağıma, ödeyemediği aylarda ona katkıda bulunacağıma söz veriyorum. Yurtdışına gideceğim ve iş yerini ona teslim edeceğim için barışık da olmalıyım. Diğer yandan bu ruh haliyle gittiğim yerde kendimi mutlu hissedebileceğimden emin değilim.

Bir işletmenin muhasebesi güçlü değilse uzun vadede çöküşü kaçınılmaz olur. Ne zamandır muhasebecim ne yapıyor bilmiyorum. Önüme getirdiği dökümlere bakmaya gerek bile duymuyorum. Ödeme dengelerimin nasıl olduğunu kontrol etmiş değilim. Neriman Hanım'ı ilk işe aldığımda üstesinden gelebilir mi diye çok düşünmüştüm. Babasının tanıdık olması güvenimi perçinlemişti. Yurt dışına çıkışımı onunla paylaştığımda anlaşılmaz bir tedirginlik duymuş ve buna bir anlam verememiştim. Güvenmek zorundaydım. İnsana güvenmeliydim.

Sultanhamam'daki tüccarların büyük bölümü sanayileşip kurumsallaştı. Aynı kulvardan çıktığı halde sürekli yakarış ve ticaretin bittiğine dair kendini kandıranlar silinip gitti. Benim gibi yokluklarla sıkıntılarla işe başlamış bir çok esnaf fazlasıyla yol aldı. Yetiştirdikleri oğulları işyerine hakim olmakla babalarının işlerini kolaylaştırdılar. Önemli bulduğum meselelerden biri de güven duygusudur, bunu ancak kendi canından biri verebilir. Kızımı aklıma getirdikçe çıldırıyorum. Çevremdeki birçok komşumun çocuklarıyla beraber gösterdikleri performans ve uyumu kıskanıyorum da ondan. Hayatı Sadi gibi yorumlayıp anlamış olsaydım muhakkak düşüncelerim farklı olurdu. Bir konuşmamızda 'çocuklarım olsaydı ayak bağı olurdu' demişti, Özgürlüğüne düşkün insanlar bir ya da iki tane çocuk ancak yapabiliyorlar. Oysa daha evlendiğim ilk günden itibaren anne babamın muhakkak üç dört tane çocuk yapın dediklerini hatırlıyorum. Çocuk yapmayı ilahi sorumluluk dışında güç ve soyun devamı gibi gören bir ailenin bu düşüncesinin olması doğal. Babama siz neden yapmadınız dediğimde ise başı öne düşmüştü, annem sonrasında olmadı oğlum deyivermişti.

Yurtdışı oldum olası tedirgin etmiştir beni, bunun nedenlerini bilmesem de babamın etkilerinin olduğunu sanıyorum. İşten uzaklaşmak, kendini rehavetin kollarına bırakmak insanın kendine yapacağı en büyük kötülük demişti. Gün gelecek bu rehavete ihtiyaç duyacaksın deselerdi şaşardım. Hazırladığım küçük valizimle sabahın erken saatlerinde evden çıkıyorum. Özgürlüğe merhaba diyecek miyim diye soruyorum kendime. Bir elimde valizim diğerinde de beni kötülüklerden koruyacak tespihim var. Sadi'yle Atatürk Havaalanı'na gidiyoruz. Batıya ilk yolculuğum, heyecanlıyım. Havaalanının kapısından girdiğimizde refakat edecek firmanın elamanı karşılıyor bizi. Ardı ardına gelen esnaflarla sayımız neredeyse elli olacak. Sadi diğer arkadaşları tanıyıp tanımadığımı soruyor. Bir kısmını tanısam da bazılarının varlıkları ise rahatsız ediyor beni, gelenleri üç kategoriye ayırıyorum. Eşleriyle gelmiş olanlarda var. Avrupa'nın bir ucundaki Hollanda'yı görme arzusunda olanların dışında niyetlerinin ne olduğu açıkça belli olanlar da var. Bu grubun çapkınlık, kumar gibi olumsuzluklara katıldıklarını önceki gezilere gi-

denlerden duymuştum. Bunları Sadi'ye anlattığımda hiç beklemediğim bir soru geliyor ondan.

"Beni üçüncü kategoriye koymayacaksın değil mi?"

"Hayır, ama onlara karşı olmadığını da biliyorum."

"Niye karşı olayım tercih meselesi. Alan veren memnunsa bir başkasına ne düşer biliyorsun. Şimdi bana gelince, bugüne kadar hiç parayla ilişkiye girmedim, bundan sonra da girmem. Üçüncü kategoriye giren arkadaşlarla beraber Amsterdam'da malum yerlere gidilirse biz de gideriz. Oraları görmek bir kazanım sayılır. Avrupa'nın birçok yerinde benzer yerleri gidip gördüğüm halde senin inançlarına göre çarpılabilirdim ama çarpılmadım."

"Bu saatten sonra bana ne katar?"

"Günah."

Hiç güleceğim yokken kahkahayı basınca ekipteki esnafların dikkatini çekiyor. Hatta o denli güçlü kahkaha atmışım ki içlerinde tanıdığım bazı simaların garipsediğini de görüyorum Sadi'nin aykırı giyiminin tekstil tüccarlarıyla uzaktan yakından alakası yoksa da, yanımdakiler artık onu yadırgamıyor. Sohbet ederken dönüp dolaşıp konu kadına geldiğinde günah işleyeceğime olan inancım kendini hatırlatıyor.

"Hollanda'da onca gezilecek yer varken neden kadın meselesine takılıp kaldık?"

"Sence?"

"Bence ne?"

"Söylemek istemiyordum ama söyleyeyim, bir insan eşiyle ciddi sorunlar yaşıyorsa ve bu ayyuka çıkmışsa kendini cezalandıracak mı? Şayet mümkünse boşanmalı, değilse kendini rahatlatacak metotlar bulmalı."

Sadi'yle bunları konuşurken çevreme bakınıyorum, bu özel meselemin duyulmasını istemiyorum. Fısıldayarak ona cevap veriyorum.

"Aldatmak gibi mi?"

"Bence adı başka olmalı."

"Başka ne olabilir, söylediklerinden kendime pay çıkarıyorum bil. Mesleğin sana marjinal yerleri görme imkanı sağlamış olabilir, benim oralara gittiğim duyulursa hiç hoş olmaz."

"Hım, şimdi oldu. O zaman günah için deme, komşuların kulağına gider de rezil olurum de."

Sürekli köşeye sıkışmaktan yoruldum. Değişemeyeceğimi bildiği halde zina saydığım bir eylemi mubah kılmak kimin haddine, sürekli bunun peşinde Sadi, ya da bana öyle geliyor.

Amsterdam'a indiğimizde yağmur ve rüzgâr var. Bu havalar en korktuğum türden. Yaşlandığımı hissediyorum. Kendimi dayanıklı ve güçlü sanmakla yanılmışım. Çok uzun olmasa da uçak seyahati ve hava değişimi çarpıyor, başıma şiddetli ağrılar giriyor. Otele geldiğimizde ağrı kesici alıp odamda iki saat dinleniyorum. Akşama doğru otelin lobisindeyiz. Bizi davet edip getiren firmanın programı dolu, böyle de olsa Sadi hiç beğenmiyor akışı. Gidilecek restoranlar, oyun salonları ve müzeler için vasat diyor. Daha önce buralara gelmiş birinin fikrini almak için kimsenin çaba gösterdiği de yok.

Arkadaşlardan biri 'Dam Meydanı'ndan girilen tüm sokaklardaki vitrinleri dolaşmak lazım' diyor. Buraya vitrin bakmaya değil kendimi rahatlatmaya geldiğimi ona nasıl izah ederim. Yabancı bir ülkede sudan çıkmış balık gibiyiz. Dil büyük sorun, biraz İngilizce bilmek yetse de ne yazık ki bende o da yok. Oysa burada tezgâhtarından garsonuna kadar herkesin İngilizce konuşabiliyor olması bunca yıl içimde ukde kalmış bir sorunla yüzleştirmiş oldu beni, bunun ezikliğini kızlarımın İngilizce öğrenmesiyle ancak üzerimden atmış ve teselli bulabilmiştim. Rehberi beklerken arkadaşlardan biri yoldan geçen üstü başı dökük adama İngilizce sorular soruyor, bizde olsaydı dilenci diyebileceğim görüntüdeki birine bu soru sorulur mu derdim. Oysa yanıt anında geliyor, tabi yine İngilizce.

Amsterdam'ın önemli restoranlarından birine giriyoruz. Tarihi bir mekân olması dışında sevebileceğim bir yanı ne yazık ki yok. Basık ve izbe han görünümünde, etler neredeyse hiç pişmemiş. Eti öldürmemek için az pişiriyorlarmış, böyle de olsa iyi pişsin diye geri gönderiyorum. Yemek sonrası bizi getiren arabayla otele dönerken çevreyi gözlemlemeye devam ediyorum. İnsanlar birbirine saygılı, hayat sakin, huzur her köşede. Ayakta duracak halim kalmamış, Sadi'nin gözleri üzerimde, mutsuz görünmek istemesem de elimde değil. Çaresizim. Sorunlardan uzaklaşmak avuntu olsa gerek, şayet o sorunları beraberinde taşıyıp götürmüşsen kendini rahatlatman asla söz konusu olmuyor.

Sadi ile aynı odadayız. O denli bitkin hissediyorum ki yatağa devirdiğim bedenime bile hâkim değilim. Kısa süre sonra ortalığı yıkan horlama sesi ile irkiliyorum. O denli güçlü ki baş ağrımı yeniden tetikliyor bu ses. Sabaha kadar gözlerimi kırpmayacağımı anlayınca lobiye iniyorum. Dil sorunu yüzünden derdimi anlatamayınca kâğıt üzerine çizdiğim şekilleri gösteriyorum onlara. Sonunda anlıyorlar, aynı metodu uygulayarak yarına boş bir odayı ancak tahsis edebileceklerini söyleyebiliyorlar. Geceyi lobide geçirirken aldığım ağrı kesici işe yarıyor ve yorgunluğumu kısmen de olsa atmış oluyorum.

Sabahın erken saatleri, kahvaltı eder etmez dışarıdayız. Başlangıçta eşleriyle bu geziye gelen bazı esnafları yadırgamıştım, onları aramızda görmeyince rehbere nerede olduklarını soruyorum. Burada olan akrabalarına gittiklerini söylüyor. Geride dindar ve günahkârlar olmak üzere iki farklı esnaf grubu kalmış oluyor.

Dam Meydanı etkinliklerin, kutlamaların merkezi konumundaymış. Koninklijk Kraliyet Sarayı gözlerimizi alıyor. Madamme Tussaud Müzesi'nin de onun yanında olduğunu söylüyor Sadi. Buraları gezmeyi zevkli buluyorum. Kısmen stres ve mutsuzluğumu bir kenara bırakmış sayılırım. Günü peynirci dükkânına giderek sonluyoruz. Adamlar bir mağaza açmışlar gözlerime inanamıyorum, envai çeşit peynirin yanı sıra peynir keseceğine, peynir tahtasına kadar bir dolu malzeme var. Sadi, favorim Henry Willig peynirleri diyor.

Müzeler, meydanlar, kanal turları ve ünlü mağaza Bijenkorf Store derken akşamı ediyoruz. Tam otele çekileceğiz diye aklımdan geçerken arkadaşlardan biri "Kırmızı Işık Bölgesi'ne gidelim" diyor. Başlangıçta ne olduğunu anlamıyorum ama Sadi'nin muzipçe gülümsemesi bunu yeterince açıklıyor. Burayla alakalı bildiklerini de anlatıyor.

"Red Light District yani 'Kırmızı Işık Bölgesi' denilen yere gitmeliyiz. Beğenip beğenmemen, onaylayıp onaylamaman önemli değil ama görmen lazım. Çok enteresan bir yer, zinanın bu kadar şık ve bu kadar göz alıcı bir ortamda sunulduğunu başka hiç bir yerde göremezsin."

Çıkışıyorum ona. "Görmek isteyen kim? Böyle olacağını tahmin etmeliydim, bunun günahının altından nasıl kalkacağız?" Garip bir soru daha geliyor ondan.

"Karaköy, Yüksek Kaldırım'a gitmedin mi sanki? Burada da öyle bir yer işte. Kanallar, kuğular, kırmızı ışıklı evler, show kulüpleri var."

"Soruma cevap vermedin?"

Sadi elini omzuma koyup sitem etmeye başlıyor bu kez. "Yanımızda utanç duyacağın bir kadın yok, sana illa zina yap diyen de yok. Gerekirse gözlerini kapar, günahım Sadi'nin boynuna der geçersin olup biter."

"Zamanında arkadaşlarım zorladı ama Yüksek Kaldırım'a da gitmedim, üstelik telefon internet hiçbir şey yokken, bir kıza ulaşmak deveye hendek atlatmakla aynıyken. Dini bütün bir babanın güdümünde büyümüş, onun inançlarını kendine şiar edinmiş birinin haram saydığı öyle yerlere gittiğimi nasıl düşünürsün?"

"Sadece merak ettiğim için sordum, peki evleninceye kadar ne yaptın?"

"İş hayatına erken atıldığım için, daha gözümü açar açmaz baş göz ettiler, anlayacağın Karaköy'e gitmeye gerek kalmadı."

"Pes doğrusu. Tamam, sormamış olayım."

Otelin çevresindeki restoranlardan birinde akşam yemeğini yiyoruz. Bugüne kadar sakındığım en büyük günahla tanışmanın zamanı geldi demek. Hava serin olmasına karşın terliyorum. Sabrımın sınırlarını zorlayan Sadi, sonunda beni ikna etmeyi başarmış ve kendimizi Kırmızı Işık Bölgesi'nde bulmuşuz. Romantik görünen ortama yaklaşınca utanıyorum çünkü yanımdakiler giysi vitrinine bakar gibi inceliyorlar. Görüntüde bir yatak ve lavabo var. İçerisi kırmızı ışıkla aydınlatılmış. İç çamaşırları içinde davetkâr bakışlı bir kadın görüyorum. Bazı evlerin üç katında da aynı manzara var. Bu kadınların çoğu genç ve güzel. Duvarlarda "Fotoğraf çekmek yasaktır." yazılarına rastlıyoruz. Bu aklıma bile gelmiyor, renkten renge giren halimle tüm geçmişime ihanet eden içimdeki öteki benle hesaplaşıp duruyorum. Odalardan birinin kapısını çalan bir adam, içerideki kadınla konuşuyor ne söylediğini anlamasam da rahatsız olunca, Sadi'nin kolunu çekiştirip duruyorum. Bu sırada seyrine doyulmaz kanalın kenarındaki o iğrenç evlerden birine bizimle gelen genç esnaflardan girdiğini görüyorum. Allah'ın çok günah saydığı bir eylemin tanığıyım artık. Cebimde bulunan tespihten bile utanıyorum. Arkadaşımız içeriye girince kırmızı perdeler kapanıyor. O çıkana kadar etrafa bakınıyoruz. Bizler manzarayı seyrederken günahkâr meslektaşım nihayet çıkıyor. Fakat yüzündeki ifade memnun olmadı-

ğını gösteriyor. Kendi aralarındaki konuşmaya tanık olunca hayvani bir ilişkinin kurbanı olduğunu da öğreniyorum. Sadi'ye bu işin günah boyutunun ne denli yüksek olduğunu üstelik parasının da gittiğini söylediğimde gülüyor. Bu arada rehber anlatmaya devam ediyor. "Etrafta striptiz, kucak dansı yapılan yerler var, hatta porno film sahnelerinden bir demet görmek isterseniz bunu canlı da seyredebileceğiniz yerler var." O anlatırken gözlerim çevreyi tarıyor, ortalık turist kaynıyor, her ülkeden insanı görmek mümkün. Rehberin anlattığı yerlerden birinin önündeyiz. Gece saat on bir. Kapısında her çeşit milliyetten en az 40-50 kişilik sıra var. Rehber ekibin dikkat kesildiğini görünce "45 Euro verip tiyatro salonu gibi bir yerde, koltuğunuzda içkinizi yudumlayarak şovları izleyebiliyorsunuz," diyor. "Kapıda veya içeride fotoğraf çekmek kesinlikle yasak."

Sadi'ye, midem bulandı gitsek mi, demeyi düşünürken rehber anlatmaya devam ediyor. "Moulin Rouge. Burasının giriş ücreti diğerine nazaran daha uygun ama şovları profesyonel değil. Ortam da izleme açısından rahat değil. Amsterdam'ı özgürlüklerin şehri olarak tanımlarlar. Gerçekten de öyle. Bir de marijuana ve çeşitli otlardan içilebilen coffee shoplar var, denemek isteyen var mı?" diye sorduğunda aramızdaki densizlerden biri denemek istiyor. Daha önce gelmiş ve buradaki illeti kullanmış olmalı çünkü son derece rahat yanıt verdi. Bendeki hoşnutsuzluğu gözlemleyen rehberin bakışlarını neye yorumlamalıyım. Madem istemiyordun niye geldin sorusunu yüz ifadesinden okurken birden tavır değiştirip bu kez beni yumuşatan sözler ediyor. "Amsterdam deyince herkesin aklına ilk gelen ne yazık ki uyuşturucu, cinsellik konusundaki serbestlik ve kumar gibi imkânlar oluyor ama Amsterdam sadece bundan ibaret değil, büyüleyici hatta hayran olunası güzellikte bir şehir. Arkadaşlarınızın ısrarıyla buraya geldik."

"Aksini düşündüğümü mü sandınız?"

"Sıkıldınız gibi geldi."

"Sorun yok keyfinize bakın." Sıkılıp sıkılmamamın ne önemi olabilir, tavrımın mahiyetini ve işlediğimiz günahın boyutunun büyüklüğünü rehber nereden bilecek.

Dönüş yolunda seyrettiğiniz kanal evleri 17. yüzyıldaki şaşalı zamanlarda inşa edilmiş ve olduğu gibi duruyor. Binaların o dar cephelerini seyrederken bilgilendirmeye devam ediyor rehber. "Bu evlerin te-

pelerinde taş çıkıntılar ve onlara tutturulmuş çengeller var, merdivenlerden eşya sokmak veya çıkarmak mümkün olmadığı için bu çengelleri makara gibi kullanıyorlar." Bahriye'ye mobilya beğendirmek için alnım çatlamış hatta kavgamız bile olmuştu. İki yüz metrekarelik daireyi doldurmak için dünya para harcamıştım. Zengin dediğimiz bir ülkenin evleri son derece mütevazı, huzur yoksa evin büyüklüğünün bile önemi kalmıyor. O evi alırken suçluluk duymuş sonra da Cennet'im için sevinmiştim, özel odası olacaktı yavrumun. Onu düşününce içimi hüzün sarıyor, ikinci günüm ve yokluğuma alışamayıp gözleriyle beni aradığını biliyorum.

Ertesi gün yataktan daha dinç ve dingin kalkıyoruz. Hava açık ve temiz. Amsterdam'ın ünlü kumar salonlarından birine gitmek istediklerini söyleyen esnaflar var aramızda. Kadın ve zinaya dair günahlar yetmezmiş gibi bir de kumar belası çıktı diye hayıflanıyorum. Bununla alakalı cılız sesler çıksa da tümünün gitmeye meyilli olduğu ortada. Dindar görünen bazıları gözlem için kendilerine hâkim olamıyor ve ekibe katılmak zorunda kalıyorlar. Allahtan Sadi'nin, gitmemizin gereksiz olduğunu söylemesi imdadıma yetişiyor. Çünkü o olmadan genel eğilime mani olma şansım yok, ya da dil sorunu yüzünden otelin bir köşesinde kıvrılıp akşama kadar beklemek durumunda kalacaktım.

Ekip kumar salonuna gitmek için yanımızdan ayrılınca, Sadi'yle beraber onun programını uygulamaya koyuluyoruz. Otelden çıkar çıkmaz ilk olarak Pied a Terre adlı kitapçıya gidiyoruz, dikkatimizi ilk çeken rafların üzerine yerleştirilmiş ve tavandan sarkan yüzlerce dünya küresi oluyor. Buranın özelliği sadece seyahat ile ilgili yayınların satılıyor olması. Dünyanın her ülkesiyle alakalı farklı dillerde kaynak kitaplar var. Resimlerine bakarak oyalanıyorum. Bugüne kadar ailemde kitap okumaya dair küçücük bir eğilim olmamıştı. En pahalı okullarda okuyan kızlarım sadece meslek edinecekleri kitaplarla ilgilendiler. Sadi gibiler bu konuda çok şanslı, onlara bu özgürlüğü ve rahatlığı okudukları kitaplar kazandırmış olabilir. Zaman nasıl geçiyor anlayamıyoruz. Disiplinli, kitap dizinli, muazzam görünümlü kitapevinden çıkası gelmiyor insanın. Sadi'nin ayırdığı kitaplarla kasaya gittiğimizde hesabı ödemeye kalkıyorum. Müsaade etmiyor. "Bugüne kadar en keyifle harcadığım paralar kitaba gitti" diyor. Evinde tüm duvarlarının kitap

raflarıyla dolu olduğu aklıma geliyor, okumak nasırlaşmış kalıpları darmaduman eder diye düşünüyorum artık. Çocukken okuduğum kitaplara babamın müdahale ettiğini hatırlıyorum. Kafanı karıştırma derdi, dini kitaplar konusunda ise davetkârdı. Ah baba, kafamı o kitaplar karıştırmadı ama Sadi, tuzla buz etti bilesin. Bu gönderme ona ulaşır mı bilmiyorum.

Oradan çıkarken elimiz kolumuz Sadi'nin ilgi alanına giren kitaplarla dolu. Onları taşımanın bizi yoracağını düşünüp otele dönerken bir süre dinlendikten sonra tekrar yola koyuluyoruz.

Lale tohumlarının ve bin bir renkteki çiçekçilerin olduğu bir yere götürüyor Sadi. Hava açık, mis gibi kokan çiçek ve laleler arasında tüm sorunlarımı unutmuşken telefonum çalıyor. Arayan kızım Bahar, ne zaman döneceğimi soruyor. Ses tonu suçlayan tınıda. Ters cevap verip kapatıyorum telefonu. Araba için para isterken afra tafrasını unutmuş değilim. Bu davranışımı Sadi yadırgasa da ayrıntı vermek istemiyorum ona, üstünkörü tavsiyelerinin işe yaramayacağını düşünerek konuyu değiştiriyorum. Her türlü çiçek ve lalenin olduğu muazzam bir yerdeyiz.

"Bugüne dek çiçek alıp eşine götürdün mü?" diye soruyor. Bunu beklemiyordum, cevap vermek istediğim halde olduğum yerde öylece donup kalıyorum.

"Çiçek hediye etmek çok mu önemli, sorumluluklarımı yerine getirmek çiçekten daha önemli değil mi? Bahriye bunu hak etmiyor."

"Katılmıyorum, bununla iş çözülseydi şu andan düşünceli görmezdim seni. Bazen sorumluluğun ve mutluluğun sınırını çiçek çizebiliyor."

Sözlerini dinler gibi yapıp kulak arkası ediyorum. Bahriye'yle birbirimize karşı nasırlaşmış öngörülerimizi bu saatten sonra bir deste çiçeğin değiştirebileceğini düşünüyorsa yanılıyor. Kaldı ki eve bu yaşantı yerine yıllarca sadece çiçek götürmüş olsaydım mutlu mu olacaktık. Sadi'nin söyledikleri sıradan biri için doğru olabilir ama benim için ne yazık ki çok anlamlı değil.

Dön dolaş bitpazarında buluyoruz kendimizi. Hafta sonu ya da akşam saatlerinde babamla Sirkeci Tren Garı'nın çevresindeki eskicilerden en yenilerini seçtiğimizi hatırlıyorum. Para kazanmaya başladıkça bu tür yerlerin adreslerini çoktan unuttuk. Oysa mutlu olmak için ille pahalı kıyafetlere, lüks arabalara ihtiyaç yok. Tablodan el sanatlarına hatta her türlü giysiden daha sayamayacağım malzemelere kadar ne

ararsan burada mevcut. Sadi'yle birkaç parça eşya aldıktan sonra oradan Van Gogh Müzesi'ne gidiyoruz. O meşhur sarı çiçeklerin olduğu tabloyu ruh halime benzetiyorum. Duygulanıyorum, hüzün kokan bu eser, zamanı geriye sardırıp sorgulatıyor. Müzeyi gezerken bizimle gelen esnafların olduğu kafileyle de karşılaşıyoruz.

Akşama doğru Sadi'nin ısrarıyla restoranın yanında bulunan ve Çinlilerin işlettiği ayak tedavi merkezine giriyoruz. Daha içeri girer girmez pantolonumuzun paçalarını sıyırıyoruz. Koltuklardan birine oturup ayaklarımızın altına ılık suyun olduğu bir leğen sürüyorlar. Güya ayaklarımızın altından geçen sinirlerin her biri bir organla münasebet halindeymiş. Çinli kızlardan biri masajdan sonra bakımını yapıyor. Her ne kadar bunun cinsellikle alakasının olmadığını, sadece tıbbi bir işlem olduğunu söylese de içime kuşku düşüyor. Bunlardan birincisi mutsuzluğumuza ve kopukluğumuza rağmen eşim bu durumu görseydi kızılca kıyamet koparır hayatı zehreder miydi bana? İkincisi ise görüp görmemesini önemsemeden Allah'ın yasakladığı ve bende oluşturduğu korkularla dolu yasakları çiğnemiş miydim? Kara bulutlar kafamın her yanını sarıyor, başıma felaketlerin geleceğine inanıyorum artık. Allah'ın yasakladığı eylemleri bugüne kadar yapmamaya sadık kalmışken, yolumu değiştiren ve günah işlememe vesile olan Sadi, bu vebale ortak olabilir diyorum içimden. Bunu ona söylesem bile umurunda olmayacak, tedirginliğimin zerresini bile duymuyor.

Kızlara masaj ücretleri ve bahşişlerini verip oradan ayrılıyoruz. Kutsal saydığım tespihimi elime almaktan bile korkar hale geldim. Kaç dua okuyarak kendimi paklanabilirim diye panikliyorum. Dinime dair şartların neredeyse hiç birine sadık kalabilmiş değilim. Otelin lobisinde oturmuş çaylarımızı yudumlarken "Kendini suçlu mu hissediyorsun?" diye soruyor Sadi.

Kendi kendime aklımdakini okudu diye düşünürken devam ediyor. "Sürekli dindar olduğunu gündeme getiriyorsun ama mesela zekât meselesi geldi aklıma. Çoğunuz zekât ve kurbanlarını şu ya da bu hoca efendinin vakfına, dergâhına gönderip sevap işlediğini sanıyor. Kutsal kitapların indiği dönemlerde kurumlar yerli yerine oturmuş değildi, sağlıklı işleyen bir düzen de yoktu, bu boşluğu dinin emirleri doldurmuştu. Günümüzde başka türlü işliyor bu. Hollanda'da vergiler düzgün toplanıyor. Fakir fukara işsiz kalıp sağlık sorunları yaşadığında bu

vergiler zekât gibi insanlara ulaşıyor, hem de kimseyi aşağılamadan. Sence bu zekât değil de nedir? Bizde devlet düzgün vergi toplayamıyor, vatandaş da düzgün veremiyor ki hak sahiplerinin eline hakkaniyetli ulaşabilsin. Şimdi soruyorum hangisi sevap hangisi günah?"

"Bizde devlet düzgün toplasa bile fakire fukaraya yine ulaşmadığı için konuştuğum din adamları senin gibi düşünmüyor."

"Adının ne önemi var, dinin şekilci olmadığını telaffuz edip durmuyor muyuz hepimiz? Zekât ve yardımların suiistimale açık olduğunu kim inkâr edebilir."

"Sultanhamam'da bugünkü kadar çeşitlilik yoktu. İnsanlar yardımı severdi, mümkün olduğunca lüksten de kaçardı. Yardımlaşma, yoksula yardım; devlet aracılığıyla olmasa da toplumda o algı yerleşikti. Bence o durum buradaki sistem kadar anlamlıydı."

"Bu dediklerini röportajlarımda da duymuştum. İş adamlarından biri aynen şöyle demişti: 'Şimdilerde herkesin derdi başka, çabuk zengin olalım daha lüks yaşayalım ama nasıl kazanırsak kazanalım değil mi?' Güya eskiden öyle değilmiş. Herkeste araba yokmuş yetmişli yıllarda, Tabi ki paraları varmış ama lüks yaşamak gibi bir özlemi kimse yakıştıramazmış kendine. Bunun yerine işi nasıl büyütür, daha fazla insana nasıl iş imkânı sağlarım derdindeymiş herkes. Aynı işadamı yıllar sonra ancak araba alabilmiş. Hatta enteresan bir söylemini daha var: 'Önce yağlanıp sonra butlarını kalınlaştıracaksın. İrileşeceksin. Ondan sonra çıkar alanlarda oynarsın. Yağsız butsuz güçsüz kanatsız kassız oynarsan doğru olur mu? Yığılır düşersin ve herkes sana güler."

"Haklı yanları var, o dönemleri ben de yaşadım. Haddini bilmek vardı ama sonsuza kadar haddini bilmek bazen insanı bulunduğu noktaya da mıhlayabiliyor. Böyle düşünseydim hamal kalmaya devam edebilirdim."

"Kötü mü olurdu?"

"Hayır, kötü olmazdı babam gibi akşam eve götüreceğim bir ekmek beni ve eşimi mutlu edebilirdi ama şimdi geçmişten kalan meslektaşlarıma bakınca bunun mümkün olmadığı ortada. Her şey o denli değişti ki açgözlülük her yanı sardı, insanlar daha fazla nasıl kazanırım derdinde. Eskiden kumaş toplarını taşıyan o emektarlar bugünlerde kaldırımın bir köşesinde ne yazık ki çaresizler. Düzen o kadar değişti ki her şeyden önce işsizler."

"Çok ünlü bir siyasetçinin yakını olan tüccar, hayat hikâyesini anlattığında neredeyse 1930'lara kadar inmişti. Babası sırf liseyi okusun diye göç etmiş, sonra da baba mesleği diye yanına almış, böylece Sultanhamam'da kendini bulmuş. 'O zamanlar atlı arabaların dolaştığı bu yerler zaman içinde ticarethaneye dönüştü. Zamanla oteller kapandı, bu iş yerleri Anadolu'dan gelen esnaf-tüccar akınına uğradı. Küçük bir odasının bile dükkâna çevrildiği, içeriye sığmayan kumaşların koridorlara taştığı bu hanlarda, boş yer bulmak çok ama çok zordu. O hanların çatısından başlar bodrumuna kadar inerdim. Kim ne satıyor, kaça satıyor araştırırdım' demişti.

"Kısmen babamdan biliyorum, oranın en gözde olduğu yıllar '40'lardan, '80'lere kadar olan dönemdir. Ufacık dükkânlara ödenen hava parası bile dudak uçuklatırdı. Ne alıp satacaksın da o rakamlarla yetişeceksin, sonra da o yatırdığın parayı çıkaracaksın? Neden o kadar yüksek diye sorulmazdı bile. Bunun en önemli nedeni ticaretin tek merkezinin İstanbul olması ve onun da kalbinin, yarımada olmasıyla ilgili. Vapurlar, trenler Anadolu'nun her yerinden esnafı Sirkeci'ye taşırdı. Sirkeci bu yüzden otellerle doluydu. Sabah erkenden çıkıp, dükkan dükkan dolaşıp gün boyu hanlarda alışverişlerini yapar sonra da dönerlerdi.

Şu birikmeyi diyordum, şimdi benim bulunduğum alanda yer bulmak o zamanlar bile mümkün değildi. Ben orada ancak on sene içinde yer bulabildim. Rıza Paşa, Vasıfçınar Caddesi de oradan farksızdı. İlk olarak bir bodrum katta hatıra binaen ancak yer bulabilmiştim. Daha önce çalıştığım firmaların satamadıkları, ellerinde kalan atıklarıyla birlikte kefenlik, yeni doğan çocuklar için bez ve kundak olabilecek patiskayla, kaput beziyle başladım işe. O tarihlerde ne kadar da çok kundaklık, kefenlik patiska satardık, enteresan değil mi?

Dükkânımın izbe bir bodrumda oluşu işlerimi yavaşlatsa da yılmıyordum. Çırak tutacak halim bile yoktu. Dükkânı kapatır, caddeye çıkar, müşteri bulduğumda bodrum kata indirirdim. O bodrum katı ne yazık ki şimdilerde boş. Büyük firmalar Tekstilkent'e taşınınca Aşirefendi Caddesi de sakinleşti.

Ah dostum, ben babamdan dinledim ama kendi çocuklarıma anlatamadım bu savaşı. Hele o Anadolu'daki esnafın çilesi neydi öyle. Akşamdan yola çıkar, geldikleri yere göre yirmi saat yirmi dört saat bir yolculuktan sonra sabahın köründe İstanbul'da olacak şekilde kendilerini ayarlar-

lardı. Konaklama masraf olmasın diye geldikleri il ilçeler çok uzak değilse işlerini bir güne sığdırıp akşama dönerlerdi. O zamanlar Sirkeci'de en ünlü otel, İpek Palas'tı. Hali vakti yerinde Anadolu eşrafı orada kalırdı. Sabahın erken saatlerinde dükkânların açılmasını sabırsızlıkla bekleyen, o heyecanlı esnaf kalabalığını bilirim. Bununla alakalı bir olayı anlatmadan edemeyeceğim: Dükkânı yeni açmış, çiçeği burnunda bir toptancıyken babamı iyi tanıyan bir perakendeci Haydarpaşa'da trenden inip gelmiş ve onun geldiği saatte benim dükkân kapalıymış. Alacağı malları koymak için beraberinde getirdiği boş çuvalları dükkânımın önüne atmış. Bana gelince bütün günün yorgunluğundan sonra ancak saat yedi buçuk ya da sekizde dükkânı açabiliyorum. Adam beni babama şikâyet etmiş, maşallah senin oğlan amma uykucu, dükkânı kapalıydı demiş. Babam için en hassas meselelerden biriydi bu, ister hamal ister iş yeri sahibi olsun muhakkak erkenden ve saatinde işinin başında olmalıydı insan. Rızık erken dağıtılır, geç kalırsan avucunu yalarsın inancıyla hareket ederdi. Tabii kükredi, demediğini bırakmadı, açıklamama bile fırsat vermedi. Adam ta Kars'tan gelmişti, sen iki adımlık evden gelip dükkânı açmamışsın, Allah'ın gücüne gider ve kaybedersin demişti. Babamın bu denli öfkesine ilk defa bozulmuş, sor bakalım o adam senede kaç kez İstanbul'a geliyor ve saat kaçta Sultanhamam'da oluyor diye, çıkışmıştım. Öğrendik, meğerse adam saat beş buçukta gelmiş."

Sadi soluksuz bir şekilde dinlerken bu serüvene nasıl başladığını açıklıyor. "Seninle röportaj yapmam gerektiğini söylediklerinde ilkin şoka girmiştim ve içimden acaba diye geçmişti. Daha çocukken Sultanhamam'la alakalı bağlantınızın olduğunu biliyordum ama bir gün bu şekilde karşılaşacağımızı asla düşünmemiştim."

"Aynı fikirdeyim, onca eskiler, tanınmışlar dururken neden beni işaret ettiler hala anlayabilmiş değilim."

"Senin gibi işin bu kadar içinden gelen çok fazla tüccar yok da ondan. Araştırmalarımda işe sıfırdan başlamış, tezgâhtarlık yapmış çok tüccara rastladım ama seninki tek başına bir başarı, diğer yandan dostluğumuza güvenerek daha fazla ayrıntıya girebileceğimizi de düşündüm."

Kaldığımız otel mütevazı sayılacak büyüklükte olmakla birlikte sürekli giren çıkanıyla çok faal. Sadi'yle bu uzun sohbetin sonunda lobinin camından Hollandalıları seyrederken Cennet'i düşünüyorum, daha doğarken annesinin yüzündeki ifadeyi dün gibi hatırlıyorum, bunun

müsebbibi benmişim gibi tavır takınmış ve o gün bugündür nefretimi kazanmıştı. Ah be güzel kızım, şu anda beni aradığını biliyorum bir otel lobisinde tıpkı senin gibi yalnızım. Ağlayacak kadar doluyum. Omuzlarıma bir yük biniyor adeta. Her hareketin günaha davetiye çıkarmak olduğunu düşünen benim burada ne işi olabilir. Sadi'yle dolaşırken yüzündeki keyfi görebiliyorum. İngilizceyi bilmesi bile tek başına ne kadar önemli, hele burada bu eksikliğim daha da ortaya çıkıyor. O denli mutsuzluk sarmış ki, Sadi oturduğum koltuğa yanaşıp sessizce elini omzuma koyuyor ve beraber dışarıyı seyrediyorken, birden dönüp, "bana İngilizce öğretir misin?" diyorum. Bu soruyu hiç beklemiyor.

"Sahi istiyor musun?"

"Neden olmasın, kafamı dağıtacağım bir uğraşım olur."

"Bu biraz sabır işi, çalışmayı gerektirir, hazır hissediyor musun kendini?"

"Evet."

"O zaman Afganlı bir arkadaşım var seni onunla tanıştırayım, konuşma dilini çok daha rahat öğrenirsin ondan."

Afganlı deyince bir an duruyorum. İstanbul gibi bir yerde başka kimse kalmadı mı diye düşünürken devamını da getiriyor Sadi.

"Kurslar var ama onların saatleri sana uymayabilir. Diğer türlü özel hocalarla da sıkıntılar yaşayabilirsin. Senin ihtiyacın, sadece pratik diyalog, bunu da o arkadaştan daha iyi kimse öğretemez sana. İş yerine gelebilir orada da çalışabilirsiniz."

"Bunu İstanbul'da konuşuruz."

Hüzün ve kaygıyı beraberimde gezdirsem de artık döneceğimiz için sevinçliyim. Gecenin bir vakti camdan dışarı bakıyorum, hava rüzgârlı ve ruh halimi yansıtıyor. Geldiğimiz günden bu yana tam üç gün geçti. Kafayı boşaltamadığım gibi bir de yorgunluk çöktü üzerime.

Herkes sağa sola saldırıp alışveriş telaşındayken ben kimseye hediye almayı düşünmedim, sadece Cennet'ime götürebileceğim bir iki parça eşya alsam da ne yazık ki onlarla oyalanacak durumda değil. Valizimi topluyorum, dükkânda yiyebileceğim kadar peyniri de bir köşesine yerleştiriyorum.

Kanallar şehrinin gezilecek birçok yerini daha gördükten sonra nihayet Amsterdam Havaalanı'ndayız. Herkesin elleri kolları paket ve bavullarla dolu. Aldığı kitap ve peynirlerle Sadi'nin yükü de ağır. Bir an önce uçağa binip dönmek istiyorum. Gecenin bir saatinde bindiğimiz uçak sabaha doğru ancak İstanbul'a inebiliyor.

Sırtımda taşıdığım ve öyle hissettiğim kadim şehre dönüyoruz. Babam gibi severek isteyerek taşırım seni diyorum içimden. Havaalanında Sadi'yle ayrı arabaya binip yola koyuluyoruz. Kahvaltı, için dükkâna davet ediyorum onu, kabul ediyor. Sultanhamam'a vardığımızda saat sekize geliyor. Kahvaltı için bir şeyler alması için çocuklardan birini gönderiyorum. Ama Necdet yok. Saat dokuz buçukta elleri arkasında kabadayılar gibi içeri girerken uygunsuz şekilde diğer bir elemana bağırıyor. Bunca yıllık meslek hayatımda böyle bir laubalilik asla görmedim. Hem ona hem de diğer elemana demediğimi bırakmıyorum. Kurallarıma aykırı olarak geç gelmiş ve ondan hiç istemediğim lafları duymuş olmam beni çileden çıkarıyor. İkisi birden kazan kaldırıyor. "Ağabey istemiyorsan bırakalım işi." Özür dilemelerini beklerken şoke oluyorum. "Bu şekilde çalışacaksanız bırakın gidin daha iyi." diyebiliyorum ancak. İkisi birden sessizce muhasebeye gidiyor. Sadi teskin etmeye çalışsa da nafile, mağazaya gelir gelmez sırtımdan bıçaklanmış gibi hissediyorum, elim ayağım titriyor. Girdi çıktıları takip eden, bir yığın sorumluluğu olan iki elemanım aynı anda istifa etmiş durumda. Muhasebecinin maaş ve personel giderlerini ödeme yetkisi var. Tazminatları ve alacaklarına dair çeki veriyor. Sadi biraz suçluluk biraz da üzüntü veren yüz ifadesiyle müdahale ediyor.

"İşine karışmak gibi olmasın ama biraz sakinleşsen iyi olur."

"Nasıl sakinleşeyim? Bir elemanın güvenilir olup olmadığını ancak böyle anlayabilirsin. Başlarında sürekli bekçi gibi mi durmalıyım? Kaldı ki saat dokuz buçukta ellerini kollarını sallayarak gelip bir de saçmalıyorlar. Özür dilemeyi bile bilmiyorlar."

Sadi, uzun uzadıya insan ilişkileri üzerine konuşurken yanlış yaptığımı da aklıma getiriyorum. Eski patronlarım bu şekilde tepki verir miydi diye bir kuşku düşüyor içime. Yahudi olan ilk patronum bizi bu şekilde görseydi ses çıkarmadan bakar ve utandırırdı. Sonra da başka örnekler verip orada bulunuş nedenimizi kırmadan dökmeden izah ederdi. Sadi'ye anlatınca onun söyledikleri de kendiliğinden doğrulanmış oluyor.

İki saat sonra Necdet'in yerine diğer elemanım mağazadan içeri girip özür diliyor. Asla saygısızlık etmek istemediğini ama Necdet'in yüzünden mağdur olduğunu söylemeye çalışırken onu affettim diyerek muhasebeye gönderiyorum. Bütün bunlara ne diyeceğini bilemiyor Sadi. Elini diz kapağıma dokundurup itiraf bile ediyor.

"Ticaret yapamazdım, insan çalıştırmak, onları idare etmek başlı başına bir iş. Her ne kadar bunu bilsek de uygulamada insanın karşısına hiç ummadığı sorunlar çıkabiliyor. Gazetede çalışırken idari kesim defalarca düzen kurmaya çalışıldı ama asla mümkün olmazdı bu. Sürekli eleman değişirdi."

Sadi'nin sözlerinin muhatabı benim. Ona asabi biri gibi görünmüş olabilirim. Yahudi patronumun babası da patronmuş. Turhan Bey'in babasının da yoksul biri olmadığını biliyorum. Geçmişten varlıklı ve bu konuda deneyimli olmak, elaman çalıştırmanın nasıl olacağına dair bir anlayış kazandırmış olmalıydı onlara.

Sadi gittiğinde neredeyse öğle ezanı okunacak. Mağazanın içinde huzursuz bir biçimde dolanırken bir anda Necdet'i karşımda buluyorum. Elimi öpmeye çalışıyor. Onu affedip etmeme konusunda kararsız kalsam da çaresizliğim sürekli beni uyarıyor. Babam olsaydı kesinlikle bir daha mağazaya sokmazdı onu diye düşünüyorum. Hiçbir şey olmamış gibi tezgâhın arkasına geçiyor. Kahretsin, bu gelişmeyi galibiyet olarak mı yoksa mağlubiyet olarak mı düşünmeliyim. Kısmen de olsa rahatlamış olmamı önemsiyorum şu an. Yahudi patronum şunu derdi: "Güven duygusunu kendinize sermaye edinin." Oysa sermayemin içinde türlü karmaşalar var. Muhasebecim Neriman Hanım'ı yanıma çağırdığımda ödemeler konusundaki sıkıntıları dile getiriyor. Benzer durumları sürekli yaşıyoruz, sonuçta dönen bir çark var ve bu çark kendini revize edebilecek kudrette.

Geziye çıkarken arabamı apartmanın önüne park etmiştim. Taksiye atlayıp evin yolunu tutuyorum. Bugün döneceğimi bildikleri halde ne eşim ne de kızlarım gelip gelmediğimi sorma zahmetine girmediler. Kapıyı açan eşimin yüzü asık, evi terk etmiş ve onu aldatmak için yurtdışına gitmişim gibi suçlayan bakışlarını gezdiriyor üzerimde. O kadar gerginim ki sessizce Cennet'imin odasına giriyorum. Güzel kızım benim. Allah'ın bu dünyada bana bahşettiği en büyük armağan.

Görür görmez gözlerinden sevinç kıvılcımları fışkırıyor. Ağlayacağım, onun içten içe sevinerek ağladığını biliyorum. Yanına gidip kucaklıyorum onu. Sesler çıkarıyor, o denli sevgi dolu ki gözlerim yaşarıyor. Şu an onca yol kat edip ev, araba almış, iki kız okutmuş bir babanın bir yudum sevgide boğulduğu an. Yanına uzanıyorum, geziyle ilgili ona bir şeyler anlatıyorum. Bakışları kayıyor, ani sevinç hallerine girerken kendini kollarıma bıraktığı da oluyor. Bu ruh halini bıçak gibi kesen Bahriye, kapıdan sesleniyor.

"Aç mısın?"

Normalde her gün aynı saatte işten geldiğimi bildiği halde bu soruyu sormasına kızıyorum. "Değilim. Yemeğini de istemiyorum."

"İstemiyorsan isteme, sana zorla yedirecek halimiz yok." Bu sözleri ettikten sonra salona yürürken söylenmeye devam ediyor. "Hem suçlu hem güçlü."

Bu şekilde davranma hakkını kendinde nasıl bulur diye kuduruyorum. Cennet'i kucaklayıp her zaman yaptığım gibi salona götürüyorum. Salon, sigara dumanından göz gözü göremeyecek durumda. Kızımı kanepeye uzattıktan sonra havalansın diye balkon kapısını aralıyorum. Diğer iki kızım da bana bakıp, cılız seslerle hoş geldin, diyorlar. Bahar'ın araba meselesi hala sıcak, kendine var bize gelince yok, türünden bakışlar görüyorum onda. Ciğerlerimdeki hava her geçen dakika azalır gibi. Korkuyla karışık garip bir baş dönmesi de denebilir. Tansiyonum düşmüş olmalı, koltukta yorgun vaziyette kalakalıyorum. Bahriye mutfaktan bir bardak su getiriyor. Tuzlu ayran istiyorum onlardan. Bilerek yapıp yapmadığımdan emin olmak istiyorlar. Ah hayat, sana isyan ediyorum, bu dünyaya hamal oğlu olarak getirdin beni, sonra mal mülk verdin ama yaşamak konusunda 'hamallığa devam' dedin. Çaresizim. Allah'ım affetsin beni diye dua da ediyorum. Oturduğum yerde Cennet'imin ellerini sımsıkı tutmuş durumdayım. On dakika sonra tansiyon aletini istiyorum Bahriye'den. Normale döndüğümde kontrol amaçlı bir hastaneye gideceğimi söylüyorum. Benimle gelmek isteseler de kabul etmiyorum, iyi olduğumu ve kendim halledebileceğimi anlasınlar istiyorum. İkna olmuş gibi yapıyorlar ve tek başıma yola çıkıyorum. Bu denli yıpratılmayı hak etmediğimi yüzlerce kez bağırarak tekrar edip duruyorum arabada.

E-5 Karayolu üzerindeki hastanelerden birindeyim. Acildeki doktor neyiniz var diye soruyor. İyi hissetmediğimi başımın döndüğünü, nefes alamadığımı söylüyorum ona. Kısa muayene sonrası yarın bir psikologa gidin, diyor. Nefret ettiğim tavsiyelerden biri. Bunca yıl hayatın her kademesinde mücadele etmişken, telkinlerin hiç faydasının olmayacağını doktora anlatıyorum, bu sözlerimden sonra acilin müdahale odalarından birine alıyor beni. Sakinleştirici serumu enjekte edince bir kolumda serumun iğnesi, diğer elimde tespihim dualar ediyorum.

Yaklaşık bir saat hastanede kaldıktan sonra oradan ayrılıp tekrar sahil yoluna giriyorum. Ani bir kararla lüks otele geçiyorum. Eve gitmek ve kimseyi görmek istemiyorum artık. Deniz gören bir oda kiralayıp orada kalacağım. Bu gece Allah'a sığınmanın mutlak yolunu bulmalıyım. Başlangıçta üzerimdeki yük hafiflesin diye abdest alıp iki rekât namaz kılıyorum. Allah'ın beni görüp anladığını bilsem de kaderimin önceden yazıldığını, değiştirmemin mümkün olamayacağını defalarca anlatıyorum kendime. Çalışanlarım, eşim ve çocuklarım varken bu denli yalnız hissetmemi kendime izah edemiyorum.

Arka arkaya telefonum çalıyor. Kızım ve eşimin numaralarını görüyorum telefonda. Neyim var neyim yok tümünü verdim hatta dükkânımın tapusunu bile, hala niye arıyorlar bilmiyorum. Para böyle lanettir diyorum içimden. Telefonun tiz sesi susmayınca onlara mesaj atıyorum bu kez. "Bu akşam kontrol amaçlı hastanede yatacağım, merak etmeyin ve beni aramayın?" Telefon sesleri kesiliyor. Tam da rahata ereceğim sırada cevap geliyor. 'Merak ettiğimiz yok nasılsa bildiğin gibi yaşıyorsun.' Yıllarca eşimi ve kızlarımı Marmaris'e, Bodrum'a tatile gönderip çalışmaya devam etmek olmalı 'bildiğin gibi yaşıyorsun dedikleri.' Elimdeki tespihe sıkıca sarılıyorum. İşlediğim tüm günahlardan beni kurtaracak, düzlüğe çıkaracak Allah'ıma her zamankinden daha çok yalvarıyorum.

Saat gece yarısını çoktan geçti. Gözümde tek damla uyku yok. Gece boyunca yatakta debelenip sonunda güneşin denizden doğuşunu görebiliyorum. Otelin kahvaltı salonuna inip karnımı doyurduktan sonra tekrar Sultanhamam'a dönüyorum. Bir hayal kurmuştum, ulaşılması güç hedeflerim vardı, en tepe noktaya göz dikmiştim. Bunca yorgunluğa değer miydi? Bu soruyu benim cevaplamam lazım lakin kadere inanmış biriyim, buna verilecek cevabım ne yazık ki yok.

Aşirefendi Caddesi'nde yürürken birkaç hamal ve sokak köpeğine rastlıyorum. Kendimi acz içinde hissederken bu ruh haliyle elamanlarıma nasıl söz geçireceğim? Okuduğum dualar eşliğinde işyerimin kepengini açıp öyle içeriye girerdim. Sabahın erken saatlerinde rızkın dağıtıldığına dükkâru dualarla açmanın uğur ve bereket getireceğine inanırdım. Ne oldu da bu denli boşladım, son bir yıldır muhasebe kayıtlarını kontrol etmeyi ihmal ettim. Bir an önce işime dört elle sarılmalıyım, elemanların gelinceye kadar yorgun bedenimle, etrafa çeki düzen vermeye çalışsam da kısa sürede vazgeçiyorum.

Mağazaya girip beni gören garipsiyor. Ne olup bittiğine bir anlam veremiyorlar. Aylardan sonra erkenden gelmem ve etrafı düzeltmem onlar için hayra alamet değil. Dün yaşananlar henüz tazeliğini korurken bu işin altından ne çıkar diye meraklanıyorlar. Genelde sabahın bu saatlerinde sesleri birbirine karışır hatta o denli yükselir ki bazen ne konuşulduğu bile anlaşılmazken bugün kimsenin ağzını bıçak açmıyor. Evde, işte, her yerde huzursuzluk var.

Saat ikiye geldiğinde Sadi arıyor. Nasıl olduğumu soruyor. Akşam için randevulaşıyoruz onunla. Bu kez onun evinde değil Ortaköy'de sıkça takıldığı restoranlardan birine gidiyoruz. Evi aramaya bile gerek duymadan kendi özgürlüğümü ilan etmiş durumdayım. Bugüne dek Ortaköy'e eğlenmeye hiç gitmemiştim. Başka bir dünya var buralarda. Çevrede çok güzel kadınlar da var. Bakmakla bakmamak arasında kalıyorum. Sadi'nin bu tarz alımlı hanımlar için söylediği söze uzun süre gülüyoruz. "Güzel kadına sezdirmeden bakmak sevaptır." Sezdirmeden sözcüğünü beraber olduğumuz için eklediğinden eminim. Dönüp dolaşıp derdimin ne olduğunu sormaya getiriyor. Dün gece yaşadıklarımın tümünü anlatıyorum ona.

"Bak dostum gülmemek için kendimi zor tutuyorum."

"Gülünecek ne var anlamadım." diye kızıyorum ona.

"Sultanhamam'da yığınla komşun var her biri farklı yaşantıda da olsa bu resim benzer görünüyor. O esnaflardan bazıları kadın erkek ilişkileri yönünden bir yolunu bulmuştur. Bazıları dine sığınarak ve ailelerini bu yönde eğiterek çıkış yolu yakalayabilir. Senin gibi bunca yıl başını kaldırmadan çalışmış olanlar da mutlaka vardır aralarında. İlk yurtdışı gezini neredeyse altmış yaşına geldiğinde yapabildin. Kendini

yaşamadığın ve aileni buna alıştırdığın için onların toleransları da asgariye iniyor. Bak sana bir hikâye anlatayım: Adamın biri oğluyla danalarından birini ahıra sokmaya çalışıyormuş, ne var ki onlar da herkes gibi yalnızca kendilerinin ne istediğini önemsiyormuş. Adam danayı itiyor, oğlu da çekmeye çalışıyor."

"Yanlış nerede, danaya soracak halleri yok ya?"

"Danayı tekerlekli araba ya da sandık gibi bir şey mi sandın sonuçta o da canlı bir varlık. Onların değil kendi isteği gibi davranmaya çalışıyormuş. Bulunduğu yerden, otladığı çayırdan ayrılmamak için var gücüyle direniyormuş. Yanlarında çalışan marabalardan biri durumu görmüş, baba oğlun çabasına gülmüş. Onlara yaklaşırken parmağını hayvanın ağzına sokup emmesini sağlamış, dananın o denli hoşuna gitmiş ki yavaş yavaş ahıra doğru yol almaya başlamış."

"Hıh, kaç kişi evini dükkânını neyi var neyi yok eşinin üzerine tapular."

"Kendin söylüyorsun, onları verme noktasına getirdiğini. Neye yarar, onları vermeden basit metotlarla güzel bir yaşantı kurabilirdin kendine."

"Görünüşe bakılırsa iş işten geçmişe benziyor."

"Onu bilemem ama çok üzülüyorum." Yalnız yüz hatları ince bir muzipliğinin olduğunu da söylüyor.

"Çıkar ağzından baklayı."

"Sürekli mutsuzluğunu konuşuyoruz, yalnızca işlediğin günahları bir iki meseleye oturtmuşsun oysa inandığın kitabın daha neler anlattığını hiç merak ettin mi?"

"Nasıl yani?"

"Mal biriktirmenin, onunla böbürlenmenin hatta hesap kitap yapıp zekâtını vermenin bir kurtuluş olduğunu düşünüyorsan yanılıyorsun. Bence dükkân ve evi verdiğin için sevinmelisin. Ne düşünüyorsun bilemem ama ancak cenneti böylece hak edebilir insan."

"Samimi olarak mı söylüyorsun?"

"Tabi ki samimiyim, kutsal kitapların tümü aynı noktadan hareket eder. Buda, Hz. İsa ve Hz. Muhammed, hiç biri mal biriktirmek için çaba göstermediler. Yalnızca tek pencereden bakmak insanı sınırlar. Aynı zamanda insanın taşıdığı iradeye de ihanet olur."

"Hem fikirim. Yine de benim dinimin kitabı bütün kâinatın insanlığın en son yol göstericisidir başka mecrada çareler aramak çok sakıncalıdır bence."

"Bırakalım başka mecraları." dedikten sonra birçok sure adı sayan arkadaşım, bunların ne anlatmak istediğini soruyor. Sadi'nin yüzüne bakıyorum, nereden çıktı diye kafam allak bullak. Ne yapmaya çalışıyor, beni sınamak mı istiyor? Bunu bilmiyorum ama yaşantıma dokunduracağı çok belli. Bir süre önüme bakıp biliyormuşum gibi tebessüm ederek onu alt etme çabası göstersem de nafile. Bu ayetlerle ilgili Arapçaya hâkim babamın söyleyecek sözleri olabilirdi. Ama benim ona verebileceğim tek bir cevap bile yok. Cuma namazı kıldığım, zekât verdiğim, kendimi dini bütün gördüğüm için sorduğu soruya cevap verebilmeliydim. Oysa konuya dair cehaletim ortaya çıkmasın diye karşısında ezilip büzülmekteyim. Üste çıkmak ve onun sorusunu boşa çıkarıp sitem edecek söz arayışındayım.

"Bana dinimi ve onun kutsal kitabındaki ayetleri öğretecek halin yok her halde."

"Hayır öyle bir niyetim asla olamaz. Sana dinini anlatmak benim haddime değil sadece bu ayetlerin ne anlatmak istediğini öğrenince şaşıracaksın diye sormuştum."

Sadi'nin anlatılarına göre hareket etmeye kalkışırsam herhalde ilk olarak evimi Florya'dan yoksulların oturduğu bir semte taşımam gerekecek. Bu şekilde kurtulmanın mümkün olmadığını bir başka ayetle ortaya koymuş olması işi daha da zora sokacak gibi görünüyor. Eşitlenmek, kibir ve böbürlenmekten kurtulmanın asla mümkün olamayacağını, bunlardan arınmanın neredeyse imkânsız olduğunu anlatıyorum ona. Her defasında gülüp geçiyor. Onunla Boğaz'ın derin sularını seyrederken alıp başımı gidiyorum. Kendimi dindar kabul ettiğimi ve öyle yaşadığımı sanmakla ne kadar yanılmışım. Sadi alkol aldığı halde dini bilgisiyle beni şaşırtıyor. Bilmekle bilmemek arasında sadece korku var ve o korku ne yazık ki insana hayatı zehir etmekle kalmıyor, yanlışlar da yaptırıyor.

Sessize aldığım telefonumun çalıp çalmadığını bilmiyorum. Bilmek de istemiyorum. Sadi oturduğu koltuğa yaslanmış, ağır aksak giden yüklü gemilere bakarken yeni bir teklifte bulunuyor. "Saint Petersburg'a gitmeye niyetliyim benimle gelsene."

"Şaka ediyorsun!"

"Niye şaka edeyim, işi gücü evi bırakıp gel, korkma batmazsın."

"Bunca söz ettikten sonra işi düşünecek değilim, yalnızca alışkın değilim, bir bardak su isteyecek yabancı dilim bile yok."

"Bunu dert etme, yanında olduğumu unutuyorsun; hem su içmeyi verirsin olur biter."

Sadi'ye uymak demek kurallarımı altüst etmek demek. Arkadaşımla görüştüğümden bu yana sürekli sorgu sancıları yaşıyorum. Bu dünyaya sadece ibadet etmek için gelinmez, doğru yaşamanın da ibadet sayılacağını ilk kez o demiş oluyor bana.

Boğaz manzarası eşliğinde yemek yerken, Sadi'nin beni köşeye sıkıştırdığı durumlar oluyor. Anında tepkimi veriyorum. Bazen haddini aştığını ona söylemekten de geri durmuyorum. Oysa umurunda bile değil, hatta bunu isteyerek ve bilerek yaptığını da sanıyorum. Elini dostane dizimin üstüne koyduktan sonra

"Henry Ford'un ünlü sözünü söyleyeceğim sana," diyor. "Başarının bir gizi varsa o da insanın kendi görüş açısının yanı sıra olaylara başkalarının görüş açısından da bakabilme yeteneğidir. Seninle fikirlerimi paylaşmış olmam tedirgin etmesin. İlle öyle yapasın diye söylemiyorum. Ama şayet kendini dindar saymasaydın şimdi bir rakı söyleyip yanında beyaz peynirle Boğaz'a karşı keyiflenirdik. Bana kızma. Nasıl ki ben senin düşüncelerine söz etmiyorsam, senin de anlayışla yaklaşman lazım. İçmemene saygılıyım. Bu gece de sevdiğim dostum için kendimi mahrum bırakıyorum bundan."

"İçebilirsin," dedikten sonra tekrar müdahale ediyorum ona. "İçmesen daha iyi tabi."

"Ömür boyunca mı?"

Bu sözüne de çok gülüyorum. Sonra bir düşüncedir alıyor beni, alkol alması beni rahatsız eder mi diye soruyorum kendime. Bunca bilgisine rağmen evet eder. Onunla aynı masada bulunmak istemem diyorum içimden.

Sadi'yle saat on ikiye kadar oturuyoruz. Zamanın nasıl geçtiğini bile anlayamıyoruz. Saint Petersburg'a gitme kararını teyit ettikten sonra onu evine bırakıp devam ediyorum. Babam yıllarca üzerinde bir hırkayla mutlu olmuştu. 'Fazla malda haram vardır.' demişti. Ticarete atıldığımda yaşadığı stresi unutamam. Mallara zam geldiğinde 'aman

oğlum önceden aldığın malın üzerine fiyat ekleme' derdi. Ah baba dediğin gibi yapsaydım iflas ederdim. Sırf seni kırmamak için tamam demiştim. Hamaldan evliya olur mu? Allah'ın huzurunda bütün insanlar eşitse neden olmasın? Babam evliyaydı, bugünün dünyasında onun gibilere ne yazık ki yer yok.

Evin önüne geldiğimde ışık görmüyorum. Bu kez beni taciz eden olmayacak. Bunu iyiye mi yormalıyım. Kapının anahtarını çevirdiğim halde mandalı arkadan kapalı. Meydan okuma da denebilir buna. Geç gelmeyi tekrarlarsan bundan daha beterini de görürsün türünden bir uyarı bu. Kapı tokmağıyla hafiften tıklatıyorum. Bunu yapmamın nedeni Cennet'imin aniden uyanmasına mani olmak. Defalarca tekrarladığım halde kapı açılmıyor. Tam geri gidecekken eşim kapıyı açıp yüzüme bile bakmadan yatak odasına geçiyor. Her gece içip gelen ayyaş koca muamelesi görüyorum. İçeri girer girmez salona geçiyorum. İnsanın genzini yakacak kadar iğrenç sigara kokusu sinmiş her yana. Salon havalansın diye camlarını açıyorum. Sonra da yatak odasına geçip yatağın bir köşesinde kıvrılıp yatıyorum.

Sadi'ye son görüşmemizden bu yana neredeyse yirmi-yirmi beş gün geçiyor. Bu esnada işyerinde sıkıntılı gelişmeler oluyor. Mal sevkiyatlarında gariplikler sezinliyorum. Bunca sirkülasyon olduğu halde tahsilat sorunlarını sürekli yaşıyor olmamız nereye kadar devam edecek. Necdet'e güvenmekle hata mı ettim, oysa başka da çarem yok. Eski patronum Turhan Bey'i anmadan edemeyeceğim, koşulların kötü gidebileceğini düşünerek sürekli adam yetiştirir ve yedeklerdi. Çalıştığım süre zarfında boşluk olmasına asla müsaade etmezdi. Benim yaptığım açgözlülükten başka ne olabilir. Maliyet açısından az adam çalıştırmak süreç içinde büyük zararlara kapı açabilir. Neriman Hanım yeniden yanımda.

"Bu ay ödemelerle ilgili sıkıntımız olabilir."

"Nasıl yani?"

"Öyle değil, tahsilâtla ilgili sorunu halledebilirsek önemi kalmaz."

"Sana güveniyorum, Necdet'le işi sıkı tutun ve beni bu sıralar idare edin," diyorum ona. Son zamanlarda ona güvenmekten başka çarem yok, eskiden olsaydı giren çıkan her kuruşu muhakkak didiklerdim ama üzerimdeki yük o denli ağırlaştı ki hesap kitap görmek bile istemiyorum.

Yarın büyük gün. Yarın Saint Petersburg'a yolculuk günü. Tüm hazırlıklarımı tamamladım. Sadi'nin rehberliğinde yola çıkacağız. Rusya denince akla ilk gelen mesele kadın. Nataşa, Kristina gibi adlar kulağımdan hiç gitmiyor. Bazı tüccarların kendi aralarında konuşurken Rus kadınlarından çokça bahsettiklerine şahit olmuşumdur. Sırf bu nedenle gidenlerin haddi hesabı yok. Benim gidiş nedenim farklı da olsa Sadi'nin ne yapacağıyla alakalı hiçbir fikrim yok. Sözü dönüp dolaştırıp kadın meselesine getirmesinden korkuyorum. Bunca zamandır anlatıp durduğu farklı konularla alakalı tedirginken, bunlara yenilerini ilave etmek sadece yükümü artırmaktan başka ne işe yarayacak.

Sabahın erken saatleri, Bahriye artık benimle ilgilenmiyor. Kızlarımla olan münasebetlerimde de sorunlar var, para kazanıyor olmaları saygısızlık yapmalarını gerektirmez. Onlara dair ne kadar olumsuzluk varsa kafamda büyüdükçe büyüyor. Bu şekilde ancak kendimi düze çıkarmanın yolunu bulabiliyorum. Herkes uyurken evden çıktığımda geriye bakmaya bile gerek duymuyorum. Özgürüm artık ya da öyle sanıyorum.

Atatürk Havalimanı'nda Sadi ile buluşuyoruz. Elimde valizim. Amsterdam'dan sonra ikinci kez İstanbul'u bırakıp amaçsız bir şekilde yola çıkacağım. Böyle düşünmemin elbette ki bir nedeni var. Hep işe dikkat etmeyip başından ayrılırsan muhakkak o iş batar düşüncesini empoze eden yığınla insan oldu hayatımda. Öylesine yer etmiş ki bu düşünceyi beynimin baş köşesinden atmak imkânsız gibi görünüyor. Kurumsallaşıp büyüyen birçok komşum bu duygudan kurtuldu. Sultanhamam'da büyük paralar kazananlar ilerleyip büyük şirketler hatta holdingler bile kurdular. Aldıkları yetişmiş elemanlarına sorumluluk yüklediler, kendileri rahatlar büyümenin ve zenginleşmenin de önünü açtılar. Bunlardan birinin sözlerini asla unutmuyorum. 'Düşünsel olarak kendini kilitlemiş esnaflar bir yere kadar gelir ve o geldikleri yerde çakılı kalırlar. Ev araba alır, biraz da para biriktirir sonra da oldukları yerde sayarlar.' Zenginleşen komşularıma dair yığınla soru var kafamda.

Bize eşlik edecek bir rehber yok. Sadi'ye biletlerimizin onayını yapmamız gerektiğini söylediğimde duymuyor bile. Gözleri sürekli kapıda. Bir süre sonra niye oraya baktığı ortaya çıkıyor. Evine ilk gittiğimde karşılaştığım kız arkadaşı Rüveyda Hanım'la selamlaşıyorlar. Muh-

temelen o da seyahate dâhil olacak. Bu durumdan rahatsız olsam da belli etmemeye çalışıyorum. Bendeki huzursuzluğu gören Sadi neden bizimle geldiğini söylemekte gecikmiyor.

"Laleli'den Rusya'ya giden kargo şirketlerinden birinde çalışıyor Rüveyda. Orayla sürekli diyalog halinde. Sağ olsun kırmadı ve geldi."

Arkadaşının yüzündeki ifade evindeymişçesine rahat. Elimi sıkarken ikimizi katacak şekilde konuşuyor. "İzinli dönemime denk geldi yoksa gelmem imkânsız olacaktı."

Dört buçuk milyon nüfusa sahip bu St. Petersburg Rusya'nın ikinci, Avrupa'nın dördüncü büyük şehri sayılırmış. Baltık Denizi kıyısında ve Neva Nehri üzerinde yer alan kırk iki adanın üzerinde kurulmuş, köprülerle birbirine bağlanmış. Yaklaşık dört saatlik uçuştan sonra ulaşıyoruz. Pulkova Havalimanı şehre on dört kilometre uzaklıkta. Taksiye binip merkeze gidiyoruz. İşlek caddelerden biri olan Newski Prospekt'e yakın bir otel seçiyoruz kendimize. Kazan Katedrali'nin bu cadde üzerinde olduğunu da söylüyor Rüveyda Hanım. Caddeler oldukça uzun ve geniş kaldırımdan oluşuyor.

Yoktan var edilmiş bu şehir, öyle ki bundan tamı tamına 300 yıl önce bataklık üzerinde kurulmuş. Alıcı gözle baktığımda Allah'ın kuluna ne tür yetenekler verdiğini görüp daha çok iman edeyim istiyorum, bütün bunları ortaya koymak cesaret, emek, yetenek ve çaba gerektirir diyorum içimden. Allah'ın güç vereceğini düşünen insan ancak bunu başarabilir. Hamalken kurduğum düşler ve sonrasında gösterdiğim çaba, inanç gibi görüyorum bunu.

Dünyanın çok büyük ama bir o kadar da küçük olduğuna inanıyorum artık. Peşin hükümlü olmak ve karalar bağlamak hiç de akıllıca iş değil. Rüveyda Hanım, daha uçaktan iner inmez şehirle ilgili bilgiler vermeye başladı bile. Şu an onun varlığını çok ama çok önemsiyorum. Sadi'nin İngilizce bildiğini bu nedenle tercümana ihtiyaç duymayacağımızı düşünmekle yanılmışım. Bu şehirde Rusça bilen birine ihtiyaç duyacağımızı hiç düşünmemiştim. Çünkü İngilizceyi sadece gençlerin bildiğini ancak buraya gelince anladım.

Otel'e yerleşip biraz dinlendikten sonra lobiye indiğimde, onların çoktan inmiş sohbet ettiklerini görüyorum. Ne yapacağımızı, programlarının ne olduğunu soruyorum. Buna Rüveyda Hanım yanıt veriyor.

"Polina diye bir arkadaşım bizleri Petersburg'un iyi restoranlarından birine yemeğe götürecek."

İçimde garip bir his var. Kapıların sonuna kadar açıldığını hissettiğim garip bir duygu da denebilir buna. Bunca olumlu ve güzel gelişmeye rağmen Cennet'imi aklımdan bir türlü çıkaramıyorum. Daha ilk günden özlemeye bile başladım onu. Kısa süre sonra başımı döndürecek kadar muhteşem güzellikte gülen yüzüyle otuz beş yaşlarında bir kadın geliyor yanımıza. Tahmin ettiğim gibi bu Polina.

Bazen insan geriye bakmaya korkar. Bazen bu dünyaya erken geldiğini düşünür. Bazen Allah'ım ne olur affet beni der. O denli etkilenir ki içinden yüreğinden öylesine sevgiler akar ki ışık haznesi gibi büyür ve etrafını da aydınlatabilir. Sözcükleri yan yana getirse bile bu etkileşimi tarif etmesi mümkün olmaz. Benim durumum böyleyken Polina'nın davetkâr olmayan ama bir o kadar ilgili olduğunu anlatan bakışlarının içinde kayboluyorum.

Bu Allah'ımdan bana ödül mü, ceza mı bilmiyorum. Kadın konusundaki kızgınlıklarımı bile alt eden bir etkileşim içindeyim. Baskın bir inanışın üzerine bu günahı nasıl koyarım diye daha başından endişeleniyorum. Hep birlikte ünlü restoranın yolunu tutuyoruz. Sadi, bendeki değişimin farkına varsa da Polina'ya duyduğum hislere ihtimal vermesi zor. Tespihimi İstanbul'da unutmuş olmalıyım. Kahretsin. Demediğimi bırakmıyorum kendime, hayıflanıyorum. Hayatımın kırılma noktası da denebilir buna. Sevgi, günah mıdır? Zina için duyduğum onca yasak var ama içine düştüğüm durumu kendime bile izah edemeyeceğim. Çektiğim tespihler okuduğum dualar kurtarabilecek mi beni? İnsan insanı yaratandan dolayı sevmeli diyerek aslında kendimi kandırıyorum. Polina neredeyse aklımdaki bütün sorunları tuzla buz edecek gibi görünüyor.

Dünyanın en derin metro istasyonları St. Petersburg'da bulunuyormuş. Gişeden geçtikten sonra durağa yürüyen merdivenle yaklaşık dört dakikada ancak inilebiliyoruz. Yürüyen merdivenlerin hızı şaşırtıyor, kendime hâkim olmadığım durumlar var ortada. Sadi ile Rüveyda Hanım yan yana yürürken Polina'nın yanında buluyorum kendimi. İnanılmaz bir çekim gücü de denebilir buna. Öylesine sıcak hislerle doluyum ki onun gözlerinin ışıltısında kendimi kaybediyorum desem yeridir.

Metroda hala 1950'lerden kalma vagonlar kullanılıyormuş, oradan çıktıktan sonra restorana geliyoruz. Rüveyda Hanım yemeklere dair bilgisinin olmadığını anlatıyor.

Masayı çevreleyen sandalyelere oturuyoruz. Buraya özgü çorbadan içmeden olmaz diyor Polina. İtiraz etmiyoruz. O anlatadursun sade, özgür ve rahat tavırlarına hayranken diğer yandan güzelliğine bakmakla da meşgulüm ben. Lahana, kereviz, pancar ve benzeri sebzeler var çorbada. Damak tadıma uymasa da ortama uyuyor ve içiyorum. Polina ıkına sıkına çorbadan içtiğimi görünce Rüveyda Hanım'ı muhatap alıp konuşuyor bu kez.

"Buralarda yemek yerken domuz eti istemiyorsanız sormanızda yarar var. Bütün restoranlarda yaygın şekilde kullanılıyor."

Bunu öğrenmiş olsam bile rahat hareket edemeyeceğim kesin. Dana eti sipariş veriyoruz, krema ve bol sosla servis ediliyor. Polina'nın Türkçesi iyi olmasına karşın bazı harflerin okunuşunu yutarak söylüyor, o denli sevimli ki kendimden geçecek kadar hoşuma gidiyor bu durum. Aramızdaki yaş farkını unutmuş ve hayaller kurmaya bile başlamış olmama ne demeli? Sürekli suçluluk duymama rağmen onunla alakalı daha fazla bilgi edinmek istiyorum.

"Petersburg'da tercümanlık yaptığınızı öğrendim. Evli misiniz?" Bu soruyu sorduğuma inanamıyorum, nedense Sadi'ye bakıyorum. Bu duygudan Polina'nın cevabı kurtarıyor beni.

"Tercümanlık dışında rehberlik de yapıyorum. Rüveyda size söylemiş olmalı. Kaç yıldan beri sürekli onu davet ettiğim halde ne yazık ki buraya getirememiştim sayenizde gelmiş oldu."

Evli olup olmadığını söylemedi. Şayet öyleyse ona duyduğum hislerden utanç duymalıyım. Aynı soruyu tekrar sormam halinde altından buzağıyı arayabilir Sadi. Öğrenemedim diye hayıflanırken Rüveyda Hanım'ın sözleri imdadıma yetişiyor.

"Polina evli değil. Bildiğiniz bazı Rus hanımlarına da benzemez."

Polina o kadar rahat ki Rüveyda Hanım'ın yüzüne bakıp gülüyor. "Bizim kızların bazıları ki adımızı çıkarmışlar. Ben üniversite mezunuyum. Şimdiye kadar ne yazık ki kimseyi sevemedim." Bu sözleri ederken bana bakmaktan kendini alamıyor, yaşım ne de olsa ona göre büyük. Ama kendimi çapkın ya da bu tür benzetmelerle eş değer görmüyorum. Hayatımda ilk kez karşımdaki kadına hayran bakma özgürlüğünü kendimde bulmuşum.

Yemeklerimizi yedikten sonra kalkıyoruz. Caddede bir süre gezinirken Neva Nehri'nde tekne turu yapmaya karar veriyoruz. Şehirde bulunan birçok köprü ve yapının nehir tarafındaki yüzlerini görmenin harika olacağını söylüyor Polina. Buraya gelen her turistin görüntüleri kaydettiğini de ekliyor. Nehirde turlayanlar var. Öylesine büyük ve tarif edilmez duygular yaşıyorum ki bunca yıllık hayatımda bu denli heyecanlandığımı hatırlamıyorum. Yaklaşık bir buçuk saat süren tekne gezimiz son bulurken ve gecenin ilerleyen saati olmasına karşın hava halen aydınlık. Bu görüntünün Dostoyevski'nin 'Beyaz Geceler' romanın perspektifini çizdiğini söylüyor Polina, oysa benim kendime açtığım ve yasak kabul ettiğim beyaz bir sayfa var önümde.

Aşkı tanımlamak zor, bunu anlatmak çok daha zor. Zamanlaması da yok, olur olmaz bir zamanda küt diye konuveriyor insanın yüreğine. Ne yanlışı kabul ediyor ne de onsuz durulabiliyor insan. Âşık olmak zamanın durduğu an. Gözlerden akan iki damla yaşın yanaklardan süzülmesi de denebilir. Âşık olmak sersemlemek, hatta sarhoş olmak gibi. Bunları söyleyebildiğime kendim de şaşıyorum. Bu duygu olmadık hallere sokuyor insanı.

Saatin ilerlemiş olduğunu gören Polina otele dönmemiz gerektiğini söylüyor. Normal şartlarda bu yorgunlukla dönmek için onları ben zorlardım. Polina'ya duyduğum hislerden dolayı kendime kızıyorum. Kendime ters düştüğümün farkındayım, bunun nedeni, ayak uyduramayacağımı bilmem.

Otele döndüğümüzde Polina bizlerden ayrılıp evine dönüyor. Son kez gözgöze geldiğimizde neredeyse ağlayacak kadar çaresiz görüyorum kendimi. Ağır aksak adımlarla odama çıkarken yorgun bedenimi yatağın üzerine atıyorum. Biraz mutlu, biraz tedirgin, biraz da korkak duygularla doluyum. Sultanhamam felsefesi ve rutin yaşayışından uzaklaşmış durumdayım. Kendime engel olma gücümün olmadığı da ortada. Çaresizim. Polina'ya duyduğum yakınlaşmayı nereye oturtacağım? Yarın onunla tekrar buluşacağız. Bize rehberlik etmesinin altında Rüveyda Hanım'la olan dostluğu yatıyor. Neden onunla yakınlaşmaktan korkuyorum? İnançlarıma ters düşmesinin ötesinde ona duyduğum hislerime yaklaşımı nasıl olacak? Banyoya girdiğimde Polina'yı düşünmemek için elimden gelen tüm gayreti gösteriyorum ama nafile. Bir an olsun aklımdan çıkmayacak gibi yer etmiş kendine.

Bunu Allah'ın bir inayeti mi yoksa cezası olarak mı görmeliyim? Sanki yaşamak isteyen diğer yarımın bir parçası oldu Polina. Şelalenin altındaymışım gibi suyun süratli akan damlacıklarına veriyorum kendimi. Paklasın diyorum tüm bedenimi. Yıllar ne de çabuk geçti. Tuttuğunu koparan vurduğunu deviren zımba gibi bir delikanlıydım oysa. Ah hayatıma giren tüm insanlar, şunu bilin ki sadece bir rotam oldu benim. Adı farklı da olsa hepsi hamallıktı. Annem aklıma geliyor, evlendiğim günü hatırlıyorum. Neredeyse Bahriye'yi görmeden evlenmiştim. Nişan günü bir araya geldiğimizde sevmeye çalışmıştım onu. Bir hamal, sonrasında tezgâhtar bile olsa geçmişine etiketli biriyle evlenmemek için direnmişti Bahriye. Nasılsa ikna etmişlerdi. Ah kadın! Yemek yapmayı bilmemek bir yana evliliğimiz boyunca elinden sigarayı düşürmedin. İçmeyeceksin demiştim. Bir hamal parçasının sözü nasıl dinlenir dercesine umursamamıştın, davranışlarınla bunu belli etmiştin. Ah annem ah, Petersburg'un bu otelinin banyosunda aklıma düştün. Sırf bekâr kalmayayım, çoluk çocuğumla beraber başımı sokacağım bir yuvam olsun diye ne çok çabaladın. Şimdi uyansan da görsen halimi. Ne başımı huzurla sokabileceğim bir dam, ne de beni dinleyen çocuklarım var. Geride sadece anahtar bıraktın be anacım, o da kızım Cennet'imin elinde. Yeter mi bana? Şayet yeterse neden mutsuzum? Bunu kime soracağım be ana? Babama mı sormalıyım? Her attığım adımı, bin türlü günaha yorardı oysa. Babama Polina'yı nasıl anlatırdım? Renkli gözlerini, bembeyaz ellerini, yüzündeki o masum gülücüğün yüreğime işleyişini, Cennet'ime cennet kattığını nasıl söylerdim. Ah koca çınar, sırtıma yalnızca kumaş toplarını yüklemedin, hayata dair korkularını endişelerini her an aç kalır günah işlerim diye sözlerini ve daha nelerini yükledin! Şimdi ona yüklediğin ne varsa sırtımdan atıp buralara geldiğimi nasıl derim?

Damlalar, gözyaşlarımla bedenimin her noktasına ulaşıyor. Giyinikken bile kendimi çırılçıplak hissedeceğim için sudan çıkmak istemiyorum. Bu duygu beynimi evire çevire dövüyor, nasıl kendimi suyun dışına atarım? Su, insana teselli olur mu? Ruha işleyen ayıbı örter mi? Bütün bunların cevabını nasıl veririm? Sonsuza uzanmış gibi duruyorum duş kabininde. Bu düşünceleri yırtan sağanak gibi yeni damlacıklar göz kapaklarımdan süzülüp yanaklarıma geldiği anda, ruha bedene giysi olur diyorum, sonra üzerindeki sıkıntıları kötülükleri de yıkayıp

götürür beraberinde. Su, Polina'nın huzur veren bakışları gibi, çıkmak istemiyorum altından.

Allah'a ellerimi açmış dualar ediyorum. İçimdeki sinmiş, küsmüş duyguları altmışlı yaşlara dayandığım şu günlerde uyandırdığı için binlerce kez şükrediyorum. Ne gelmişse ondan gelmiş. Başımı belaya sokmuş, günahların en büyüğünü de yazmış olsa yine de ona şükretmekten geri durmayacağım, çünkü yaratmış olduğu tüm güzellikleri Polina'ya yüklemiş. Polina'yı sevmekten asla vazgeçmeyeceğim.

Duştan çıktıktan sonra abdest alıp namaz kılıyorum. Namaz zamanının ve mekânın ne önemi var, Allah'a yakın hissettiğim anı, tespihsiz de olsam yine ona dua ederek geçiriyorum.

Petersburg'un hikâyesi inanılmayacak kadar detayla dolu. Bu şehir Polina'nın şehri. Sabahın erken saatlerinde yataktan kalkmış kendi kendime kurduğum düşten bir an bile uyanmak istemesem de gerçek hep kendini hatırlatıyor. Ne yapıyorsun diye soruyor. Koşulların neresinden bakarsam bakayım aleyhimde. Polina'yla aramızda en az yirmi yaş fark var.

Saat yedide otelin kahvaltı salonuna iniyorum. Sadi'yle erkenden burada buluşmayı kararlaştırmış ama saatini belirlememiştik. Sağa sola bakınırken dili olmayan çaresiz gibiyim. Tam da bu ruh halindeyken Polina'yı görünce sevinçten deliye dönüyorum. Onunla randevulaşmış değildik, henüz Sadi ve Rüveyda Hanım aşağıya inmiş değiller. Beni görünce yanıma geliyor Polina.

"Muharrem Bey günaydın, erkencisiniz!"

"Evet, keyiften uyuyamadım da."

"Neden?"

"Bilmem." O denli mutluyum ki sözcükler kendiliğinden sevimli hale geliyor. Sevincim ona da yansımış olacak ki benzer sözleri ondan da duyuyorum.

"Sizi tanıdığıma çok sevindim. Çok farklı enerjiniz var."

"Bunu görmüş olmanız şaşırtıcı, işin gerçeği açığa çıkmasının sebebi biraz da sizsiniz."

"Öyle olduğuna sevindim. Yeri ve zamanı değil ama aklıma gelmişken sorayım evli misiniz?"

Şoka giriyorum, keşke bunu ona dün hiç sormamış olsaydım diyorum. Bir cevap vermeli ama ne, aklımdan geçenleri söylemekten çekinmiyorum. "Hem evli hem değilim." Böyle dediğim için kendime şaşıyorum, çünkü bir insan ya evli olur ya da değil, ikisinin arası nasıl bir durumdur bunu kendim de bilmiyorum. Cevabım iğrenç dursa da pişman değilim. Bahriye'nin bana çektirdiklerine karşılık az bile sayılır. İstanbul'un dışında olmak bana bu şekilde özgür davranma hakkı verir mi? Bu soruya cevabım, verir olsun istiyorum. Gözlerime bakıp gülerken Polina'dan şöyle bir yanıt geliyor.

"Bazen çapkınlık yapmakla yapmamak arasında kalan dürüst ama bir o kadar da buna meyilli erkeklerin verdiği cevaba benziyor. Yine de mutsuz olduğunuz için üzüldüm." Biraz durup önüne baktıktan sonra bu kez sonuca götüren sözler ediyor Polina. "Mutsuz evlilik yapmaktansa hiç yapmamak daha iyidir."

"Sihirli bir değnek olsa da zamanı geriye çevirsem ve hiç evlenmemiş olsam. Petersburg'a gelsem karşıma Polina çıksa."

"Çok şakacısınız."

"Ne münasebet." Birbirimizi tartarken Sadi ve Rüveyda Hanım bize doğru geliyor. Polina otelde kalmadığı için ona kahvaltı kartı çıkarırken tabaklarımıza kahvaltılıklardan alıp kuytu bir köşeye çekiliyoruz. Polina'yla karşılıklı oturuyoruz. Az önce ettiğim lafların etkisindeyim, onun yüzüne ince bir mahcubiyet ifadesi vuruyor. Gözlerini kaçırsa da kısa süre sonra bakmak durumunda kalıyor bana. Rusya'ya çapkınlık için gelen erkeklerle beni aynı kefeye koyabileceği düşüncesi korkutuyor. Şayet böyle bir fikre kapılırsa yaralanmakla kalmaz kendimi çok kötü hissederim. Diğer yandan bu durum Sadi'nin kulağına giderse bugüne kadar onda oluşan imajım sarsılır ki bunu asla kabullenemem. Polina, Rüveyda Hanım'a göz kırparak beni işaret ediyor. Bunun ne anlama geldiğini bilmesem de etkilendiğini düşünüyorum, konuşmalarının aralarındaki bakışları bilakis sevgiyi anlatıyor bana. Bugün sizi keyifle gezdireceğim diyen Polina'nın sözlerini Rüveyda Hanım kesiyor. "Bana İstanbul'u o tanıtmış ve gezdirmişti." Bunu duyunca şaşırıyorum ona kendi şehrini nasıl gezdirir diye diğer yandan Polina'ya olan hayranlığım bir kat daha artıyor. Kahvaltıdan sonra yola koyuluyoruz. Polina'ya hangi okuldan mezun olduğunu sorduğumda yanıt ilgimi ar-

tırıyor, tiyatro eğitimi aldıktan sonra turizmle alakalı yüksek okuldan mezun olduğunu öğreniyorum. İngilizce bilip bilmediğimi soruyor. Bu soruya verecek cevabım olmadığından Sadi yanıtlıyor.

"Zorla da olsa öğreteceğim ona."

"Neden zorla?"

Polina'nın bu sorusuna ne cevap verebilirim ki? Zamansızlıktan, asabiyetten, üzerimdeki yükün ve zihinsel karmaşanın büyüklüğünden mi demeliyim? Oysa asla yorgun ve çaresiz görünmemem lazım, bu nedenle cevabı ben konduruyorum. "İş yoğunluğundan ama kısa zamanda sorunu halledeceğim." Sonra da onun bana İngilizce öğrettiğini hayal ediyorum. Sonsuza kadar onunla aynı masanın başında ders çalışabilirim diyorum içimden.

Kazan Katedrali oldukça etkileyici bir yapı. Biraz daha gidince karşımıza Zinger denilen bina çıkıyor. Günümüzde kafe ve kitapçı olarak kullanılıyor. Tam da Sadi'ye göre bir yer diye aklımdan geçirirken çoktan kitapları incelemeye başlamış bile. Rüveyda Hanım ve Polina ona eşlik ediyor. Polina'nın aldığı kitapların parasını zorla da olsa ödüyorum. Bu hamlemi manalı bulduklarından şüphem yok. Ne düşünürlerse düşünsünler artık umurumda değil. Oradan çıkıp eşi benzeri olmayan katedrali gezdikten sonra arkasındaki hediyelik eşya satan yerde buluyoruz kendimizi. Polina'ya mütevazı sayılamayacak pahalı hediyeler almak istiyorum. Belli olmasın diye Rüveyda Hanım'a da ufak tefek hediyelerden seçiyorum. Bunun nedeni çok açık, baskın şekilde ona olan ilgimi belli etmek istemiyorum. Fakat şayet Polina gecenin bir saati odamı ziyaret etseydi muhtemelen bunu istemezdim. Onun nikâhsız ilişkilere kapımın kapalı olduğu ortadayken düşündüğüm şeye bak. Sadi nedense Polina'ya benimle ilgili sözler etmeye başlıyor.

"Muharrem'i ilkokuldan beri tanırım, araya yıllar girmiş olsa da hiç değişmemiş. Maceralardan uzak dururdu hep. Yıllar sonra ilk defa bu denli rahat hareket ediyor, bunun nedeni sen olabilirsin."

Utancımdan kıpkırmızı olduğumu sanıyorum. Açık etmemek için gösterdiğim çabalar meğerse boşunaymış. Polina'nın gözleri parlıyor, bunu olumluya yoruyorum. Bu açıklamadan memnun olduğunun işareti olsa gerek, sözleriyle de destekliyor.

"Evet, Muharrem Bey'i ben de çok sevdim, sempatik ve düzgün bir insan."

Duygularımın onu ziyadesiyle memnun ettiği ortada. Kısmen rahatlıyorum, mutluluktan ayaklarım yerden kesilmiş gibi kendimi salda salınır gibi huzur içinde hissediyorum. Sadi'nin zamanlamasını çok doğru buluyorum. Rusya'nın çok önemli yazarlarından Puşkin'in sürekli gittiği ve yazılarını yazdığı tarihi Restoran'a gidiyoruz. Polina, Rus yemeklerinin olduğu ilginç bir restoran olarak tanınsa da etlerin kokusu bile rahatsız ederken pek beğenmediğim borçka adlı sebze çorbasına talim etmek zorunda kalıyorum. Yemekten sonra kışlık saray Newski Prospekt'in sonunda yer alan geniş bir meydana çıkıyoruz. Sarayın 18'nci yy.'da ikinci Katerina tarafından yaptırılmış olduğunu söyleyen Sadi kırk yedi metre uzunluğundaki Alexander anıtının önüne doğru sürüklüyor bizi. Kitap okumasının kazanımları ortada.

Sarayları gezdikten sonra Rusya'nın önemli yazarlarından Dostoyevski'nin günümüzde müze olan evine gitmeye karar veriyoruz. Özenle korunmuş bu ev için, Polina şunları söylüyor. "Sadece Rus değil, dünya edebiyatının önemli isimlerinden olan Dostoyevski burada yaşamış ve en önemli eseri olan Karamazov Kardeşler adlı eserini de gördüğünüz şu masada yazmış." Ne yazık ki kitap okumak konusunda sicilim kötü. Dostoyevski'nin evini inceleyip oradan çıktıktan sonra tekrar Kazan Katedrali'nin olduğu alana geldiğimizde Polina. "Burası gibi bütün dini mekânlar Sovyetler Birliği döneminde farklı amaçlar için kullanılmış, en önemli nedeni de insanları dinden uzaklaştırmakmış. Burası bir dönem atletizm merkezi olarak da kullanılmış." Rusların bunu nasıl başardıklarını düşündükçe şaşırıyorum. Polina'nın ağzından çıkan her sözü inci tanelerine benzetiyorum. Çevremizde turistlere tanıtım yapan rehberlerin resmi tavırlarını görünce ona sarılmak geliyor içimden.

Yakındaki parkta Deli Petro'nun at üzerinde yılanı ezerek tasvir edilmiş heykeli var. Ünlü yazar Puşkin'in bronz atlı şiirine de konu olan heykel ihaneti simgeliyor. Bizler oradayken yeni evli çiftler şampanya patlatıyor. Ancak bir boş bank bulabiliyoruz. O denli yoruluyoruz ki yan yana aynı banka sığışıyoruz. Polina'ya sırtımı dayıyorum. Sıcak ve sevgi dolu bir temas, verdiği huzuru sözcüklerle anlatmam mümkün değil. Adını henüz koyamadığım durumum içinde şehvet ve arzularımın kısmen tetiklendiğini söylemekten ve günaha davetiye çıkarmaktan korkuyorum. Sadi'nin gözucuyla bakıp sırıttığını görsem de

görmezlikten gelmek işime geliyor. Bu yakıştırmanın nereye gideceğini tahmin etmek güç değil. Gözlerim gelip geçen insanları tarıyor. Onların arasındaymışım gibi sürüklenirken yanımda oturan Polina'nın kolu omzuma biniyor, ardından da bir soru geliyor ondan.

"Siz kaç kardeşsiniz?"

"Yalnızım, anne babam öldüler, anlayacağın bırakıp gittiler beni."

"Peki, eşin çocukların?"

"Sizler varsınız ya." Başta Sadi olmak üzere hepsi gülüyor. Suskunluğumu gören Sadi atılıyor.

"Tabii ki yanında mutlu olduğu dostlarını kendine aile olarak kabul edebilir insan, benim geç de olsa seninle karşılaşmış olmam ve yıllardır her türlü sıkıntıma ortak olan Rüveyda'yı tanımam büyük şans ama ailenin yerini arkadaşlar asla alamaz. Anne, baba, kardeş ya da insanın çocuğunun yeri başka, bunu ancak yalnız biri anlar."

"Her aile mutlu diyebilir misin?"

"Söyleyemem, problemler olabilir ama yine de evin içinde bir ses, bir nefesin olması çok önemli."

Aramızda bir sessizlik oluyor, bir süre çevredeki hareketliliği izliyoruz. Bu arada Polina'ya kaç kardeş olduklarını soruyorum.

"Sizden farkım yok biz de iki kardeşiz, ağabeyim yurt dışında yaşıyor iki yılda bir ancak görüşebiliyoruz onunla. Şimdilerde annemle yaşıyorum."

"Baban?"

"Babamla ayrıyız."

Polina'ya dair her türlü detayı bilmek istiyorum. Konuştukça kendimden bir parçaymış gibi görmeye başladım onu. Gerçi onun özgürlüğünü kısıtlayacak türden zihinsel bir sahipleniş benimkisi. Bu durumun onun kültürüne asla uygun olmadığı ortadayken hâkim olamadığım bir duygu tüm bedenimi sarıyor. Oturduğumuz yerde ellerimiz birbirine değdiğinde geri çekmiyor elini. Dostane bir dokunuş da olsa aklımdan geçenlerin ve kurduğum yalancı dünyanın infilak edecek bir bombaya dönüştüğünü söyleyebilirim artık. Kendime hâkim olmaya çalışıyorum. Yüzüme bakıp tebessüm ediyor. Mutluluktan kendimden geçmiş durumdayım.

Bataklığın üzerinde, mucizelerle donanmış ve kurulmuş bu şehirde, binaların çoğu birbirine bitişik. Biraz İstiklal Caddesi'ni andırsa da düzeni

çok farklı, binaların ortasında çocukların oyun alanı var. Polina annesiyle kaldığı evi anlatırken salonlarının olmadığı halde şanslı olduklarından bahsediyor. Bazı binalarda halen ortak tuvalet ve banyo kullanılıyormuş. Bunları anlatmasının nedeni de burada gördüğüm yoksullara dair sorularım olsa gerek. Evsiz yığınla insanın şehir dışında yazlık ve ahşap evlerde, hatta sokaklarda yaşadıklarından bahsediyor. O denli benimsemişim ki buralardan geri döndüğümde Polina'ya haksızlık yapacağıma dair garip ama bir o kadar gerçek duygular yaşıyorum. Yıllar yılı ağzıma sürmediğim ve haram bildiğim içkiyi bu insanlar piknik yapar gibi bir araya gelip içiyorlar. Kadınların ellerinde sigara, bu görüntü Bahriye'yi aklıma getiriyor. Üzerine o denli sigara kokusu sinerdi ki bazen yatağa girmek istemediğim zamanlar olurdu. Polina'nın en güzel yanı bu olsa gerek. Allah, bütün güzellikleri onun yüzünde toplamış. Saatlerce baksam doyamam. Âşık olmak, Allah'ın insanoğluna bahşettiği en güzel duygu. Sadi'yi artık umursamıyorum. İçki içen kadınlar da azımsanamayacak kadar çok burada. Gördüğüm insanların davranışları ve yaşayışlarıyla Polina'yı karşılaştırdığımda yeni artılar ekliyorum ona.

Oturduğumuz yerden kalkıp yola koyulduğumuzda dilencilerin farklılığı dikkatimi çekiyor. Tıpkı Beyoğlu'nda olduğu gibi gitar çalarak ya da başka meziyetlerini ortaya koyarak yardım bekleyen insanlara da rastlıyoruz. Çevrede gördüğüm kadınlar Polina gibi özgüven içindeler. Geçtiğimiz yolların kıyısındaki inşaatlarda çalışan, çöp toplayan, yolları süpüren kadınları müzelerde veya yetiştirdikleri ürünleri evinin önünde satan yaşı ilerlemiş kadınları görmek mümkün buralarda. Çalışıp üretmek komünist yönetimden kalan bir şekillenmeymiş. Polina'nın deyişiyle kadın erkek fark etmez çalışmazsan aç kalırsın buralarda. Bu söz çok dokunuyor bana üstelik aklımın karışması için de yeterli oluyor. Dilimde tüy bittiği halde paranın ne zorluklarla elde edildiğini karıma anlatamamıştım. Çalışmanın ne olduğunu bilmeyen, ömründe bir gün bile çalışmayan mal mülk, para delisi Bahriye bu kadınları gelip görse diyorum. Neyi değiştirir, aramızdaki münasebetleri, en başta da saygı unsurunu tuzla buz ettiğimizi aklıma getirince kötü oluyorum. Şimdi onu boş ver diyorum kendime. Polina anlatadursun onun yanında olmak ne büyük zevk. Ondan gelen enerji ile o denli coşuyorum ki istem dışı koluna sarılıyorum. Görüntü dostane olsa da sevgimin boyutları çok farklı yerlere gitti bile.

Adalar üzerine inşa edilmiş bu cennet şehirdeki binalar çok düzgün taş duvarlarla örülü. Görülesi orijinallikte bu binaları inşa etmek için inanılmaz malzemeye ihtiyaç duyulacağını söyleyerek Polina'yı konuşturmak istiyorum.

"Sizin deli dediğiniz Petro'nun işi bu. 1740 yılında özel emirle Rusya'daki bütün usta duvarcıları Neva kıyılarına göndermişler. Her koşulu değerlendirip taş vergisini bile bu şehrin yapımı uğruna çıkarmış, şehre gelen her gemi ve atlı araba yapı malzemesinden belirli bir miktar getirmek zorunda kalmış. Yaptığı burçlara farklı isimler verip, o kişilere ait güç ve maddiyattan istifade ederek inşanın hızlanmasına katkıda bulunmuş."

Bütün bu sözleri gözlerime bakarak ettiğini Sadi ve Rüveyda Hanım görürken adımlarımız sevgiye, öğrenmeye dair sözcüklerle hızlanıyor. Sadi aramızdaki münasebetten etkilenmiş olacak ki iyi, "İsterseniz Rüveyda'yla ayrı gezebiliriz." demeye kadar getiriyor. Umurumda bile olmuyor. Polina bedenimden bir parça olup çıkmış, neredeyse kol kola yürüyeceğiz onunla.

Neva Nehri kıyılarına varıyoruz. Tıpkı parktaki gibi tüm nehre hâkim oturacak bir yer buluyoruz kendimize. O denli romantik ve huzur veren bir atmosfer içindeyiz ki Rüveyda Hanım Petersburg'a dair güzel sözlerin yazılı olduğu bir kâğıt parçasını cebinden çıkarıp bizlere okuyacak olmasının nedenlerini söylüyor.

"Defalarca Sadi'ye Petersburg'a âşık olduğumu söylemiştim, insan gidip görmediği bir yere aşık olabilir mi diye sorabilirsiniz? Evet olur, hem de kendine dert edinecek kadar olur. İzlediğim belgeseller beni yeterince etkilemişken bir de Rusya ile kargo aracılığıyla çalışmaya başlamam tuzu biberi oldu. Çok araştırdım. Burayla alakalı yığınla yazı buldum, hoşuma gidenleri kesip bir kenara koydum. Size onlardan birini okumanın zamanı geldi sanırım: 'Yığınla şairin, kuzey gecelerimizi göklere çıkarıp tasvir etmekte kullandığı sözcükler yetersiz kaldı. Hiçbiri Neva üstünde yatan bu esrarlı, düşünce ve hayat dolu sessizliği şiirlerine yansıtmıyor. Hiçbir ressam, gökyüzündeki o renkleri ve nehirdeki yansımalarını tuvallerine aktarmıyor. Hiçbir müzisyen, derin duygularla sarmalayan, yerden göğe yükselen ve sonra yine yere dönen o sesleri, dünya dilinde besteleyemiyor."

Bunları duyunca deliye dönüyorum, tıpkı Polina gibi bir şehir diyorum içimden. Ona bu denli yakınken zamanı durdurmak ve tüm bedenimle sarıp sarmalamak istiyorum. Ah, güzel şehir. Günahlardan arınmış ışıltı güzelliğini genç Polina'nın yüzüne akıtmakla çok şanslısın. Rüveyda Hanım'ın okuduğu metnin kime ait olduğunu sorduğumda yanıtı Polina veriyor.

"Apollon Grigoryev. Petersburg bütün Rus şehirlerinden farklıdır. Hatta en çarpıcısıdır da denilebilir. O kendine özgü bir organizmadır. Esrarengiz, dramatik, girift ve büyülüdür. Hiçbir şehir onun kadar efsanelerle ilişkilendirilmemiştir. Hiçbir şehir onun kadar çelişik duygular uyandırmadı, o hem sevildi hem nefret edildi. Petersburg, övüldü, lanetlendi ama el âlem onun heybetli, enfes ve ihtişamlı çehresinin hakkını verdi. Hiç kimse ona kayıtsız kalmadı. Ne şehre! Ne nehre! Burann kıymetini anlamak için bir süreliğine buradan ayrılmak lazım. Eski başkentleri, köhne Paris'i isli Londra'yı görmek lazım. Şu ahenge bakın! Tüm parçalar bütünü nasıl da tamamlıyor. Şu güzel binaların suyla birlikteliğinden ortaya çıkan çeşitlilik..."

"Bu güzel sözler size mi ait."

"Tabi ki bana ait değil, Rüveyda Hanım o yazıyı okuyunca bende Petersburg'un güzelliğini hisseden ünlü şairimiz Konstantin Batüşkov'a ait 19. yüzyılın başında söyleği sözleri sizlere aktarmak istedim."

Polina'nın ağzından çıkan her sözcük bana sunulan çiçekler kadar hoş geliyor. Bu metni ezberlediğine göre içeriğindeki 'buraya âşık olan başka yerde yaşayamaz' sözünü nereye koymalıyım? Buraya âşık olmamın Polina'ya âşık olmak demek olduğunu ona nasıl anlatmalıyım? Alıp verdiğim ve sürekli kurduğum hayallerin beni hangi noktaya getirdiğini düşününce içime sıkıntı düşüyor. Hayalle gerçeği karıştırır oldum, belki de öyle istediğim için kim bilir? Nasıl bir günahın içindeyim Allah'ım. Eşlerini Allah'ın huzurunda aldatanlardan olmama imkân olmadığına göre bu yaşadıklarımı nereye oturtacağım?

Neva Nehri tüm güzelliğini cömertçe önümüze dökmüşken, bakmaya doyamadığımız bu genişçe nehri izlerken telefonum çalıyor. İş yerimden arıyorlar. Muhasebecim ödemelerle ilgili bilgiler verirken kestiğim çeklerden birinin miktarıyla alakalı sıkıntıyı henüz aşamadığından bahsettiğinde tadım kaçıyor. Şayet eksiklik söz konusu olursa çalıştığımız banka müdüründen destek almalarını söylüyorum. Para,

sorumluluk, beklenti, sevgisizlik ve yalnızlık gibi kâbusların tümünü, sırtımdaki küfeye yüklediğimi yeniden aklıma getiriyor bu telefon.

"Seni endişeli görüyorum." diyor Sadi. Yok bir şey, demekle geçiştirsem de bugüne değin kaybetme korkularının ve sıkıntılarının endişeye dönüştüğü anlarda yüz ifademin bunu açığa çıkardığını biliyordum. Ne olursa olsun Sadi'ye böyle olmadığını kanıtlamak zorundaydım.

"Endişeli olduğumu nereden çıkardın?"

"Endişe içeriği belli olmayan ama sezinlenen tehlikelere karşı gösterilmiş reflekstir dostum."

"Amma da kitabın ortasından konuştun, düşündüğün gibi değil benimkisi, gerilme diyelim."

"Bununla benim dediğim arasında ne fark var, hadi öyle olsun, çok gerginsin."

Kötü bir haber almış ve sorunun içinde boğulmuşum gibi duruyor olmalıyım ki Sadi, üstelediğinde, telefonun işlerin yolunda olduğuna dair rapor veren çalışanlarımdan geldiğini söylüyorum. Ona imreniyorum, geldiğimizden bu yana sadece gördüğümüz güzelliklerin detaylarını öğrenmekle meşgul. Onun gibi tek başına olmak beklentiye girmeden yaşamak ne ilginç olurdu. Aniden başına ağrı girdiğini ve otele dönmek istediğini söylüyor. Gün içinde çok konuşmadığını düşününce baş ağrısının önceden başladığını tahmin ediyorum. Otele döndüğümüzde ağrı kesici alıyor, bar kısmında bir süre oturuyoruz. İyi görünmediğini, odasında iki saat dinlenmesinin ona iyi geleceğini söyleyince itiraz etmiyor.

Burada geceler kısa, hatta yok denecek kadara az. Beyaz geceleriyle meşhur bu şehirde şovların yapıldığı bir gösteriye gideceğimizi saatler önce Polina'yla kararlaştırmıştık. Planımız altüst olmuş olsa da onun evine dönmesini istemiyorum.

Sadi odasına çekilince Rüveyda Hanım da peşi sıra gidiyor. Polina'yla başbaşa kalıyoruz. Onu daha fazla nasıl etkileyip sevgimi nasıl göstereceğimin derdindeyim. Sevgimi ifade edebileceğim yığınla düşünce var aklımda. Polina, dinlenin dediğinde teklifini kibarca geri çevirip şu sözleri ediyorum. "Sizin yanınızda olmak yeterince dinlendiriyor, Sadi'ler hazırlanıp aşağıya ininceye kadar bir pastaneye gidelim mi, ne dersin?"

"Benim için sorun yok."

Otelden çıkıp arka sokaktaki bar ve pastane görünümündeki garip bir yere giriyoruz. Bütün masalar dolu, ancak kapıya yakın bir masa bulabiliyoruz. Bu esnada Polina'nın telefonu çalıyor. İçerideki gürültüden duyamıyor, rahat konuşmak için kapının önüne çıkıyor. Garson sipariş almak için masaya geldiğinde derdimi zar zor anlatabiliyorum ona. Bir pasta ve çay siparişini bu denli zorlukla yapacaksın deseler asla inanmazdım. Bu esnada masanın önünden geçen bir gencin elindeki şişeden üzerime bir miktar alkol dökülüyor. Miktarı az olsa da benim için bir işaret olabilir diye aklımdan geçiyor. Bunca günahıma bir de alkolü katmış olmam, bendeki huzursuzluğu kısmen de olsa tetikliyor. Genç adam ne yapacağını bilmez halde Rusça özür diliyor. Bunun önemli olmadığını ona anlatmak istesem de anlatamıyorum. O denli ısrarcı ki ne yapacağımı şaşırmış durumda, Polina'yı çağırsam mı diye aklımdan geçiyor, sonra vazgeçiyorum. Sonunda özürleri bir kenara bırakan genç, masaya bir miktar para bıraktıktan sonra sipariş verdiğim pastayla çayın parasını da ödeyerek mekândan ayrılıyor. Bu denli nezaketli olabileceklerini tahmin etmezdim. Oysa bu güzel şehre Petersburg'a baktığımda insanlarının da onun gibi olacağını tahmin etmeliydim. Polina bir süre sonra içeriye geldiğinde olan biteni anlatıyorum, şaşırması gerekirken tersi oluyor. Yabancılara karşı nezaketli olsalar da bazı durumlarda bu denli kibar değilmişler.

Annesinin aradığını öğreniyorum ondan. Önüne bakıp sonra da sıkıntısını anlatmaktan çekinmiyor. "Annem çok hasta, doktora da gitmek istemiyor. Onu mutlu etmek imkânsız, maalesef yaşı da bayağı ilerledi."

Renkli gözlerine bakıyorum, tıpkı Boğaz'ın güzelliklerinden farksız, yüz hatları ve cildinin parlaklığı saçlarının canlılığı Allah'ım ne diyebilirim onun için, sonsuza kadar yardım etmek isterim ona. Duyduğum sevgi öylesine büyük ki sesinin tınısı bile tüm bedenimi titretecek kadar etkileyici.

"Polina beni sevdin mi?"

"Niye sevmeyeyim siz iyi bir insansınız."

"Yalnızca iyi mi?"

"Hayır yakışıklısınız da."

"Ama sen de çok güzelsin. Âşık olabileceğim kadar güzel."

Yüzüme mahcup bir ifadeyle bakıyor. Ne yapmak istediğimi çözebilmiş değil, ben de ne yapmak istediğini bilemeyen sarhoşlar gibiyim.

Başka yere bakarken elini tutmaktan çekinmiyorum. İnsan, sevdiği bir insanın elini tutabilmeli. Bunun dinen ne anlama geldiğini bilen biriyim ancak kendime hâkim olma şansım ne yazık ki yok.

"Siz evli misiniz?"

Bu soruyu daha önce geçiştirdiğim halde yeniden sormasının ne anlama geldiğini artık biliyorum çünkü onun da benden etkilendiğini zannediyorum. Ortada evliliğim gibi büyükçe bir sorunun olduğunu, bu nedenle bana yaklaşmasının etik olmayacağını düşünmüş olabilir. Ona hayatımın neredeyse tümünü anlatırken bundan sonrası için onunla tasarrufum olabileceğinin sinyallerini de vermiş oluyorum. Başımı okşuyor. Buna o kadar ihtiyacım var ki, ilahi bir dokunuş gibi rahatlatıyor bedenimi. Etraftan kimsenin bizimle ilgilendiği yok, onlar için sıradan bir durum olsa gerek. Bunları konuşurken aklıma Sadi'nin baş ağrısı geliyor. Bizi baş başa bırakmak için acaba onun kurgusu olabilir miydi bu? Bu düşünceden kısa sürede vazgeçiyorum, odasına gittiğinde yüz ifadesi hiç de iyi değildi muhtemelen tansiyonu düşmüş ya da çıkmış olabilirdi. Bu boşluğu fırsat bilip Polina'nın ev adresini ve telefon numarasını alıyorum. Bunu hangi amaçla yaptığımı düşünmek bile istemiyorum. Bir süre daha onunla yakınlaştıktan sonra yeniden otele dönüyoruz. Şayet kurallarım olmasaydı ve onunla aynı odada kalmak isteseydim benimle gelir miydi diye bir soru takılıyor kafama. Öğrenmek için anahtarımı uzatıp bir iki saat dinlenmek için odama çıkabileceğini teklif ediyorum ona. İtiraz ediyor. Bunu yapmak istemediğini anlayınca ısrarcı olmuyorum. Hatta bu durumdan memnun olduğumu da söyleyebilirim. Onun ne denli prensipli olduğunu Rüveyda Hanım'dan duymuştum. Ona dair sevgimin katlandığını belli ediyorum. Alkol dökülen elbisemi değiştirmek üzere odama çıkıyorum. Yolda Sadi'yle karşılaşıyoruz. Baş ağrısının azaldığını ve lobiye indiğini söylüyor. Rüveyda Hanım da peşinden iniyor.

Yeniden yollardayız. Sonunda revü kızlarının ve Rus dans gösterisinin olduğu salondayız. İlkokul talebeleri gibi heyecanlıyım. Güven ve sevgi duyduğum Polina'nın açmış olduğu pencereden bakıyorum artık. İlk defa bu tür bir gösteri izleyeceğim. Yemek yerken izlenebilen bu gösteriye başka turist grupları da gelmiş. Oturuyoruz. Polina'nın yanımda olması ayaklarımı yerden kesmişken bu sefer domuz eti kokusuna tahammül edip bunu umursamıyorum bile. Gece için planladığımız program bu gösteriyle son buluyor ve biz tekrar otele dönüyoruz. Yol-

larda sevişenler bir yana, neredeyse çıplak kalacak kadar kısa etekli ve göbekleri dışarıda kızlara dönüp bakan bile yok. Polina evine giderken arkasından bakakalıyorum. Bana olan ilgisini hissettirse de evli olduğum handikabı her ikimizi de engelleyen önemli bir faktör. Odamıza çıkacağımız anda Sadi benimle konuşmak istediğini söyleyip yanıma geliyor. Ne olduğunu merak ediyorum. Hemen söze başlıyor.

"Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum ama sanırım Polina'dan çok etkilendin. Buraya kadarını anlayabiliyorum, ne olur bu işi daha ileriye götürme sonuçta senin bir ailen var."

"Ne olmuş varsa?"

"Kendini fazla kaptırırsan sorumlusu olmak istemem."

"İlahi Sadi şimdi güldüreceksin, sanki dün evlendim ve aklım bir karış havadaymış gibi davranıyorsun. Benim bugüne kadar neler yaşadığımı mutlu olmadığımı bildiğin halde neden böyle konuşuyorsun? İnsan ancak severken hayata dair beklentiye girer diyen sen değil miydin? Bir ömür sevgisiz yaşamak kendini sürekli zincirli kürek mahkûmu gibi görmek yaşantı mıdır sence? Neden sustun? Verecek cevabın yok değil mi?"

"Verecek cevabım tabi ki var, ama yorumlarım benim gibi biri için geçerli olacağı için zaten dikkate almayacağını düşünüyorum. Senin kalıplaşmış din anlayışınla benim bakışım arasında da farklılıklar var."

"Ne yani doğrulara kapalı mıyım diyorsun?"

"Onu demek istemedim, doğruları kabullensen bile değişemeyeceğin gerçeği, benim söylemek istediğim."

"Bak dostum, bu kızdan hoşlanıyorum. Ne olursa olsun bu değişmeyecek."

"Bunu Rüveyda da söylemişti. Sen evlisin ve yaşam biçimin Polina'nın yaşamıyla uzaktan yakından alakalı değil."

"O zaman alakalı hale getiririz."

"Peki yaşınla, çocuklarınla, eşinle alakalı konuları ne yapacaksın?"

"Bu konuyu şimdilik kapatalım mı?"

"Sen bilirsin."

Odamda öfkeden kuduracak gibi oluyor, duvarları yumrukluyorum. Yaşanmamış bir hayata yüklediğim küfemi sırtımdan atıp pencereden dışarıya savurarak bağırmak istiyorum. Geriye, onunla aynı yaşlara dönmek, aynı koşullarda olmak, Polina'ya dokunmak istiyo-

rum. Yerimden fırladığım gibi duşun altına atıyorum kendimi. Bugüne kadar etmediğim, sakındığım, günah dediğim ne kadar küfür varsa suları savururcasına ağzımdan çıkıyor. Ellerimi açıp dişlerimi sıkarcasına yalvarıyorum. Ne olur canımı al diyorum Allah'a.

Ertesi gün Polina geç kalacağını söyleyince Petersburg'un Galeriya adlı alışveriş merkezine gidiyoruz. Sadi'nin İngilizcesine bile ihtiyaç kalmıyor. Burada bizi doyuracak kadar Türk dönerci ve restoranı var. Rüveyda Hanım'ın gözleri sürekli üzerimde. Sadi dün geceyle alakalı konuştuklarımızı mı anlattı diye endişeleniyorum. Oturduğum yerden etrafı seyrederken söz dönüp dolaşıp Polina'ya geliyor. Bizi neden evine davet etmediğini sorgularken cevap Rüveyda Hanım'dan geliyor.

"Misafirlik dediniz de aklıma geldi, buralarda bildiğiniz türden evde ağırlamak yok. Genelde dışarıda, mekânlarda görüşülüyor. İlla evde olacaksa örneğin çay içebilecek kadar kısacık zamana sığdırılıyor bu. Ender olması kaydıyla, akşam yemeğine davetliyseniz yemek yer yemez çayınızı içtikten sonra ev sahibine veda etmek zorundasınız."

Rüveyda Hanım'ın sözünü kesiyorum. "Bu gelenek onlara mahsus da olsa bizde de son zamanlarda farksız, artık misafire kimsenin tahammülü kalmadı."

"Dahası öyle giderayak kapı ağzı muhabbetleri yok burada, samimiyete göre el sıkışıp bazen de yanaktan üç kez öpüşüyorsunuz. Bu türden bir misafirliğin süresi iki saati asla geçmez."

"Evlerinin çok küçük olduğunu söylemiştin, biraz da ondan herhalde?"

"Onu bilmem zaten çoğu eski yapılar."

Petersburg'da demlenmiş ve bardakla ikram edilen çaya rastlamadık. Sürekli poşet çaydan rahatsızlık duysak da başka çare yok. Çevrede her ülkeden insan var, kimi çalışmaya kimileri ise turist olarak gelmiş, Japonların çokluğu ise en dikkat çekenlerden. Rüveyda Hanım çokça müteahhidin burada inşaat yaptığını söyledikten sonra, sözü dönüp dolaştırıp Türk erkeği ve Rus kadınına getiriyor. Bunu yaparken gözleri benim üzerimde. Belli ki Polina'ya yakınlaşmış olmamla alakalı sözler edecek.

"Basında orda burada söylenen bir söz vardır Rus kadınları Türk erkeklerine bayılıyor diye, bu tür haberlerin çoğu uydurma. En azından benim tanıdığım hiçbir Rus kadını için bu geçerli değil. Moldova ve

benzeri yerlerden ekonomik sıkıntılarla gelmiş hayat kadınları olabilir. Kaldı ki Rus kadınlarının tercihi romantik esprili, kültürlü, yakışıklı olmasa da çekici İtalyan erkekleri gibi olanlardır."

Rüveyda Hanım, umutlarım kırılsın diye mi bu sözleri ediyor? Hafif göbekli olmam, yaşımın Polina'ya göre biraz geçkin ve karizmatik olmamam espri yeteneğimin kısıtlı olması bütün bu eksikliklerimi yüzüme vurmak için Sadi'yle mi planladılar? Çocukluk arkadaşımın her defasında söylenenler için başıyla onu onaylamasına ne demeliyim? "Bu saydıklarını doğru kabul ettik diyelim, birçok Rus kadınının olur olmadık Türk erkekleriyle evlendiklerini gazetelerden okuyoruz, kafalarına silah dayayarak mı bu izdivacı yapıyorlar?"

"İstisnalar bütün Rus kadınlarını bağlamaz. Şimdi ülkemizde bekâreti kutsal bir durum olarak kabul eden insanların sayısını düşünürsek aradaki kültürel fark da ortaya çıkar. Buranın kadınlarının başka türlü yaşayış şekillerinin olduğunu bilen kaç Türk erkeği evlenmek ister. Hani derler ya Türk erkeğinin kalbine giden yol midesinden geçer diye. İşte evlenen birçok genç hayal kırıklığına uğrayabiliyor, hatta bu nedenle ilişkilerin daimi olmasının da önünde ciddi bir engel haline gelebiliyor. Örneğin Polina düzenli spor salonlarına gider ve sağlığına çok önem verir. Ondan iyi bir ev kadını olmasını bekleyen Türk erkeği avucunu yalar çünkü bu yaşantısından taviz vermez."

"Neden Polina örneğini verdiniz?"

"Bir nedeni yok sadece onu tanıdığım ve daha iyi gözlemlediğim için. Çalıştığım kargoda karşılaştıklarının da önce kendi bakımlarına önem verdiğini, evle ilgilenirken iki ayağını bir pabuca sokmadığını, hiçbirinin önceliğinin kocaya hizmet, yemek yapmak, ev temizliği olmadığını da söylemeliyim. Bunları kendine ayırdığı zamanın dışında, ancak zamanı kalırsa yapıyorlar. Gördüğün gibi metroda, sokakta, müzede her yerde sevişebiliyorlar ve bunu doğal karşılıyorlar, kimse de dönüp bakmıyor çünkü ayıp saymıyorlar. Bu adetleri benimsemiş bir Rus kadınını Türk erkeği nasıl kalıba sokabilir."

Kahretsin, bütün olumsuzluklara rağmen bir insan diğer bir insanı seviyor olamaz mı, bu soruyu daha çok soracağım kendime. Bunca yıllık evliliğimde Bahriye'nin kendine bakmadığını sürekli kilo almak bir yana sigara kokusundan ona yaklaşmanın mümkün olmadığını düşündükçe Polina'nın yaşayış biçiminin doğrularının olabileceğini ka-

bulleniyorum. Sadi gelip geçen insanları seyretmekle meşgul. Büyük ihtimalle Rüveyda Hanım'ın söylediklerinden dolayı gerildiğimi düşünmüş ve konuşmaya müdahale etmek istememiş olabilir. Evindeyken kadın arkadaşlarını davet etmek istemiş bir insanın, bendeki değişimden neden rahatsız olduğunu anlayamadım. Polina'ya duyduğum sevginin onu kullanmak adına olmadığını tahmin etmesi zor olmamalı. Kuşkularımın biri bitip diğeri başlıyor, zihnimde, gelgeç bir ilişkinin normal gitmeyen ama dışarıdan normal gibi görünen yaşantıma zarar verebileceğini düşünmüş de olabilir. Umursamıyorum artık. Doğduğumdan bu yana çalışmak ve kazanmak dışında ilk kez kendim için arzuladığım bir şey var önümde ve bu duygu yoğunluğu yüzünden kafam bedenime çok ağır geliyor.

Öğlene kadar alışveriş merkezini gezip karnımızı doyuruyoruz. Tartışmalarla zamanın nasıl geçtiğini bile anlayamıyoruz. Saat bire geldiğinde Polina da gelmiş oluyor. Dipsiz bir kuyuya bakan kurtarıcım gibi görüyorum onu. Annem yaşasaydı ve olan biteni anlatmış olsaydım paniklerdi muhakkak. Kendi kurallarına göre tanzim etmek onun için çözüm sayılırdı, mutluluk ve uyum kilidinin elinde olduğunu zannederdi. Ah anne, sevebileceğim bir insan çıktı karşıma derdim ona. Tedirgin olsa da o annemdi. En azından başımı okşar olumsuz kabul edeceğim sözcükleri sevgiyle akıtırdı kalbime. Babama asla söyleyemezdim, gayrimüslim biriyle evlenmek, onay verebileceği bir durum olamazdı. Kaldı ki Bahriye'yle alakalı sorunlar yaşamıştık onunla. Bir araya geldiğimizin her defasında neden namaz kılınmıyor diye sitem ederdi. Bir insanın hayatını kalıplara sokmak terbiye etmek sürekli eleştirmek, onu yormaktan ve mutsuzlaştırmaktan başka ne işe yarar. Öyle bir çıkmazdayım ki sevgimi, sevincimi paylaşabileceğim tek bir insan bile aklıma gelmiyor çünkü kınanmaktan korkuyorum. Başlangıçta Sadi'yle paylaşabileceğimi düşünmüştüm ama onun endişelendiğini görmek daha da çıkmaza sokuyor beni.

Yanıma oturan Polina'nın elini tutarken, gizlemek istemiyorum artık. Rüveyda Hanım uygun olmadığımızı yüz ifadesiyle belli de etse aldırmıyorum, şunu bilmesini isterim ki Polina'ya dair olumlu ya da olumsuz gelişmelerden kendimi sorumlu tutuyorum. Onunla aramızda sadece sevgi var ve buna dayalı yakınlaşmamızı çok önemsiyorum.

Sadi kenetlenmiş ellerimize bakıyor. Umursamıyorum. Bu durum Polina'nın dikkatinden de kaçmıyor, bakışları hem memnuniyet hem de endişeli görünüyor. Alışveriş merkezinin kapısının önünde nereye gideceğimizi kararlaştırıyoruz. Petersburg'a geldiğimizin üçüncü günü. Katerina'nın yazlık sarayından Puşkin'in heykeline kadar birçok yerin altını üstüne getiriyoruz. Yazlık sarayın büyük salonunda dans edildiğine bu vesileyle gelen öğrencilerin provalar yaptığına da şahit oluyoruz. Büyük Katerina'nın çok gençken Almanya'dan gelin geldiği Rus Sarayı'nda basiretsiz kocası öldükten ya da öldürüldükten sonra hükümdar olduğunu da. Bu durum Petro'dan aşağı yukarı elli yıl sonra olan bir durummuş. Çok okuyan, sosyal yanı güçlü, etkileyici ve son derece akıllı bir kadın olan Katerina'nın gücünü sarayın görüntüsüyle pekiştiriyorum. Sanki Polina'yı bu sarayın kraliçesiymiş ve ben de onun partneriymişim gibi görüyorum. Bu akıllı kadının daha yönetimi ele geçirmeden önce birkaç da çocuk doğurmuş olduğunu anlatan Polina'ya hayran bakmaktan kendimi alamıyorum. Batının aydınlanmacı felsefesinden etkilenmiş, Voltaire'i çok sevmiş, Diderot'yu sarayında ağırlamış hatta onun kütüphanesini almaya kadar götürmüş işi. Nasıl bir durumdur diye sorular var kafamda. Evlendikten ve hükümranlığı ele geçirdikten sonra yan gelip yatmak yerine verdiği çabalar dudak uçuklatıyor. Bahriye'yle evlendikten sonra sürekli benimle didişmesi, üretkenlikten uzak yıpratıcı konumu, her sözün ardından kâbus gibi üzerime çökmesine ne demeliyim? Kısa süren ve zihnimi meşgul eden o kötü düşlerden sonra Polina'nın güzel sesiyle uyanıyorum. Bu denli içten anlatışına hayran kalıyoruz, öyle ki sarayın vals salonunda onunla dans etmeye kadar götürüyorum işi. Komik görünse de umurumda değil, müziksiz dans edilmez diyor Polina. Sadi'nin her hamlemden sonra gözleri açılıyor, alışmış olmalı ki yüzündeki endişe tebessümle son buluyor artık. Polina'yla arada bir hissettirmeden yakınlaşıp birbirimize dokunuyoruz. İnanışlarımla duygularım kavga halindeler, bedenimin cehennem ateşinde yanacağını bile önemsemeyen bir ruh hali içindeyim artık. Tespihimi İstanbul'da unutuşumun yükünü mukadderata yüklemekten çekinmiyorum. Şayet dualarla bezeli ve ipe dizili o taneler yanımda olsaydı beni engeller miydi diye bir soru takılıyor kafama. İşlediğim günahlarla alakalı kaç kez tespih çekme şansım olabilirdi? Koca sarayın tüm odalarını gezdiren Polina,

farklı tablolarla ilgili bilgiler veriyor bize. Her odanın içinde yetmiş yaşlarında yaşlıca bir hanımın oturduğunu görmek hayrete düşürüyor. Polina attığımız her adımda bilgilerini neredeyse yalnız bana anlatır gibi döküyor, sevgime kayıtsız kalmadığını ve gizliden bana âşık da olmuş olabileceğini tahmin etsem de bunu öğrenmem çok zor. Polina'yla sürekli gözlerimiz kenetleniyor her defasında çaresizliğimi, ona duyduğum sevgi ve hayranlığımı önüne döküyorum. Rüveyda Hanım bir ara Polina'nın kulağına bir şeyler fısıldıyor. Benimle alakalı olup olmadığını bilmiyorum, bu nedenle Sadi'ye bakıp ne oluyor türünden soruyorum ona. "Boş ver" diyor.

Akşam olduğunda otele dönüyoruz. Polina Rüveyda Hanım'la olan dostluklarına ve ona verdiği sözlerine dair gezdirilecek neresi varsa tarihi özelliklerini de katarak anlatmış oluyor bize. Gözlerimiz birbirine kenetli, karşılıklı beklentilerimizin olduğu apaçık ortada. Rüveyda Hanım'ın henüz ne fısıldadığını soramadım ama ondan sonra Polina'nın garip bir durgunluğa girdiğini de söyleyebilirim.

Yemek yedikten sonra Polina'yı evine uğurlarken bizler de otele giriyoruz. Daha içeriye girer girmez Sadi konuşmak istediğini söylerken Rüveyda Hanım odasına çekiliyor, otelin lobisinde oturuyoruz.

"Bak dostum şayet Polina ile yakınlaşıp aynı odada kalsaydınız ve bundan keyifler çıkarıp dönüşünde de defteri kapatsaydın hiç sorun olmayacaktı ama bu şekilde hem senin hem Polina'nın durumuyla alakalı yığınla soru oluştu, Polina'nın senden etkilendiği ve yakınlaştığını gören Rüveyda onu uyarmak zorunda kaldı. Sen dinine bağlı bir adamsın, bu tür ilişkileri zina olarak kabul ettiğin ve aile kavramına ihanet gibi gördüğün için sonuçsuz bir etkileşim olacak bu. Bundan sonraki yaşantında sana bazı sıkıntılı yükler de bindirebilecek olmasını hiç istemeyiz."

"Ne yapmamı önerirsin?"

"Aile mefhumuna önem veren bir insanın ihanet etmesi elbette ki hırsızlıkla eş değerdir bunu diyen de sensin, Batı'da bu durumun en kestirme yolu boşanmaktır. Kaldı ki senin öyle yapma şansın da yok. Bu şekilde yaşamak sadece yıpranmaktan öteye götürmez seni. Polina'yla hiç karşılaşmamış olmanızı dilerdim."

"Beni yerin dibine de soksa, süründürse, kan revan bıraksa, yıksa yaksa da iyi ki Polina'yla karşılaştım diyeceğim. Başka söze gerek var mı?"

"Âşık oldum desene?"

"Ne dersen de kabulüm. Rüveyda Hanım'a söyler misin işlerime karışmazsa sevinirim, Polina'yı düşünüyorsa sessiz kalmakla ona iyilik etmiş olur."

"Tamam, seni sinirlendirmek istemiyorum. Neyse ki yarın bu gezi bitiyor, sonrasında bunu konuşacak zamanımız çok olacak."

"Yarın bitebilir ama benim Polina'ya olan sevgim bitmeyecek, bunu bilmenizde yarar var."

"Senin dostun olduğumuzu, kötülüğünü istemeyeceğimizi de sen bilirsin."

Elimi Sadi'nin omzuna koyup yerimden kalkıyorum, bu işle alakalı endişelerini anlasam da sözlerini gereksiz diye de algılıyorum. Bir an duruyoruz, sözün bittiği yerdeyiz, sonra ikimiz de sessizce odamıza çekiliyoruz.

Işıklara rağmen gece karanlık. Gece dipsiz kuyuya girmişçesine endişe veriyor. Geceler hep kâbusum olurdu. Çocukken geceleri hep altıma kaçırırdım. Korkudandı. Babamın anlattığı cehennem korkusundan. Öyle ki çişim geldiği halde yatağımdan çıkıp tuvalete gitmeye bile korkardım. Koridorun karanlığında cehennem zebanilerinin varlığını düşünürdüm hep. Cinler, perilerin her an başımızın ucunda olduklarını düşündükçe korkudan titrerdim. Babamdan daha neler kaldı? Sürekli birilerine saygı duymayı, Allah'tan gelebilecek musibetlerden korkmayı, daha bir yığınını da yorganımın altında ve yorgun aklımda taşıdım hep. Bu korkuları, nereye gitse insan beraberinde taşıyor. Ah hayat, verdiğin korkular bir yana dönüp dolaştırıp yeni korkuları getirip ekliyorsun üstüne. Korkmamam gerek bunu defalarca telkin ediyorum kendime. Sevgiyi istiyorum, korkulardan kendimi arındırmak için yeniden duşun altına giriyorum. Gözlerim kapalı sadece düşünüyorum. Üzerimdeki ve küfesindeki yükleri atıp yerine sevgiyi yüklemek istiyor.

Havlulara sarınıp yatağa sere serpe uzanıyorum. Tavandaki lambaya bakarken elim telefonuma gidiyor. Polina'yı arayıp eve ulaşıp ulaşmadığını soruyorum.

"Şimdi eve geldim neden merak ettiniz?"

"Bizde adettendir. Bir hanım eve yalnız dönerse ulaşıp ulaşmadığı sorulur." Telefondan mahcup ama aynı şekilde memnuniyet ifade eden bir gülücük sesi geliyor.

"Beni düşündüğünüz için teşekkür ederim."

"Hep düşüneceğimi bilin sizi seviyorum Polina."

Polina durgunlaşıyor. Muhtemelen evli olduğumu ve Rüveyda Hanım'ın sözlerini aklına getirmiş olabilir. Biraz buruk, biraz umutlu ama heyecan dolu konuşmamız bir süre daha devam ediyor.

Geriye dönüşün gerçek yolculuk olduğu söylense de mutlu edip etmediğiyle ilgilenen yok. Bazen babamın arkadaşları bayramlarda memleketlerine büyük özlemle dönerlerdi. Daha çok çocukluklarına duydukları özlemi küfelerine yükleyerek. Reşat diye bir arkadaşı çektiği fotoğrafları büyük heyecan ve gururla önümüze sermişti. O fotoğraflarda ne bir ağaç ne de doğru düzgün bir manzara vardı. Önce resme sonra ona bakmıştım. Resimdeki detayları anlatmak yerine sürekli çocukluğunda yaşadıklarından bahsediyordu. Yolculuk çocukluğunaydı. Ona duyduğu özlemlereydi. Nasıl anlatırsa anlatsın empati yapmak niyetinde değildim. Tatsız ve mutsuz geçen çocukluğuma ve geçmişime yolculuk yapmak istemiyorum.

Sabahın erken saatlerinde bavulumu toplarken yatağı düzeltmekten kendimi alamıyorum. Polina'nın varlığında burayı seviyorum. Otel çalışanlarını hatta gezdiğimiz sarayların bahçesindeki sincapları bile. Sevgiyi hüzünle harmanlıyorum. Geride Polina'yı bırakacağım, geride en kıymetli yanımı.

Aşağıya inip bavulumu emanet dolabına bırakıyorum. Sadi, Rüveyda Hanım ve Polina kahvaltı salonunda beni bekliyor. Aralarındaki mevzu benimle ilgili olabilir. Yanlarına gittiğimde daha ilgili duruyorlar. Sadi'nin Rüveyda Hanım'ı uyardığından kuşku duymuyorum. Polina'nın yanına otururken gideceğimiz saate kadar kısa aralıklarla gezi programlıyoruz. Nasıl olacağını bilmesem de İstanbul'a dönmenin bundan sonraki yaşantıma dair dönüm noktası olabileceğini aklıma getiriyorum. Nehrin kıyısında bir süre gezindikten sonra rotamız yeniden kitapçılar oluyor. Sonunda Petersburg'un Pulkovo Havaalanı'nda buluyoruz kendimizi. Polina'yla Rüveyda Hanım bir süre Rusça konuşuyorlar. Mali açıdan güçlü Rus müşterilerim var. Hiçbirinin adı aklımda değil. Bugüne kadar güvene dair alışverişlerimiz olmuş, asla senet çek

gündemimize girmemişti. Not etmiş olsaydım Polina'ya sorma şansım olabilirdi. Polina'nın umutla umutsuzluk arasında kalan bakışlarını heybeme koyarken bende oluşan duygu yüklü gizemi ise kalbimin başköşesine koydum bile.

İstanbul'a indiğimizde gecenin saat on biri. Sadi ve Rüveyda Hanım havaalanı servislerinden biriyle gidebileceklerini söyleyince ben de Florya'daki evimin yolunu tutuyorum. Saat neredeyse on ikiye gelecek. Geride Polina'yı bırakmış olmamıneye yarar? Günahların en büyüğü de olsa beraberimde ruhumda onunla birlikte eve giriyorum şu anda. Pişmanlıktan eser yok bende. Kapıyı anahtarla açtığımda bekleyen kimsenin olmayışı rahatlatıyor. Bahriye'nin her eve geç gelişimde suçlayan ve aşağılayan sözleri sürekli kulağımda çınlarken bu sessizlik hayra alamet olmasa gerek. Bavulumu koridorun bir kenarına bırakıp banyoya giriyorum. Cennet'in odasındaki kıpırtıları duyunca uyumadığını anlıyor ve sevinçten deliye dönecek gibi oluyorum. Elimi yüzümü yıkayıp doğruca odasına giriyorum. Bugüne kadar onu yalnız bırakmadım. Aramızdaki sevgi öylesine güçlü ki yatağında adeta zıplatıyor onu. Konuşmaya bile gerek kalmadan sımsıkı sarılıyorum. Karşılıklı gözyaşlarımızı tutamıyoruz. İçimden en büyük dua sevgidir diyorum. Annem boşuna o senin cennetindir dememişti. Cennet'ime sımsıkı sarılıyorum. Çaresiz, eli kolu bağlı kalmak ne kadar zor. Tıpkı Cennet gibi olduğum yere çakılıyım. Gecenin bu saatinde elim kolum ne yazık ki bağlı, yine de hem Cennet'imi hem de Petersburg'da bıraktığım Polina'yı düşünüyorum. Eve girdiğimden bu yana çıkardığım gürültüler geldiğimi işaret ettiği halde kimsenin umurunda olmuyor. Kızlarım çalışmaya başlayıp para kazandıktan sonra davranışları tamamen değişti, onlar için söyleyecek çok sözüm olabilir. Asla parasız bırakmadım, sadece çalışıp iyi eğitim almalarını sağlamış olmamdan dolayı beni cezalandırıyor olmalılar. Hamal babalarının geçmişinden utanıyorlar ya da hor görüyorlardır. Gece uzun, gece sessizliğe gebe. Gece yalnızca sevgiyi beslemek istese de kin ve nefret buna mani.

Cennet'imin parmaklarının her birini candan seviyorum. Yanında yatmam için işaret ediyor. Daracık yatağına nasıl sığacağım diye bir an tereddüt etsem de ne önemi var diyorum içimden. Bu gece hem anne hem baba olacağım kızıma. Özlemlerine, yalnızlığımı ve mutsuzluğumu ekleyerek boylu boyunca uzanırken başını yüzlerce kez öpüyorum.

Sabahın erken saatlerinde, neredeyse güneşin yeni doğduğu anlarda yataktan kalkıp öncelikle Cennet'in başını okşayıp öptükten ve giyindikten sonra çalışan kızlarımdan bile erken çıkıyorum evden.

Sirkeci Tren İstasyonu'nun yanı başındaki otoparka arabamı park ettikten sonra Gar emekçileriyle selamlaşıp Aşirefendi Caddesine atıyorum kendimi. İşyerinde ne olup bittiğini merak ediyorum. Ödemelerle ilgili sıkıntılar aşıldı mı diye sorular var aklımda. Çalışanlarım dün gece geleceğimi bildiklerinden erkenden damlamaya başlıyorlar. Hoş geldiniz sözünü duymak nezakete uygun görünse de altında başka sorular ve muzipliğin olduğunu sezmek zor değil. Rusya'ya gitmenin öteden beri, marjinal ilişkilerle ilintili olduğu bilinen bir gerçek olsa da o sınıfa girmeyeceğimi bilecek kadar zeki olduklarını düşünmekle yanılmışım.

Muhasebecimden rapor bekliyorum. İş yerimde balyalanmış tül perde toplarını gördüğümde neden hala sıkıntılar çektiğimizi anlayamıyorum. Her defasında tahsilat sorunlarını önüme sürmelerinin gerekçesi ne olabilir? Anadolu'daki esnafa, ne olur ödemenizi yapın demek çok mu zor, bu görev Necdet'in olduğu halde yetersiz mi kalıyor diye endişeleniyorum. Yıllar önce tahsilât yapmaktan büyük zevk alırken şimdilerde ruh halim buna müsaade etmiyor. Necdet'i kovduğum o günden bu yana hala üzerinde garip ve mesafeli duruşu var. İstediği borç öyle böyle değildi, yıllarca çalışsa bile ödeyebileceğini zannetmiyordum. Onca zorluk çekmiş olmama rağmen hiçbir patronumdan borç para istemek bir yana, babamdan harçlık istemeye bile tenezzül etmemiştim, ne zaman hoşnut bir zamanı olur ve eline çokça para geçerse o zaman beni hatırlar ve sevindirirdi babam. Onca parasız günlerden sonra kazanma hırsı, stoklama, biriktirme içgüdülerim korkudan da olsa hep canlı durdu. Aç kalma korkusunun sıradan bir korku olmadığını biliyordum, tedavisinin mümkün olmadığını da. Benim gibi yoktan var etmiş yığınla komşumun ortak duygusudur bu. Allah'ın yarattığı her canlı rızkıyla gelir derdi babam. Bu inanca ters düşüyordu yaptıklarım. Doymakla, stoklamak biriktirmek farklı şeylerdi. Rızıkla tek başına orantılı değildi tabi, yarın ne olacak korkusu bizleri hırs batağının içine çekti hep. Sadi'nin yırtınarak söyledikleri bunu çok daha iyi anlatıyordu.

Sabah kahvaltısını yaptıktan sonra Neriman Hanım muhasebe dokümanlarını alıp yanıma geliyor. Korktuğum başıma geldi desem yeridir çünkü tahsilâtla alakalı yığınla sorunun olduğu ortaya çıkıyor. Necdet'i yanıma çağırıp nedenini soruyorum. Kısa kifayetsiz yanıtlarla geçiştirmeye çalışıyor. Verdiği cevaplar daha sert olmamı, yeniden onu kovmamı gerektiriyor fakat her satış için sürekli Necdet'i öne sürmüşken ve müşterinin onunla samimiyet kurmasını sağlamışken ne yazık ki bunu zamansız buluyorum. Birçok müşterinin ne yerini ne de adını bile biliyorum. Yıllar önce yanlarında çalıştığım patronlarım buna asla müsaade etmezdi. Bizlere yetki vermiş olsalar da sürekli müşteriyle diyaloglarını eksik etmezlerdi. İşleri bu denli savsaklamamın altındaki neden evdeki mutsuzluğum olabilir. Diğer tarafta beni neyin beklediğini bilmeden bir gün bu dünyadan göçüp gideceğim. Neyim var neyim yok geride kalacak. Geride bırakacağım mallardan dolayı kimsenin aferin diyeceğini zannetmiyorum. Bu saatten sonra sadece, gelen giden balyalara bakmakla yetinen bir patronum artık, Sultanhamam disiplininden uzaklaşmış sayılırım. Gün sonlanmaya yüz tutarken Sadi'yi arıyorum. Polina'yla alakalı birkaç soru sorduğum halde bilgisinin olmadığını söylüyor. Bununla da kalmayıp dikkatimi başka konulara kaydırmamın yararıma olacağını da ekliyor. Yarın için muhakkak bir araya gelelim diye ısrarcı oluyorum, ne olursa olsun Polina'yı konuşmak istiyorum onunla.

Hava sıcak olsa da masmavi gökyüzü rahatlatıyor. Eminönü her zamanki gibi kalabalık, her şehir ve ülkeden insan var burada. Rusya'dan gelmiş turistlere de rastlamak mümkün. Bazılarını Polina'ya benzettiğim de oluyor. Saat on ikiye geldiğinde sözleştiğimiz restorana gidip Sadi'yi beklemeye koyuluyorum. Şimdilik ondan başka anlatacağım kimsem yok diyorum içimden. Polina'yı da kabullensin istiyorum. Delicesine âşık olduğumu açıkça paylaşacağım onunla. Elim cebime gidiyor. Petersburg'a götüremediğim yakın dostum tespihi çıkarıyorum. Masaya koyup uzun süre onu seviyorum. Duaya başlamadan onunla barışmak isteği de denebilir buna. Her hareketimin ve düşüncemin ardından Sadi'nin sözleri aklıma geliyor. Bunu bilmesi halinde muhakkak gülerdi diyorum, çünkü şekilciliğe ve gerçekçi olmayan her eyleme muhakkak söylenecek sözü olurdu. Bunları düşünürken Sadi

içeri giriyor. Bir kurtarıcı olabilir mi ya da bozguncu bunu bilmiyorum. Karşımdaki sandalyeyi çekip oturuyor. Karşılıklı iki horoz misali atışacak mıyız diye düşünürken yanılmıyorum.

"Sultanhamam Üniversite'sindeki ayrıntıları inceden inceye konuşacaktık oysa işler nerelere gitti. Sanki yanlış giden durumlar var, ne dersin?"

Sadi'nin bu sorusuna cevabım hazır. "Yanlış yok. Neden böyle düşündün bilmiyorum Sultanhamam'la alakalı yeterince veri toplamışsın kaldı ki ben de yığınla bilgi verdim sana. Şimdi onu bırakalım da Polina'ya gelelim onu konuşalım istiyorum."

Bir an duraksıyor Sadi. "Çok etkilenmişsin, korktuğum başıma geldi. Yahu bu bir vazo ya da saksı değil ki alıp gelelim. Bu düşünceni hiç gerçekçi bulmuyorum."

"Gerçeğin ne olduğunu kim nasıl tarif edebilir, kaldı ki yaşın geçkin ve evlisin gibi sözleri dinlemek bile istemiyorum. Evli olmam kâğıt üzerinde ve dilimin ucundaki iki sözcükte kaldı, çözümünü muhakkak bulacağımı bilmelisin. Asıl sorum şu Polina'ya ev açıp kuma olarak getirirsem yürür mü bu iş?"

"Ne diyeceğimi bilemiyorum, gerçekten böyle mi düşünüyorsun?"

"Bir saniye bile aklımdan çıkarabilmiş değilim. Eşimle olan münasebetlerim ne zamandan beri yok sayılır. Sağlıklı bir insanım ve bu şekilde devam etsin istemiyorum. Evde huzur kalmadı, kimsenin haberi olmadan bu işi kotarabilir miyim diye düşünüyorum."

"Günah işlemiş olacaksın, buna ne diyeceksin peki?"

"Aklıma geldikçe tespihe sarılıyorum, işte bundan dolayı bana yol göstermelisin."

"O zaman tek bir yolu var. Başlangıçta eşinden boşanman gerekiyor, sonrasında kabul ederse Polina'ya imam nikâhı kıyarsın başka da bildiğim yok."

"Suya sabuna dokunmadan eve sezdirmeden bu işin altından kalkamayacağımı mı söylüyorsun?"

"Ben demiyorum inançlarının açılımı bunu söylüyor. Evlilik bir ortaklık, kuma getirip ayrı ev açman bir kere ortağından çalmak anlamını taşır ki bu doğru değil. Şayet ortağın yeterince verimli değilse ve sana zarar veriyorsa onu mağdur etmeden bu işi sonlarsın."

"Ekonomik anlamda söylüyorsan tek mağdur var o da benim. Evi ve dükkânın tapusunu, gelirini zaten ona verdim. Diğer yandan çocuklarımı zaten kaybetmiş durumdayım çünkü annelerinin uydusu gibiler ve ne yazık ki beni takan bile yok. Kuma dinimizde var neden itiraz ediyorsun? Kaldı ki eşim ayrılmadan bu düşüncemi kabullenebilir ve benden kurtulmak isteyebilir."

"Bak dostum, ilk eşin rızasını almadan ikincisiyle evlenemezsin? Dünyada bir kadın de ki, ikinci eş için gönül rızası göstersin. İlişkiniz ne kadar kötü giderse gitsin, üniversite bitirmiş iki kızın var. Onların bu işe sıcak bakacağını nasıl düşünürsün? Annelerine yapılmış haksızlık gibi göreceklerinden kuşkun olmasın."

"Kahretsin! O zaman ayrılmaktan başka çözüm görünmüyor, peki ayrılırsam Cennet'i nasıl görürüm?"

"Arada bir görmeye gidebilirsin ama bu konuda acele etmesen diyorum. Bırakalım bu konuyu da Amsterdam gezisi sırasında İngilizceye merak sarmıştın, neden dil öğrenmek için çaba sarf etmiyorsun, kafanı dağıtırken biraz zaman da kazanmış olursun."

"Kafam alır mı bilmiyorum, ortaokulu bile dışarıdan bitirmişken biraz zor görünüyor"

"Denemekte fayda var, sana bahsettiğim Afganistanlı arkadaştan ders alabilirsin, bana da çok faydası oldu, bu işi temelinden öğrenmene gerek yok, derdini anlatacak kadar öğrensen yeter."

"Bunun için zaman ayırırsam Polina'yı unutacağımı zannediyorsan yanılıyorsun."

"Öyle demedim sadece kararlarını gözden geçirip pişman olmaman için sana zaman kazandırır, demek istedim."

"Denesem bile kararımdan vazgeçmeyeceğimi bil."

"Bak aklıma ne geldi, hay Allah şu ana kadar hiç düşünmedim. Sanki masa sandalye ya da araba alacakmışız gibi konuşuyorsun, Polina'nın ne düşündüğüyle alakalı net bir fikrin var mı? Seni istemezse o zaman oturup karalar mı bağlayacaksın yoksa dağa mı kaçıracaksın?"

"İstemez diye bir şey yok. Onu çok sevdiğimi pekâlâ hissetti, orada olduğumuz süre içinde yakınlaşmama karşı da durmadı. Rüveyda

Harum'ın fikrini al, ama sakın olumsuz olmasın hatta rica ediyorum yardımcı olsun bana."

"Ne kadar dost olurlarsa olsunlar farklı kültürün insanları onlar, tabi ki öncelikle mutlu olmanı ön planda tutacağız."

"Benim için dua et, inşallah huzuru yakalar ve mutlu olurum." Bu sözü ederken kafam allak bullak, iş yerindeki huzursuzluklar mutsuz etmek için diğer bir nedenken mutluluğu Polina'da arama çabalarıma engel olamıyorum.

Önündeki yemekten sadece birkaç lokma yiyebilmiş Sadi. Yemeğimizi bitirirken sorular ve onlara verdiğim cevaplar ikna olmam için kararlarımı pekiştirmekten öteye gitmiyor. Yarın akşama buluşmak üzere Sadi'yle anlaştıktan sonra ayrılıyoruz.

Mağazaya geldiğimde saat ikiyi gösteriyor. Gönderilecek malları göz ucuyla kontrol ettikten sonra oturduğum bölüme geçiyorum. Göstermelik hâkimiyeti anlatan bir bakış atıyorum ortalığa. Bir malın kaç paradan satıldığını fabrikaya ödemesinin ne zaman yapılacağını takip etmedikten sonra, bu bakışların hiç anlamı olmuyor.

Saatler ilerledikçe içimdeki sıkıntı artıyor. Sonunda dayanamıyor ve Polina'yı arıyorum. Ona daha fazla açılmak istediğim bir anda annesinin rahatsız olduğunu öğreniyorum. Doktorun ameliyat önerdiğini söyleyince İstanbul'a neden gelmediklerini soruyorum bu kez. Türkiye'de başarılı doktorların ve iyi hastanelerin olduğunu methiyeler dizerek aktarmaya çalışıyorum. Sözlerimi teyit ediyor. Türkiye'de ameliyatlarla ilgili olumlu sözler duyduğunu aktarıyor. Annesinin bu konuda fikrini alması gerektiğini söyledikten sonra bu işin mali külfetinin ne kadar olacağını da soruyor. Ne yaparsa yapsın işi kolaylaştırıyorum ona, hatta o denli ki böyle bir ameliyatta benim de ödeme yapmayacağımı hatırı sayılır dostlarımla halledeceğimi söylediğimde duygusal bir teşekkür sesi duyuyorum ondan. Söyleyecek söz yok. Onun sevgisine o denli açım ki dokunsalar ağlayacak kadar hassaslaştım. Yaşça benden genç olmasına karşın sıkıntılarla boğuştuğunu ve yorulduğunu ta Petersburg'da anlamıştım. Bunları konuştuktan sonra müsaade isteyip az sonra döneceğini söyleyen Polina telefonu kapatıyor. Üzerime yüklediğim sorumluluğun farkındayım, Polina'yı ikna

etmekten başka çarem yok. Kısa süre sonra arıyor. Annesiyle geleceklerini bildiriyor. Tarihi belirledikten ve onları havaalanında karşılayacağımı söyledikten sonra bir uyarıda daha bulunuyor Polina. Rüveyda Hanım'ın yaptıklarımla alakalı bilgisinin olmamasını istiyor. Telefonu kapattıktan sonra nerede kalacak ve hangi hastaneyle görüşeceğime dair bir telaş alıyor beni. Sultanhamam'dayken tekstilden sağlık sektörüne geçen sanayici dostumu arayıp yardımcı olmasını istiyorum ondan. İlgili birime gerekli talimatı vereceğini söyleyerek rahatlatıyor. Polina teklifimi olumlu yanıt verir ve benimle imam nikâhlı olarak evliliği kabul ederse annesiyle ilgili yeni sorular takılıyor kafama.

Akşama doğru işyerini kapatırken küfemde yığınla soru var. Kapıyı çaldığımda Bahriye açıyor. Suratından düşen bin parça. Sigaranın o iğrenç kokusu sinmiş her yana. Karşılıklı gerginiz. Selamsız sabahsız Cennet'in olduğu odaya geçiyorum. Ondaki durağanlık hoşuma gitmiyor. Lanet olsun, diyorum içimden, bu laneti kendime de okuduğumun farkındayım. İntihar, cehennemin yolunu açmasaydı belki denerdim. İçimdeki öfkeyi gizlemeye çalışarak Cennet'i sevmeye çalışıyorum. Bu ruh halini yaşarken Bahar ve Nefise de eve giriyorlar. Beni görünce formaliteden kısık sesle ve suçlayan edayla hoş geldin sözcüğünü lütfedip sonra da odalarına çekiliyorlar. Cennet'i kucaklayıp salona götürüyorum. Üç günlük yemeği önüme koyan Bahriye aynı zamanda nefretini de suratıma çarpıyor. Ona bakınca sinirden delirecek gibi oluyorum. Bu bir cezalandırma şekli olsa gerek. Konuşmamak ve tartışmamak için sessizliğimi korurken daha fazla dayanamıyor Bahriye.

"Derdin ne senin? Nedir senden çektiğimiz?"

Yerimden kalkıp ona doğru yürürken kızlarımın gelmesiyle olduğum yerde kalakalıyorum.

"Ne terbiyesiz kadınmışsın. Nedir benden çektiğiniz? Bunca yıl hamallık yapıp size taşıdığım ve çocukları okutmak için yaptığım fedakârlıktan dolayı mı benden çektiniz?"

"Bunları önümüze koyup duruyorsun, vermediklerini hiç konuşmuyorsun ama."

"Verecek neyim kaldı? Vermediğim canım kaldı, istiyorsan onu da vereyim ne dersin?"

Kızlarımdan Bahar bu kez söze karışıyor. "İngiltere'de mastır yapacaktım engelledin. Şayet üniversite okuttum diyorsan, herkes çocuğunu okutuyor."

"Herkes çocuğunu kolejlerde okutmuyor kızım. Lanet olsun, annenden bu kadar etkilenip nankörlük yapacağını tahmin etmezdim." Masanın üzerindeki tabakları elimin tersiyle itip kırılmalarına sebep olurken Bahriye'nin o lanet çenesi çalışmaya devam ediyor.

"Yazlık dedik almadın, kızın araba alacaktı yardımcı olmadın, beraber bir tatile gidemedik daha sayayım mı?"

"Saymana gerek kalmayacak çünkü yakında benden kurtulacaksınız."

Bahriye henüz olayın farkında değil, sadece hır gürle bu işin yürümeyeceğini anlamış olsaydı bu denli üzerime gelmezdi. Çıldırmış gibi yerimden kalkıp ceketimi aldıktan sonra kapıyı vurup çıkıyorum. Arabama bindiğim gibi hız sınırını aşmışım, sahil yolunu nasıl kat etiğimden bile haberim yok. Sürekli yol göstersin diye Allah'tan yardım dileniyorum. Bu yolun ne olduğunu bile bilmiyorum. Farkında olmadan öylesine uzaklaşmışım ki Sultanahmet camiinin orada buluyorum kendimi. Kaldırıma oturup benzer durumu yaşayanlar ne yaparlar, onu düşünmeye çalışırken dualar eşliğinde tespih çekmeyi ihmal etmiyorum. Meyhaneye gidip kafa çekebilirler, benim bunu yapma şansım yok. Bir süre sakinleştikten sonra Sadi'yi arayıp olan biteni ona anlatınca derhal bana gel diyor. Bunun doğru olmayacağını düşünüyorum, dolayısıyla merak etmemesini ve eve döneceğimi söyleyerek telefonu kapatıyorum. Oysa Florya'nın yakınından bile geçmek istemiyorum. Kararmış bir yapının düzelmesinin mucize olabileceğini bilecek kadar tecrübeliyim.

Yeşilköy'e dönüyorum. Sahilde bulunan beş yıldızlı bir otelde kalmaya karar veriyorum. Odaya girer girmez arka arkaya telefonum çalıyor. Bahriye olduğunu görünce açmıyorum. Kapatmayı uygun bulmadığım için sürekli meşgule düşürerek ancak susturabiliyorum onu. Ardı arkası kesilmeyince bu kez içimden lanet okuyarak açıyorum.

"Seni bu evde artık istemiyoruz. Kızların da istemiyor. Gelmesen iyi edersin."

O denli kendine güvenli konuşuyor ki bu işin bittiğini anlamak hiç de zor olmuyor. Sinirlerime hâkim olamıyorum ve ona boş ol, boş ol,

boş ol diyecek kadar işi ileriye götürüyorum. Bu sözlerden sonra tümden çıldırıyor. "

"Lanet olsun! Allah seni kahretmesin! Saçımı süpürge ettim," gibi benzer türden yığınla bela okuyor bana. Bu nasıl bir hayattır ki tüm varlığımı verdiğim kadının bu denli hakaretlerine maruz kalayım. Telefonu açıp seni istemiyoruz diyen bir kadına başka ne denebilir? Kaldı ki bunca ahlaksızlıktan sonra dingin ve huzurlu hissetmeye başladım kendimi. Ne büyüksün Allah'ım diyorum içimden. Şayet bu gelişmeler olmasaydı ve ben ona durduk yerde boş ol deseydim belki de vebal altında kalabilirdim. Oysa şimdi kendimi hamallığa daha ilk başladığım günkü kadar hafif hissediyorum. Ev ve dükkânın onların hayatını idame ettirecek kadar bir varlık olduğunu aklıma getirince daha da rahatlıyorum. Zamanın nasıl geçtiğinin farkında bile değilim. Duş alıp yatağa girdiğimde gece yarısını çoktan geçmiş oluyor. Kazanımlarımla ileride rahat ve mutlu bir hayat yaşarım düşüncesi iflas etmiş durumda. İleride rahat etmek sadece safsata, bugün çok net görüyorum bunu.

Kafamdaki soruları bitirmiş ve rahatlamış olmalıyım ki gece deliksiz uyuyabildim. Otelin kahvaltı salonuna indiğimde saat sekiz buçuğa geliyor. İşe geç ya da erken gideceğim diye bir kaygı da duymuyorum artık. İş yerimde gün içinde yığınla uğraşılar içinde olsam da Polina sürekli aklıma düşüyor. Bütün engellerin ortadan kalktığını kabullendim bile. O denli dalgınım ki mağazaya girip çıkanların sadece gölgeleri var gözlerimde.

Bunca sıkıntı yaşarken başıma İngilizce belasını nereden çıkardı diye Sadi'ye içimden demediğimi koymuyorum. Buna rağmen onunla evinde sözleştiğimizden, iş yerimi kapatır kapatmaz yola koyuluyorum. Aşçı önlüğüyle karşılıyor beni. Yemek konusundaki ısrarlarını aklıma getirsem de bunun sadece fantezi olabileceğini düşünmüştüm. Muhakkak ki maharetini sergilemek ve beni ağırlamak için elinden geleni yapmış. Salona geçerken o da mutfağa giriyor, ardı ardına da sorularını gönderiyor.

"Ne yaptın, evle barışabildin mi?"

Cevap vermeyince bu kez uyarıyor. "Yanlış bir söz mü ettim?"

"Hayır, yanlış bir söz etmedin ama sanırım biz ayrıldık."

Eldivenli elleriyle oturduğum salona geliyor. "Nasıl yani? Saçmalamıyorsun değil mi?"

"Niye böyle düşündün? İnsan anlaşamıyorsa ayrılmalı diyen sen değil miydin?"

"Senin için söylememiştim ama."

"Boş ver şimdi keyfimizi kaçırmayalım."

"Seni bilmem de benim keyfim kaçtı. Peki bundan sonrası için ne düşünüyorsun?"

"Usta aşçımız nasıl bir maharet gösterdi onu düşünüyorum." Sadi'yi tekrar mutfağa gönderirken içime bir sıkıntı düşüyor. Allah'a dualar ediyorum, ömrüm boyunca ona yakın olmak ve öyle hissedebilmek için elimden geleni yaptığım halde sonucun ne yazık ki istediğim noktada olmadığını bilmek korkutuyor.

Sadi kırk yıllık bir ev hanımı gibi masayı donatıyor, makarnadan köfteye, salatadan çorbaya, ne arasan sofrada mevcut. 'Bunca zahmete niye girdin?' dediğim halde cevap alamıyorum ondan, muhtemelen aklı karıştı. Sessizce yemeklerimizi yiyoruz. Sadi bu denli niye duygulandı bilmiyorum ama bunun nedenini çok kısa süre sonra açıklıyor. "Babamla annem arada bir kavga ederlerdi ve ben onların bu kavgasından etkilenir hatta ayrılacaklarını aklıma getirip büyük korkular yaşardım."

Elimle işaret edip sözünü kesiyorum. "Senin dediğin o çocuklar ne yazık ki benim evimde yok, hatta beni dışlayan ve istemeyen çocuklar var. Şunu bil ki beni dışlamakla özgürlüklerine kavuşacaklar."

"Böyle mi düşünüyorlar?"

"Güya onlara etmediğimi bırakmamışım. Bu bahaneler o denli saçmalıklarla dolu ki iğne deliğine bile sığmayacak gibi duruyor. Artık o eve girmek bile istemiyorum. Evlenirken sigara içmez demişlerdi, oysa bu alışkanlığını asla terk ettiremedim ona. Daha kapıdan girerken bile midem bulanmaya başlıyor. Seninle karşılaştıktan sonra nerede yaşadığımı, ne durumda olduğumu anladım aksi takdirde kısa zamanda belki de kalp krizinden ölüp gidebilirdim."

Sadi'nin böyle davranmasını beklemezdim, en başta ona öfkelenmişken konuşunca neden sonuç ilişkisini kurmam kolaylaştı. Yemek

masasını beraber topluyoruz. Afganistanlı İngilizce hocasına ulaşmak için yola çıkmamız gerektiğini söylüyor Sadi. Nereden tanıdığını sorduğumda hayat hikâyesini kaleme almak istediğimden diyor. Onunla bir süreliğine İngilizce çalıştığını son günlerde aradığı halde telefonla ulaşamadığını da ekliyor.

Yoldayız. Nereye gideceğimiz konusunda bir fikrim yok. Sahilden Yenimahalle'ye giriyoruz. Hipodromun kıyısından Zeytinburnu'na kadar uzanan tünel gibi bir koridorun önünde duruyoruz. Demir ve teneke karışımından uydurma bir kapının önündeyiz. Sadi kapıyı iterek açabiliyor. Dev koridor zifiri karanlık, arabanın ışığıyla çok az bir bölümünü ancak aydınlatabiliyoruz. Koridor o denli geniş ki içeride zar zor görünen kâğıt yüklü kamyonları da seçebiliyoruz. Şaşkınlıktan ne yapacağımı ona ne soracağımı bile bilmiyorum. Sadi koridor boyunca ileri geri gidip geliyor. "Mahmut, Mahmut!" diye bağırması boşuna, cevap veren yok. Biri içeri girip bizi kesse kimsenin haberi olmayacak. Şaşkırım. Ne yapacağımı bilemiyorum. Bir sorun yaşamış olsak ve başımız belaya girmiş olsa ne işiniz vardı diye sorarlar bize. Sadi, kimsenin olmadığını anlayınca bu kez arabaya dönüyoruz.

"Biraz beklersek gelirler."

Sinirliyim. "Allah aşkına kim gelecek? İngilizceyi burada yaşayan biri mi öğretecek bana?"

"Hayır, Muhammed'in telefonunu verecek olan Mahmut'u bekliyorum."

Nasıl geldim buralara diye kafam allak bullak. Arabanın farları küçücük kulübeleri kısmen aydınlatıyor. Sokaklarda kâğıt toplayanların getirdikleri malzemeleri depoladıkları bir yer gibi duruyor. Muhtemelen buradan fabrikalara yükleme yapıyorlar.

Karanlıkta bir gölge beliriyor. Ceketinin altında bir şey tutar gibi temkinli, aynı zamanda gardını almış şekilde önümüzde bitiyor.

İlk sorusu bana. "Ne istiyorsunuz?"

Sadi'ye bakıyorum. Muhtemelen bu Mahmut olmalı, onu süzdükten sonra oturduğu yerden kalkıp yanına gidiyor.

"Hiç değişmemişsin be adam, halen çekiyor musun?"

"Çekmeyip de ne yapalım ağabey. Biliyorsun bizim ekmek şişenin ağzında."

"Ekibin nerde?"

"Bugün gecikti hergeleler. Biraz da geç gelmek için oyalanıyor namussuzlar, burda ne elektrik var ne su, erkenden battaniyenin altına girmek istemiyorlar."

"Hiç değişme olmamış. Bak sana yemek getirdim, bu arada Muhammed'in telefonunu verebilir misin?"

"Muhammed mi hani İstanbul'a ilk geldiğinde buraya takılmış olan mı?"

"Evet o Muhammed."

"Defter içerde ama karanlık, gündüz bakarız."

"Işık tutarız, gelmişken şu defterini bulsak iyi olur."

Adam gittiğinde kâğıt toplayan insanların yaşam koşullarından bahsediyor Sadi, beni başka dramlarla tanıştırmış oluyor. Birçok gencin ailesine katkıda bulunmak için karın tokluğuna çalıştığını, geceleri ise sırf yol parası masraf oluyor diye varoşlardaki evlerine gitmeyip burada kaldığını söylüyor.

Mahmut, bir elinde şarap şişesi diğer elinde kirli pasaklı uydurma bir defter olmak üzere yarımıza geliyor. Muhammed'in telefon numarasını kaydettikten sonra defterini iade ediyor Sadi. Şarabıyla dost Mamhut fırsatı kaçırmak istememiş olacak ki bazı polislerin ön yargılı olduklarını, kendilerini hırpaladığını bu nedenle onlardan şikâyetçi olduğunu söylüyor ayaküstü. Ne kendisinin ne yanında çalışanların haram lokmaya el sürmediklerini ama bütün pis işlerin sorumlusu olarak hemen kendilerini gördüklerini sitem ederek sayıp döküyor. Neden Sadi'ye dert yandığını da onu halen gazetede ve haber muhabiri olarak bilmesinden diye tahmin ediyorum. Oradan ayrılıyoruz. Nişantaşı'na yol alırken Muhammed'i arıyor Sadi. Muhammed'in Taksim'de olduğunu ama Sadi'nin evine gelebileceğini öğreniyoruz. Bunca zamandır bir adım atarken yüzlerce kez ölçüp biçip öyle davranan ben, bu akşam yorucu da olsa bu akışı heyecanlı buluyorum. Özgür sayılırım, bundan sonra yapacağım ve yaptıklarımla alakalı kimseye hesap verecek değilim.

Eve döndüğümüzde Sadi, çay yapmaya mutfağa gitmeden önce, Muhammed'le ilgili yazmış olduğu metni okumam için veriyor, bunu yaparken iğnelemeden de geri kalmıyor. "Muhammed'in neler çektiğini bilseydin o kadar çok yakınmazdın."

Elimde kâğıt, aklım Polina'ya gidiyor. Otel yerine kalabilecekleri başka bir yer bulabilir miyim diye düşünüyorum. Sonunda bir ipucu yakalıyorum, paralı zamparaların metreslerine Ataköy'de ev tuttuklarını duymuştum. Böyle düşününce ürpersem de şayet geleceğe dair bir hayatımız olacaksa neden olmasın diye kendimi yatıştırıyorum, bunu olgunlaştırmak için Sadi'nin mutfaktan gelmesini bekliyorum. Birinin acılarını başka birinin dramıyla karşılaştırmanın anlamsız olduğunu düşünsem de Sadi'ye ayıp olmasın diye elime tutuşturduğu Muhammed'in kargacık burgacık el yazısıyla dolu kâğıda göz atıyorum.

Onun hayata tutunma hikâyesi şaşırtacak kadar etkiliyor beni. Son derece katı, dindar bir aileden geldiği ve doğum yılını bile tam olarak bilmediğiyle başlamış Muhammed. Daha beş yaşında kuran okumayı öğrendiğini, babasının onun imam olmasını istediğini anlatmış. Annesinin çabalarıyla ortaokula kadar okuyabilmiş. Ülkesinde savaş patladığında ise önce babasını ardından annesini kaybetmiş, daha çocuk denecek yaşta savaşın bütün zorluklarını, her an ölüm tehlikesini, yokluğu görmüş, ortalık bir türlü durulmayınca da çareyi Amerika'ya kaçmakta bulmuş, orada okumuş, sonrasında Türkiye'ye gelip İngilizce dersi vermeye başlamış.

Bu korkunç ve eziyetle dolu hayat, İstanbul'un ne denli büyük ve karmaşık bir şehir olduğunu düşündürüyor bana. Sadi'nin ne yapmaya çalıştığını bilmiyorum, salona geldiğinde, kâğıdı okumayı bitirdiğimi görünce anlatmaya başlıyor.

"Muhammed'i gördüğümde enteresan bulmuştum, ona ilişkin bir çalışma yapabilir miyim diye düşündüm. Bu yüzden İngilizce öğretmesini istedim. Kırmadı, tanıştık, hayatını da böyle özetledi. Okumanı istememin bir nedeni de kâğıt toplayanların ya da Afganistan uyruklu Muhammed'in yaşadıkları yanında sizin gibilerin küfesindeki yükün sözü dahi edilemeyeceğini söylemekti."

"İnsanlar farkında olsun olmasın, sırtlarında ağzına kadar dolu bir küfe taşıyor. Bunların her birinde farklı sıkıntılar serencamlar var. Yalnız, bu adamın yaşadıklarından kendini hayata bağlayacak formülleri çıkar diyebilirsin. Fakat Afganistan'da kalmış olsa ve orada evlenmiş olsaydı belki de çok mutsuz olabilirdi. Onu ayakta tutan, sevdiği bir

kadınla burada evlenmiş olması. Benim yaptığım da Muhammed'in yaptığından farksız, yakında Polina İstanbul'a gelecek. Şayet kabul ederse onunla hayatımı birleştirmek istiyorum."

"Öyle mutlu olacağına inanıyorsan söyleyecek fazla sözüm olmaz, ama yaşayabileceğin sorunları Rüveyda anlatmıştı. Evlilik teklifi etmek için İstanbul'a mı davet ettin onu?"

"Hayır, annesi ameliyat olacakmış, burada daha iyi netice alacağımız konusunda ikna ettim. Yalnız Rüveyda Hanım şimdilik bunu bilmezse sevinirim."

Olan biteni anlatmaktan artık çekinmiyorum. Hayat benim, kimseden korkmuyorum. Allah'ın huzurunda suçluluk duymamak için doğru bir yol bulacağıma inanıyorum.

Bu sırada kapının zili defalarca üst üste çalınca geriliyorum. Muhammed, zayıf ve çelimsiz bir adam, mahcup tavrıyla içeriye giriyor. Belki zayıflığından dolayı boyu uzun görünüyor.

"Hocam hoş geldiniz!"

Ev sahibi gibi davranıp bana hocam diye hitap etmesini garip bulsam da hoşuma gidiyor. Uzun uzadıya süzüyorum onu. Acılar çekmiş, dehşetli sahnelerin şahidi bu adamın dingin halinden etkileniyorum. Daha oturur oturmaz, kaç çocuğu olduğunu, eşini soruyorum ona.

"Sadi Bey bahsetmiştir, eşim Türkiye'den, Adapazarlı, iki çocuğum ellerinizden öper. Sanırım İngilizce öğrenmek istiyorsunuz?"

"Sizce öğrenebilir miyim?"

"Sürekli kelime ezberler ve çalışırsanız neden olmasın, konuşma dili sizin için yeterli olabilir, buna niye ihtiyaç duydunuz?"

"İnsan her yaşta, her zaman dil öğrenmeye gereksinim duymaz mı?"

"Haklısınız."

Muhammed çok nezaketli, yıllar içinde yıpranmış ve Afgan savaşlarından çıkmış gibi değil. Türkçesi çok iyi olmasa da kendini ifade edebiliyor. Bütün öğrencileriyle Türkçe yerine İngilizce konuşmaya gayret ediyormuş. Yanında getirdiği dergiye benzer kitapları bana gösteriyor. Önce hangisinden başlayacağımızı anlatırken Sadi, çay tepsisiyle salona giriyor.

Çaylarımızı içip karşılıklı telefonlarımızı aldıktan sonra ne zaman başlayacağımız ve birbirimizi arayacağımız konusunda mutabık kalır-

ken, Muhammed fazla kalmadan gene saygılı tavırlarla kalkıyor. Sadi normal fiyatların neredeyse yarısı kadar bir rakamla ders aldığını söylerken bu işin mali boyutunun da külfet getirmeyeceğini ifade ediyor. Gece ilerleyince ben otele gitmek için ayaklanıyorum, buna müdahale ediyor Sadi.

"Bu akşam bende kalıyorsun, koca ev boş, sen benim dostumsun."

İtiraz etsem bile dinlemiyor, fakat kendimi kötü hissedebilirim çünkü bir başkasının evinde kalmaya müsait biri değilim. Bu gecelik kabul etsem de bundan sonrası için bir yolunu bulmalıyım diye telkinde bulunuyorum kendime. Aslında bundan sonrası için kafam allak bulak. Nerede kalacağım? Nasıl bir hayat kuracağım ve ne zaman harekete geçeceğim? Aklıma düşündüğüm plan geliyor.

"Yarın Ataköy'den kiralık bir daire bakacağım. Polina gelmeden eşya almak konusunda Rüveyda Hanım'la yardımcı olmanızı isteyecektim sizden."

"Tabi ki söylerim, ama bu fikrini bir daha gözden geçirmeni tavsiye ederim."

"Seni anlamakta güçlük çekiyorum. Hem özgürlükler konusunda yığınla öğüt veriyor hem de söylediklerinle çelişiyorsun."

"Nasıl ki doğrunun yanlışın ne olduğunu bildiğin halde kafanda bir yığın soru varsa, bende de bunların olması doğal değil mi? Uçuk kaçık, vurdumduymaz biri olsan o zaman daha sakin olabilirdim."

Yakınım ya da çocukluk arkadaşım bile olsa başkasının evinde rahat etmeme imkân yok. Zaten diken üstündeyim. Fazla uzatmıyorum. Yatağa girdiğim anda aklıma gelen önce Cennet sonra da Polina oluyor. Hayata tutunabileceğim bu iki insanın biriyle yollarımız birleşirken diğeriyle kısmen ayrıldığını görmek kahrediyor. Bahriye yüzünden canım dediğim kızımı ne yazık ki çok daha az görebileceğim. Şayet uyumamışsa gecenin bu saati bile olsa, Cennet'imin beni aradığı kesin, ama çaresizim, bir daha o eve asla ayak basmak istemiyorum.

Sabahın erken saatlerinde Sadi'yi uyandırmadan evden çıkıp Sultanhamam'ın yolunu tutuyorum. Gökyüzü yeni müjdeler verirken Polina'yla kurmayı hayal ettiğim hayat, yaşadığım tüm olumsuzlukların üstesinden gelebilir, kendimi biraz daha güçlü ve kararlı görüyorum.

Saat üçe geldiğinde Sadi arıyor. Rüveyda Hanım'la konuştuğunu hafta sonu müsait olabileceklerini söylerken yeniden davet ediyor beni. Ataköy'de işlerim ve randevum olduğunu söyleyerek ısrarcı olmamasını istiyorum ondan.

O akşam Ataköy'de Atrium Alışveriş Merkezi'ndeki emlakçıya gidiyorum. İlk kez kiracı olacağım. Babamın söyledikleri geliyor aklıma, oturduğun ev senin olmalı derdi. Emlakçının beni baştan aşağı süzen bakışlarından rahatsız oluyorum, depozito, iki aylık peşinat, komisyon gibi isteklerini ardı ardına sıralıyor adam. Deniz gören bir daireye bakmaya gidiyoruz. Evi beğenince şartlarının tümünü kabul ediyor ve bir yıllık kirasını da defaten ödüyorum. İmzalamış olduğum kontratı ve anahtarını alıp oradan ayrılıyorum. Kendimi bulacağım bir eve kavuşmuş olmanın huzurunu duyuyorum artık. Atrium'un ortasındaki restoranlardan birine oturup karnımı doyurduktan sonra, iki yıldır sesi soluğu çıkmayan akrabam Ahmet arayınca şaşırıyorum.

"Muharrem Ağabey merhaba. Yarın müsaitseniz bir kahvenizi içmeye geleceğim."

"Tabi müsaidim ama öyle iki üç senede bir aramak da neyin nesi oluyor Ahmet."

"Ne deseniz haklısınız memurlukta fazla vakit yok, zamansız rahatsız etmekten de çekindik yoksa neden arayıp sormayalım."

"Öyle dersen gücenirim başımın üzerinde yeriniz var, bugüne kadar sizi zora sokacak bir sözümüz mü oldu ki böyle konuşuyorsun?"

Telefonu kapattıktan sonra içimden Bahriye'ye veryansın ediyorum. Kibir ve egolarıyla birkaç akrabamdan bir olan Ahmet ve ailesini gücendirmiş olabilir. Evlenirken bile ona kendimi kabullendirmekte zorluk çekmiştim. Ah babam, akrabalarını asla ihmal etmezdi, kendinden kat be kat zengin olsalar bile bayramlarda özel günlerde ailecek ziyaretlerine giderdik. Ama bu alışkanlıklar devam etmedi. Para kazanmak bizleri yalnızlaştırdı. Oysa insan insanın yalnızlığına ilaçtı.

Otel odasında uzanıp televizyonu bile açmaya gerek duymuyorum. Yarın Cuma, bu gecenin kutsiyetine dair dualar okuyup tespih çekmeye devam ediyorum. Allah'ı her zamankinden daha yakın görüyorum kendime. Ahmet'in aramasını çok önemsemiştim, öncesinde belki de bu denli yakınlık göstermeyebilirdim ona. Bahriye'nin akrabalarıma burun kıvırmasından etkilendiğim kesin. Eşler birbirinin ba-

kış açılarına, yaşayışına tesir edip ipotek koyabiliyor, onu süreç içinde kendine benzetebiliyor, geç de olsa anladım bunu. Eğer Ahmet eve ziyarete geleceğini söyleseydi ne derdim?

Yeni bir gündeyiz. Yepyeni düşünceler, arayışlar ve beklentilerimi sırtlamış durumdayım. Güzel umutlarla güne başlayıp geldiğim iş yerindeki çalışanlarının tuhaf baktıklarını fark ediyorum. Muhasebeci kızın üzerimdeki bakışlarından özel hayatıma dair sezgileri olduğunu tahmin ediyorum. Yıllarca bu piyasanın içinde, kimin ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini az çok bilen biriyim. Saat on bire geldiğinde Bahar'ı arıyorum. Telefonunu açmıyor. Diğer kızınkini de defalarca çaldırdığım halde yanıt alamayınca bu kez mesaj atıyorum ona: *"Telefonunuzu açmamakta haklısınız. Sizi dünyaya getirmiş, okutup hayata kazandırmış bir babaya bunu yapmanız son derece doğal. Yarın evde neyim var neyim yok, bütün özel eşyalarımı toplayıp dükkâna gönderin, beni daha fazla dellendirmeyin."*

Zaman, insanları özgür kılabilir. Zaman, anne babayı ikinci plana atmakla kalmaz; kararları çocuklar verir de diyebilir. Bugüne kadar Allah'a sitem etmedim, ne gelirse ondan gelir, başımın üstünde dedim. Kızlarım hakaret etse de eyvallah demeli uzak durmalıyım deliliklerden diye telkinde bulundum kendime. Değişmeliyim de dedim. Babam gibi değil tıpkı kızlarım gibi hareket etmeliyim. Umursamamalıyım. Boş vermeliyim. Kendime yüz kez bunları salık versem de ne yazık ki olmuyor, fena halde içerliyorum. Gelen çayları boğazımı yakarcasına ardı ardına devirirken sıkıntıdan patlayacağım ama Polina var. Onunla kuracağım huzurlu yaşantı aklıma geliyor. Polina başımı dizlerine koyar, sever beni, geçmişimi beynimden ayıklayıp yorgunluğumu alır. Ah Polina, kızımdan sonra ikinci ışık oldun bana. Yazmayı çizmeyi bilsem ne dizeler döktürürdüm şimdi, ama Sultanhamam'ın hamalı öyle süslü püslü sözlerden anlamaz, üstelik utanır da. Bu nedenle gözlerimizle konuştuk. Gözler hep doğruyu söyler, en güzel sözler oradan çıkar derdi annem. Ah rahmetli senden miras kaldı bana, yıllar sonra ilk kez gözlerimle konuşmaya alıştım. Polina bu sayede itiraz etmedi, ondan elini tutabildim. Ah hayat keşke hep böyle olsaydı, keşke yaralayan, kanatan dil olmasa, hep gözlerle konuşabilseydik.

Saat üç olduğunda Ahmet ziyaretime geliyor. Kucaklaştıktan sonra oturduğum arka bölüme alıyorum onu. Yıllar önce görüştüğümüz gibi hürmetkâr, saygılı edasını koruyor. Çocukken onların maddî durumu bizden çok daha iyiydi, hatta evlenirken en pahalı mücevheratı babası takmıştı bize. Gel gör ki o iyi adam çocuklarını ancak okutabildi ve onlar bugün devlet dairesinde alınlarının akıyla çalışıyorlar. Benim kadar para kazanamadılar ama görünen o ki benden çok daha mutlular. Sitem üzerine sitem ettiğimde mazeretlerini sıralıyor Ahmet.

"İşlerin yoğunluğundan ne gelebildik ne de telefon açabildik size, dün ne olursa olsun muhakkak gitmeliyim dedim ve önce yengeyi aradım. Ancak ayrıldığınızı söyleyince inanmak istemedim. Babam yaşasaydı çok üzülürdü. Hatta eşime 'acaba araya girsek tekrar bir araya getirme imkânımız olur mu?' diye de sordum. Sonra da sizi aradım."

"Hiç merak etme Ahmet'im alan satan herkes hayatından memnun. Bu şekilde olması belki de daha hayırlı oldu. Bizi bırak anlat bakalım ne yapıyorsun, nerede çalışıyorsun?"

"Bir süre İstanbul dışında görev yaptıysam da sonunda buraya tayinim çıktı. Şimdi Okmeydanı Darülaceze'de görevlendirildim, kontrolör de diyebilirsiniz."

"Nasıl bir iş merak ettim, Darülaceze'de olacağını hiç beklemiyordum doğrusu, ama oradaki yaşlı ve çaresiz insanlara hizmet etmekle belki de mükâfatlandırılacaksın, bunu ibadet gibi düşünmelisin."

"Haklısın, başta ben de yadırgamıştım ama alıştım. Bahriye yengeme söylediğimde gelip göreceğim dedi. Şayet müsait olur bir gün ziyaretime gelirseniz çok mutlu olurum."

"Bahriye'ye söylemene gerek yoktu."

"Öyle deme, kaç yıllık evlisiniz, çocuklarınız var."

"Seni severim, söylediklerini de önemserim bilirsin ama biz sadece akıntıya kürek çekiyorduk. Ama sonuç olarak ilahî güç herkesi aynı beyaz kefene sarıp sarmalıyor işte."

Ahmet'le uzun uzadıya sohbet ediyoruz. Çalıştığı kurumun ona kazandırdığı olgunluğu görebiliyorum. Sonunda müsaade istiyor. Gösterdiği yakın ilgiden dolayı ona teşekkür ediyorum. Tekrar beklediğimi söylüyorum. Israrla evine davet ediyor beni, eşinin bu durumdan memnuniyet duyacağıyla ilgili güzel sözler ediyor.

Darülaceze'de ziyaretine gideceğimi söyleyerek uğurluyorum Ahmet'i. Bir süre ne yapacağımı bilmezken Afganlı Muhammed'in verdiği dergilere göz atarken gülmekten kendimi alamıyorum. Ortaokul sınavlarını bile dışarıdan vermişken altmışa dayanmış yaşım ve yorgun hafızamla bu işin altından nasıl kalkabilirim diyorum.

Telefonu elime alıp ne zaman geleceklerini soruyorum Polina'ya. On beş gün içinde yanıtını veriyor. Çok kısa zaman dilimine rağmen yıllarca bir arada yaşamış gibi birbirimizi anlıyoruz. Onunla konuşurken Sadi ya da Rüveyda Hanım'ın adı bile geçmiyor artık. Telefonu kapattıktan sonra tespihimi elime alıyorum, tam duaya başlayacakken hayati bir soru aklımın tam da başköşesine oturuyor, Polina Müslüman değil. Bu sorunu nasıl çözeceğime dair endişeler duymaya başlıyorum bu kez.

Günlerden cumartesi öğlene doğru iş yerini kapatır kapatmaz Sadi ve Rüveyda Hanım'ı Nişantaşı'ndan alıp Ataköy'de kiralamış olduğum eve götürüyorum. Heyecanlıyım, hem de evliliğe adım atacak delikanlılar gibiyim.

Eve girdiğimizde getirmiş olduğu metreyle odaların ölçülerini alıp fotoğraflarını çekiyor Rüveyda Hanım. Polina'ya dair yığınla soru sorduğum halde detaylı bilgiye sahip olmadığını söylerken kızarıyor, sonra da ayrıntıya giriyor.

"Polina'yla Rusya'da gezip tozmuş değilim. Sadece İstanbul'da karşılaştık. Daha fazla yardımcı olmak isterdim ama onun mobilya ve ev aksamıyla ilgili zevklerini pek fazla bilmiyorum bunun için acele etmemenizi de tavsiye edecektim."

"Çaresizim. Daha fazla beklememin de imkânı yok."

Sadi araya giriyor. "Rüveyda'dan mucizeler yaratmasını bekleme, sadece kendi bildiğince yardımcı olabilir sana."

Sanki Polina İstanbul'a gelmiş, inançlarıyla alakalı onu ikna etmiş ve nikâhıma almışım gibi rahat hareket ediyorum. Kurduğum hayalin yol haritasına inanmaları için elimden geleni yapıyorum. Aksinin olma ihtimali bile beni zor durumlara düşürebilir.

Masko Mobilyacılar Çarşısı'ndayız. Rüveyda Hanım'ın aldığı ölçüler işe yarıyor. Oda büyüklüklerine göre kanepe, yatak ve benzeri eşyaların tamamını belirliyoruz. Kesenin ağzını açtım, her pahalı aksam Polina'yı aklıma getiriyor, böylece kese kendiliğinden açılıyor zaten.

Son günlerde masraflarımın çoğaldığını hatta ipin ucunu kaçırdığımı kendime fısıldıyorum, seneler boyunca içtiğim suyun bile hesabını yapmış olmamın artık önemi kalmıyor. Mobilyacıya evin adresini verdikten sonra mutfak gereçlerinin olduğu dükkânlardan birine giriyoruz, neredeyse akşama kadar bir evi donatacak her şeyin pazarlığını yapıp çeklerini kesmiş oluyorum.

Kendime yetebileceğim bir dünyanın kapılarını açmak üzereyim. Yalnızlık insanın doğasında olduğu halde tek başına yaşamak zor gelebilir. Tek başına yaşamak çocukluğumdan kalan korkularımı da tetikleyebilir. Sadi yalnız olduğu halde Rüveyda Hanım'la saygı çerçevesinde birliktelik yaşıyor. Onun gibi yaşamak bana göre değil, kaldı ki Polina'ya sarılmak için gün sayıyorum.

Alışveriş merkezinde yemek yiyoruz. Rüveyda Hanım'la başarmışlığın rahatlığını yaşıyoruz. Başka bir dünyanın yaşayanı olup çıkmışken, Sultanhamam tüccarlarından bir komşum beni görünce yanıma geliyor. Onun Ataköy'de oturduğunu biliyordum. Burada ne işim olduğunu sorunca geçiştirsem de faydasız, sanırım ne olup bittiğini anladı. Sadi'yi uzun uzadıya süzerken ardından sorusu geliyor ona.

"Sizi bir yerden tanıyorum."

"Röportaj yapmıştık."

"Evet hatırladım, işi derleyip toparladınız mı bari?"

"Az kaldı. Sanıyorum kısa sürede bitiririm."

Ağzı bol laf yapan bu komşum müsaade isterken Sadi'nin bakışları bana kilitleniyor. Belli ki onun hakkında söyleyecek sözleri var.

"Halis Bey çok küfürbaz. Konuşması bittiğinde sakın bu küfürleri yazmayasın der demez, devamını yine küfürle bitirmişti."

Kendimi tutamayıp gülüyorum. "Dua et ki burada küfür etmedi, yanında çalışan hanımlar buna alışkın, ama iş yerime geldiğinde bir bahaneyle meşgale bulup gitmesi için elimden geleni yapıyorum. Az önce ona malzeme vermek istemedim fakat yarın öbür gün hakkımda dedikodu yapabilir."

Rüveyda Hanım söze giriyor. "Laleli'de de benzer esnaflar var, asla müsaade etmiyorum buna. İşe ilk girdiğimde neredeyim diye çok sormuştum, sonradan hayatın içinde küfür, şiddet ve sevgi var diye telkinde bulunmuştum kendime. Hamalların kendi aralarında benzer durumlar, çok oluyor, zamanla insan alışıyor tabi."

"Haklısın, bu söylediklerin benim işime yarayacak, hayatın içinde hepsi var."

Sadi'nin dost eli dizimde. "Hayat yalnızca Sultanhamam ve para değil, bundan sonra yalnız da yaşasan Polina'yla da olsan mutluluğu yaratmayı kendi kendine öğreneceğinden eminim."

"Polina'sız asla mümkün değil bu." Biraz mizah katmaya çalışsam da Polina'nın bende takıntı haline geldiğini görmeleri içten içe endişelendiriyor onları.

Evin önüne geldiğimizde mobilyaların olduğu kamyonunun yanaşmakta olduğunu görüyoruz. Tam zamanında gelmişler. Kapıyı açıp yol gösteriyoruz onlara. Halıdan mobilyaya eşyaları yerleştirirken işçilerin başındaki adam densiz bir soru soruyor: "Bunları oğlunuz için mi aldınız?" Sana ne be adam, işine bak demekten çok daha beter sözler aklımdan geçtiği halde, "Yok babamı evlendireceğiz ona," dedim ama iki kızımın evlenecek yaşta olduğu aklıma geliyor. Şu an hazırladığım evi kızlarımın birine hazırlanmış olabilirdim, oysa onlar beni hayata küstürmüşlerdi.

Evin içi çalışanlarla dolu, o denli yorgun hissediyorum ki bir an önce hayatın bana biçeceği huzur gömleğini giymek istiyorum. İki saat boyunca bu işlerle alakalı evde kalıyoruz. Rüveyda Hanım hangi eşya nereye yerleştirilecek koordine ediyor. İşimiz bittiğinde saat neredeyse ona geliyor. Perdeler takılmamış olsa da evin tüm eksikleri tamam gibi duruyor. Kapıyı kilitleyip onları Nişantaşı'na bırakmak üzere ayrılıyoruz. Kesinlikle bizde kalıyorsun diyen Sadi, itirazlarımı dinlemiyor bile. Evine gittiğimizde neredeyse gecenin yarısı olacak. Bazen sabaha kadar oturup sohbet ettikleri olurmuş, bu gece de onlardan biri olacak ki Sadi mutfağa girip kahve yapıyor. Bu arada sıkılmayayım diye önüme Sultanhamam'da yaptığı röportajların dökümlerini koyuyor. Okudukça hayretimi gizleyemiyorum. Kazanç adına, ne denli ka-

lıplar içinde yaşadığımızı bir kez daha anlıyorum. Adının yazılmasını istemeyen bir büyük tüccarın şiirine de rastlıyorum:

Sultanhamam
çaresizdim aldın beni
üstelik çocuk
çare oldun, biraz da kucakladın
bazen üzüldüm kapında
bol parayla gönderdiğin de oldu
Sultanhamam,
okul dediler
sınıfları da var besbelli

AKILLI OLACAKSIN, AKLINI KULLANACAKSIN
AKIL ALIP YERİNE GÖRE SATACAKSIN
AKLINI BAŞINDA TUTACAKSIN

dediğini yaptım
çıkmadım sözünden
bak yaş oldu seksen
sokaklarını arşınlarken
gidecek yerim yok
takatim de
ah Sultanhamam
ömrümü yedin
demedim diyemedim
verdiklerini düşündüm
minnettarım, ne diyebilirim
deliliğe yerin yok ya
ondan suskunluğum.

Komik görünse de gülmüyorum. Aynı akıbetin yolcusu olduğumu aklıma getiriyorum. Yıllar yılı çalışmış, tıpkı böyle bir rota çizmişken çark etmiş durumdayım. Kafamda bunca soru varken biraz da olsa kendime geldiğim için şanslıyım. Şiiri yazanın adını neden gizlemek istediğini sorduğumda Sadi'nin cevabı tahmin ettiğim gibi.

"Çarşı esnafı değil de çocuklarından çekindiği için öyle dedi."

"Kim olduğunu anladım. Bazen bir araya geldiğimiz oluyor, çocuklarından hoşnutsuz olduğunu yüz ifadesinden sezinlemiştim ama ne olursa olsun yine de bunu belli etmemek için gayret sarf ediyordu. Seksen yaşlarında ama çocukları kaç yaşına gelirse gelsin davranışları aklının bir köşesinde kalmış olmalı."

"Çocukları, bayrağı çok ileriye taşımış ve piyasada önemli isim olmuşlar neye yarar, bunu umursamıyordu hatta inceden inceye kıskançlık duyduğunu şu sözlerinden anlatmıştım. 'Onlar çok şanslı. Önlerinde hazır bir tezgâh buldular, kim olsa bu duruma getirirdi. Bizim zamanımızda öyle miydi?' Gözlerimin içine kızgınlıkla bakmıştı."

"Çalışmaktan başka hayatı olmamış benzer çok insan var, ne zamanki çalışamayacak duruma gelmiş, ancak o zaman geçmişini masaya yatırabilmiş olanlar da. Ne yazık ki sadece çalışıp kalıplaşmış din anlayışıyla görevlerini yapmanın huzurunu duydular, bazen de kuşkularını canlı tutup tıpkı benim yaptığım gibi tespihlerine dualar eklediler. Araştırıp öğrenmeye ne zamanımız ne de imkânımız vardı, kıyısından kenarından bize ulaşan cemaatlerin, hocaların öğrettikleriyle yetinmek zorunda kalırdık. Kendini gizlemesinin haklı nedenleri olmakla birlikte yeter be ihtiyar, kim ne düşünürse düşünsün kendini sıkmayı bırak artık demek isterdim ona."

Rüveyda Hanım boş kahve fincanlarını mutfağa götürüyor. Aralarında görev bölümü yapmışlar gibi bir his uyandırsa da böyle olmadığı apaçık ortada. İkisi de birbirlerine muhtaç değiller ve farklı gelirleri var. Birbirlerini anladıkları ve hoşlandıkları için beraberler. Bir an çocuklarım aklıma gelince durgunlaşıyorum. Yeni neslin de benzer tutumları var. Şayet uyumlu bir aile olmayı sürdürseydik kızlarımın Rüveyda Hanım gibi yaşamalarına müsaade eder miydim diye bir soru takılıyor aklıma. Hayır, diyorum, zinhar, inançlarımla ters olduğu çok açık, hatta delirebilirdim bu yüzden. Sadi'nin evinde olsam da onlara dair sorumluluk duygusundan henüz kurtulabilmiş değilim. Müsaade isteyip gösterdikleri odaya çekiliyorum. Gecenin sabaha devrildiği saate kadar seslerini duyarken ne yazık ki uyuyamıyorum. Sabah erkenden sessizce dükkânın yolunu tutmuştum bile. Hayat erken kalkmayı öğretti, onlar top atılsa duyamayacak kadar derin uykudalar.

Benim asıl evim dükkânım. Mülkü vakıflara ait, kirasının da artırılacağına dair duyumlar var ortalıkta. Mallar sürekli zam görse de du-

ruma göre yeni kiralar oluşturulursa sıkıntı çekilebilirim. Kepenkleri açıp kapıya yakın bir yerde oturduktan sonra bu karmaşık ve endişeye sürükleyen düşünceler eşliğinde yaklaşık bir saat oturduğum yerden kalkmıyorum.

Dükkânın açık olduğunu gören muzip bir komşum, olduğum bölüme doğru başını uzattığında yerimden kalkıp yanına gidiyorum.

"Burada mı yattın, yoksa evden mi kovdular?" diyor.

Laf lafı açmasın diye kısa kesiyorum. "Hem evden kovdular hem de gece burada yattım." Verdiğim cevap sıradan olsa da gerçek manada evden bozuşarak ve kovularak ayrılmış olmam yalan değil.

Elemanlarım sırayla içeriye giriyorlar. Şaşkınlar. Mağazaya ne zaman gelip gideceğim artık belli değil. Fakat umursamadıklarını ve son zamanlarda bendeki kayıtsızlığın farkında oldukları gün gibi ortada.

Saat on bire geldiğinde kargo firmasından genç bir çocuk iki büyük bavulla içeri giriyor. İnsanın utandığı zamanlar vardır, hatta bir ömür boyunca unutamayacağı anlardır bunlar. Dokunulsa ağlanacak kadar hüzün ve üzüntü de yükler insana. Yıllarca çalışıp emek vererek aldığım ve benim evimden, karım, çocuklarım tarafından gönderilmiş bavullar karşısında derinden sarsılıyorum. Bu işin sonlayanı olsam da kendimi kötü hissediyorum. Tokat yemiş gibi, sanki onuruma helal gelmiş gibiyim. Neriman Hanım'ın gözleri üzerimde. Ne olursa olsun, hayat devam ediyor demeli ve geriye bakmamayı öğrenmeliyim, aksi takdirde bunun altından kalkmam mümkün olmayacak.

İş yerini kapatıp bavulları Ataköy'deki eve taşıyorum. Sıfırdan başlamak buna denir. Hayata dair neyim varsa iki bavula sığdırmışım sanki. Asansörle daireye çıkardığımda kapı komşumun garip bakışlarıyla karşılaşıyorum. Taşıdığım yükü savururcasına içeriye attıktan sonra kapı kendiliğinden kapanıyor.

Bavullar çok gizemliydi sanki. Onların içinde ne olduğunu bilsem de üzgünüm, gözyaşlarına boğulacak gibiyim, kendimi teselli edecek iki çift sözüm yok. Kapaklarına dokunmaya bile korkuyorum. Babam sürekli 'israftan kaçının bir ayakkabı ve giysi yırtılmadan ikincisinin yeri yoktur' derdi. Ah baba seni dinleseydim ve bu bavullar hafif olsaydı, senin kadar mutlu olabilir miydim?

Uzandığım yerden bavulları açmak üzere kalkıyorum. Birinin kapağını açtığımda keşke açmaz olaydım diyorum, neyim var neyim

yok darmadağınık şekilde bavula tıkılmış. Dehşete düşüyorum. Bütün bunlar neden? Bahriye'nin bu denli nefretini kazanmak için ne yaptım? Sorular beynimi kemiriyor. Öyle ki kendimi tutmasam soluğu Florya'da bulabilirim. Tespihin tanelerini çekerken sürekli sabır dileniyorum Allah'tan. Biraz zaman geçip sakinleştikten sonra giysilerimi bavuldan çıkarıp yeni aldığım dolaplara yerleştiriyorum. Baba yadigârı Şirinevler'deki evin tapusunu koymuşlar. Bunun yanı sıra hırsız girebilir diye bavulun dip kısmına yaptırmış olduğum gizli bölmedeki dövizler de yerli yerinde. Henüz rahatlamaya zaman bulamamışken kapağının iç bölümündeki fileye sıkıştırılmış bir zarf dikkatimi çekiyor. Bahriye'dendir diye düşünerek bakmakla bakmamak arasında kalsam da sinirle açıp okuyorum. Tahmin ettiğim gibi onun notu:

Bu yazıyı neden yazdığımı belirtip konuyu sonlayacağım.

Senden yana şikâyet etmeyeceğim. Yıllar önce bu evliliğe sıcak bakmamış, ailemin zoruyla rıza göstermiştim. Evlendiğimizin ertesi günü sigara içmemden dolayı kalbimi kırmıştın, o günden sonra acaba dediğim sevgimi de sonlamıştın. Yıllar yılı ne sen ne de ben birbirimize hiç ısınamadık. İkimizin de suçu yok. Bu saatten sonra birbirimizi ne kıralım ne de arayıp soralım. Senden beklentimiz yok. Herkes kendi yoluna gitsin. Dün kızımın tanıdığı bir avukata vekâletname verdim. Bu işin bir an önce son bulması hakkımızda hayırlısı olacak. Eşyalarını gönderdik, sakın bizi rahatsız etme, lütfen arkamızdan konuşmayalım. Geçen gün Ahmet Bey aradı, ona da söylemiş oldum. Mecbur kaldım ama bundan sonra kimseyle konuşmak istemiyoruz. Senin mallarınla da ilgilenmiyorum. Dükkanı da sırf çocukların geçimini temin etmek için aldım. Karşılıklı güven duygusunu ne yazık ki çok önceden bitirdik. Görüşmemek üzere, hoşça kal!

Bunca yıl boşa geçmiş olmalı, yaşadıklarımın tümü yalanmış. Bahriye'ye kızmaya hakkım yok. Aynı duyguları paylaşıyoruz, o sadece gerçeği itiraf ederek kendini düze çıkarmanın yolunu buldu. Bense aklımı kullanmak yerine mutluluğumun anahtarı gördüğüm tespihimle kendimi düze çıkarmanın yollarını arıyorum hala. Bütün gayretlerim ve tapusunu Bahriye'nin üzerine yaptığım ev ve dükkân safsatadan ibaretmiş meğerse. Bahriye'den kurtuldum diye sevinmeliyim. Mutsuzluğumun, korkularımın nedeni meğerse oymuş. Babam

gibi huzurlu ve sakin yaşamalıyım, 'oğlum varlık yüzünden kendini mahvetme, kazancın ve birikmiş paranın günahı çok olur' demişti. Şimdi olsaydı, kazancı korumanın kolay olmadığını ama paranın da mutluluk getirmediğini söylerdim ona. Bahriye'nin mektup göndermiş olmasına bilakis memnun oluyorum, o mektubu ömür boyunca emeğimin karşılığı diye saklayacağım.

Dil öğrenmem için verdiği dergileri kurcalayıp Muhammed Bey'i arıyorum. Yarın ya da ne zaman uygunsa gece ders vermesi için Ataköy'deki adresime gelmesini istiyorum ondan. Zor olacağını söyleyince yol masraflarını da karşılayacağımı söylüyorum, beni arayacağını söyleyerek telefonu kapatıyor.

Günler sonra Polina ve annesi Lena Hanım'ı karşılamak üzere Atatürk Havalimanı'ndayız. Bendeki heyecan doruk noktalarda. Yeni hayata merhaba derken bundan sonra günahıyla sevabıyla kontrol edebileceğim bir yaşamım olacak. Sadi'nin gözleri üzerimde, beklemediği adımları büyük bir hızla attığım için şaşkınlığı devam ediyor hala.

Sevdiğime ve sevildiğime inandığım Polina, sonunda karşımda. Bizi görür görmez annesiyle yanımıza geliyor. Sorunlarını paylaşmış olmamdan etkilenmiş olmalı ki sımsıkı sarılıyor bana. Annesinin hastalığından bu yana gösterdiğim ilginin dışında sevgimi önüne sermiş olmam da duygusal hale getirmiş olabilir onu. Lena Hanım, yürümekte zorlanan ve çeşitli hastalıkları olan şişman bir Rus kadını. Benden çokça bahsetmiş olmalı ki boyuna süzüyor beni, yakın ilgi gösteriyorum ona. Rüveyda Hanım'la Polina Rusça konuşurken sürekli bana bakıyorlar. Karımdan ayrılmış ve Ataköy'de ev tutmuş olduğumu konuşuyor olabilirler. Bir süre ayaküstü sohbetten sonra bavullarını alıp havaalanından ayrılıyoruz.

Bir evin odalarını tanımak, tuvaletine banyosuna alışmak kolay değil, apartmanda bile komşuların tuhaf bakışlarını üzerinde bulabilir insan. Hep birlikte eve geldiğimizde neredeyse akşam olacak. Dışardan yemek söylüyoruz. Annesi, Rüveyda Hanım'la Rusça konuşurken aynı anda tercüme ediyor Polina. "Annem ekonomist, Moskova'da

okumuş sizleri çok sevdiğini söylüyor, hastalığından dolayı çektiklerini de anlatıyor."

Yerimden kalkıp yanına gidiyorum, kayınvalidem olacak bir kadına yakınlık göstermeliyim, muhtemelen yetmiş yaşlarında görünüyor. Söylediğimiz pizzalar gecikmeden geliyor, çay demliyorum, bu misafire ilk hizmetim sayılır.

Sadi ve Rüveyda Hanım'ı Nişantaşı'na götürmek üzere evden çıkarken Polina'ya, annesinin odasının hazır olduğunu söylemeyi de ihmal etmiyorum. Polina sakin ve rahat. Yolda Rüveyda Hanım'a, onunla ne konuştuklarını soruyorum:

"Polina ne yapmak istediğinizi biliyor size kayıtsız değil, yalnız biraz daha tanımak istediğini söyledi, lakin çok hassas bir insandır, inşallah sorun olmaz ve hep mutlu görürüz sizi."

Bu sözlerin ne ifade ettiğini biliyorum, bunca yıl mutlu olmaya susamışken birçok konuda hassasiyet göstereceğinden emin olmalı Rüveyda Hanım. Onları evlerine bıraktıktan sonra tekrar Ataköy'e doğru yol alırken radyodaki müziğin sesini sonuna kadar açıyorum, mutlulukla mutsuzluğun pençesindeyim, çünkü bu saatlerde muhakkak Cennet'imi kucaklar, ona olan sevgimi gösterirdim. Ah hayat, ben ne yaparsam yapayım ancak annesi ona yakın olabilir. Yokluğumda neler oldu kim bilir, inşallah annesiyle olan ilişkileri düzelmiştir. Onun bana olan düşkünlüğü yüzünden Bahriye'nin mesafeli olduğunu biliyorum. Allah'ın sevgili kulu yavrum benim, Cennet'im, gün gelir Polina seni kabullenir ve seni onların elinden çekip alırım kim bilir...

Ataköy'de vardığımda bulunduğum katın ışıkları yanıyor, yatmamış olmalılar. Eve girip annesini uyutmuş olan Polina'yı kucaklıyorum ama daha fazlasını isteyemem. Muhakkak imam nikâhlı olmalıyız diye düşünürken onun başka bir niyetinin olmadığı da ortaya çıkıyor. Minnettarlığını belirten Polina'yla karşılıklı oturup ne yapmak istediğimi ve duyduğum sevginin detaylarını anlatıyorum. Gözlerimin içine bakarak konuşuyor.

"Daha ilk gördüğüm andan itibaren işte bu demiştim ama siz Türk erkeklerinin kolay olmadığını evli Rus hanımlarından duymuştum. Böyle de olsa siz farklıydınız. Bunca sevgi sözü ettiğiniz halde daha ileriye götürmediniz. Sizi önemsedim, tanıştıktan iki gün sonra Rüveyda Hanım da evli ve mazbut bir insan olduğunuzu söylemişti."

"Sağ olsun onun sayesinde tanıştık. Ona minnettarım, seninle güzel bir yuva kuracağımızı daha ilk gördüğümde anlamıştım. Çok mutlu edeceğim seni Polina." Elimi tutan Polina'nın gözleri parlıyor, bunu onun da çok istediği belli. Geçmişimi, çocuklarımı ticari hayatımı sorgulamaya gerek duymadığına göre çok sevmiş olmalı beni. Bütün şartların lehime göz kırpmış olmasına karşın Hıristiyan oluşu aklıma geldiğinde henüz bunu konuşmanın erken olabileceğini, annesi bu durumdayken daha fazla ona yüklenmemin hiç de doğru olmayacağını düşünüyorum. Uzun uzadıya sevgiye ve geleceğe dair konuşuyoruz, sonra da onu odasına gönderiyorum. Yarın pazar olmasına karşın doktorla sözleştiğimi ve hastanede randevulaştığımızı da söylüyorum. Polina mutlu şekilde odasına çekilirken kendimi huzurlu hissediyorum.

Sabah yataktan kalkar kalkmaz kahvaltılık malzemeleri alıp geliyorum. Polina ve annesi hazırlanmışlar. Kahvaltı yaptıktan sonra çıkıyoruz, yollar sakin, Pazar olduğundan trafik yok denecek kadar az. Sonunda hastanenin içindeyiz. Doktor Polina'nın getirdiği dökümleri incelerken arka arkaya sorular soruyor. Annesi Türkçe bilmediği için tercümanlık yapıyor ona. Doktorun tetkiklerin güvenilir olup olmadığını bilmediğini, yapılacak araştırmaların aynı sonuçları vermesi halinde ameliyat edebileceklerini söylemesi üzerine hastaneden ayrılıyoruz. Onları gezdirmek istesem de annesinin durumunun iyi olmadığını söylediği için geri dönüyoruz.

Dönüşte Okmeydanı'ndaki Darülacezenin önünden geçerken Ahmet'in ısrarlarını hatırlıyorum. Bugün bir ara uğramalıyım diye düşünüyorum. Diğer yandan Polina'yı Müslüman yaparsam sevap kazanacağımı tahmin etsem de bunun avuntu olabileceğini de aklıma getiriyorum. Böyle bir teklifte bulunursam ve o da bunun gerekleri nedir diye sorarsa yalnızca şahadet getirmesi yeterli olacak mı? Bunu bilmiyorum, imam nikâhı kıyacak hocanın buna vereceği cevap tatminkâr olabilir.

Eve vardığımızda Polina ve annesi banyo yapıp rahat etsinler diye müsaade isteyerek ayrılıyorum. Apartmanın kapısından çıkarken Sadi arıyor. Ne yaptığımızı merak etmiş olacak. Gelişme var mı, diye sorduğunda olup biteni anlatıyorum ona, şu anda neden evden ayrıldığımı da. Telefonda gülmekten kendini alamıyor. Hassasiyetime şaşıp kalıyor.

"Yahu dostum onlar alışkındır kendini niye hırpalıyorsun, banyo yapmak isteyen girer yapar. İstersen biraz bana takıl, açılırsın?" Beyoğlu'nda olduğunu öğrenince bu kez rotamı oraya çeviriyorum.

Polina ve annesi için öğlen yemeği siparişi verdikten sonra Sadi'yle buluşmak üzere Beyoğlu'nun yolunu tutuyorum. Pazar günlerini oldum olası sevmem, kızlarım sürekli bir yerlere gitmeyi teklif ederdi ve her defasında rahat bırakmasınlar diye azarlardım onları. Yıllar ne de çabuk geçti.

Beyoğlu kalabalık, Beyoğlu insan yorgunu, neyse ki Sultanhamam esnaflarından kimseye rastlama olasılığım yok. Onların rotaları çok farklı, gençlerin arasından süzülerek Sadi ile kararlaştırdığımız yerde buluşuyoruz. Bendeki tedirginliği sezmiş olsa da belli etmemeye çalışıyor. Ticaret yaptığım süre içerisinde öğrendiğim en önemli konulardan biri sabırdı. Babam 'sabırla koruk üzüm olur.' demişti. Onun bu sihirli sözüyle bugüne gelmeyi başarabilmiştim. Hayatımın en güzel yıllarını çalan Bahriye'ye sabretmişken bundan sonraki süreçte de soğukkanlılığımı korumalıyım. Kolumdan tuttuğu gibi Nevizade'ye götürüyor Sadi. Gençlerin elinde bira bardakları, huzursuz oluyorum, kendime demediğimi bırakmıyorum. Bir süre sonra müsaade isteyerek oradan ayrılıyorum. İnsan insana ihtiyaç duyar, Sadi'nin kafasının bozuk olduğu ortada, Rüveyda Hanım'la tartışmış olabilirler. Üstelediğim halde konuşmamasını buna yoruyorum.

Polina'yı merak edip evin yolunu tutuyorum. Apartmanın önünde onun camdan sarkıp seslendiğini görünce panikliyorum. Yukarı çıktığımda annesinin fenalaştığını fakat bir süre sonra sakinleştiğini söylüyor. Bu kez onları yalnız bıraktığım için suçluluk duyuyorum. Hastane ısrarımı geri çeviriyorlar. Rusya'da da benzer sıkıntıları yaşadıklarını anlatıyor Polina. Hastalığının nefes darlığı yaptığını bunun da panik atağa dönüştüğünü söylüyor. Böyle de olsa yarın hastaneye gideceğimizi düşünerek teselli buluyoruz. Gece benim için uzun. Gece, düşüncelere gebe. Lena Hanım'ın gidip gelen halleriyle sabahı zor ediyoruz.

Annesinin bana minnettar kaldığını söyleyen Polina'yı her zamankinden daha yakın görüyorum kendime. Hastanenin otoparkına arabayı park ettikten sonra Lena Hanım'ın koluna giriyorum, kiloların ve hastalığın verdiği güçsüzlüğü var. Kayıt bölümünde işlemleri

yaptıktan sonra bizimle meşgul olacak doktorun odasına geçiyoruz. Doktor henüz gelmemiş. Burada uzun süre kalma şansım yok, iş yerine dönmem gerekiyor, aksi takdirde huzursuzluğum artabilir. Doktor geldiğinde yandaki odaya davet ediyor beni.

"Yapacağımız ameliyat sadece avuntu olacak önceki tetkikleri de bunu söylüyor ama yine de ameliyat sonrası uzun yaşayan örnekler de var, Allah'tan umut kesilmez."

Çok üzülüyorum. Ne suretle olursa olsun ellerinden geleni esirgememesini istiyorum. Mali boyutunun yüksek olacağını tahmin etsem de umurumda değil. Doktor Polina'ya ne yapmaları gerektiğini anlatırken ben de hastane idaresindeki dostlarımla selamlaşmak üzere alt kata iniyorum. Sağ olsunlar masraflar konusunda gerekli müdahaleyi yapacaklarına dair söz alıyorum onlardan. Muhasebe servisine talimatlar veriliyor, sonra tekrar yukarı çıktığımda huzursuzluğumun farkında olan Polina yanağıma öpücük kondurarak iş yerine gitmemi istiyor. Ödemelerle ilgili gerekeni yaptığımı söyleyerek oradan ayrılıyorum. Süreç hastanın yatmasını ve Polina'nın refakatçi kalmasını gerektiriyor. Hastaneden ayrılırken aklıma Darülacezeye gidemediğim gelince, nasılsa işyerine geç kaldım diyerek rotamı bu kez oraya çeviriyorum.

İnsanın ibretle bakıp hayatın her kademesinde çaresizliği hatırlatan son durak olmasının dışında, çocuğa, yaşlıya huzur kapısı olmuş bir kurum Darülaceze. Yapılışı bir asır öncesine dayanan bir kurum. Çok tuhaf hissediyorum kendimi. Polina yanımda değil, çocuklarım ve ateş püskürüp benden nefret eden eski eşim de yanımda yok. Darülaceze'nin tabelasına uzun uzadıya bakıyorum. Bulunduğum yere mıh gibi çakılmışım. İçeriye girecek takati kendimde bulamıyorum, nedense yalnızlığa dair derin korkular var içimde. Kapıdaki görevliler uzaktan baktığımı merak etseler de yaklaşmıyorlar. Yalnızlığın kapısından yaşlı insanlar, hayır ben yaşta insanlar da girip çıkıyor. Korku sarıyor bedenimi. Polina var, Cennet'im beni bekler diye düşünerek kapıdan giren çıkanları inceliyorum. Günahkâr da buluyorum kendimi, içeriye adım attıktan sonra dualarım kabul olur mu diye sorular dolaşıyor kafamdan. Burası, şefkatin en çok arzulandığı ve verildiği bir kurum olmalı. Ahmet ibret olsun diye mi davet etti beni, ya da makamını göstermek mi istedi? Hayır başka bir nedeni ol-

malı. Mutlaka olmalı, yoksa neden ısrarcı olsun ki. Kapıdaki görevli yanaşmaya çalışıyor, belli ki ne aradığımı soracak. Yalnızlığa dair ilaçları var mı? Oysa bu ilaç Polina diyorum içimden. Şükretmeliyim. Sabretmeliyim. Daha da yaklaşıyor görevli. "Buyurun beyefendi yardımcı olabilir miyiz?"

"Hiç kuşkunuz olmasın ki, yığınla yanıt aldım sizden."

"Şaka ediyorsunuz."

Üstümde pahalı giysiler var, zengin görünümlü ama bir o kadar yalnız adama karşı nazik davranmaya çalıştığı besbelli. Oysa başkalarına da aynı nezaketi gösteriyor, günahını almış olmalıyım. Bu kez birkaç kadın ve bir çocuk grubu güle oynaya çıkıyor. Anaokulundan ziyarete gelmişler. Kapıdan girmek içimden gelmiyor, duruyorum öylece. Görevliler birbiriyle konuşurken bana bakıyorlar. Bunalımda olabileceğimi düşünmüş olabilirler. Derken erkek görevli yanaşıyor.

"Buyurun, birini bekliyorsanız içerde de durabilirsiniz."

Cebimdeki tespihi çıkarırken Ahmet'in adını söylüyorum. Görevliden yeni bir soru geliyor bu kez.

"Kim olduğunuzu söyleyelim?"

"Adım Muharrem yeterli mi?"

"Hoş geldiniz sizi bekliyorduk. Talimat aldık, Melek Hanım size refakat edebilir."

Görevlilerin çabalarını boşa çıkarmak istemiyorum. "Sakin bir yerde biraz soluklanayım sonra yardım isteyeceğim."

Yaşı geçkin adamın biri, bayraklarla donanmış engelli arabasıyla yanımda bitiyor. Kendini buranın kahraman ilan etmiş olabilir. Beni süzerek yanımdan geçiyor. Kıyafetlerim amir memur olabileceğimi söylemiş olacak ki 'memleketi kurtaracak' sözleri anlaşılmaz şekilde ağzından dökebiliyor. Onu buraya atmış olan çocuklarını düşünüyorum. İnsanın insana tahammül etmediğinin resmi bu olmalı. O kendi kendine söylendikçe ben düşünüyorum. Kapıdaki görevlilerin gözü üzerimde. Talimat almışlar sonrasında ne olur bilinmez. Azar işitebilirler. Zarar görmesinler diye oturduğum yerden kalkıyorum. Tarihi taştan binaların arasında yüz yirmi yıl öncesinden yürürken çeşitli yaşlarda insanların bakışları üzerimize kilitleniyor. Peşi sıra gittiğim hanım görevlinin benimle ilgili ne düşündüğünü merak ediyorum. Girdiğimiz kapının şatafatlı görüntüsünün ne ifade ettiğini sordu-

ğumda bildiklerini aktarmayı da ihmal etmiyor genç hanım. Sonuçta önemli bir konuk sayılırım.

"Bab-ı Şefkat, sizinle şefkat kapısından geçtik. Şefkat arayanların ve bulanların, şefkat göstermek isteyenlerin çalması gereken kapıdır burası. Şu gördüğünüz sütun Maferet Sütunudur."

"Neden dört köşe peki?"

"Dört eğilimi temsil eder de ondan. Biz var olduğumuz sürece bu dört eğilimin hakkını koruyacağız düşüncesini ve yükselerek incelmesi de sonsuzluğa dek sürecek olmasını ifade eder. Böyle ayaküstü söylediğime bakmayın çok derinliği vardır."

"Böyle abideye yerleştirildiğine göre muhakkak vardır."

"Sağ tarafta Müslümanlara cami hastane ve hamam yapılmış. Sol tarafa iki kilise yapılmış."

"Neden iki kilise?"

"Ayrımcılık olmasın diye, o zamanın kadrosuna baktığınızda bir imam, bir müezzin ve dört papaz kadrosu var burada. Cami, kilise ve havra neredeyse 119 senedir bu bahçe içinde hayatiyetini devam ettiriyor."

Gizemli ve tarih kokan sokaklardan geçip taş binaların birinden içeriye giriyoruz. İkinci kata dik bir merdivenle çıkılıyor, asansör olmadığı için basamakları tırmanıyoruz da denebilir. Girdiğimiz odadaki sekreter Ahmet'e haber veriyor. Can kardeşim görür görmez tüm içtenliğiyle sarılıyor bana. Gelebileceğimi söylediğimde inanamamıştı, hâle bak onun bu denli sevineceğini asla tahmin etmezdim. Burnumuzun havada olduğunu, egomuzun kabardığını düşünmüş olmalı ki şaşkın. Koluma girip oturduğu makama sürüklüyor beni. Bahriye'nin tutumu yüzünden tüm akrabalarının bana bakışı değişti. Daha oturur oturmaz, kurumun önemli bir işlevi olduğundan uzun uzadıya bahsediyor Ahmet.

"Buraya tayinim çıktığında kimsesiz insanlara hizmet etmenin ibadet olduğunu düşünerek, koşarak gelmiştim. İyi ki de gelmişim. Her türlü mal hırsının yalan olduğunu yüzüme vuran bir müesseseymiş burası. Kısa zaman olmasına rağmen hayatın göremediğimiz ya da görmek istemediğimiz başka bir yüzüyle tanıştım da denebilir."

Bu sözleri ondan duyarken asıl şaşkınlığı ben yaşıyorum. "Bildiğim kadarıyla yoksul, kimsesiz, sokağa terk edilen insanlara kucak açıyor burası."

"Kısmen öyle, ama çok ilginç hayat hikâyeleriyle karşılaştım, sıkılmazsan birini anlatmak isterim."

"Ne demek, hatta merak ettim."

"1987'de, aralık ayının rüzgârlı ve kanı donduran soğuk bir gününde kendisine bakamayacak durumda olan yaşlı bir adamı, bu kapıya bırakıyorlar. Adını sorduklarında 'Hamit Rauf' diyor. Yorgun ve perişan halde, bakacak durumda kimsesi, kalacak yeri olmadığını söylüyor. Onu bu kapıya kimin bıraktığını araştırmalarına rağmen bulamıyorlar. Bu kapı herkese açık ama Darülaceze'nin belli şartları, prosedürü var, öyle herkes elini kolunu sallayarak giremez. Neyse geçici kabul ediyorlar. Kesin olarak alınması için yığınla işlem gereklidir. Nüfus idaresi, tapu müdürlüğü ve daha birçok kurumla ilgisinin, kaydının olup olmadığı araştırılmaya başlanıyor. Bu taramalar yapılırken soyadı da ortaya çıkıyor, Osmanoğlu. Osmanoğlu soyadının sadece hanedan ailesine verildiğini bilen idareciler daha derin inceleme yapıyorlar. Sonuç hayretler içinde bırakacak türden. Aceze Rauf olarak bilinen kişinin Darülaceze'yi kuran Sultan Abdülhamit Han'ın Kızı Ayşe Sultan'dan olma torunu olduğu ortaya çıkıyor. Her nedense idareciler onun Osmanlı Hanedanı'ndan olduğunu hem acezedelerden hem de çalışanlardan saklıyorlar. Bu zat-ı muhteremin daha çocukken annesinin söylediği manidar sözler hayatın ibret alınacak diğer yönünü gösteriyor insana. 1981 yılında rahat görmediği bu dünyaya gözlerini yuman Ulu Hakan'ın kızı Ayşe Sultan ve Mehmet Ali Bey'in oğlu Abdülhamit Rauf'un hayatı bir romana bile konu olabilirmiş."

"İlginç, ne demiş peki!"

Sumenin altından bir not çıkarıp prensesin sözlerini onun diliyle yazılmış olan metinden okumaya çalışıyor Ahmet.

"Biz Avrupa prensesleri gibi yetiştirilmiş insanlar değildik. Üstelik servetimiz de yoktu. Yegâne mülkümüz yaşadığımız evlerden ibaretti. Milletimizin bize bahşettiği, elimize geçen maaşlarla bendegânımıza bakmış, kalanı hayır işlerine sarf etmiştik. İnsanlığa kıymet veriyor, paraya asla tamah etmiyorduk. Böyle görmüş böyle yaşamıştık. Şimdi ecnebi diyarlarında yersiz, yurtsuz ne yapacaktık? Yegâne günahımız, hanedan azası olmaktan ibaretti. İşte bu halde gözyaşları içinde vatanı terk ettik. O zaman büyük oğlum Ömer Nami 12, ikinci oğlum Osman Nami 6 ve en küçük oğlum Abdülhamit Rauf ise 2 yaşında idiler.

Bu çocukları büyütmek, yetiştirmek kolay mıydı? Bu güçlükleri idrak eden bir anaının kalbi kan ağlamaz mıydı?"

Bunları okuduktan sonra susan Ahmet'e "İnsanın başına ne zaman ne gelir belli olmuyor," diyorum.

"Bu kurumda çalışmak hayata dair çok ders verdi bana. Rauf Osmanoğlu kendi halinde sakin, sessiz bir ihtiyarcıkmış, burada üç yıl hastalıklarla mücadele ettikten sonra hayata gözlerini yummuş."

İçimi çektim, yıllar sonra yabancı bir kültürden gelen Polina'yla kaderimiz ne olacaktı. Büyük konuşmamalı, mütevazı olmalı diye aklımdan geçirirken Ahmet anlatmaya devam ediyor.

"Buranın sakinlerinin tümü çocuk. Küçüğü de yaşlısı da çocuk. Hayatın güzel ve çirkinliklerini yaşadıktan sonra ilk hallerine dönmüş nice insana var. Bir gülücükle mutlu edebileceğin, elinden tutarken bambaşka dünyalara götürebileceğin çok insana rastlayabilirsin burada. Haliyle insan düşünmeden edemiyor, koca sultan kimsesizlerin kalması için kurduğu Darülaceze'ye günün birinde torununun da sığınacağını bilebilir miydi?"

Çaylarımızı içtikten sonra birimleri gezmeyi isteyince, Ahmet'le harekete geçiyoruz. Her gördüğü yaşlı ve düşkün insana güler yüzüyle selam verirken aynı zamanda onlara adlarıyla hitap ederek mutlu ediyor. Marangozhaneyi, matbaayı, çamaşırhaneyi ve daha birçok ünitelerini gezdirdikten sonra halı dokunan birimde buluyoruz kendimizi. Bir insan, on beş sene aynı odada yaşayıp hayatla barışık olabilir mi? Çevreye baktığımda halı dokuma tezgâhı dışında sadece masadaki kutsal kitap dikkatimi çekiyor. Diğer yaşlılara katkı olsun diye burada ömür tüketen bu adamın sadece kutsal kitaba sığınmış olduğuna şahit oluyorum. Bu minvalde kendimi sorgulamaktan geri durmuyorum. Ne yaptım? Kendime dair hem manevi hem de maddi ne tür birikimlerim oldu? Karşı birimde bizi gözleyen başka biri dikkatimi çekince bu kez oraya yöneliyoruz. Darülaceze sakinlerinden Sabahattin Bey'le tanışıyoruz. Ona sorular sorduğumu gören Ahmet tebessüm ediyor.

"Rehabilitasyon merkezinde çalışıyorum, cami, gemi, tarihi ev maketleri yaparken zamanın nasıl geçtiğini anlayamıyorum. Yemekhanede yemek dağıtımına da yardım ediyorum."

Sevgiyle dokunuyor Sabahattin Bey'in omzuna ve ekliyor Ahmet.

"Buranın, çok sevdiğim en çalışkan gencidir Sabahattin Bey."

Babacan adam ondan geri kalmıyor. Dostlukla birbirlerine iltifat ediyorlar.

"Sağ olsun bugüne kadar onun gibisini hiç görmedim, her sabah her birimizle görüşür, halimizi hatırımızı sorar. İnsan yuva sıcaklığını arar ya işte burayı yuva yapan o. Yıllar önce kaybettiğim aile ortamını sonunda burada buldum. Balığa çıkıyorum, sabah ezanında kalkar gece yarısı elim kolum dolu dönerim."

"Katkıların büyük desene."

"Eh takdir onların, benim söyleyecek sözüm olamaz. Bu arada iki tane kuşum var; onları besliyorum, bana yarenlik ediyorlar."

Ahmet'i öven bu güzel sözlere, kurumda oluşturduğu sevgi dolu bu dünyaya ihtiyacım varmış gibi kıskanıyorum onu. Oradan çıktıktan sonra başka bir birimde resim yapan bir kadın dikkatimi çekiyor. Yığınla fırçası var, boyalarını ustaca ve son derece nazik şekilde kâğıtlara aktarıyor. Bizleri gördüğü andan itibaren ilgi bekler hali dikkatimi çektiği için ona yaklaşıyorum. Yaptığı resmi överek mutlu olmasını istiyorum. Hayatım boyunca resimle ilgilenmediğimi bilen Ahmet, abartılı yorumlarıma tebessüm ediyor.

Çok iyi resim yapabilir miydim bilmiyorum, belki de iyi İngilizce konuşabilirdim ya da saz çalabilirdim kim bilir. Ah Sultanhamam, verdiğin sadece paraydı. Bunları düşünürken kadınların kaldığı bölümü geziyoruz. Yaşlıca bir kadın, oyuncak bebeklerinden birini kucağına almış sürekli seviyor onu.

Yanına yaklaşıyorum. "Kim o?" diye soruyorum.

Yüzüme bakıp gülümsüyor. Ağzında dişleri yok. Dudakları içe doğru büzülmüş. "Kızım o benim, kızım."

"Adı ne peki?"

"Fatma, amcası Fatma. Canım kızım o benim. Her şeyim Fatma'm."

O denli yapışmış ki durduk yerde gözlerim yaşarıyor. Ahmet'ten saklamaya çalışsam da nafile. Cennet'imin hareketsiz bedeni bu kadın gibi çakılı kalmıştır olduğu yatağa. İster istemez onu düşünüyorum. Kadının plastik oyuncak bebeğine sarılışını kıskanıyorum desem yeridir. Cennet'im güzel kızım, benden uzaklaştırıldın, buna sebep olanlar! Tam da içimden lanet okuyacakken kendimi frenliyorum. Dur diyorum, ne olursa olsun Cennet'ime ve iki hayırsız kızıma o bakıyor. Polina'nın sevgisi beni düzlüğe çıkarır mı diye düşünürken aynı za-

manda Darülacezenin bu odasında dua ediyorum. Onunla kuracağım yeni hayatın acılardan uzak olmasını, huzurla dolmasını Allah'tan niyaz ediyorum.

Kuruma gelir sağlamak amacıyla el işleri ve hediyelik eşyaların sergilendiği bölümlere de götürüyor Ahmet. Bütün bir coğrafyanın huzura erişmesi için her yerden görülebilen cami, kilise ve havranın yan yana yapılması da ibretlik. Allah'ın insanoğluna temelde emrettiği en önemli görev hiç kuşkusuz şükür, dürüstlük ve kanaattir. Bu erdemlere ne kadar ulaşabildim diye sorguluyorum kendimi. Ahmet, buraya gelip hayır hasenat yapan insanların var olduğunu anlatırken benim ne yapabileceğimle ilgili sorular beynimin her yanını zorluyor. Israrlarım üzerine kendimizi çocukların olduğu bölümde buluyoruz. Birçok çocuğun gayrimeşru ilişkilerden olduğunu anlatırken, bütün dikkatimi onlara kaydırıyorum. Yığınla oyuncakları varken gözlerindeki bir anneye olan hasret ve sevgi arayışına yürek dayanmıyor. Kendimi onlar kadar bu dünyada yapayalnız hissediyorum. Bu yaşımda halen annemin yokluğunu duyuyorsam bu çocukların durumuyla ilgili ne söyleyebilirim. Takatim kalmıyor. Ahmet'e iş yerine dönmem gerektiğini söyleyince bir yığın broşürü elime tutuşturuyor. Gösterdiği alakaya hayran kalıyorum, çıkış kapısına kadar eşlik ediyor.

Arabama bindikten sonra iş yerine gitmek için hızlanırken Polina'yı merak ediyorum. Sirkeci İstasyonu'nun yanındaki otoparka arabamı park ettikten sonra nihayet iş yerindeyim. Daha girer girmez sesler geliyor kulağıma, muhasebecim Neriman Hanım'la Necdet'in birbiriyle ağız dalaşına girdiğini anlayınca bu kez hiç ses çıkarmadan oturduğum yere yöneliyorum. Beni görüp seslerini kısmış olsalar da tartışmayı ne yazık ki sonlandırmıyorlar. Biri can alıcı muhasebe bölümünde diğeri ise müşteriyle bire bir münasebet halinde. Polina'yla tam da yeni hayatı düşlerken mesele istemediğimi onlara nasıl izah edeceğim?

Muhasebecimi yanıma çağırıyorum. Gelir gelmez şikâyete başlıyor.

"Efendim satış fiyatlarıyla alakalı sorunlar yaşıyoruz, bunu Necdet'e söylediğimde bağırıp çağırıyor ne yapabilirim ki?"

"Sakin davranıp sonra da bana iletebilirdiniz onunla tartışmanız işi çözecekse beraber bağırıp çağıralım."

Bozuluyor. Çok belli etmese de afra tafra yapıp yerine gidiyor. Necdet'i çağırıyorum bu kez. Kovulası bir durumu varken ona mahkûm olmak reva mıdır Allah'ım nedir çektiğim diye kahrediyorum. Sultanhamam kurallarına uymayan tavrıyla bardağı taşırmışken ne yapacağımı bilmiyorum.

"Ya ağabey, Neriman Hanım sürekli bağırıyor. Sorduğu soruya cevap verdiğim halde aynı sözü yüz kez tekrar etmekten bıknuyor."

"Orasını anladık. Peki satışlarla alakalı sorun nedir?"

"Ucuz verdiğimizi söylüyor, oysa elimizde patlamış malları geliş fiyatına satıyoruz, yoksa başka türlü onları elimizden çıkarmamız mümkün olmayacak."

Bugüne kadar yanıma gelip de samimi şekilde özür dileyen hiçbir elamanımım olmadı. Her gelenin kendini haklı çıkarmak için meseleyi kurguladığını, bunu kabul ettirmek için de yırtındığını söylemeliyim. İkisi de kovulmayı hak ettiği halde şimdilik yerlerine koyabileceğim adamım ne yazık ki yok, yine de bunları aklımın başköşesine yazıyorum.

Saat dörde geldiğinde bizimle ilgilenen cerrah arıyor. Bugün Lena Hanım için yapılmış olan tetkiklerin öncekilerle paralellik gösterdiğini hemen ameliyata alınması gerektiğini söylüyor. Saatin ilerlediğini düşünerek iş yerimi güven duymadığım personelime bırakıp tekrar hastanenin yolunu tutuyorum. Polina'ya tutkumun beni ne hallere düşürdüğünü görsem de bunun inançlarımla örtüştüğünü aklıma getirince kısmen rahatlıyorum. Sadece günahlarımın affı için Allah'a yalvarmaktan başka çarem yok.

Hastanenin kapısında Polina'nın beklediğini görüyorum. Sıkılmış ve dışarı çıkmış olmalı. Beni görünce gözleri açılıyor, kurtarıcı gibi gördüğü besbelli. Yanına yaklaştığımda boynuma sarılıyor.

"Annemin durumu pek parlak sayılmaz, Petersburg'daki doktorlar da umutsuz demişti ama belki İstanbul'da farklı bir çözüm olur diye moral bulmuştum."

Allah'tan umut kesilmez dediğimde biraz sakinleşiyor. Bizler doktor değiliz, sadece istenileni yapmak, para ödemek ve dua etmekle mükellefiz. Onun anlayacağı şekilde ifade etmeye çalışsam da bu konuda teselli etmek kolay değil, insan bu dünyada en çok annesi için üzülebilir; kendimden biliyorum bunu. Polina'yı kollarımla sarıp sarmalayıp

içeriye alıyorum. Doktor tüm hazırlıkların yapıldığını sabaha mutlaka ameliyat edeceklerini söyleyince muhasebe servisine inip daha para gerekip gerekmediğini soruyorum. Buna gerek olmadığını talimat aldıklarını söylüyorlar. Polina'yla annesinin odasına çıkıyoruz. Lena Hanım beni görünce tebessüm etmeye çalışsa da ağrılarının olduğu anlaşılıyor. Hayat bu denli basit, yeri zamanı geldiğinde insanı yatağa çakıyor. Kadınla Polina sayesinde iletişim kurabiliyoruz. Görsün diye Polina'ya sarılarak güven duygusu uyandırıyorum onda. Kızını sevdiğimi bilsin istiyorum. Yepyeni bir yol çizmişim kendime, gayrimüslim bir kadını Müslüman etmeden ve nikâhıma almadan sevmenin ona dokunmanın günah olduğunu bilsem de elimde değil.

Hastanenin verdiği yemekler geliyor, bir süre daha oyalandıktan sonra eve dönmem için ısrarcı oluyorlar. Polina bu gece annesinin yanında kalacak ve ben sabahın erken saatlerinde yine hastanede olacağım diye kararlaştırıyoruz.

Saat on birde evin yolunu tutmuş durumdayım. Apartmanın önüne geldiğimde Sadi arıyor. Hastaneye gelemediği için özür diliyor. Özür dilemesine gerek olmadığını söylediğimde gülüyor. Her defasında muziplik yapmak zorunda mıdır diye söyleniyorum ama doğrularla yüzleştirdiğini bir an olsun aklımdan çıkarmıyorum, olan biteni anlatıyorum ona.

Gece boyunca gözlerime bir damla uyku girmiyor. Sabahın ilk ışıkları odaya geldiğinde sadece göz kapaklarımı kapatmakla kalmışım. Beynim uyumamış. Polina'yla planladığım yuvayı kurabilsem bütün bunlar geride kalabilir. Cennet'imden dolayı kendimi lanetlediğim anlar var. Tespihimin düşmanca baktığı anlar da denebilir buna. Güzel kızımı görmeyi neden zorlaştırdım diye yığınla suçlayan duygu zihnimi zorluyor.

Babam, hastaneleri hiç sevmezdi. Böbreklerindeki taş yüzünden büyük acılar çekiyordu. Bu yüzden kusmuş, rengi sararmış şekilde hastaneye götürmüştüm, serum takılmış ve ağrısını hemencecik orada dindirmişlerdi. Hastanede bile yük olmamaya çalışırdı, daha takılmış olan serum bitmeden ve doktorlar onu görmeden hadi dönüyoruz diye diretmişti. Hey bre rahmetli, şimdi gene aklıma getirdin kendini.

Sabahın erken saatlerinde hastaneden içeri girdiğimde, Lena Hanım'ın ameliyata alındığını söylüyor Polina. Seviniyorum. Ne olacaksa bir an önce olması, kadıncağızın çektiği acılar açısından iyi olacak. Ameliyat kapısında bekliyoruz. Saat sekizde Sadi de geliyor. Hastanenin kantininde kahvaltı yapıyoruz.

Doktorlar ameliyatın çok zorlu geçtiğinden, kistin büyüklüğünden bahsediyorlar. Ellerinden geleni yapmış olduklarını ve bundan sonrasının Takdiri İlahi olacağını Polina'ya anlatıyorum. Yaşamak kadar ölmenin, din açısından neleri ihtiva ettiğini, Müslüman olabileceğinin sinyallerini vermek için kendimce izah ediyorum. Polina anlamayınca Sadi devreye giriyor bu kez.

"Hayatın getireceği olumsuzluklara hazırlıklı olman için dinsel yol çiziyor sana."

Polina bu söz üzerine tebessüm etse de dikkatini tamamen ameliyat olan annesinden gelecek yeni haberlere veriyor. Hepimiz gerginiz. Saatler ilerleyince yoğun bakım odasından kendi odasına alıyorlar onu. Kadıncağız yatağında yarı baygın duruyor. Mümkün olduğunca yaklaşmayın diyor doktorlar. Önceki gün olduğu gibi beklememizi istiyor Polina. Bize ihtiyaç olmadığını anlayınca, Sadi ile beraber yeniden Aşirefendi Caddesi'ne doğru yola çıkıyoruz.

Bir işletmenin başarısının anahtarı disiplindir. Şayet disiplin kaybolmuşsa geriye gidiş kaçınılmaz olur. İş yerimin kapısından içeri girdiğimde bu kez ayyuka çıkan gülüşmeler duyuyorum. Sadi'nin yüzünde muzip bir gülüş var. Çaylarımız geliyor, kimseyi azarlamak ya da iltifatla onurlandırmak niyetinde değilim. Sadi gülümseyerek konuşmaya başlıyor.

"Bu mesleği hayatta yapamazdım. İnsanları yönetmek bile başlı başına bir iş. Aklıma yaşlı bir esnafın anlattıkları geldi. Mağazasına Mersin'den bir manifaturacı gelmiş, aynı zamanda adamın üzüm bahçeleri falan varmış. Adam, hacı baba sana bir akıl danışacağım demiş. Meraklanmış seninki. Benim yüz ton üzümüm var, fiyat on beş gün öncesine kadar üç-dört lira arasındaydı, şu anda altı lira. Fakat piyasada konuşuluyor, üzüm sekiz hatta on liraya çıkar diyorlar. Bazıları da iner, yine üç liraya düşer diyor; şimdi bana ne tavsiye edersin diye sorunca hacı baba ona şöyle demiş. 'Oğlum yarısını sat, şayet sekiz liraya

çıkarsa neyse ki yarısını sattım dersin, üzülmezsin, üç liraya düşerse neyse ki yarısını sattım der, yine üzülmezsin.' Diyeceğim ticaretin inceliklerini ancak bu piyasada, düşe kalka öğrenebilir insan."

Babam aklıma geliyor. Sakın oğlum fırsatçılık yapma malının üzerine fahiş kârlar koyma, mümkün olduğu kadar zamlara da çanak tutacak hallerden uzak dur deyişini hatırlıyor ve onu bir kez daha sevgiyle yâd ediyorum.

Sadi'yle ticaretin gizli saklı bölmelerinde kalan kırıntıları masaya dökmüşken Neriman Hanım yanımda bitiyor. Ankaralı tüccarın çok mal çektiğini ve ödemeleri yavaşlattığını söyleyince huzursuz oluyorum. Bunca zamandır düzenli çalışan bir firmaya zor anlarında toleranslı davranmamız gerektiğini anlatıp gönderiyorum onu.

Polina'yı merak ediyorum, Hastanede o güzel kadına bakan, onu rahatsız eden gözler var mıdır diye kuşku da duyuyorum. Akşama doğru yeniden hastanenin yolunu tutuyoruz. Lena Hanım'ın durumunun belirsiz olduğunu söyleyen Polina ağlıyor. Kafam karışık olsa da onu, olduğu gibi sevmeyi kabullenmişim.

Neredeyse beş gün hastanede kaldıktan sonra Lena Hanım ve Polina'yı almaya gidiyorum. Doktorlar taburcu olabileceğini söylediler. Hastaneye geldiğimde ilk olarak muhasebe servisine gidip masraflarla alakalı döküm istiyorum onlardan. Çıkan fatura dudak uçuklatan türden. Ameliyatın çok zorlu geçeceğini söylemişti doktor. Ne olursa olsun rakamın bu denli yüksek çıkacağını tahmin etmiyordum. İtiraz ediyorum. Muhasebe servisindeki hanım ilgili birimi arayınca müdahale gecikmiyor. Bu kez önüme koydukları rakam neredeyse yarı yarıya iniyor. Ödemeyi yapar yapmaz soluğu Polina'nın yanında alıyorum. Ömrüm boyunca alışkın olmadığım 'aşkım, hayatım, sevgilim' gibi sözcükleri asla söyleyemeyeceğim ona, bakışlarımla yetinsin istiyorum. Temiz giyinmek, kravat, pırıl pırıl ayakkabılar, düzgün saç baş gibi detaylara hep dikkat ettiğim halde aşk meşk sözcüklerini ne yazık ki basit ve ayıp kabul ettiğim için kullanamayacağım.

Lena Hanım gözlerime bakıyor, acınası bakışlar bunlar. Hemşire hanımla, görevliyle beraber koluna girerek onun tekerlekli sandal-

yeye oturmasına yardımcı oluyorum. Hastaneden ayrıldıktan sonra sonunda eve varıyoruz. Pazar gününün rehaveti üzerimde, bir süreliğine hava almak için dışarı çıkıyorum. Sevdiğim kadının annesine gösterdiğim alakayı düşününce Cennet'e dair bir sıkıntı düşüyor içime. Dayanamayıp Florya'daki eve doğru hareket ediyorum. Sokağın yakınına arabamı park ettikten sonra sadece dışarıdan evi seyretmekle yetiniyorum. İçimdeki ses, git kapıyı kır ve gir içeri, diyor. Bu kadarla da yetinmeyip sana yapılmış haksızlıkların öcünü al dese de bunu yapmama imkân yok. Sultanhamam'ın onurlu, itibarlı bir tüccarına yakışmaz diyorum. Elime geçen boşanma ihbarnamesinden sonra bunun çok daha tehlikeli olacağını tahmin ediyorum. Peki, Cennet'im ne olacak? Bu soruyu defalarca kendime sorduğum halde yanıtını ne yazık ki bulamadım. Boşandıktan ve benim Polina'yla imam nikâhı kıyarak evlendiğimi öğrendikten sonra ileride sular durulur ve kaygılarımla alakalı şüphelerim de kaybolabilir. Kendimi olumlu yönde avutmaktan başka çarem yok. Uzaktan beni gören bir komşum ne yapmak istediğimi anlamak istiyor. Sormasına fırsat vermeden yüzümü çevirip sessizce arabamın olduğu yere yöneliyorum.

İçinde bulunduğum ruh halini neye emanet edeceğimi bilmiyorum. Bunalımlı durumumu anlatmam halinde Sadi'nin davet edeceği yerlerden biri meyhane olurdu herhalde. Oysa alkole karşı hassasiyetim onunla arkadaş olmamı bile sorgulatıyor. Alkol inançlarıma göre haram. Ona göre teskin edici hatta doktorunun az olmak koşuluyla tavsiye ettiğini de söylemişti.

Ortalıkta karmakarışık duygularla gezerken sonunda eve atıyorum kendimi. İçeri girer girmez Polina boynuma sarılıyor. Ona dair yaptıklarımın bedeli bir öpücük. Aramızdaki duyguları tarif etmek imkânsız. Sevgimi ölçülü gösterirken günahlara karşı korunmanın yolu bu demiştim kendime. Onunla kuracağım yeni hayatla ilgili konuşma zamanının geldiğini düşünüyorum. Annesinin Türkçe bilmemesi olumlu bir durum. Kızına teklif edeceğim evlilik meselesini duyması halinde utanabilirdim. Polina'nın gözlerine bakarken ellerini tutmayı ihmal etmiyorum. Lena Hanım'ın uyur gibi, öylece dinlenmeye çalışıyor olabilir. Tüm cesaretimi toplayıp ne yapmak istediğimi Polina'ya anlatmaya çalışıyorum.

"Sizi ilk gördüğüm andan itibaren budur dedim Sadi'ye."

"Benim için mi?"

"Evet senin için Polina. Bunca yıl çalışmak kazanmak ve bazı görevleri yerine getirmek adına hareket etmiş, sevmeyi ne yazık ki ertelemiştim. Zamanı gelmiş olmalı ki Allah'ım doğru insanı karşıma çıkardı."

"Bunları duymak çok güzel yalnız geçmişinizdeki insanların gözünde kötü kadın olmak istemediğim için hep tedirgin oldum."

"Geçmişimle alakalı kafan karışsın istemiyorum, çünkü geçmişimde sigara dumanıyla kaplı flu bir resim var. Onun için seninle güneşe çıkmaya karar verdim ve seninle evlenmek istiyorum, ama bunun inançlarıma göre yolu belli. Bizim dinimiz ikinci eşi haram kılmış, birincisinin rızasını almadan ikincisiyle evlilik yapma şansın asla yok."

"Benim yüzümden ayrıldıysan üzülürüm."

"Evliliğim iyi gitseydi kimse müdahale edemezdi, kaldı ki ne zamandan beri bir son vermenin yolunu arıyordum. Seninle karşılaşmamız tamamen tesadüf ve bundan memnunum."

"Bunca zamandır bir aradayız beni arzulamıyor mu diye aklımdan geçiriyorum."

"Söyledim ya inançlarıma aykırı, imam nikâhı yapmadan aynı yatağa girseydik zina yapmış olurduk. Bunun günahını sana ifade etmem çok zor."

"Peki evlendiğimizde nasıl olacak? Şayet çocuklarımız olursa onları nasıl yetiştireceğiz?"

Ne cevap vereceğimi şaşırsam da toparlamaya çalışıyorum çünkü onun tavrı benim için dönüm noktası olacak.

"Bütün dinleri Allah göndermiş. Son din Müslümanlık. İsa'yı da Peygamber olarak kabul ediyoruz. Sana Müslümanlığı anlatacağım kaldı ki dürüstlüğün ve duruşun dinimin emrettiği türden, zorluk çekeceğini zannetmiyorum."

"Peki nasıl olacak bu?"

"Bunun yolu bellidir, öncelikle sen Müslüman olduktan sonra imam nikâhımızı kıyacak."

Polina'nın yüzü kıpkırmızı, belli ki bu oldubittiye razı değil.

"Biraz zaman tanırsan sevinirim, annem henüz yeni ameliyat oldu, Petersburg'a götürüp kararımı verdikten sonra ancak cevap verebileceğim sana."

"Peki."

"Bu esnada dininle alakalı araştırmalar da yapacağım."

Aklıma gelen başka bir ayrıntıyı da sormak istiyorum ona. "Duygularımla ya da evlenmek istediğimle alakalı sözler etti mi Rüveyda Hanım?"

"Tabii ki, hoşlanıyorum demiştim ona, başlangıçta evli olduğunuzu bildiğim için ne yapacağımı şaşırmış olsam da. Hatta sorun yaşamamak kaydıyla evlenmek istediğimi de söylemiştim. Size bundan bahsetmedi mi?"

"Hayır! Sanırım düşüncesi farklı. Sadi ile beraber mutsuz giden evliliğimi kurtarma çabasındaydılar."

"Sorun istemediğimi ve ne kadar hassas olduğumu biliyorlar, bu konuda haklı olabilirler."

Başını omzuma yaslamış, güven ve sevgiye dayalı sığınma görüntüsü veriyor Polina. Bir erkeğe güvenmek ve onu sevmek, bir kadın için paradan daha önemli olmalı. Şayet para baskın olursa o zaman mutsuzluk kendiliğinden geliyor ve sevgi yok olup gidiyor, bunu yaşadım. Polina'nın bana dokunması cinsellikten öte bir durum olsa gerek. Onu arzuluyor olsam da bu duygumu bastırmanın yolunu buldum. Sürekli kendime evlendikten sonra diye telkinde bulunuyorum. Birbirimize güzel sözler ederken Lena Hanım su istiyor. Yerimden kalkıp ben götürüyorum ona. Çaresiz bir kayınvalimin bana edebileceği bir çift sözü de yok. Polina'ya çocukluk resimlerimi, askerlikle ilgili olanları, tümünü, anılarımı da anlatarak gösteriyorum. Resim albümünden, çocuklarımla beraber, evliliğime dair ne kadar resim varsa çıkarmışlar. Bir süre sessizce duruyoruz. Polina'da garipsediğim haller var. Ne düşündüğünü merak etsem de planlarıma dair olumsuz bir yanıtı olur diye içimden sormak gelmiyor. Bakışlarım beni ele vermiş olmalı, aklına takılanı soruyor Polina.

"Çok düşkün olduğun bir çocuğun varmış, onun için ne düşünüyorsun?"

"Ne düşünsem düşüneyim az sayılır, çünkü onun da beni çok düşündüğünü biliyorum. Annesiyle bir arada yaşama şansımız olmadı, yanıma alabilirdim ama annesinden mahrum bırakmamak için geçinebilecekleri kadar mal varlığımı onlara bıraktım. Bir gün bana ihtiya-

cının olduğunu düşünürsem babası olarak elimden ne geliyorsa onu yapmak isterim. Hem neden sordun bunu?"

"Senin çok insancıl olduğunu bildiğim için, yanlış anlama sakın benimkisi sadece merak."

"Rüveyda Hanım mı söyledi?"

"Ben sormuştum, seninle alakalı ne varsa bilmek istiyordum. Onlara soramadığım bir konu daha var!"

"Seni kabullenip sevdiğime göre her şeyi sorabilirsin."

"Sporu çok seviyorum ve yapmadan duramam, şayet birlikte yaşarsak buralarda spor salonu var mı?"

"Var, araştırır eve yakın bir yer belirler sonra da kaydını yaptırırız."

"Beni kısıtlayabileceğini düşünmüş kafama takmıştım."

"Bundan sonra takmana gerek kalmayacak çünkü sana güveniyorum." Polina'nın isteğine başka ne diyebilirim ki televizyonda benzer salonlarda açık saçık kadınları gözlerimin önüne getirince bir an duruyorum. Sevmek fedakârlık gerektirse de Allah'a karşı sorumluluklarımın olduğunu düşünerek orta yolu buluruz diyorum içimden.

Aklına takılan yığınla soruya, kısmen de olsa cevap almış oluyor Polina. Uzun uzadıya konuştuktan sonra acıkıyoruz. Bakırköy sahilinde bulunan ünlü restorandan mantarlı pilav ve kuyu kebabı siparişlerini verip eve dönüyorum. Şimdilik aynı evi paylaşmak anlamında bir aile olduk Polina'yla. Gösterdiğim ilgi o denli yoğun ki kendime dair tedirgin olduğum anlar da oluyor. Hastane masraflarını indirimli ödemiş olsam da küçümsenmeyecek bir meblağ tuttu. Lena Hanım gidecek, sonra Polina dönecek ve biz mutlu yaşantıya kavuşacağız. Bu düşüncelerle masaya otururken annesinin yemeğini tepsiyle yatağına götürüyor Polina. Kadının zar zor doğrulduğunu görüp yardım ediyorum. Polina'ya iki ya da üç gün sonra Petersburg'a dönmek istediğini söyleyen Lena Hanım'a, buna ancak doktorun karar verebileceğini anlatsın istiyorum.

Polina'yla yaşadığım bu süreci kelimelerle ifade etmem çok güç ve neredeyse su gibi geçip gitti zaman. Annesine bakarken bir de yemekle uğraşamaz dedim. Bu süre içinde sürekli dışarıdan yemek yiyoruz.

Sürekli mali kazanç adına kurulmuş hayallerin dışında sevgiye, aşka ve kavuşmaya dair kurulan hayallerle geç de olsa tanışmış olu-

yorum. Polina hep yanımda olsun istiyorum. Onunla vedalaşacak olmam önemli değil, ta ki kavuşacağımız güne kadar bu hayalleri kurmaya devam edeceğim.

Sorunsuz ve beklentisiz veda günü gelip çattığında, bizler hazırlıklarımızı tamamladıktan sonra hareketleniyoruz. Polina annesinin koluna girmişken yardımcı olmaya çalışıyorum ona. Günlerden cumartesi. Sadi ve Rüveyda Hanım da bize eşlik ediyor. Hep beraber havaalanına yöneliyoruz. Evden bu mesafe kısa, ama bana daha da kısa geliyor bu sefer. Polina gözyaşlarına hâkim olamıyor, bunu neye yormalıyım. Ona olan sevgime mi yoksa annesine karşı yaptığım fedakârlığa mı? Ne olursa olsun çok da önemi yok. Sonuçta olduğu gibi kabullendim onu. Valizlerini teslim ettikten sonra uçağa binmek üzere son salona girerlerken sımsıkı sarılıyor, bugüne kadar böylesi bir sevgiyle kimse sarılmamıştı bana. Canım kızım Cennet'im sarılmak istediği halde Allah'ım buna müsaade etmemişti. Ellerimi tutup sevgisini ancak duyumsatabilmişti. Lena Hanım ve Polina'ya o denli alışmışım ki arkalarından bakakalıyorum. Tekrar İstanbul'a dönünceye kadar Polina'yı çok özleyecek ona dair hayaller kurmaya devam edeceğim.

Avukatımla mahkeme kapısında bekliyoruz. Ayrılma kararını danışıklı olarak önceden almış olsak da Bahriye ve kızlarımın buraya gelme olasılığı var. Ancak zaman yaklaştıkça sadece avukatının geldiğini anlıyorum. Sağa sola bakınırken iki avukatın ayaküstü sohbet ettiğini görüyorum. Anlaşmalı boşanma olacak. Çocuklar rüştünü ispatladığı için onlarla alakalı vesayet meselemiz de yok. Beklerken Bahriye'nin avukatı yanıma yaklaşıyor.

"Hayırlı olsun yeniden evleniyormuşsunuz."

"Siz nereden biliyorsunuz bunu?"

Yanlış yaptığını anlayan avukat bu kez çark etmeye çalışıyor. "Sadece tahmin ettim. Bunca yıl evli kaldıktan sonra, bu şekilde sebeplendirmek doğal değil mi?"

"Bunu bilemem ama Bahriye'nin bunca yılını çaldığını çok iyi biliyorum. Sadece kızım Cennet'i düşünüyorum, ona dair en küçük bir

hatada beni karşılarında bulurlar öyle bilsinler, şimdilik onunla sık sık bir araya gelme şartını da isteyeceğim hâkimden."

"Bu en doğal hakkınız. Hatta onu yanınıza da alabilirsiniz."

"Gelecekte olabilir, ama çok emek vererek almış olduğum dükkânın tapusunu Bahriye'nin üzerine kızıma bakıyor diye yaptım bunu bilsin."

Avukat gergin olduğumu gördüğü için olacak, fazla üstüme gelmiyor. Ne olursa olsun kızıma dair öfkelerim her geçen gün daha da büyüyor. Bahriye'yle bağımızı resmi olarak koparmış olsak bile Cennet'imin hatırına istemesem de yüz yüze gelebileceğiz.

Sonunda hâkimin karşısındayız. Avukatlar sırasıyla söz alıyorlar. Karşılıklı olarak anlaştığımızı, güçlü geçimsizlik olduğunu ve ayrılmaya kararlı olduğumuza sayıp döküyorlar. Cennet'le alakalı konuşsun diye avukatıma işaret ediyorum. Bahriye'nin avukatı. 'Cennet'i görmek istediğinde özel şoför gönderip aldırdıktan sonra tekrar geri gönderebilir' diye şerh koyduruyor. Oturdukları evi ne meşakkatlerle aldığımı bir ben bilirim bir Allah bilir, şimdi beni içeriye almak bir yana kapısına bile yaklaştırmaktan menediyorlar. Delirecek kadar öfkelensem de sakin olmaya çalışıyorum. Aile kavgasına girişmek bana yakışmayacağı için gönülsüzce kabul ediyorum. Bahriye'yle önce Allah'ın huzurunda şimdi de devletin hâkiminin huzurunda boşanıyoruz.

İçimde garip boşluk oluşuyor, öyle ki kazandım mı kaybettim mi muhasebesini yapamaz durumdayım. Boşandığım için sevinmeli mi yoksa üzülmeli miyim? Yalnızca Polina'yı düşünmek istesem de aklımda bin türlü sorun var. Kendimi yaşlı ve yorgun da hissediyorum, sanki aklım ağrıyordu. Sadi, akıl ağrır mı diye sormuştu, hem de nasıl diye kondurmuştum. Ekmek arası balık yediğim o günlerde umutlarım, sevinçlerim ne kadar da tazeydi, zamanı geriye sarmanın mümkün olmadığını bilmek ne kötü.

Mağazadan içeri girdiğimde Neriman Hanım'ın bana baktığını görüyorum. Bugün boşandığımı tahmin etmiş olabilir mi? Bu soruyu kendime sorduğumda ona dair şüphelerim tavan yapıyor. Burada çalışmaya başladığından beri Bahriye'yle samimi olmuş, defalarca telefonla konuştuklarına şahit olmuştum. Sadi ile sohbetlerimize kulak misafiri olup sonrasında ona anlatması da mümkün. Hatta avukatın

bana sorduğu soru bu konuşma trafiğinin eseri olabilir. Bunu öğrenmenin tek yolu var, ona sormak.

"Neriman Hanım kolay gelsin. Benim evleneceğimi nereden bildiniz ve neden eşime söyleme gereği duydunuz?"

Rengi kaçıyor, bir an ne diyeceğini bilemiyor. Kısa süre içinde toparlandıktan sonra pişkinliğe vuruyor bu kez. "Konuşurken arada söylemiş olabilirim ama sandığınız gibi değil, sadece çok üzüldüğümü gelecekte evlenirseniz daha da mutsuz olabileceğinizi söylemek istemiştim."

"Bakın Neriman Hanım, şunu tavsiye edeceğim. Bu işyerinde kepengin altında yaşananlar, konuşulanlar sadece burada kalır. Bir daha benimle alakalı olayları başka bir birine nakletmeyesiniz." Aramızdaki sessizlik uzun sürmüyor, yüzüme bakarken onu utandırmaya devam ediyorum. "Çok üzüldüm bilmelisiniz."

"Özür dilerim, konuşmalarım çarpıtılmış. Ama bir daha olmaz."

Neriman Hanım'ı azarladığımı gören Necdet sinsice gülüyor. Uzaktan ne konuştuğumuzu bilmese de Neriman Hanım'ın mağduriyeti onun sevinci oluyor.

Gerginliklerden ve bu yüzden olduğunu düşündüğüm mide ağrısından kendimi kötü hissediyorum. Sadi'yi arasam mı diye düşünsem de vazgeçiyorum. Karmakarışık ruh hali ve ağrımla sıkıntılar içinde debelenirken elemanlarım yan komşumun beni çağırdığını söyleyince yerimden kalkıp, buradaki ortamdan uzaklaşmak üzere onun dükkânına geçiyorum. Belli ki onun da canını sıkan meseleler var. Ne zamandır sohbet etmiyoruz diye sitem ediyor komşum. Oysa neler yaşadığımı bilmesine imkân yok. Anlatmaya başlıyor.

"Azizim tanıdık, işi bilen bir eleman varsa ve bana gönderirsen çok sevinirim. Yanımda çalışan Murat ayrıldı. Kendi işini kurmuş ve perakendeci dükkânı açmış."

Kelin ilacı olsa başına sürer, sürekli çalışanlarının saçmalıklarına tahammül gösteren bir insandan istediğine bak, diye içten içe gülerken bunu yansıtmayıp umutlandıran sözler ediyorum ona. "Senin gibi munis bir insanın yanında çalışmak isteyen çok olur."

"Haklısın ama namuslusu ve yeteneklisini bulmak zor be dostum!"

Onunla uzun uzadıya sohbet ederken, işten bıktığını, yorulduğunu her fırsatta önüme döküyor. Neredeyse aynı duyguları paylaşıyoruz.

Konu çocuklarına geldiğinde müsaade istiyorum ondan, daha fazlasını ne stoklayacak yerim, ne de tahammülüm var. Mahkeme kapılarında yeterince dolmuşken ona daha fazla katlanamayacağım.

Akşamı zor ederken dışarıda yemek yiyip eve vardığımda mide bulantısından kusmaya çalışıyorum. Dakikalar boyunca böğürdükten sonra yediklerimi çıkarıp ancak rahatlayabiliyorum. Muhakkak bir günah işledim ve beni cezalandırıyorsun Allah'ım. Sevmek günahsa sevdim. Mutsuz yaşamak günahsa ayrıldım. Verdiğin iradenin doğrultusunda gidiyorum, bunun neresi yanlış Rabbim. Bir yerde kusur işlemiş olmalıyım ama nerede? Bana yardım et ne olur! İlk patronumun sözlerini dün gibi hatırlıyorum. "Tüccar kâr için aldığından, zarar için sattığından dönmeyendir. Namuslu, izzetinefis sahibi, kendisiyle barışık adama denir tüccar. Bunları kafana mıh gibi çak" demişti. "Malı sattın, fiyat yükseldi; müşteriye vermiyorum demeyeceksin. Dönmeyeceksin sözünden. Malı aldın, fiyat düştü ben almıyorum da demeyeceksin. Söz bir kez çıkar tüccarın ağzından, sözünü yerine getireceksin. Bunu da kafanın en sert yerine çak, bir daha da sakın çıkarma: Ok gibi doğru olursan hedefe varırsın ama yay gibi olursan elde kalırsın." Yay' a döndüm, elde kaldım; beteri elsiz kaldım Allah'ım. Neden kendimi ok gibi değil, çaresiz hissediyorum. Ah ustam, keşke o günleri yeniden yaşayabilseydik.

Midem düzelmeye başladı, dualarım her zamankinden daha acınası ve güçlü. Allah'ım her zamankinden daha yakın olsun istiyorum bana. Gece uzun. Geceler sessiz. Ah Polina, öylesine ateş gibi kondun ki yüreğime, kendimi acınır buluyorum şu sıralar. Fotoğraf albümüm yeniden elimde. Baktıkça dipsiz kuyulara yuvarlanıyorum, karıştırdıkça dağlar kadar büyük yükler biniyor omuzlarıma. Evliliğimden kalan küçücük bir resim çıkıyor karşıma, unutmuş olmalılar. Bahriye'den ilk gün neler çekmiştim, afra tafrası, aşağılayan tavırları vardı. Ah annem, naz yapmak kızların fıtratında var demişti. Naz yapar, ağlarlar ama güle oynaya gelirler demişti. Hiç de öyle değildi Bahriye. Daha ilk gün yalan dolan tavırları vardı; daha ilk gün, kaderime veryansın etmiştim.

Gece uzun. Gece kâbus gibi. Geriye bakmak sakıncalı demişti Sadi? Şimdi burada olsaydı, iki çift lafı olurdu muhakkak. Yatağa boylu boyunca uzanmış, düşündükçe hüzünleniyorum. Bir yanımda Polina, diğer yanımda Cennet'im var. Zenginim. Arka arkaya su bardaklarını

başıma dikiyorum. Daha fazla kusmak istiyorum, bedenimi saran zehirler daha da boşalsın diyorum. Cennet'imi aramak istiyorum ama o konuşamaz ki acınası titrek ellerime sözlerim. Gözlerim kapatıyorum, yerimden kalkıp ışığı söndürecek gücüm yok. Yatağın yanındaki resim albümünü elektrik düğmesine fırlatıyorum, isabet ediyor. Bu kez her yer karanlık, günahlar karanlıklara gömülüyor. Gece, her zamankinden daha aydınlık ve huzurlu artık.

Ertesi sabah hüzünle uyanıyorum. Cennet'imi sayıklarken telefona sarılıp Ahmet'i arıyorum.

"Canım Ahmet'im nasılsın?"

"Sağ ol ağabey hamdolsun iyiyim, emret!"

Ona nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum. Canım ciğerim Cennet'imi al bana getir demek kolay mı? "Boşandım. İyi mi kötü mü oldu bunları konuşmayalım, ama senden bir ricam olacak. Kızım Cennet'i bilirsin, benim için çok önemli olduğunu anlatmıştım, buraya kadar eyvallah diyeceksin."

"Ağabey rahat ol, emrinde olduğumu pekâlâ biliyorsun."

"Sağ ol biliyorum, mahkemeden kızımı görmem için karar çıktı, yalnız aldırtıp tekrar geri göndermem koşuluyla onu görmem mümkün olacak. Şayet pazar günü müsait olursan bunu sana yüklemek istiyorum."

"Allah aşkına sıkılacak ne var, zevkle giderim, yeter ki Cennet'le mutlu olun."

Ahmet'e ne diyeceğimi bilemiyorum. Öyle insanlar var ki bazen öz evladından daha yakın olabiliyor insana. Onun bu sözlerini ve iyiliğini çok önemsiyorum. Kızımı aldırmaya elemanlarımı ya da duraktan araba gönderebilirdim. Lakin kızım çok hassastır, merdivenlerden indirilirken incinmemesi lazım, Ahmet'in bu konuda çok dikkatli olacağından kuşkum yok.

Günler günleri takip ederken bulutlar geliyor, ardından yağmurlar. Gün geceye devrilip ertesi güne uyanıyor. Özlemler, sevinçler hüzünler birbiriyle harmanlı. Polina gideli epey oldu. Her gün telefonla görüşebiliyoruz onunla. Benimle evlenmek için kararını vermiş. An-

nesi ile alakalı sorunları halletmesi koşuluyla tabi. Böyle de olsa her defasında sıkıntılarını dile getirmekten vazgeçmiyor. Ona teselli olurken kendi yaralarımı sarmayı unutuyorum. Polina'ya olan özlemim her geçen gün daha da büyüyor.

Bugün canım çok sıkkın. Yarın Cennet'imin geleceğini düşünerek mutlu olmam lazımken içimde garip bir burukluk var. Cumartesi nefes aldığımız günlerden olmakla birlikte öğlene kadar personelin alacak toplama işi var. Ama öğle sonrası için plan yapılabilir. Sadi'yi arıyorum. Nişantaşı'nda buluşmak üzere sözleşiyoruz. Telefonu kapattıktan sonra Bahriye'ye mesaj atıyorum. Gönderdiğim mesaj kısa ve emrivakilerle dolu, her an ters bir cevap gelebilir. Neyse ki öyle olmuyor ve sadece 'aldırabilirsin' diyor. Üç çocuğumuz olmasına karşın ne yazık ki medeni iki insan gibi konuşamıyoruz bile.

Nişantaşı'na gidiyorum. Burası eskiden beri gayrimüslimlerin ikamet ettiği, çoğunlukla tarihi binaların altındaki dükkânlarda kaliteli abiye kumaşların satıldığı bir yer. Oysa Sultanhamam'da yaptığımız ticaret çok farklı. Anadolu'daki esnaflara ne bulursak onu verirdik. Bir defasında kontrol için buraya gelmiş ve abuk sabuk ipekler, emprimeler ve benzer kumaşları görmüş, gerisin geri dönmüştüm. Nişantaşı Osmanlıdan kalma binalarıyla ve Cumhuriyet'ten hemen sonra yapılmışlarıyla ilginçliğini hep korudu. Sadi'nin oturduğu ev de bunlardan biri, tavan yüksekliği neredeyse üç metre. Onunla, ünlü mekânlardan birinde buluşuyoruz. Sadi pastasını yiyip çayını içerken aynı zamanda inceden düşünceli ve yorgun da görünüyor.

"Neyin var?" diye sorduğumda ıkınıp sıkılıp sonunda çözülüyor.

"Çok zor bir meselenin içindeyim, tecrübeli olduğun için senden yardım almam gerekiyor. Rüveyda hamile."

"Çok sevindim ne güzel işte ama sizin resmî nikâhınız yok değil mi?"

"O çok önemli değil."

"Yapma yahu çocuk olacak nikâh nasıl önemli olmaz ki?"

"Kâğıt üzerindeki imzayla bu sorun çözülecekse hemen atalım ama senin sandığın gibi değil. Rüveyda çalışan ve özgürlüğüne düşkün bir kadın, çocukla evde oturmayı kabullenmez. Varsayalım kabullendi. Yaşım altmış, onların hayatını idame ettirecek kadar gelirim yok. Diyelim ki onu da hallettik, çocuk ağlama sesine ikimizin de tahammülü yok, kafayı üşütürüm herhalde."

"Sakin ol. Haklı olabilirsin, kendi durumuma baktığımda söylediklerini daha iyi anlıyorum. Sultanhamam 'da bir dostumun çocuğu uyuşturucudan öldü, adamın hayatı kaydı. Gerçekten bu zamanda çocuk işi zor."

Hem dinliyor hem de dinler gibi yapıyor Sadi. Bu konuda ona nasıl yardımcı olabilirim ki? Buraya kendime dair sıkıntıları üzerimden atayım diye gelmişken daha beter sıkılıyorum. Çaylar arka arkaya geliyor. Onun tam da kafayı çekip dağıtacağı zaman diye geçiyor aklımdan. Dinî açıdan çocuğun rızkının Allah tarafından gönderileceğini söylersem ona komik gelebilir. Başka da ne diyebilirim ki tam da şaşkın halde öylece dururken, "Aldıracağız herhalde," diyor Sadi.

"Bunu nasıl söylersin, günah olduğunu bilmiyor musun?"

"Dostum bak benim için imkânsız bilesin. Rüveyda'nın benden farklı düşündüğü yok, tereddütlü olsa da kabullenmesi mümkün görünmüyor."

"Kararınızı vermişsiniz ne diyebilirim ki?"

"Hayır, farklı fikirleri de dinlemeye karar vermiştik."

"Siz bilirsiniz ama çocuk ailenin en önemli dayanağıdır demeye devam edeceğim."

"Tabi ki diyebilirsin, Polina güzel kadın, çok istiyorsan renkli gözlü çocuklarınız olabilir."

"Delirdin mi bu yaştan sonra mümkün değil. Zaten üç tane, hayır hayır bir tane çocuğum, Cennet'im var, daha ne isterim?"

"Sahi Cennet ne oldu?"

"Yarın bana gelecek, onu çok özledim be dostum! Dükkânı da sırf annesi bakıyor diye vermiştim."

"Bunu kafana takıp mutsuz etme kendini."

Sadi Avrupalı gibi yaşıyor, bu nedenle çocuk istememekte haklı olabilir, kendi hayatını yaşamanın önünde en büyük engel olarak görüyor çocuğu. Babama kalsa, daha devam et derdi. Cennet'in engelli doğacağını söyleyen doktor, arzu ettiğimiz takdirde aldırabileceğimizi de söylemişti. Benden olan bir canın, engelli engelsiz olmasının ne önemi var? Anamın sözünü nasıl yere vururdum? Ne olursa olsun ona her zamankinden daha fazla minnettarım. Şayet Cennet olmasaydı bugün kendimi çok daha yalnız hissederdim. Sadi'nin beni anlamasını bekleyemem. Yetişme tarzı çok farklı.

"Yarın çocuğu aldırmasını söyleyeceğim Rüveyda'ya, daha iki aylık bile olmadı."

"Dostum, madem istemiyordunuz neden kafanızı karıştırdınız?"

"Bizim ilişkinin temelinde sadece dürüstlük var. İkimizi ilgilendiren bir konuda kendi başına asla karar vermez Rüveyda, çok farklı bir düşünceye de olur, demez."

"Peki, eğer isteseydin ne olacaktı?"

Bu soruma gülerek yanıt veriyor. "İstemeyeceğimi bildiği için birlikteliğimiz devam ediyor."

Sadi'yle neredeyse iki saat boyunca hep aynı meseleleri konuşup duruyoruz. Çocuklarım için saçımı süpürge ettim. Onlar için yaşadım. Kazancım malım mülküm onlara. Ben dâhil birçok arkadaşımın ağzından bunlar çıkardı. Artık son zamanlarda modaya ben de uydum. Bundan sonra kendim için yaşayacak, kazandıklarımı kendime harcayacağım. Ama Sadi'yi asla anlamıyorum. Bunca yıl bekâr kaldıktan sonra kafa dengi bir kadın bulmuşsun ve ondan bir evladın olacak, daha ne istersin be adam diye aklımdan geçiyor.

Saatler sonra da oturduğumuz yerden kalkıyoruz. Onunla ilk buluşmamızın ana konusu Sultanhamam'dı. Ne yazık ki bugün ikimiz de çok özel meselelerimizi konuşacak hale düşmüştük. Ama Sadi'nin şimdiye kadarki sohbetimiz dışında yaşadıklarıma dair bana ilginç gelen ve etkileyen hayat hikâyemi tıpkı Afganlı Muhammed gibi yazmamı istediğini biliyorum. Bunun için uygun zamanı bulup aklıma düşenleri muhakkak yazacağım.

Sadi'nin ısrarla eve davet etmesine rağmen Ataköy'deki evime doğru yol alıyorum. Yarın büyük gün. Aklıma düşenleri ona yazacaktım yazmasına ama hangisini, hangi zaman diliminde? Yaptığım hatalar yüzünden tespihimle günah çıkarmak durumunda olduğumu söylemem, işin özeti sayılmaz mı?

Yarın çiçekler açacak. Gök masmavi olacak. Gözler konuşacak. Yarının erken saatlerinde hayat duracak, canlar bir olacak. Yarın Cennet gelecek. Ataköy'e geldiğimde büyük marketlerden birine gidiyorum. Canım kızımın sevdiği ne varsa alacağım. Yarın misafirlerin en kıymetlisini ağırlayacağım. Onun yiyebileceğinin üç beş katı yiyecekle eve dönüyorum. Bu nasıl bir sevinç, ona olan bağlılığım yalnızca an-

nemin sözleriyle alakalı değil, başka nedenleri de olmalı? Sessiz bakışlarına sığınacağım bir koy o benim için. Ona dair düşünceler bile ayağımı yerden kesiyor. Bu sevgiyi yüreğimin başköşesinde duyduğum için Allah'a her zamankinden daha fazla şükrediyorum.

Saat gece on bire geldiğinde telefonum çalıyor, karşımda İngilizce Hocası Muhammed.

"Nasılsınız?"

"Çok teşekkür ederim kardeşim sen nasılsın?"

"Bu sıralar öğrencim çok, acil değilse zaman isteyecektim sizden."

Oysa onu unutmuştum bile. Muhammed'in mazeret bildirmesi Hızır gibi yetişiyor. Teşekkür ederek telefonu kapatıyorum. İngilizce öğrenmek benim için imkânsız bir durum, yaşım gereği umutsuzum. Polina'nın Türkçeye hâkim olması benim için büyük şans. Kendi başıma Avrupa'ya bir daha gidebilir miyim, bu da hayal gibi görünüyor. Muhammed'in verdiği dergilere uzun uzadıya bakıp sonra da bir kenara atıyorum.

Cennet'imin gelecek olması geceye dair endişelerimi daha başından tuzla buz etmişti. Gün ağardığında ayaktayım. Saat dokuz buçuğa geldiğinde Ahmet arıyor, yolda oldukları müjdesini veriyor. Evin içinde şuursuzca bir odadan diğerine dönüp duruyorum. Ocağa sürdüğüm çay demlendi demlenecek.

Daha fazla dayanmayıp apartmanın kapısının önüne kadar iniyorum. Kapıcı kolundaki ekmek ve gazetelerin olduğu sepetle geçerken, tuhaf bakıyor. Bütün karmaşık duygular bulut gibi kafamı sarmışken Ahmet geliyor. En can, canım dediğim parçam diğer yarım, arabanın içinde, beni gördüğünde yüzünü çeviriyor. Onun bu tavrının altında nefret değil büyük bir küslük yattığı besbelli. Allah'ım affet, cennetin kapılarını kendime kapatmış olmalıyım diye kahrediyorum. Araba park eder etmez, kapısını açıp kucaklamak istesem de gönülsüz duruyor. Canımın içinin gösterdiği tavrı nereye koymalıyım. Bana güvenmişti. Sırf varlığımla hayata tutunmuş olan Cennet'im, ne yazık ki bir deri bir kemik kalmış. Kâinatı yerle bir etmez miyim, kendimi cehennemin en derinlerine atmaz mıyım, içinde bulunduğum ruh hali-

min yanında delirmek hafif kalır. Gönülsüz de olsa onu kucaklıyorum. Ahmet'in ne düşündüğünü bilmesem de gözleri doluyor.

Merdivenlerden basamakları atlayarak yukarıya çıkıyorum. Kucağımdan hiç indirmek istemiyorum onu. Eve girerken bile gözleri kapalı, dudakları büzülmüş olan kızımın ne olup bittiğinden haberi bile yok. Annesini suçlamaktan da vazgeçiyorum. Hayır diyorum, tek suçlu benim. Beni görmeyince yemek yiyememiş ve bu duruma gelmiş olabilir kızım. Onu kanepenin üzerine uzatıyorum. Ahmet'ten mutfaktaki çaya bakmasını isterken bile gözlerim yavrumun üstünde. Ellerine dokundukça uyuşmuş kol ve bacaklarımıza giden kan gibi hayat bulacağız. "Güzel kızım Cennet'im, ne olur bana küsme. Mecbur kaldım ama hep aklımdasın bir saniye bile seni unutmadım." Sözlerimi duysa da neye yarar, biz onunla hep gözlerimizle konuşurduk. Şu an onun gözleri kapalı ve büyük acı çektiği çok açık, Cennet'im içten içe kor gibi yanıyor. Ah hayat, günahlarım ve onlar için ettiğim dualarla düzlüğe çıkaracak mısın beni? Hangi sevabımla huzura erdireceksin yüreğimi? İnsan, insanla hayat bulur. İnsan, evladıyla can bulur. Cennet'imin bu hallerine veryansın ediyorum, yanımda ya diyorum, her zamankinden daha fazla yanımda; sevgime dokunacak kadar yakınımda.

Bütün hazırlığı sevgilime, canım kızıma yapıyorum. Güzel sözler ederken, yüzlerce kez adını zikrederken masayı hazırlıyorum. Sevincimi bilsin, aramızdaki kırgınlık kendiliğinden ortadan kalksın istiyorum. Yumurta, reçel, soğutulmuş çay, peynirli börek daha neler var tepside! Yanındayım. Tıpkı Florya'da olduğu gibi yanında. Ne yaparsa yapsın, sadece sevmekle meşgulüm onu. Göz kapakları yavaşça açılmaya başlıyor. Sabahın ilk ışıkları gibi, güneşin doğuşu gibi yavaş. Lokmaları itina ile yediriyorum. Kan geliyor, can geliyor yüzüne. Cennet'imden binlerce kez özür diliyorum. İleride hiç ayrılmayacağız diyorum ona. Gözlerimiz yeniden kenetleniyor, verdiğim umutla hayat buluyor kızım. Onu doyurduktan sonra masaya geçiyoruz. Ahmet'le kahvaltı ederken, Cennet'imi görebileceğim bir sandalyeye oturuyorum.

Ahmet can yoldaşım oldu. Önceden böyle olacağını tahmin etmezdim, yüzüne bakarken yığınla suçluluk duyuyorum. Sabah sabah onu evde nasıl karşıladıklarını soruyorum.

"İstersen bu konuyu konuşmasak." Kızıma bakıyor, oysa benim gözlerim onun yüzünde. Bütün detaylarıyla öğrenmek istiyorum. Bakışlarını bana çeviriyor. "Bak ağabey, bu çocuğa sanki..."

"Sanki ne?"

"Sanki biraz mesafeliler ama bunu kötüye yormanı istemem. Cennet'in sana bağlılığı en büyük sorun sanırım. Hatta Bahriye Abla bir ara kapıda şunu dedi kızını çok istiyorsa yanına alabilir."

Ah kadın, sana hangi sözcüklerle seslenmeli, sana dua mı, beddua mı etmeli, çekip vurmalı mı yoksa? Kızımın kilo kaybı biraz da benden olsa gerek, ona olan ilgisizlikten ve benim ilgisizliğimden. Çaresizim. Polina'ya nasıl kabul ettireceğim onu. Polina iyi insandır, sevgi doludur, kabul edebilir. Ya ederse? Benim evim cennet olur.

Ahmet'le kahvaltı ettikten sonra masayı topluyoruz. Cennet'in sevdiği televizyon kanallarını açtırmazlardı. Bugün onun günü, istediği kadar seyredebilir dediğim anda onun gözü bende, ne yaptığımla ne söyleyeceğimle ilgileniyor. Yanına oturup anlayacağı şekilde meseleyi anlatıyorum. Kin, nefret ve kaosun olmadığını sadece ona olan sevgimin canlı kaldığını bilsin istiyorum.

Ahmet'ten şöyle bir teklif geliyor. "Bir gün Cennet'i de alıp Darülacezeye gelseniz ne güzel olur."

Tebessüm edip başımı ona çeviriyorum. "Sevgili dostum gidip onu alamayacağımı pekâlâ biliyorsun. Bu sabah seni yatağından kaldırıp sürüklemem boşuna değildi."

"Ağabey bunu dersen üzülürüm, biz akrabayız öyle sürüklemek gibi sözleri kabul etmiyorum, senin çocuğun olduğu kadar benim de yeğenim sayılır Cennet. Geleceğin günü bilirsem seve seve gider alır gelirim onu, arabada iyi anlaştık onunla, senin olmadığın zamanlarda da alıp götürebilirim."

"Çok sevinirim Ahmet'im, güven duygusunu aldıktan sonra benim kızım çok uyumludur bilesin." Bu sözleri ederken gözlerine bakmayı ihmal etmiyorum, tüm sevecenliğiyle olduğu yerden sevgi akıtıyor bize. Ona aldığım birkaç hediyeyi önüne koyduğumda ilgilenmeye başlıyor. O denli seviniyorum ki kucaklayıp yüzlerce kez öpüyorum kızımı. Bana yaşanası neyi layık görmüşsen, başım üstüne diyorum Allah'a!

Saatler geçtikçe canım kadar sevdiğim kızımı mutsuzluğun kucağına atacağım için strese giriyorum. Çaresizim. Boşboğaz muhasebecimin belki de bire bin katarak anlattıklarından sonra evde Cennet'ime kim bilir nasıl davrandılar. Belki ona da bir şeyler söylediler, canım kızım başka türlü de algılamış olabilir. Zavallı Ahmet, akşama kadar esirim oldu; hakkını nasıl ödeyeceğim?

Hava kararmaya yüz tutup güneş etkisini yitirmeye başlarken, Cennet'imin göz kapakları da yorgunluğunu hissettiriyor. Onu kraliçeler gibi ağırlamış olmanın huzurunu yaşıyorum. Bir baba çocuğunu çaresiz görmek istemez. Hele de çocuğu Allah'tan gelen ve sonsuza kadar çaresizliğin kıskacında kalmışsa, ona ancak sevgisini vererek teselli bulabilir. Kuzucuğumu kucaklarken birbirimizin gözüne buruk bakıyoruz. Belli ki geçici ve şimdilik ayrılığa dair bir bakışma bu. Onu çıkardığım gibi, merdivenlerden yine kucağımda indiriyorum. Yanımdan geçen komşulardan biri acınası gözlerle bizi süzmekten geri durmuyor, oysa yaşadığımız mutluluğu belki de bugüne kadar hiç tatmamıştır, kim bilir? Arabaya bindiğimizde ellerimi bırakmıyor yavrum. Ona defalarca bunun son olmayacağını, her hafta birlikte olacağımızı hatta çok ileride tümden bir arada yaşayacağımızı söylüyorum.

Ahmet'ten bir teklif daha geliyor. "Ağabey arzu edersen beraber Florya'ya kadar gidelim, ben onu eve bırakır sonra da seni bırakırım."

Ne diyebilirim? Yavrumun parmakları sımsıkı ellerimi kavramış, yaşadığımız duygusal ortamda kaybolup gitmiş durumu varken kabul etmekten başka şansım yok. Fakat yol boyunca canım kızıma ne söylersem söyleyeyim, parmaklarından bana geçen tedirginliği harfiyen alıyorum.

Florya deniz kıyısında olan bir alan olmakla birlikte kısmen de denizin doldurulmasıyla kurulmuş bir semt. Zenginlerin, İstanbul'un zenginleşen iş adamlarının tercih ettiği bir semttir. Nedense artık nefret ediyorum buradan. Hayatımın en sıkıntılı, huzursuz yıllarını burada geçirdim. Avuçlarımda sadece zavallı mahzun kızım kaldı ve ben şimdi ne yazık ki bu semtin kucağına atacağım onu. Daha sokağa girmeden onunla vedalaşmak istiyorum, ayrılacağımızı anlamış olmalı ki ellerindeki güç kesiliyor. Parmakları birer birer ellerimden sökülüyor. Bu buluşmanın hayati önemi var, canım kızım umutla bakıyor artık.

Ona dair duygularının ne olduğunu bir kez daha gördü. Kendisine aldığım hediyeleri de teslim etsin diye Ahmet'i tembihliyorum. Arabadan indiğimde beklemeden gaza basıyor Ahmet, daha fazla kalması işkence bunu biliyor, ne acılar çektiğim ortada, bir an önce götürmek istiyor onu. Zaman durmuş. Elimdeki tespihle binlerce kez kızıma dair dualar etmek itiyorum. Çaresiz bir babanın yapabileceği en güzel iş bu olsa gerek.

Ahmet bir süre sonra geri geldiğinde arabada bir süre hiç konuşmuyoruz. Gol yemiş kaleci gibiyim, hem de yüzlerce gol... Koltuğa çökmüşüm.

" Söyle dostum Bahriye ne dedi? Muhakkak laf sokuşturmuştur. Lanet mi okudu yoksa?"

"Ağabey çok kafana takıyorsun, bu denli kendini hırpalaman hiç doğru değil. Yengemin söylediği çok basit. Madem çok istiyor, velayeti üzerinde istediği zaman alabilir onu."

"Bunu kızımın yanında mı söyledi?"

Cevap vermiyor Ahmet, susuyor.

Cebimden mendilimi çıkarıp sel olan gözyaşlarımı siliyorum. Ahmet söyleyip söyleyeceğine bin pişman olsa da bunları bana iletmesinin mecburiyetini hissetmiş olmalı. Enkaza dönmüş bedenimi bırakırken evine davetini kabul etmiyorum. Ona ne diyebilirim ki bütün gün sorunlarıma ortak olmuş, benimle hüzünlenmiş bu insanın hakkını nasıl öderim? Minnettarlığımı defalarca telaffuz ettiğim halde her defasında kızgınlıkla görevi olduğunu ve zevkle yaptığını söylüyor. Arabasına binip gittiğinde bir süre bahçede oturup sinirlerimin yatışmasını bekliyorum. Polina ruh halimin ilacı olacak mı, ona dair duygularım beni düzlüğe çıkarabilecek mi bilmiyorum. Ne olursa olsun, bunu yaşamadan öğrenme şansım da yok. Yaklaşık bir saat oturduktan sonra daireme çıkıyorum.

Yalnızlığı seven için bu durum Allah'ın ona ödülü gibi gelebilir. Şayet yalnızlıklarla özlem bir araya gelmişse bu durum çok cazip sayılmayabilir. Beni benden uzaklaştıran ne varsa bu gece noktayı koyacağım onlara. Bunca zamandır kendimi tanımayı bir kenara koymakla ne büyük hata yapmışım. Sadi'yle vedalaşırken isteğini yerine getirmek üzere kâğıt kaleme sarılıyorum.

Bir duayenin bana ettiği nasihatlerle başlıyorum. 'Senden daha zengin kimselerin yaşantısına özenmemen lazım.' demişti. 'Birilerinin varlığına, giysisine, arabasına özenmek insanın önündeki tehlikelerden en büyüğüdür. Kendini bilmek, aşırıya kaçmamak mutluluğun anahtarıdır.' Bütün bunların detaylarıyla aklım o denli dolu ki, bu söylemlere göre işin daha başından golü yemiştim. Özenmiş, borçlanarak Florya'da büyük bir ev almıştım. Bin bir meşakkatle çocuklarımı kolejlerde okutmuştum. Hani mutluluk? Sonuç, saygısızlık ve doyumsuzluk. Ah Sadi kardeş, bu yazdıklarım konusunda ne düşünürsün bilmem ama biz hiçbir zaman bugünkü çalışanlar gibi olmadık. Geçmişte, Sultanhamam'da kıskançlığın hasetin, kibirin yeri yoktu. Sadece iş yerinde değil her zaman davranışlarımıza dikkat ederdik. Aşırıya asla kaçmazdık. Büyüklerimize ustalarımıza karşı sonsuz saygımız vardı. Bir sinemaya, tiyatroya ya da maça gitsek ve orada bir büyüğümüzü görsek, kendimize çeki düzen verir, bizi görmemelerine gayret eder, utanırdık. Turhan Bey'den maaş alma, diye kulağıma fısıldamıştı babam, Turhan Bey cebime maaşımı zorla koyduğunda mahcup olmuştum. Bugün onu tanıyanlar halen adı geçtiğinde duygulanırlar. Gayrimüslim patronum gibi zengin olanlara çorbacı, yine üst düzey ama Müslüman olanlara da tüccar denirdi. Bunlar çok ciddi payelerdi. Zenginliğin, malın mülkün hiç ama hiç önemi olmazdı. Turhan Bey sabahın köründe mağazaya geldiğinde hamalından çaycısına kadar kimi görürse selam verir hal hatır sormadan yerine geçmezdi. Zar zor geçinen bu emekçiler de saygı sevgide kusur etmezlerdi. Oysa iş hayatına atıldıktan sonra dünya gibi Sultanhamam da değişmişti.

Ah Sadi kardeş, deştikçe yığınla kötülük görüyorum. Sanki neden sana yazacağıma söz verdim ki? Bir yangın sırasında neredeyse delirmek üzereydim. Babam, başkasının malını kurtarmak için canını ortaya koymuş ve kısmen de yaralanmıştı. Sonradan Gürün Han ve Katırcıoğlu Han'ın birlikte yanmaları tam bir felaketti. Gürün Han'dan bir dükkân kiralamış, tam raflarına kadar her türlü masrafı yapmışken çıkmıştı yangın. Üzüntüden, korkudan ölecek hale gelmiştim. Alacak verecek hesaplarının olduğu defterleri kurtarmak isteyen esnafların kendilerini alevlerin içine attığına da şahidim. Bazılarının malları tamamen yanmış, bazıları kısmen kurtarılabilmişti. Kumaş çok çabuk alev alan malzeme, hele de içlerinde polyester ve naylonumsu mal-

zeme olduğundan facia büyümüştü, babamın çabaları ve tüccarların gözyaşları daha dün gibi gözlerimin önünde. Devraldığım tüccarın, dükkâna ettiğim masrafını vermek istemesini asla unutamam Öyle bir piyasaydı ki herkes helallik peşindeydi. Yangını duyan müşteriler daha fazla mal alarak destek olmak istediler. Hatta durumu iyi olanlar, iflas noktasına gelenlere verdikleri faizsiz kredileriyle hiçbir zaman böbürlenmediler.

Sadi kardeşim, sonradan gelenler bu güzellikleri göremediler. Zamanla dışlandılar ya da itibarsızlıktan zor duruma düştüler. Ama her dönemin eksiklikleri, hırpalayan yönleri var. Yıllar yılı tek tesellim şükür. Gün geldi şükretmek benim gibilerin dilinde kaldı, insanlar yalnızlaştı, aileleriyle problemleri bile arttı. Kim bilir kaç fırın ekmek yedikten sonra, her kayıpta her sıkıntıda şükretmenin rahatlattığını anladığım halde, şimdi bunun doğru olup olmadığından şüpheliyim artık. Dilim etse de içinde bulunduğum durum yüzünden, korkular, endişeler ağır basıyor maalesef.

Atatürk Havalimanı her zamankinden daha kalabalık. Okullar tatil olmuş, yaza merhaba diyoruz. Polina'nın İstanbul'a gelmeye karar vermesi hiç de kolay olmadı. Rüveyda Hanım, onun annesine düşkün olduğunu hatta gelmesinin sürpriz olabileceğini belirtirken, moralimi bozmuştu. En iyimser tahminim, annesinin iyileşmiş olabileceği. Polina'yı beklemek zorunda kalmış olmak beni yorsa da ona olan sevgim, bütün sıkıntılarımın üzerini örtmüş oldu. Bugün Polina'nın geleceğini kimseye haber vermedim, onu kimseyle paylaşmak istemiyorum.

Uçak rötar yaptığından, neredeyse kırk beş dakika sonra havaalanına iniyor. Çıkış kapısının önünde bekleyenler var. Sonunda valizleriyle beraber Polina'yı görüyorum. Canım kadar sevdiğim o güzel kadın tam da karşımda. Boynuma sarılırken gözyaşlarını tutamıyor. Duygusal anlar yaşıyoruz. Bu sahne çok uzun sürmüyor, Polina'nın başka derdinin olduğu belli.

"Annemi kaybettim."

Pat diye söylediği bu söz üzerine donup kalıyorum. Polina'nın annesine çok düşkün olduğunu aklıma getirince her zamankinden daha fazla sarılıyorum ona.

"Bütün bunları unutturacağım, üzülme onu Allah aldı, senin gibi hayırlı evlat yetiştirdiği için cennettedir, sevinmelisin." dediğim anda ağzımdan çıkan her söze dikkat kesiliyor Polina. Onu ne kadar önemsediğimi biliyor.

Valizlerini arabaya taşıyorum. Ataköy'e geldiğimizde Rüveyda Hanım'ı arasak mı diye soruyor bana. Buna sıcak bakmasam da belli etmiyorum. O denli arzuluyorum ki onu, kendime hâkim olmak için mücadele ediyorum da denebilir. Rüveyda Hanım'ı arayadursun valizlerini kalacağımız yatak odasına taşıyorum. Polina'yı deyim yerindeyse sarıp sarmalıyor ve artık aynı evde nikâhsız kalmak istemediğimi söylüyorum ona. Zaman kaybetmeden imam nikâhı kıymamıza itiraz etmiyor. Bunun için Müslüman olmasının şart olduğunu Rüveyda Hanım ona söylemiştir.

Sadi ve Rüveyda Hanım apar topar geliyorlar. Polina'yla sarmaş dolaş olduklarında, onları gözlemekten kendimi alamıyorum. Nedense onlar kadar sevinemiyorum. Polina'nın din değiştirecek olmasının dışında resmi nikâh yerine imam nikâhı ile evlenecek olması da tedirginlik yaşatabilir ona. Bana olan güveni varken bunu belli etmemek için elinden ne geliyorsa onu yapıyor.

Bir ara işaretle mutfağa davet ediyor Sadi. Nikâh meselesini konuşup konuşmadığımı soruyor. Hoca efendiyle öncesinden konuştuğumu akşama doğru geleceğini söylüyorum. Sadi'nin bu konuda tecrübesi yok, Rüveyda Hanım'la henüz imam nikâhı yapmadıklarını tahmin etmek zor değil. Şahit gerekebileceğini nazik bir dille anlatınca heyecanlanıyor.

Salona geçtiğimizde hoca efendinin geleceğini söyleyerek Polina'ya sarılıyorum. Ondaki tedirginliği tarif etmem mümkün değil. Sadi'nin konuya dair söyleyecekleri varmış gibi duruyor. Ondan önce Polina'nın sorusu geliyor.

"Müslüman olunca başımı örtecek miyim?"

Rüveyda Hanım devreye giriyor. "Bu senin bileceğin şey, kimsenin kimseye karışma hakkı olamaz."

Onu garipsiyorum, kaldı ki eşime bile baskı yapmamıştım. Sadi bendeki renk değişimini görmüş olacak ki bu kez başka yönden giriyor söze.

"Bu aile içinde halledilmesi gereken bir konu, yalnız bir parça bezle ne namuslu olunur ne de insan kendini düze çıkarabilir."

Çayları kahveleri ardı ardına deviriyoruz. Öncesinde Polina'yla bu konuları konuşmuş, onun standart yaşantısına asla müdahale etmeyeceğimin teminatını da vermiştim. Fakat bütün bunlardan dolayı işlediğim günahların büyüklüğünü düşündükçe geriliyorum. Kim bilir düze çıkmam için kaç tespih tanesine dua okumam gerekecek. Polina'nın dürüstlüğünün, sevgisinin ve samimiyetinin her birinin birer ibadet olduğunu düşünüyorum. Ona dair hiçbir yaptırımım olamayacağını, standart bir aile yapısına da Polina'nın zaten itiraz etmeyeceğini söylüyorum. Bu sözlerim onu mutlu ediyor, yüzünde bir rahatlık beliriyor.

Saatler ilerlediği halde hoca efendinin gelmesi gecikiyor. Telefonla onu arıyorum. Geldiklerini fakat apartmanı bulamadıklarını söyleyince bu kez olduğumuz yeri tarif ediyorum ona. Kısa süre sonra geliyor, içeri girer girmez camdan arabadaki şoföre sesleniyor, yukarıya gelmesini istiyor. İmam nikâhı için Sadi'den başka bir şahide daha ihtiyaç var. Önceden hazırlamış olduğum örtüleri Polina ve Rüveyda Hanım'a uzatıyorum. Tören esnasında takılması gerektiğini söylüyorum onlara. Müslüman olmanın gereklerinden birinin örtünmek olduğunu onlarla paylaşma şansım ne yazık ki yok.

Hoca efendi söze giriyor. "Müslüman olmayan biri de oruç tutabilir ancak bu ona açlıktan başka bir getiri sağlamaz. Müslüman olmak için Kelime-i Şahadet ve iman etmek gerekir. İmanın şartları var, bunların hepsine kalben inanmak lazım. Kapanmak Allah'ın emridir kızım. Allah'ın emirlerine farz denir. Farzı yaparsan hem sevap alırsın hem de Allah'a daha yakın olursun. Eğer yapmazsan günaha girersin ama Allah affediciyim der, yeter ki isteyesin. Af olunur veya günahlar ödetilir o Allah ile kulu arasında olan bir durumdur. Müslümanlığı seçmiş biri, önceki davranış ve tutumlarından sorumlu değildir. Kul haklarıyla alakalı söyleyemeyeceğim tabi."

Hoca efendi benim ne kadar büyük sevap işlediğimi de eklemekten kendini alamıyor. Nihayet sesli olarak kelime-i şahadet getirdik-

ten ve birçok duayı da ekleyerek okuyup üfledikten sonra hoca, nikâh işlemine geçiyor. Sadi ve şoför bu evliliğin şahidi oluyorlar, dua ve niyazlarla imam nikâhı kıyıyor. Bütün bunların gerçekleşmiş olması Allah'ın bize gösterdiği en büyük güzellik. Polina'nın yüzündeki tedirginlik kısmen de olsa son bulmuşken hoca efendiye bazı sorular soran Sadi, ondan gelen yanıtları duymamı istiyor.

"Kitap ehli olan bir kavme görevle gidince önce La ilahe illallah Muhammed ün Resulullah demeye davet et. Kabul eder ve söylerse bununla kalmayıp günde beş vakit namazın farz olduğunu bildir. Bunu da kabul ederse, Allah'ın Müslümanların zenginlerinden alınıp fakirlerine verilen zekâtı farz kıldığını söyle diyor."

Daha yığınla soru soruyor Sadi, kutsal kitapta yazılanların uygulamalarımla ters düşüp düşmediğini test emek istiyor sanki. Hoca Efendi bıkmadan, usanmadan cevap veriyor. Sipariş verdiğim yemekler geliyor. Misafirlere on sekiz yaşındaki delikanlılar gibi hizmet ederken Polina bana yardımcı oluyor. Bir süre sonra Hoca Efendi ve beraberinde gelen şoför yüklüce bir ödenek alıp evden ayrılıyorlar.

Yeni evli bir çift olsak da aramızdaki yaş farkını görmezden gelemem. Gönül asla bahane kabul etmiyor. Bir ara Polina'ya iltifat eden Sadi'ye, Rüveyda Hanım şu sözleri ediyor.

"Rus kadınları genelde güzel, beyaz tenli, kişilikli ve kadın gibi kadınlar, onların yanında siz kalas gibi kalıyor ve kendinize bakmıyorsunuz demek istiyorsan tamam kabulümüz."

Onun alındığını anlayınca ben giriyorum söze. "Hep derim, güzellik tek başına anlam ifade etmez."

"Neden böyle olduğunu bir düşünsün bakalım, Rus kadını erkekle tamamen eşit bir ortamda büyüyor, toplum zayıf ve korunması gereken bir aciz muamelesi yapmıyor onlara, daha beterini de söyleyebilirim mal gibi görmüyor. Bizim toplumun da yapısını değiştirip o hale getir de gör bakalım Türk kadını o zaman nasıl olacak?

Gülerek yanıt veriyor Sadi. "Bunu üstüne almadın herhalde?"

"Niye alayım ki. Bizde erkeklerin çoğu akıllı ve entelektüel gibi görünmelerine rağmen meselenin özünü kavrayamıyor. Kadının sorunlu olduğu bir toplumda erkek de öyle yetişir. Ama asla kendi arızalarını kabul etmezler. Erkek olmanın ne demek olduğundan bile haberleri

yok. Madem kadını eleştiriyorsun, biraz uğraş, emek ver, ilgilen. Bu ikiyüzlü toplumda kadın olmak kolay mı?"

Bir ara Polina diğer odaya geçince bu kez Rüveyda Hanım'ı uyarmak bana düşüyor.

"Bunlara katılmakla birlikte bazı kadınlar evlendikten sonra kendini bilmeyip erkeğinin burnundan getirebilir, bunun için de erkeği suçlayacak değilsin herhalde?"

Sadi, hadi cevap ver türünden bir bakış atıyor ona. "O durum da yetiştirilme tarzımızdan geliyor. Bazı kadınlar evliliği kendini garantiye almak gibi görüyor, asıl sorun ondan sonra başlıyor. Bizde kadın erkek münasebetleri birçok ilişki gibi aşağılama üzerine kurulmuş. Roller önceden belirlenmiş. Gerçek sevgi, dostluk, dayanışma ne yazık ki çoğu zaman olmuyor." Rüveyda Hanım o denli kendinden geçmiş ki karmaşık konulara girmiş de diyebilirim. Ama Sadi'nin Türk erkeklerinin sadece cinsellikle mi ilgilendiğini söylemesi üzerine onu susturmak mümkün olmuyor. "Maalesef bizde erkeklerin erkeklikten anladıkları yalnızca cinsellik. E şimdi bu normal mi? Böyle bir anlayıştan kime ne hayır gelir? Gelmiyor da işte." Onun bu denli açık ve şeffaf olmasına ne diyebilirim. Allah kahretsin! Bize özgü sıkıntılardan nasıl kurtulabilirim? Şayet Polina'yla sıkıntılar yaşarsam yine mutsuz olma ihtimali olabilir mi? Bunca tecrübeme rağmen Polina'yı çok sevmiş ve onunla evlenmek istemiş olmam benzer sorunlar yaratabilir mi onu da bilmiyorum.

Sadi ve Rüveyda Hanım gecenin ilerleyen saatinde evden ayrılıyorlar. Polina'yla baş başa kalıyoruz. Boynuma sarılıyor. Bugüne kadar hiç tatmadığım duyguları tadıyorum onunla. Genç ve güzel Polina'yla çok muhteşem, bir o kadar da şehvetli gece geçiriyoruz. Sabah olduğunda kalkıp işe gideceğim, evde yapayalnız kalacak olması tedirgin etse de bir iki güne kadar kuşkusuz buna da çözüm bulacağım. Beni uğurlarken erken döneceğimi söylüyorum ona.

İş yerine geldiğimde hayat çoktan başlamış. Tül perde balyaları tutulmuş, hamallar nakliye ambarlarına ve kargolara yüklerini sırtlamışlar bile. En yakın tatlıcıdan bir kutu baklava aldırıyorum. Oradaki hamalından çaycısına kadar herkesi toplayıp hayırlı bir işe adım attığımı söylerken Neriman Hanım'ın yüzüne bakıyorum, başını öne

eğiyor. Bu hayırlı işin ne olduğunu sormalarına müsaade etmiyorum, aslında bunun nedeni Polina'nın Rus olması. Ona dair saçma sapan intibalarının olmasını istemiyorum.

Polina'nın oturma izni ile ilgili araştırmalar yapıyorum. Şayet resmi olarak evlenmiş olsak bile onun vatandaş olabilmesi için en az üç yıla gereksinim var. Kaldı ki resmi olarak evlilik fikrine karşıyım. Polina'nın bu konuda henüz isteği yok ama bu gelecekte de böyle olacak anlamı taşımıyor.

Akşam evde ince bir giysiyle karşılıyor Polina beni. Bu görüntü hoşuma gitse de ürkmeye başladım bile. Bunca yıl kalıplara sığdırdığım beynimi bir anda aşırı bulduğum bu duruma teslim etmem mümkün değil. Ona nazik davranıp sarıldıktan sonra içeriye geçiyoruz. Polina benim aşkım, onunla başka bir dünyayı yaşayacağımızı bilerek evlendim, ama nedense bu görüntü daha ilk günden beni korkutmaya başladı, bunu ona söylemekten çekinmiyorum.

"Canım giysin çok yakışmış yalnız dikkat et kapıcısı, satıcısı geldiğinde bu kıyafetle onların karşısına sakın çıkmayasın."

Bir an durup yüzüme baktıktan sonra tepkisi gecikmiyor. "Ne demek istiyorsun kıskanç mısın yoksa?"

"Hayır, sadece kötü niyetli insanların varlığını hatırlatmak istedim o kadar."

Daha ilk günden uyarılmanın rahatsızlığını belli ediyor Polina. Sofraya oturduğumuzda yaptığı yemeği beğenmediğimi de gizlemeye çalışıyorum, kırılmasını, gücenmesini asla istemiyorum. Yemek yerken daha önceden bahsettiği konuyu hatırlatıyor.

"Bu çevrede spor salonu var mıdır? Bütün gün evde oturmak çok zor sonra kilo alabilirim."

Dün bir bugün iki nereden çıktı diye tuhaf tuhaf bakmaya başlıyorum ona. Bir süre düşündükten sonra onu anlamaya çalışıyorum, fiziğini beğenmemin nedeni spor yapması olabilir. Şişman kendini salmış ve sigara içerek midemi bulandıran bir kadın olmak istememesi hoşuma gitmeli. Polina'ya yaptığı yemekten dolayı iltifat ederken Türk yemekleri tarifi veren kitaplardan almasını da öğütlüyorum. Yemek masasını beraber topluyoruz, ona yardım etmek hoşuma gidiyor.

Henüz saat akşamın yedisi. Spor konusunda ısrarcı olunca yakınlarda bulunan kulüplerin birine gidiyoruz. Polina sevinçli bir o kadar

da temkinli, onun için normal sayılan benim için boş görülen bu etkinliğe onay vermeme şaşırmış olmalı. Arabayı park ettikten sonra içeriye giriyoruz. Hacimli kollarıyla gösteri yapan gençlerin yanı sıra, taytlı hanımlar, gürültülü bir müzik var içeride. Babası gibi göründüğüm Polina'nın yanında ince bir mahcubiyet tüm bedenimi sarıyor. Yaşım bir yana, buradaki insanların çakı gibi vücutları karşısında kendi görüntüme ne demeli? Görevli salondakileri gözlediğimizi görünce yanaşıyor. Buranın ücretleriyle alakalı bilgiler vermek istediğinde Polina grup jimnastiği ya da diğer adıyla aerobik sporunun yapılıp yapılmadığını soruyor. Olumlu yanıt almakla birlikte salonu görebileceğimizi de ekliyor görevli. Görmek istiyoruz. İşin aslı ben görmek istiyorum, eşimin hangi koşullarda spor yapacağını bilmek beni ilgilendirir diyorum. Ayakkabılarımızın üzerine birer galoş geçirdikten sonra görevlinin peşine takılıyoruz. Yanlarından geçtiğim devasa vücutlu gençler inceden bizi süzüyorlar. İnsanlar, eşlerini buraya getirip yazdırdıktan sonra toz oluyorlardır diye düşünüyorum. Kızlı erkekli yaklaşık kırk kişinin tepindiği bir alandayız. Bu sporun adı aerobikmiş. Görevli konuyla alakalı bilgiler verirken rahatsız olduğum bu görüntülere dair sessiz kalmayı yeğliyorum. İzlediğimiz hareketler esnasında nahoş durumlar olabiliyor. Eşimin bu insanların arasında özellikle genç erkeklerin dikkatini çekebileceğini aklıma getirince durum daha kötü bir hal alıyor. Hoca Efendi'nin kapanma konusunda söyledikleriyle bire bir çelişen bir durum söz konusu. Rüveyda Hanım, Polina'ya din değiştirmenin bir formalite olduğunu söylemiş olabilir, şayet böyle ise ve ben buna çanak tutmuşsam kendimi affettirmenin yolunu asla bulamam. Görevli bir süre muhasebe servisine davet ediyor bizi. Üç aylık altı aylık ve bir yıllık abone şartlarını önümüze koyunca Polina'nın bu işten vazgeçebileceğini düşünerek üç aylık teklife sıcak bakıyorum. Buna müdahale edip bir yıllık üyeliğin çok daha avantajlı olduğunu söylüyor Polina. Hesap kitap bilmeyen biri değilim ama düşüncelerimi ona anlatmanın asla imkânı yok. Bir yıllık aidatı ödüyoruz. Polina'yı üye yaptıktan ve aerobik saatlerini öğrendikten sonra oradan ayrılıyoruz. Geri dönülmez bir yolun yolcusuyum. Polina'ya itiraz edecek kudreti ve gücü kendimde bulamıyorum artık.

Eve girer girmez boynuma sarılıyor Polina. Dün gecenin yorgunluğunu üzerimden atmamışken bu durumun ağır geleceğini düşünme-

ye bile zamanım olmuyor. Gece uzun, gece bayılacak kadar yoruyor. Polina'ya eşlik etmek anlamında televizyondaki haber programlarına dokunmuşken elimdeki kumandayı kapıyor. İngilizce şarkıların olduğu bir kanalın düğmesine basıyor. Zoraki onun izlediğini izlemek durumundayım. Daha ikinci gece uyumaya giden kocayla ne paylaşılabilir diye düşünebilir, oysa böyle olsun istemiyorum. Bir ara slow parçalar ardı ardına gelince kolumdan tutup dans etmek istiyor benimle.

Polina bir biblo. Konuşan bir bebek, ona hakim olabileceğim bir çocuk olsaydı ne iyi olurdu. Polina başka kültürde yetişmiş, kişisel kararlarını verebilecek olgunluğa erişmiş, hayatın doğrularını gelenekleriyle değil, iradesiyle uygulamaya koyabilmiş bir kadın. Ona ayak uydurmalıyım, şayet becerebilirsem onu kontrolüm altında tutmalıyım, çevreden gelebilecek zararlara karşı sapasağlam zırh gibi durmalıyım. Bu düşünceler zihnimi baskılıyor. İnsan kendini eksik bulduğunda konuya dayalı yapabileceklerini düşünerek yön bulmaya çalışır, benimkisi de öyle, yön bulmalıyım ama nasıl?

Sabahın köründe gecenin yorgunluğunu sırtlamış ve yola koyulmuşum. Polina'yla yatağa girdiğimizde banyosunu yaptığı halde sonrasında yıkanmaması konusunda onu uyarmam, gerginliğe sebep olmuştu nedenini duyunca kısmen sakinleşebilmişti.

Bitkinliğim yüzüme vurmuş olmalı, bu ruh halinin nereye götüreceğini tahmin etmek çok zor. Rus kızı Polina'yla evlendiğimi anlamış olan personelimin yüzünde muzip bir gülüş var. Yanlarında kendimi çok zorluyorum, dimdik durup özel durumumu unutturmak istiyorum onlara. Öğleye doğru uyku hali dışında yorgunluğum kendini iyice belli edince iş yerinden çıkıp Sirkeci'de bitkisel ilaçların satıldığı bir eczaneye giriyorum. Cinsel gücü artıran ve gün boyu zindelik veren ilaçlardan istiyorum eczacıdan. Altmış yaşındaki adama çare olur mu, bilmiyorum. Polina genç ve güzel, aynı zamanda sağlıklı ve istekli bir kadın. Rüveyda Hanım onun tutarlı ve düzgün olduğundan bahsetmişti, kuşkusuz öyledir ama bir kadınla evlenmeden cinselliğini test etme şansı olabilir mi bir erkeğin? Bunun yeni nesil için sorun olmadığını bilmek neye yarar? Eczacı bu tür ilaçları satarken çabuk davranıyor, benim gibilerin beklentilerinden olsa gerek.

Akşam eve geldiğimde Polina'nın yokluğu tedirgin etse de spora gitmiş olabileceğini düşünüyorum. Evde dolanırken bir kısmı boşaltıl-

mış valizleri dikkatimi çekiyor. Baksam mı diye bir kurt düşüyor içime. Sonuçta eşim sayılır, ani bir kararla valizini kurcalıyorum. Onun plajda çekilmiş çırılçıplak sayılacak resimlerini gördüğümde içime sıkıntı düşüyor. Baktığım için pişmanlıkla beraber endişe de duyuyorum. Onu almaya spor salonuna gittiğimde içimdeki huzursuzluk daha da büyüyor. Sultanhamam'ın kazanmaya endeksli hamalı, tam da kazandım derken her defasında kendine sorunlar mı yaratıyor, Polina'yı bu denli arzularken rahatsız eden zorlu düşüncelerin üstesinden nasıl geleceğim türünden yığınla soru var kafamda.

Spor salonuna gittiğimde mutsuzluğum neredeyse yüzümden okunacak. Görevliye gerek duymadan Polina'nın spor yaptığı alana vardığımda gözlerim yerinden fırlayacak, hatta beynim patlayacakmış gibi hissediyorum. Erkek hocanın karşısında taytlı duran Polina ve kadınlı erkekli yirmiye yakın insanı spor yaparken buluyorum. Beş on sene önce Rus eşin bu giysilerle spor salonunda deselerdi kahkahayı basardım, ama şimdi neredeyse ağlanacak durumdayım. Müzik kulakları sağır edercesine yüksek, bakmamaya çalışsam da nafile sürekli koruyucu ve utanan bakışlarımı üzerinden alamıyorum. Bir süre sonra yüzümü çevirip bekleme salona yöneliyorum. Polina antrenmanı bitirdikten sonra yanıma gelip yanağıma öpücük konduruyor. Bir an önce buradan ayrılmak istiyorum. Sevdiğim kadın dahi olsa bu yükün altında kaldığım çok açık. Güzeller güzeli canım dediğim Cennet'im aklıma gelince yaşadıklarıma ad bulmakta zorluk çekiyorum.

Eve adımını atar atmaz banyoya giriyor Polina. Ortada ne kurulu bir sofra ne de yemek var. Mutfağa girip dünden kalan yemekleri ocağa sürüyorum. Duş alıp gelen Polina yeniden boynuma sarılıyor. Yemekleri masaya diziyoruz. Son bulacak bir rüya gibi yaşadıklarım, bu düzen arzuladığım gibi değil. Geceye merhaba derken yeniden televizyon ve yabancı kanalları seyrediyoruz. Hatta bir ara Rus kanallarını açıp varlığımı bile unutuyor sevgili eşim, ne diyebilirim? Yorgunluğu vücudumun her hücresinde hissederken cinsel güç artıran bitkisel haplardan bir tane alıyorum. Gecenin bir vakti Sadi arıyor, tam yatağa girecekken uzun uzadıya konuşmak istemiyorum. Müsait olmadığımı yarın iş yerimde bekleyeceğimi söylüyorum ona. Kabul ediyor, muhtemelen durumuyla alakalı konuşacakları olabilir. İçtiğim hap etkisini gösterse de yorgunum, Polina alımlı ve güzel bir kadın, bunu sürekli

kendime tekrarlayarak yorgunluğumu ötelemeye çalışıyorum. Gece tüm şehveti ve acımasızlığıyla sırtıma yeni yorgunluklar yüklüyor.

Ertesi günün sabahında hava güneşli ve her yer kavrulacak kadar ısınmış. Evden çıkarken bile terlemişim. Rahata nasıl kavuşulur daha fazla nasıl mutlu olunur bilmiyorum. Bu arayışların sadece avuntu olduğunu, yavaş da olsa hayat anlatıyor insana. Öyle ki insanın en sevdiğini sandığı varlıklar bile zaman içinde bedenine yük olarak binebiliyor. İtiraf etmeliyim ki iki farklı insanın bir arada yaşamasının zorluğunu ancak yaşadıktan sonra anlayabiliyor insan.

Öğle vakti Sadi geldiğinde en yakın esnaf lokantalarından birine gidiyoruz. Bir süre sonra ağzındaki baklayı çıkarıyor.

"Rüveyda çocuğu aldırmaya gitti."

"Niye buradasın peki?"

"Yanında olmam gerekirdi ama dayanamayacağımı bildiğim için gitmedim. Dün gece sana bunu danışacaktım."

"Neden bir çırpıda söylemedin?"

"Çocuk istemediğimi biliyorsun, ama ikilemdeydim, sonunda bu vahşi dünyada acı çeken bir parçamızın olmamasına karar verdik. Rüveyda'yla aynı fikirde, ama ne olursa olsun sevimsiz bu konu bizi yıprattı. Şimdi bunları bırakalım da sana gelelim, evliliğin nasıl gidiyor?"

Ne demeliyim baştan sona karmakarışık bir durumda olduğumu mu? Oysa kendimi çaresiz ve güçsüz göstermeye hakkım yok, kaldı ki en baştan beni uyarmıştı Sadi. Evliliğim fena sayılmayacağını Polina'nın genç bir hanım olduğunu bu nedenle kolay olmayacağını itiraf ettiğimde beni düşünen sözler duyuyorum ondan.

"Kendini fazla zorlama, sonuçta sağlıklı bir insansın bunun bozulmasına müsaade etmemelisin."

Sadi cinsellik anlamında kendini sınırla demeye getiriyor. Polina'nın durumum konusunda yeterince bilgisi olmayabilir ve beklentisi çok yüksek de olabilir ama kapasitemi ona bir şekilde anlatmak zorundayım. Sadi'ye spor salonunu anlatınca kahkahayı basıyor.

"İlahi dostum, bunu garipseyecek ne var? Rüveyda da haftanın üç günü spora gidiyor aramızdaki fark şu, ben onu almaya gitmiyorum. Polina eve kendi dönsün, sen de bir şey görmezsin, olur biter."

Kahretsin, olan biteni görmemek iffetsizliğin önüne perde çekmekten başka ne işe yarar? Dönülmez bir yola girdim, ama önerdiği çözüm geçici de olsa belki de işe yarayabilir. Sadi sürekli endişemi yok edecek şekilde telkinlerde bulunurken eski patronumla görüştüğünü de sözlerine ekliyor. Hey gidi Turhan Bey ne çok özledim onu diye iç geçiriyorum. Yaşadıklarımı ona anlatmış olsaydım çok üzülebilirdi, diğer yandan hayatının hep çalışmakla geçtiğinden de yakınırdım ona. Doksan yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim Turhan Bey'in şimdilerde nasıl olduğunu merak ediyorum doğrusu. Konuşmamızın sonunda Polina'nın evde sıkılabileceğini söyleyen Sadi, arzu ettiğim takdirde Rüveyda Hanım'ın olduğu Rus kargo şirketinde iş bulabileceği söylemesi üzerine başlangıçta karşı çıkıyorum. Benim gibi bir tüccarın eşini çalıştırması tuhaflık sayılabilir. Babam, bir defasında hastalanmış yatağa düşmüştü, annem çalışabileceğini söylediğinde hasta haliyle kalkıp giyinmiş ve Sultanhamam'ın yolunu tutmuştu. Şimdi mezarından kalksa ve benim durumumu görse ne derdi acaba? Sadi'ye sadece düşüneceğimi söyleyerek konuyu kapatıyorum. Ona Sultanhamam'la ilgili yazdıklarımı veriyorum. Kazançlar, zararlar ve gayretlerin yaşandığı bu devasa çarşıda yazdıklarım hiç şüphesiz devede tüy misali.

Annemin Gaziantep'e özgü içli köfte ve benzeri yemeklerini çok özledim. Bu gece Polina spor yapmaya gitmemiş. Yemeği tarif kitabına bakarak yapmış olsa da başarılı olduğunu söyleyemem. Yemekten sonra harcamalarının olacağını söyleyip yüklüce bir para istiyor benden. İkiletmeden veriyorum. Son dönemde harcamalarımla kazançlarımın paralel gitmediğini bilsem de bu gerçekle yüzleşmek istemiyorum. Kötü giden bir duruma neşter atmak yerine, yaptığım sorunu ötelemekten başka bir şey değil. Florya'da yaşarken dükkândan gelen yüklü kirayla evin geçimini yapar, onun dışında ek harcamalarım çok yüksek ve astronomik olmazdı oysa şimdi bütün masraflar ana kazançtan çıktığı için sorun kendiliğinden baş gösterecek.

Kaç geceden bu yana dur durak bilmeden birlikte oluyoruz Polina'yla. Onu uyarmak istesem de kendime dair eksiklik olarak gördüğümden sessiz kalmayı tercih ediyorum, oysa bunun kısa zamanda beni perişan edeceği ortada. Gecenin bir vakti Polina'yı yatakta bulamayınca salona gidiyor ve onu ağlarken görüyorum. Nedenini sordu-

ğumda annem diyor, yaşadığı acının çok taze olduğundan bahsediyor. Yalnızca annesi olduğunu sanmıyorum sonuçta aramızdaki yakınlaşmanın çok uzun yıllara dayanmadığı gerçeği var. Yeni bir hayata alışmak üstelik kısmen de olsa özgürlüğüne sınır çizmiş olmam onu ağlatmış olabilir. Kendime dair suçlayıcı nedenleri aklımdan çıkarmaya çalışıp onu teselli etmenin yolunu arıyorum. Ona dokunarak seni seviyorum diyorum. Polina'yı kolundan tutup yatağa sürüklerken kendime dair yalnızlığı nereye koyacağımı bile bilmiyorum.

Balayı dedikleri günlerin herkeste aynı etkiyi yarattığını düşünmek saçmalık, insanın yaşı ilerlemişse o balın zararı da olabiliyor. İnsan, insanı aynı evde yaşayınca daha iyi tanır. Yaşayış şeklini diğer insana kabullendirmesi ise çok zordur. Polina'ya Cennet'imden bahsetmiş, onun benim diğer yarım olduğunu da söylemiştim; sevgiyle kabullenmiş, senin en doğal hakkın demişti. Bununla kalmamış kendisinin de sevgisini vereceğine ve bana destek olacağına dair sözler de duymuştum ondan.

Bugün dinlenme günü, Pazar, Cennet'ime kavuşma günü de denebilir. Evlendiğimi eski eşimin bilip bilmediğinden emin değilim, bilmesi neyi değiştirir ki diyorum içimden. Onunla tek ortak yanımız; birimizin Cennet'in annesi, diğerimizin babası olması. Ahmet'i dünden beri iki kez aradım. Ardı ardına özür sözcükleri sıralamama sitem ederek görevi olduğunu tekrar edip durdu, onun bu iyiliklerini nereye koyacağımı bilemiyorum. Pencerenin kenarında oturmuş tespih tanelerine okuduğum dualarla zamanı geçirirken Polina yaklaşıp ne yaptığımı soruyor. Ona her tanede binlerce kez Allah'a şükredip günahlarımı bağışlasın diye dua ettiğimi söylemek istesem de bundan vazgeçiyorum. Müslüman olması düşünsel anlamda değişeceğini göstermez. Bu şekilde günahlardan arınmanın mümkün olamayacağını bile söyleyebilir ki bunu asla istemem.

Sevgili eşimin de benim kadar heyecanla beklediğini söyleyebilirim. Kızıma içten bağlı olduğumu bilmesi, merakını artırmış da olabilir. Saat ilerledikçe gelmelerinin yakın olacağını düşünerek apartman kapısının önüne çıktığımda araba görünüyor. Her hafta görüşeceği-

mize dair söz vermişken neredeyse üç hafta sonra kızımı ancak alabilmiş oldum. Ne düşündüğünü hatta yine küsüp küsmeyeceğini merak ediyorum. Araba kapının önünde duruyor. Beni gördüğünde yüzünü çevirmek yerine hesap sorar hali var, neden aldırtmadın der gibi. Sebebini az sonra görürsün diyorum içimden, sevgiyle sarıp sarmalayıp kucağıma alıyorum onu. Bunu yaparken defalarca öpücük konduruyorum yüzüne. Polina'nın yukardan baktığını son anda görüyorum. Bakışlarında sevgiyle karışık endişe de var. Bu canım, kanım, her şeyim demek istiyorum ona. Kabullensin istiyorum. Belki de gelecekte bizim parçamız olacak demeye bile getiriyorum. Merdivenler yerine bu kez asansörle çıkıyoruz, onunla barışık sayılırız. Ahmet de peşimiz sıra yukarıya çıkıyor. İlk kez Polina'yla karşılaşacak. Henüz kahvaltı yapmadık. Bugün Cennet'imle cennet edeceğiz evi. Kapıyı açan Polina, sevgi gösterilerinde bulunuyor ona. Tam bu esnada sevgili yavrum kahredici bir film görmüş gibi buruk ve moralsiz dudaklarını büzüyor. Yetişkin sayılsa da o daha çocuk, muhtemelen babasını bir başka kadının yanında görmüş olmanın verdiği moralsizliği yaşıyor. Polina onun bu haline anlayışla yaklaşsa da şaşkınlığı ortada. Kızım, cennetim dediğim yavrum mutsuz, sevgili eşim mutsuz ve aralarında kalan hamalların en yorgunu da mutsuz.

Cennet'im, aldığım yeni hediyeleri, oyuncakları ona veren Polina'ya kayıtsız kalıyor. Hareket kabiliyetinin olmaması, alıp fırlatmasını, reddetmesini engellemiş olabilir. En büyük korkum bundan sonra bana gelmeyi istemeyebilir ki o zaman benim için ölümlerden daha beter durumlar ortaya çıkabilir. Ona zoraki de olsa yedirmeye çalışıyorum. Polina'nın bütün çabalarına rağmen tavrında değişiklik olmuyor. Ahmet zorlamanın daha da kötü neticeler doğurabileceğini söyleyince kesiyoruz. Kolum kanadım tutmuyor. En değer verdiğim iki unsurun uyumsuzluğu ortadayken ne yapacağımı şaşırmış durumdayım.

Polina'dan izin isteyip Cennet'i gezdirmeye çıkaracağımı söylüyorum. Buna ihtiyacının olduğunu anlamış olmalı ki anlayışla karşılıyor. Ahmet'le beraber boğaza sürüyoruz arabayı. Cennet yanımda, onunla konuşmaya çalışsam da dalgınlığı buna müsaade etmiyor. Canım dediğim ve ona dair kendimde büyüttüğüm sevgimi neredeyse dövüyor. Mecburdum kızım, kendime dair mutluluk arayışlarımın sonucu bu, yalnızlığıma vurduğum neşter, kendim olmak ve karar vermek adına

yapılmış bir evlilik ama tüm bunları yaparken Allah'tan affedilmeyi bekleyen zavallıyım demek istiyorum ona. Bütün bunları anlayabileceğini sanmıyorum, bu kadın yüzünden evden uzaklaşmış olabileceğimi düşünmüş olabilir. Onu defalarca okşayıp sevsem de nafile, en canım dediğim parçamın, bana tavır almasını nasıl kabullenebilirim? Ah çaresizlik! Polina ile ilgimin olmadığını söylesem bu yalana kuşlar bile güler, üstelik canım kanım her şeyim dediğim Cennet'ime nasıl yalan söylerim diye kızıyorum kendime. Başımı onun çocuğuymuşum gibi yaslıyorum omzuna. Ahmet'ten ses yok, bendeki gayreti görünce sırf o mutlu olsun diye güzel sözler ediyor bize.

"Kaç günden beri Cennet'im diye sayıklıyordun sonunda sana getirdim, bir baba kızını bu kadar mı sever, kıskandım valla sizi."

Bu sözlerden sonra kızımın yüzündeki tebessüm belirgin hale geliyor. Mutluluğunu her zaman olduğu gibi benim anlayabildiğim türden sesler çıkararak belli ediyor. Ortaköy'ün yanındaki otoparka arabayı bıraktıktan sonra kızını kucaklayıp boğaz turu yapan teknelerden birine biniyoruz. Ahmet'e Polina'yla alakalı ne düşündüğünü bile sormadım. Kızıma karşı yaptıklarımdan etkilenmiş olacak ki eli omzumda. Kızımı sımsıkı sarıp sarmalamışım. Hava sıcak, gözleri, o eşsiz güzellikleri ortaya koyan boğazda, öylesine derin hislerle doluyum ki onun mutluluğunun kendi mutluluğum olduğunu bir kez daha anlamış oluyorum.

Tekne turu tamamlandığında tekrar eve götürmek istemiyorum onu. Bu mutlu ruh halinin devam etmesi en büyük dileğim. Ahmet'le yeniden Florya yolundayız. Canım kızımı bırakıp döneceğiz. Ayrı yerde iniyorum, beklememi söylüyor Ahmet. Bu esnada yolda ortanca kızım Nefise'yi görüyor ve özlediğimi fark ediyorum. Ona yanaşma şansım yok, sinir bozucu hadiseler olabileceğini düşünüyorum. Bir süre sonra Ahmet geliyor. Kızıma dair acılar çektiğimi biliyor. Evde çok iyi bakılmadığını ve önemsenmediğini söylemekten çekinmiyor artık. Beni kışkırtmak için elbette açıkça değil ama gelecekte bu çocuğun daha büyük acılar çekebileceğini hatırlatıyor. Nasıl ayrıldıklarını sorduğumda, "Cennet'in bakışları bırakma, gitme der gibiydi," diyor. Beynimdeki damarların daraldığını hatta tıkandığını söylesem yanlış olmaz. Gözlerim hep aynı noktaya bakadursun Ahmet'en bir an önce beni eve götürmesini rica ediyorum.

Polina'm, canım, her şeyim, renkli gözlü kadınım, neler yaşadığımın şahidi oldun, bundan sonra da aynı hislerle bana yaklaşabilecek misin? Bu sözleri apartmanın asansörüne bindiğimde kendi kendimle konuşurken ediyorum. Kapıyı açan Polina'nın yüzünde gariplik var, sessizliği uzun sürmüyor.

"Yanlış bir davranışım mı oldu acaba? Kızın çok sevimli, üzüldüğünü görünce kötü hissettim."

"Seninle ilgisi yok o benim canımın içi de olsa, mutlu olmaya sevdiğim biriyle hayatımı paylaşmaya ihtiyacımın olduğunu zamanla anlayacaktır, alışacağından eminim."

"Çok zor görünüyor, sana çok bağlı, kim olursa olsun paylaşmak istemiyor seni."

"Nereden çıkardın bunu?"

"Bakışları anlatıyordu."

"Ne yani canımın biri istiyor diye diğer canımdan mı olayım, alışmalı."

Bu sözlere kendim bile zor inanırken Polina'nın inanmasını nasıl bekleyebilirim. Benimki sadece bir avuntu ve mucize bir durumumun göstergesi gibi.

Polina'yla evlenirken kendimi güçlü ve kararlı kabul ederdim. Üzerindeki yük ağırlaştıkça geriye bakmaya korkuyor insan, annemi her zamankinden daha fazla aramamın nedeni bu olabilir, yılgın ve çaresizim.

Günler haftaları, haftalar ayları takip ederken evliliğimizin üzerinden üç yıla yakın bir zaman geçiyor. Polina'yla sorunlar yaşayıp tartışmaya başladığımız anlar çoktan geldi. Bunun böyle olmasını asla arzulamazdım. Hayat istemediğim ne varsa önüme koymuş, Polina'nın marjinal bulduğum yaşam şeklinin hesabını bile soramaz olmuştum, kargo şirketinden ne kadar maaş alıyor, ne görev yapıyor, onu bile bilmiyorum.

Rüveyda Hanım'la nerdeyse bir yıldan fazladır görüşemiyoruz. Polina'yla beraber çalışıyor olmalarından benimle bir araya gelmeye

bile gerek duymuyor olabilir veya Sadi'nin yeni bir projenin peşinde koşması bu görüşmeleri kesintiye uğratmış olabilir.

Bir yaştan sonra rutin giden hayata neşter vurup değiştirmek hiç kolay değil. Normalde eve geldikten sonra sofraya oturup yemek yeme alışkanlığım ne zamandan beri son buldu. Polina işten geç geliyor ya da spor salonunda uzunca zamanlar harcayarak biraz daha yıpranmama neden oluyor. Ramazan aylarında sahura kalkmaz, oruç tutuğum zamanlar bana eşlik etmez ve neredeyse paylaşımlarımız yok denecek kadar azaldı onunla. Ne diyebilirim, daha en başta Rüveyda Hanım'ın Polina'ya Müslüman olmasının, formaliteden ibaret olduğunu anlatmış olması ve bunu biliyor olmam kendime yaptığım en büyük kötülük olmalıydı. Madem Allah'tan korkan, kısmen de olsa günah işlememeye gayret gösteren bir durumum var neden Rus Polina'ya âşık oldum diye sorular soruyorum kendime.

Bu süreler zarfında Cennet'imin defalarca hastalandıktan sonra iyice çelimsiz kalmasının ve benden kopmasının da tek sebebi benim. Son haftalarda yanıma gelmek istememesini anlıyorum artık. Ne yaparsan yap yanlış yapma diyen bir duayeni hatırlıyorum. Bir işe başlarken enine boyuna düşün altından kalkabileceğine kanaat getirirsen ve şartları ona uydurursan giriş derdi. Polina'yla aramızdaki yaş farkını içtiğim kuvvet veren haplarla gidermeye çalıştıysam da kısa süre sonra ayakta duracak mecalim kalmamış ve ilişkimizi akışına bırakmıştım. Polina bunu, benden bıktın demeye kadar getirdi. Yaşlandım deme cesaretini bile kendimde bulamadım.

Günler haftalar, su gibi geçiyor. Bir akşam taksiyle eve geç geldiğini görünce ona aldığım arabanın nerede olduğunu sordum. Bu soruya kızgınlıkla cevap verdi.

"Kardeşim zorda, satıp parasını ona gönderdim ama yakın zamanda daha fazlasını gönderecek."

Bahar'ın benden araba almak için para katkısı istediğini aklıma getirince mutsuzluğum bir kat daha artıyor. Polina'ya duyduğum sevgi karmakarışık hal almışken ne yapabilirim? Sürekli Rusya'ya gidip gelmeleri İstanbul'da konuk gibi kalma halleri... Artık kabullenmeliyim: Onunla kopma noktasına geldik.. İyi ki resmi nikâh yapmamışım dediğim zamanlar çokça oldu. İçimde büyüttüğüm o denli korku var ki bunu kimseyle paylaşmaya bile cesaret edemiyorum. Sadi ve Rüveyda

Harum'a dert anlatma şansım da yok, her insanın kendine has sorunları tabi ki var. Belki de bu gidip gelen hallerimden onlar da bıktı.

Sevmek, her koşulda insanın ruh haline ilaç olmuyor, sevgi süreç içinde kendini bitirirken sonrasında kâbus gibi insanın üzerine de çökebiliyor. Polina'yla aramızdaki bağlar ne yazık ki darbeler almış ve birbirimize olan saygımızı koparma noktasına getirmişti. Bu süre zarfında benden resmi nikâh istemesinin altında yaşlanmış olmam ve sonrasında hayata dair güvence isteği olabilir. Oysa ona olan güvenim sarsılmışken işi nasıl resmiyete dökebilirim. Sıkıntılara girerek aldığım arabayı bana danışmadan satmış olması ona olan güvenimi tümden sarsmış oldu. Güvenle sevgi birbiriyle çok yakındır. Birinden biri zedelenirse diğeri otomatikman kendini bitirir. Kendimi çok yorgun hissediyorum. Bu yorgunluğu ne tatille ne de kazanacağım bolca parayla atabilirim. Cennet'imin o masum sevgisine öylesine ihtiyacım var ki yalvaracak kadar bile denebilir. Anneme gel kurtar beni demek istiyorum içimden. Polina'nın yokmuşum gibi davranıp taytını alıp spor salonuna gitmesine de artık kızmıyorum. Sürekli kendim adına Allah'tan sabır dileniyorum. Bir günahkârım. Polina'ya bu giysilerle spor yapmasına müsaade ettiğim için Cennet'imi üzdüğüm için de denebilir.

Mutsuz akşamlardan birinde yorgun argın iş dönüşünde apartman girecekken Polina'yı spordan bir erkek arkadaşı eve bırakıyor. Kapıda şahit oluyorum buna. Bu görüntü karşısında kendimi vurup öldürmek istiyorum. Kıskançlık sözcüğü artık anlamsız. Bunu onursuzluk olarak görmemi Sadi ya da kız arkadaşı yadırgayabilir ama yüz kızartıcı bir davranış olarak görmeme kimse mani olamaz. Polina bunca zaman içinde konumumu görüp bildi. Onunla konuşmaya gerek duymadan eve çıkıyorum. Kızgınlığımı anlamış olacak ki peşimden geliyor. Özür dilemek yerine görgüsüzlük ve geri kafalılıkla itham etmesine dayanamayıp sesimi olabildiğince yükseltiyorum ona. Aynı şekilde karşılık verdiği için apartmanda rezalet çıkmasın diye sessiz kalmayı tercih ediyorum. Yaşamaktan nefret etmek deyimi tam da yaşadıklarımın sonucudur denebilir. Ölmek, bunca günah işlemiş bir insanın isteyeceği en son iş olmalı. Onu kapının önüne koyabilirim. Geçmişte ona duyduğum sevgi aklıma gelince kendimi frenliyorum. Bir süre sonra sakinleşiyorum. Polina diğer odada ağlıyor, sonra da salona yanıma

gelip konuşmak istediğini söylüyor. Rahatsız olduğumuz konuları karşılıklı konuşsak da bazı duyguların tamir edilmez olduğu çok açık ama böyle davranmaktan başka çaremiz yok.

Ertesi sabah Rüveyda Hanım'ı arıyorum. Onunla yalnız konuşmak istediğimi söylüyorum. Teklifimi kabul ediyor. Polina'nın haberinin olmamasını özellikle rica ediyorum ondan. Mesai bittikten sonra Nişantaşı'nda bir pastanede buluşuyoruz. Yüzü asık, Polina onu kötü etkilemiş olmalı. Hal hatır sormanın ardından direk konuya giriyor.

"Beni neden çağırdığınızı biliyorum Polina'yla alakalı olmalı?"

"Evet onunla alakalı biraz dertleşmek istedim sizinle."

Yüzüme bakıp tebessüm ederken sitem etmeyi de ihmal etmiyorum. "Sadi'yle epeyi boşladınız beni kırgınım size."

"Sandığınız gibi değil, bizim de ilişkimiz çok sağlıklı gitmiyor bu sıralar."

"Çok üzüldüm keşke öyle olmasaydı."

"Önemli değil sonuçta hayat devam ediyor ileride yollarımız yine kesişebilir. Şimdi size gelelim, Polina'yı da epeydir keyifsiz görüyorum aranızda iyi gitmeyen durumlar olmalı?"

"İyi bildiniz iyi gitmeyen çok detay var."

"Cinsellik anlamında mı?"

Bu sözü ondan beklemiyordum, pat diye söylemiş olması onun ne kadar rahat olduğunu gösteriyor. Ne cevap vereceğimi bilmeden sadece gülüyorum. Israrcı bakışlarına daha fazla dayanamıyorum. "Cinsellik konusunda sıkıntılarımız işin bir parçası olabilir, sonuçta onun kadar genç biri değilim. Başka da sorunlarımız var, bana uymayan alışkanlıklarını istediğim şekle sokması çok zor görünüyor, ne kadar onu uyarmaya çalıştıysam da ne yazık ki başarılı olamadım."

"Yıllardır Rus piyasasının içindeyim, kimler geldi kimler geçti buradan. Sizler dostumdunuz daha en başından bu işin zor olacağını ve yürüyeceğini söylememi hiç dikkate almadınız. Özellikle beni hiç dinlemediniz. Sizi uyarmak için elimden geleni yaptım. Hatta daha ileriye gitmemin yanlış anlaşılacağını düşünerek kendimi frenledim, buna rağmen yanlış anladınız. Rus, Ukraynalı ya da Moldovalı bir kadının kendi içindeki ruhsal âleminde yaşayabileceği bazı zorluklar var. Uyumla ilgili sorunları süreç içinde ancak ortaya çıkıyor, bir örneğini anlatayım bunun ne olduğunu anlayın. Yaklaşık otuz yaşında

olan genç adam, Ukraynalı bir bayanla evleniyor ve ailesiyle birlikte yaşamakta olduğu eve getiriyor onu. Gelgelelim daha evliliğin ilk günlerinde ailevi kültürümüz ile Ukrayna'nın modernitesi çakışıyor. Evde misafir varken genç bayanın banyo yaptıktan sonra bornozuyla evin içinde arz-ı endam etmesi gibi yaşam tarzımıza adeta meydan okumaya girişiyor. Bu durum karşısında daha fazla sessiz kalamayan gencin babası, kendi eşine 'söyle şuna üstüne başına edepli kıyafetler giysin' diyerek uyarıyor. Böyle bir ilişki sürdürülemediği gibi iki tarafı da mutsuz ediyor. Daha buna benzer çok olaylar yaşanıyor. Farklı düşünceler içinde olduğunuzu biliyorum, bunların doğruluğunu veya yanlışlığını sizinle tartışacak değilim. Gerçekler ne yazık ki sizi mutlu etmeyecek, bütün bunları şu maksatla anlattım. Türk erkeği için yabancı bir ülke kadınıyla ile evlenmek pek uygun düşmüyor. Karşıdaki insan dinini de değiştirse fark etmez, üzücü sonuçları kaçınılmaz oluyor. Özellikle de siz gibiler için bu durum çok ağır olur. Bu tür evliliklerin hayırlı olmadığı kanaatinde olduğum için sizi ve Polina'yı uyarma gereği duymuştum."

"Peki Polina'yla çok samimiydiniz, neden bunu dikkate almadı?"

"Çünkü siz eşinizden boşanmış, Ataköy'de ev tutmuş ve Polina'yı olduğu gibi sevmeyi taahhüt etmiştiniz. Annesinin ameliyatında gösterdiğiniz yakınlıktan tutun da her gün aramaya kadar çok üstüne düştünüz. Parasal anlamda rahat olduğunuz ortadayken daha fazla bu iş olmasın diye çaba gösterme hakkını kendimde göremedim."

"Bu anlattıklarınızı bilmeme rağmen zamanla sorunların üstesinden geleceğime inandım. Gel gör ki bir arpa boyu yol almış sayılmayız."

"İşte anlamak istemediğiniz asıl mesele de bu. Onu değiştirmek imkânsız, bunu bilerek yola çıksaydınız şimdi bu sorunları konuşuyor olmayacaktık. Üstelik Polina sizden resmi nikâh ve çocuk beklentisine girdiği halde bu isteklerine de cevap vermeyerek süreç içinde onu kendinizden uzaklaştırmışsınız."

"Resmi nikahı nasıl yaparım? Önceki eşimle yaşadığım sıkıntılar daha tazeliğini korurken yeniden başımı böylesi bir sıkıntıya nasıl sokarım? Polina daha en başından bunun sorun olmadığını söylemişti, neden sana bunu anlatarak mesele haline getirdiğini anlayamadım."

"Sık giriş çıkış yapıp ancak İstanbul'da kalabildiğinden, bunu gördüğünüz halde çözüm arayışına girmediğinizden yakındı. Kaldı ki

başlangıçta çocuk istemeyebilir ama zaman içinde böyle bir özleminin olmasını bilmeniz gerekirdi. Dünyanın bin türlü hali var, ileride yalnız kalmak istememiş olabilir."

"Bu yaşayış şekliyle ona nasıl çocuk bırakabilirim? Yaşımdan dolayı çocuk yapacak kudretimin olmadığını test edip öğrendiğim halde kalkıp ille tüp bebek demesi zaten çileden çıkarmaya yetti. Anlayacağın sorunlarımızın altında kaldık denebilir."

"Çözümü var, ayrılırsınız olur biter. Bunun için biraz kesenin ağzını açmanız gerekecek kızı öylece sokağa atmanız hiç de doğru olmaz."

"İşi bu noktaya getireceğinizi hiç düşünmemiştim, demek ki aranızda konuştunuz."

"Yanılıyorsunuz. Uzun zamandır Polina'yla sadece ayaküstü sohbet edebiliyoruz. Benim naçizane tavsiyem bu, şayet yürümüyorsa birbirinizi daha fazla yıpratmayın, ya da umut varsa fedakârlıkta bulunarak emek verin ilişkinize."

Rüveyda Hanım'a kızıyorum, şayet daha en başından benimle özel olarak görüşmek isteyip bu denli ayrıntılarla konuşsaydık belki de fikrimi değiştirebilirdim. Bazen aşk insanın gözünü de kör edebiliyor. Kadıncağız yolumdan döndüremeyeceğini anladığı için üzerime daha fazla gelmedi demek. Suçlamamın boşuna olduğunu kabullenmeliyim. Polina'yı o denli sevmiştim ki her konuşana kulaklarımı kapatmıştım.

Rüveyda Hanım'ın yanından ayrılırken burukluğum devam ediyor. Eve gitme isteğim bile yok. Yine aynı durumların yaşanacak olması daha da yoracak beni. Bütün bunlara rağmen Polina'nın arabasının olmadığını düşünüp ani bir kararla spor yaptığı salona gidiyorum. Muhtemelen ders bitmiş ve Polina soyunma odasına girmiş hazırlanıyor diye düşünürken, zebella gibi vücudunu geliştirmiş bir gençle sohbet ederken buluyorum onu. Salonun içinde onu uyaracak şekilde bağırınca ters bakıp olanca hırsıyla soyunma odasına gidiyor. Kendime yakıştıramadığım bu görüntü yüzünden kahrolmuş sayılırım. Giyinen Polina'nın peşinden koşmama rağmen oradan ayrılıp taksiye atladığı gibi çekip gidiyor. Eve geldiğimde odasına çekilmiş ve benimle konuşmayan bir Polina buluyorum artık. Bugüne kadar edepli usul erkâna göre yaşamış sayılmam neye yarar. Bu işin nasıl sükûn bulacağını bilmiyorum. Sanki neden spor salonuna gittim ve o kahredici görüntüyle karşılaştım diye kendime kızıyorum.

Her geçen gün işler daha da sarpa sarıyor. İşyerini bile boşlamış, hesaplarla ilgilenmiyordum artık. Mutsuz geceler ve belirsizlikler çok zor gelse de bu duruma alışmalıyım. Oysa bu bir avuntu olsa gerek, sorunları ötelemek, ilgilenmemek ona çözüm getirmez. Yine o kahrolası günlerden birindeyim, evdeki mutsuzluğumu heybeme yükleyip iş yerinin yolunu tutmuşum. Sabahın erken saatleri sayılır ama iş yerimin açılmış olduğunu düşünüyorum. Daha içeriye adımımı atar atmaz Neriman Hanım telaş içinde sağa sola savruluyor. Şaşkınlığımı üzerimden atamamışken derdinin ne olduğunu anlatmaya başlıyor bile.

"Efendim kesmiş olduğunuz o büyük çek ne yazık ki döndü."

Sanki üzerime tonlarca kaynar su dökülüyor, bu çekle alakalı sorun yaşamayacağımızı düşünmekle hata etmişim. "Rus müşterimiz ödeme yapmamış mı?"

"Hayır, üstelik fabrikadan yüklüce malı sizin adınıza çekmiş, bu sabah arayıp söylediler."

"Nasıl yani fabrika adıma nasıl mal verir?"

"Hatırlarsanız bundan altı ay önce fabrikaya talimat vermiştiniz. İyi müşterimizdir diye acil durumlarda mal sevkiyatı yapın faturaları keser bize ibraz edersiniz demiştiniz."

Fenalaştığımı, ellerimin uyuştuğunu başımın döndüğünü gören Neriman Hanım yardım istiyor. Zar zor koltuğuma sürüklüyor elemanlarım. Ambulans isteyip istemediğimi sorduklarında gerek olmadığını söylüyorum ve bütün muhasebe kayıtlarıyla ilgili dökümleri istiyorum Neriman Hanım'dan. Önüme döktüğü evraklarla neredeyse hiçbir sonuca gitme şansı bulamıyorum. Rus müşterimizin çekmiş olduğu malın miktarı bile tek başına beni batırabilir. Şimdilik bankadaki mevcut paradan çekin kısmen karşılığının ödenmesi talimatını verirken aynı anda genel muhasebeyi tutan yeminli mali müşavirimi de acilen mağazama davet ediyorum. Bir süre sonra geliyor. Saatlerce uğraştıktan sonra çıkacak verginin hayli kabarık bir rakama eriştiğini söylediğinde kendimi çok ama çok daha kötü hissetmeye başlıyorum. Üstelik evdeki mutsuz ve anlayışsız dünyamla bu işin altından kalkmam çok daha zor görünüyor.

Bize aracılık eden kişiye Rus müşterimle nasıl temasa geçeceğimi sorsam da adam daha ilk konuşmamızda o kişinin Rus mafyasının eli-

ne geçtiğini ve bir bardak soğuk su içerek bu defteri kapatabileceğimi söylüyor. Necdet, diye sesleniyorum. Bugün gelmediğini telefonun da kapalı olduğunu söylüyor diğer elemanım. Günü akşam etmek hiç anlam ifade etmiyor artık. Sadece endişeli, mutsuz ve paniğe kapılmış haldeyim.

Eve döndüğümde Polina her zaman olduğu gibi yok. Ne iştah kalmış, ne bir lokma yiyecek takatim. Şaşkın halde oradan oraya sürüklüyorum kendimi. Sonunda Polina geliyor, sükûnetle olan biteni anlatıp durumun vahim olduğunu söylemeye getiriyorum.

"Senin yüzünden oldu demek mi istiyorsun?"

"Öyle demedim sadece bana güç verecek bir iki söz söylersen yarına kendimi daha iyi hissedecek ve bu işin altından belki de kalkmaya çalışacağım."

"Günlerdir beni üzdükten sonra nasıl böyle bir beklentiye girersin, yapabileceğim ne varsa söyle yapayım?" Bu sözleri ederken o denli sert ki derdimi onunla paylaşacağıma bin pişman oluyorum. Banyoda mide bulantısından öğürerek kustuğum anlarda bile yanıma gelmiyor. Hastaneye gitmek istesem de son anda vazgeçiyorum.

Sabahın erken saatlerinde alacaklı olduğum Rus müşteriye mal veren Laleli esnaflarından bilgi edinmeye çalışsam da nafile, çünkü buradaki tüccarların bazıları da benim gibi mal kaptırmışlar, canı yananlar bu kez benden medet ummaya çalışıyor. Yaşlı biri çıkışarak 'yılların esnafsın, nasıl olur da garantiye almadan bunca malı gönderirsin?' diyerek fırça da atıyor bana. Cevap veremiyor sadece susuyorum, doğru söze ne denir. Kaç yıldan beri yüklüce paralar kazandıran bu müşteriye temkinli davranayım derken onun güvenini kaybetmek bir yana ticareti kesme olasılığını ne yazık ki göze alamamıştım. Neriman'ın çok zaman önceleri beni uyardığını, ödemeleri aksattığını söylediğinde durumu önemsememiştim. Sultanhamam'dan samimi olduğum bir tüccarın kapısını çalıyorum. Benimle ilgili dedikoduları duymuş olmasından olacak ki nasihatte bulunmaktan geri kalmıyor. Derdime çare ararken onun sözlerini kendime dert etmeye niyetim yok, tek sorunum bu Rus müşteriden paramı nasıl kurtarırım. Olan biteni öğrenen bu eski komşum telefona sarılıp Rusya'daki muhataplarını arıyor. Onlardan gelen yanıt bir öncekilerden farksız. Adamın ortada olmadığından, deposunun da boş olduğundan bahsediyorlar. Rus mafyası-

nın bu işe el koyduğunu uzun uzadıya anlatırlarken eski komşum benim Rusya'ya gitmemin hiçbir anlam ifade etmeyeceğini de söylemiş oluyor. Laleli'den eli boş dönüyorum. Ah kafam ah.

Mağazaya geldiğimde durum daha da karışık bir hal alırken bu arada bir iki komşumun daha uyarısını alıyorum. Benimle alakalı dedikoduların ayyuka çıktığını Rus kadınlarla paraları yediğime kadar türlü türlü söylentilerin ortalıkta dolaştığını duyduğumda ölmekten beter oluyorum.

Altmış üç yaşına kadar yaşadıklarımın bir o kadarı daha omuzlarıma biniyor. Soluksuz geçen bir iki günün sonunda fabrikalardan beklediğimiz malların kesildiğini buna mukabil bundan sonra sadece peşin çalışabileceklerini anlatan mailler aldığını da söylüyor Neriman Hanım. Bir anda itibar kaybedip bu denli kaosun içine düşer mi insan diye soruyorum kendime? Babamın sözlerini şimdi daha iyi anlıyorum, kontrollü ve attığın adımın doğruluğuna inandığın anda yürüyeceksin demesi boşuna değildi. Eski eşimden ayrıldıktan sonra hesapsız para harcamalarım aklımın bir köşesini zorlamaya başladı bile. Bir liranın önemli para olduğunu söyleyen duayen patronuma şimdi çok daha hak veriyorum.

Çekin dönmesi ve Rus müşteriden yediğim kazık o denli büyük ki ödemelerde darboğaza girmek bir yana, Neriman Hanım'ın Necdet için söyledikleri ise tümden çökmemin nedenlerinden biri oluyor. Uzun süre boş bırakmış olmamdan kaynaklı mal satışlarında maliyetine bir akış sergileyerek sadece hareket görüntüsü vermiş olan bu namussuz, muhtemelen bu satış trafiğinden çıkar da sağlamış. Bununla da kalmamış, muhasebe kayıtlarıyla alakalı hissedilmeyecek oynamalarda da bulunmuş. Neriman Hanım'a artık kızamıyorum bile. Ölmek şu anki durumumdan daha hafif kalabilir.

Bulutlar gökyüzünü siyaha çevirirken, yağan yağmurlar sonrasında güneşli masmavi bir hava hâkim oluyor gökyüzüne. İnsanın başı öne eğik olmayagörsün, ne masmavi havanın ne de yağan yağmurların önemi kalıyor. Geceler sabahlara devrilirken her zamankinden daha fazla tedirginlik ve mutsuzlukları da beraberinde getiriyor. Sabahın erken saatlerini sevmiyorum artık çünkü alacaklı olsun olmasın, çok eskiden alacağının olabileceğini söyleyip gelenler işyerimi ve depomu talan eder hale sokuyorlar. Neriman Hanım onlarla savaşmaya

çalışırken Aşirefendi esnafına çay veren ocaktan iş yerimi seyretmekle meşgulüm. Hiçbirine müdahale edecek gücüm ve takatim yok. Talana gelmişçesine bulduklarını götürenler arasında tanıdık yüzlerin dışında, altı ay sonrasına kestiğimiz çekin karşılığında mal koparma peşine düşmüş tüccarlar da var. Oysa geçmişte bu tür olaylara çok farklı bakılırdı.

Bir ay içinde devasa dükkânım tamtakır oluyor. O denli kötü durumdayım ki komşularımdan borç istemeye bile yüzüm olmuyor. Evde çok gizli bir bölmede sakladığım para da olmasa neredeyse aç kalacağım. Elemanlarımdan bazıları tazminatları karşılığında mal yağmalamaya dâhil oluyorlar. Bankadaki param ve mallarımla kalan borçları kapatamayınca dükkâna ödediğim hava parasını fabrika alacaklılarından birine sayıyorum.

Bütün bu akış iki ay gibi kısa zaman diliminde olup bitiyor. Allah'a yalvarsam da nafile, kendimi öldürecek kuvvet ve kudreti asla bulamam. Böyle bir eylemin sonucunun kayıtsız şartsız cehennem olduğunu pekâlâ biliyorum. Lüks arabama henüz kimseyi yanaştırmış değilim, diğer yandan Şirinevler'de babamdan kalan evin varlığı ilk aklıma gelenlerden. Kiracısı aylar boyunca ödeme yapmadığı için tahliye etmiş ve bir daha da baba yadigârı diye içine kimseyi sokmamıştım. Arabaya bindiğimde durumum iyi görünmüyor, eve kadar yol boyunca zikzaklar çizerek ancak gidebiliyorum. Böyle dönemlerde bir dosta, arkadaşa çok ihtiyaç duyulur. Sadi'yi uzun süredir aramadım, bunu düşünsem de son anda vazgeçiyorum, kimseyi aramak istemiyorum.

Apartmanın önüne geldiğimde kapıcı karşılıyor beni.

"Ağabey senin hanım bir sürü ev eşyasını arabaya yükleyerek gitti."

Sessiz kaldığımı ve moralsiz olduğumu görünce bu kez teselli edecek sözler bulmaya çalışıyor. "Yoksa haberin yok muydu? Bilseydim haber verirdim."

Asansöre tutunarak giriyorum. Pişmanlık kelimesi yeterli olmuyor, hamallık yapacakken tamah edip hayata dair bin bir meşakkati sırtlayarak kendimi ölmekten beter etmiştim. Kapıcı halimi görünce yardım edip dairemin kapısına kadar eşlik etmeyi ihmal etmiyor.

Kapıyı açıp içeri girdiğimde şoka giriyorum. Özel eşyalarım da dâhil ne varsa tümü karıştırılmış, kıymete değer bütün eşyalarımı gö-

türmüş Polina. Ona aldığım ziynet eşyalarının da yerinde yeller esiyor. Masanın üzerinde bana yazmış olduğu mektubu sonra okurum diye iç cebime koyuyorum. Durumumun iyi olmadığını anlamış olan kapıcı peşim sıra bekliyor. Baş dönmesi, buna bağlı olarak ağız ve çene kısımlarımda kasılma olduğunu görünce ambulans çağırmasını zorlukla söyleyebiliyorum ona. Bedenimde, beynimde, vücudumun her hücresinde öleceğime dair panik hali var. E5 Karayolu üzerindeki büyük hastanelerden birine götürüyor ambulans. Acildeki doktorların biri gidip diğeri geliyor, felç geçirdiğimden bahsedenlerin sesini zar zor duyabiliyorum. Beyne giden damarların birinin tıkanmış olabileceğine kadar farklı sözler ediyorlar. Beyin tomografisi, ardından tansiyon ölçmeler, kan tahlilleri sayılmayacak tetkiklerin ardı arkası kesilmiyor.

Kapıcı, apartmanı bırakamadığı için izin isteyerek ayrılıyor hastaneden. Yalnız gelmiş olmamdan dolayı kimseye haber verip vermediğim sorulduğunda sadece aklıma canım kızım Cennet'im geliyor. Kolumda serum olduğu halde gözyaşlarımı tutamıyorum. Çenemin bir anda kaymış olmasına bile aldırış etmeden çaresizliğimi uluorta döküyorum açığa. Serum bağlı olmayan elimle yamulan ağzımı kapatmaya çalışarak konuşuyorum.

İki saat kadar sonra benimle ilgilenen doktorlardan biri yanıma geliyor, henüz şeklimde değişim yok, çenemdeki sıkıntı ne yazık ki devam ediyor. Doktor yatağın yanındaki sandalyeye oturup konuşmaya başlıyor benimle.

"Beyin damarlarınızdan birinde sanırım sorun var, tetkikler bir süre daha devam edecek ondan sonra tam tanıyı koyabileceğiz. Sizin hiç ama hiç strese girmemeniz gerekiyor. Psikolojik olarak kendinizi çok yormuşsunuz. Bu yaşta beyin ameliyatları riskli olabilir, bu nedenle iyileşmenizin tek ilacı yine siz olacaksınız. Bu tür inmeler geçici olabilir, ilaç ve moralle zaman içinde düzelebileceğini bilirseniz işimiz kolaylaşır."

Yamulmuş çenemle doktorun karşısında konuşmaktan utanıyorum, moral bulduğumu ve söylediklerini önemsediğimi başımı sallayarak ancak gösterebiliyorum. Doktor tam gidecekken hemşireye ve bana yön vermeye çalışıyor.

"Bir yakınıza telefon açıp çağırsınlar, belki de haber vermediniz diye size kızabilirler."

Bu sözlerden sonra hemşire hanım kâğıt kalem ve diğer elinde telefon olmak üzere yanıma geliyor. O denli kötüyüm ki bunu nasıl anlatabilirim ona, son anda Ahmet aklıma geliyor. Neden bunu önceden düşünmedim diye hayıflanıyorum. Benim akrabam kadim dostum cefakâr Ahmet'im. Onu hatırlamam şimdiye kadar bana takılan serum ve sakinleştirici iğneden daha etkili oluyor. Cep telefonumu çıkarıp numarasına dokunuyorum sonra da hemşireye verip durumumu anlatmasını istiyorum ondan. Telefon konuşması o denli kısa sürüyor ki hemen atlayıp geleceğini sanıyorum. Yanılmıyorum, çok kısa süre içinde onu yanımda buluyorum. İçeriye girer girmez yüzü kireç gibi bembeyaz, beni bu halde görmesini asla istemezdim. Elim çenemde, gözyaşlarıma hâkim olamazken gelip sarılıyor bana. Bu yakınlaşmaya o kadar ihtiyacım var ki bunu ona söyleme şansım bile yok. Kapıya çıkıp bir süre doktor ve hemşireyle konuştuktan sonra yeniden yanıma geliyor.

"Hiç merak etme bundan sonra seninle çok zaman geçireceğiz."

Bununla ne demek istediğini anlayamasam da, bu sözleri bir başka yakınımdan duymayalı çok zaman oldu. Devam ediyor Ahmet.

"Neler yaşadığını bildiğim halde seni bu hale getirecek boyutta olacağını asla tahmin edemezdim. Şimdi hiçbir şey düşünmeden güzel bir uyku çek, bundan sonrasını bırak ben düşüneyim."

Bu sözleri duymak inanılmaz moral veriyor. Beni düşünen ve sorumluluğumu alan bir yakınım için Allah'ıma dua etmekle birlikte ilaçların etkisiyle neredeyse kendimden geçeceğim.

İki ya da üç saat geçmiş olacak, eskisinden daha iyi hissetmeye başladım bile. Hemşire dışarıda oturan Ahmet'e haber veriyor. Yanıma geldiğinde planlarının olduğunu söylüyor. Öncelikle durumumu tam anlamıyla anlatmak istiyorum ona. Elimi çenemi örtecek şekilde kapattıktan sonra Polina'nın yaptıklarını ve iş hayatımdaki iflasımı en ince ayrıntılarına kadar anlatıyorum. Bir yandan da yıllarca egosu yüksek ailemin, onlara karşı mesafeyi durduğunu bildiğim için utanç içindeyim. Geriye bakmayacağım artık, doktorun ikazını unutmuş değilim. Ahmet yüzüme bakarken aynı sıcaklıkla elimi tutuyor.

"Ağabey, bu saatten sonra tekrar ticaretin içine girip yeniden boğuşmanın bir âlemi yok. Sana önemli bir tavsiyede bulunacağım. Neden gelip çalıştığım kuruma yerleşip huzura kavuşmuyorsun. Yaşa-

dıklarını kısa sürede unutturacağımı göreceksin. Kuruma kabulün için gerekli olan şartlar müsait, bu konuda elimden geleni yaparım."

Gösterdiği yol kurtuluş olabilir. Sadi'nin söyledikleri aklıma gelince Ahmet'in yanı başında yeniden gözlerim yaşarıyor. Allah'ın sevgili kulu olmalıyım. Kutsal kitabın bir ayetinde mal biriktirmenin ve hayra kullanmamanın ne kadar günah olduğunu söylemişti. Bu dünyadan mal biriktirerek gitmemiş olacak olmam Allah'ın bana bir armağanı olsa gerek. Ahmet geriye kalan varlığımı da bilsin istiyorum. Bağ Kur'dan emekli maaşı, babadan kalan çok değerli olmayan ev, çok lüks sayılan arabanın dışında Polina'nın bile bulamayacağı, evde gizlemiş olduğum bir miktar paradan bahsediyorum ona. Bütün bunların Darülacezeye bildirilmesinin zorunlu olduğunu söyleyen Ahmet, devamını da getiriyor. "Özgürlüğüne kavuşacaksın kendini kuruma mahkûm olarak görme, zaman içinde balık tutmaya ve iş hayatının geçtiği sokakları gezmeye de zaman ayırabileceksin. Bunca yıl çalıştıktan sonra dinlenmek hakkın."

Son haftalarda kendi can derdime düşmüşken sevgili kızım Cennet'i ihmal ettiğimi bile söylemiyorum. Oysa Ahmet'in durumumu bildiğinden eminim, onu alıp geleyim dememiş olmasından anlamıştım bunu. Ne olursa olsun sükûnu ve huzuru elde ettikten sonra Cennet'ime kavuşacağım günü bekleyeceğimi biliyorum.

Gecenin bir vakti Ahmet'i evine gönderiyorum, iki üç gün hastanede kalacağımı, yaptığı teklifi çok ciddiye aldığımı da söylüyorum ona. Vefalı dostum arkadaşım, istemeyerek de olsa gidiyor. Hastanede yalnız başıma kalıyorum ama halimden hiç de şikâyetçi değilim artık.

Geceler uzun, geceler karanlık ve sessiz. Hastane köşelerinde yapayalnız kaldığım halde bu denli huzurlu olabileceğimi tahmin etmezdim. Polina'nın çekip gitmiş olmasının verdiği rahatlığın farkına varıyorum şimdi. Geride çenesi kaymış bir adam bırakmış olsa da fark etmez. Canlandığımı gören ve sürekli beni gözleyen hemşire bile şaşırıyor.

Hastanede kaldığım süre içinde her gün geliyor Ahmet. Gerek olmadığını söylesem de ona söz geçiremiyorum. Sonunda hastaneden taburcu olacağım gün gelip çatıyor. Kısmen düzeliyorum ama çenem henüz eski şeklini almış değil, konuşurken mendille kapatmak zorunda kalıyorum. Ahmet'e kararımı verdiğimi ve kurumda kalacağımı

söylediğimde müjde olarak alıyor bunu. Bunun hiç de kolay olmayacağını bilsem de huzura olan ihtiyacım apaçık ortada. Darülacezeye kabul işlemlerin süreç alacağını ama bu esnada misafir olarak ağırlayacağından da bahsediyor Ahmet.

İlaçların faydası inanılmaz, tedaviye devam etmem gerektiğini tembihleyen doktor, kontrol tarihlerini belirttikten sonra taburcu ediyor beni. Hastaneye elveda derken kendimi iyi hissediyorum. Ahmet'le Ataköy'e eve geldiğimizde benden istediği evrakları teslim ediyorum. Daha fazla meşgul etmek istemiyor ve evine gönderiyorum onu.

Gecelerden artık korkmuyorum, canım dediğim Cennet'i düşünmek bile buna engel. Yanımda olmasa da bu gece sevgili kızımı düşünerek uyuyacağım.

Bunca olay yaşamış ve dedikoduların muhatabı olmuşken Sadi'nin hiç aramamış olmasından dolayı çok üzgünüm. Onunla yıllar sonra buluştuğumuzda bir daha ayrılmayacağımızı ve birbirimizi ihmal etmeyeceğimizi düşünmüştüm. Doğrusu ben de arkadaşımı aramış değilim. İnsanlar sözünde durmalı, fakat özellikle son dönemlerde bu genel kuralı Sultanhamam'da uygulayanlar tıpkı benim gibi döküldüler. Hatta bir keresinde Urfa'dan gelen yaşlı bir tüccara açık hesap yerine senet yapıyoruz dediğimde, memleketine ticaret bitti demiş, gitmişti. Halbuki verdiğim sözlere ihanet etmemiş, senet çek yerine açık hesapla mallar vermeye devam etmiş sonra da alacaklarımı tahsil edememiştim. Eşeğimi sağlam kazığa bağlayamamış, hesaplarımı takip edememiş ve ödemeler konusunda sözümde duramadığım için arka arkaya hacizlerle boğuşmak durumunda kalmıştım. Yaşadıklarıma rağmen Allah'ın bana biçtiği gömleğe asla isyan etmedim, muhakkak nedenleri vardır dedim içimden.

Evde kimseye hesap vermeyecek olmamın rahatlığını duysam da kızlarım aklıma geliyor. Neden diyorum, onlarla aramıza bu denli mesafenin girmesi neden? Ahmet bir defasında Cennet'i getirdiğinde kızlarımla alakalı sorularıma cevap vermek yerine kapatmıştı konuyu. Muhtemelen hakkımda kötü sözler sarf etmişlerdir diye düşünmüştüm. Ailece rezil olmak buna denir, ayrılmış olsak bile ortada lafların dolaşması hiç de doğru değil. Ahmet'i sıkıştırınca sana değil ama genelleme yaparak tüm erkekler için 'domuz' sözcüğünü kullandıklarını

ancak söyleyebilmişti. Ah kızlarım, size ancak Allah ıslah etsin diyebiliyorum. Biliyorum ki ne olursanız olun ister rezil ister vezir, sizler için üzülecek sevinecek olan yine benim.

Televizyonda Kemal Sunal'ın filmlerinden birini seyrederek rahatlamaya çalışıyorum. Aile mefhumuna önem veren, onur haysiyet ve dürüstlüğü işleyen yapımcılar parmakla gösterilecek kadar azaldı. İnsan yalnız kalınca, hayata dair eleştirel, düşünsel bakışı da genişliyor. Bir süre filmi seyrettikten sonra banyoda aynanın karşısına geçip çenemi sağa sola oynatıyorum. Tamamen düzelmiş değil. Cennet'imin beni bu halde görmesini istemiyorum, şayet konusu geçerse bunu Ahmet'e de söyleyeceğim.

Gecenin huzuru, yorgan misali üzerime örtülmüş. Bu ruh haliyle rahatlamışken aklıma Polina'nın bıraktığı mektup geliyor. Ceketimin iç cebine koyduğumu hatırlıyorum. Yerimden kalkıp zarfı alırken açıp açmamak konusunda kararsız kalsam da sonunda merakıma yenik düşüyorum.

Muharrem merhaba,

Çok iyi bir insansın. İlk tanıştığımız anda seninle bir hayat kuracağımı aklıma getirmemiştim. Geçen süre içinde bana gösterdiğin yakınlık fikrimi değiştirmişti. Annemin son zamanlarında istiyorsan evlenebilirsin dediğini hiç aklımdan çıkarmadım. Anneme yaptığın iyilikleri hayatım boyuna asla unutmayacağım. Beni sevdiğini biliyorum ama kültürlerimiz o denli farklı ki senin öfkelendiğin konular bizde son derece normal olduğu için tahammül edilmez hal aldı ilişkimiz. Bunun böyle gitmeyeceğini biliyorduk. İkimizin de değişmeye niyeti yoktu, bu nedenle bu ilişkinin sonlanması hayrımıza olacaktı.

Kızın ve sana ömür boyu mutluluklar diliyorum. Beni arama. Bu mektubu okuduğunda Rusya'da olacağım. Borçlu kalmak istemem, şayet ağabeyim parayı öderse bana aldığın arabanın parasını da havale edeceğim sana. Sakın işlerin ters gitti diye seni terk ettiğimi düşünme, sıkıntılı döneminde sorun olmak istemediğim için böyle uygun gördüm. Asla kırgın dargın değilim, hatta saygı duyuyor ve bol şans diliyorum sana.

Kısacık ömre neleri sığdırıyor, iyilikleri kötülükleri yaşayarak ancak öğrenebiliyor insan. Ah Polina, sana dair söylenecek ne çok sözüm var ama bunlardan sadece sana duyduğum sevgiyi hatırlamak istiyo-

rum. Bugüne kadar araba dâhil takı ya da benzer hediyeleri benden istemedin böyle de olsa seni hiç hediyesiz bırakmadım. Yaptıklarım bunlarla kalmadı bir de boyuna kıskandım seni. Evde bulunması gereken bir oyuncağım gibi ol istedim. Bunu itiraf etmekten artık korkmuyorum. Sosyal yapını anlamaya çalışsam da inançlarımla çelişen yanlarını görmezden gelemezdim. Aynı yönden doğrulara bakma şansımız asla olamazdı. Bu ayrılıkta mutlaka hayır vardır diyorum, buruk şekilde sana bol şans diliyorum içimden.

Yere düşmüş İngilizce dergilerden birini elime aldığımda gülmekten kendimi alamıyorum. Sadi ne büyük hayal kurmuştu. İngilizce öğrenecektim. Hayalden öte bir durum olacağını nasıl da göremedi. Tanıştırdığı Muhammed'e ne demeliyim, zavallı adam, benden yüzlerce kat beterini yaşamış olmasına rağmen benim gibi felç olmadan huzuru nasıl da yakalayabilmişti.

Evi toplamaya çalışıyorum. Ahmet bir iki gün içinde gelip Darülacezeye götürebilir beni. Olumlu yanları da olsa bunu kabullenmemin süre alabileceğini düşünüyorum. Peşin hükümlü olmamalı, güvenilir bir liman olabileceğini düşünmeliyim. Gündüz oradan ayrılıp rutin işlerimi yapabileceğimi söylemişti Ahmet. Oysa bu saatten sonra balık avlamaya nasıl gidebilirim? Gece hayatıma dair planlarla son buluyor, tıpkı hayatların, hayallerin son bulması gibi.

Gün boyu evden çıkmazken sabah kahvaltımı hazırlayıp huzurla yiyorum. Kendimi yalnızlığa alıştırıyorum. Cennet'i yanımda hayal ediyorum. Ahmet gün boyunca defalarca arıyor. Sürekli durumumu soruyor. Her zamankinden daha iyi ve moralim yerinde diyorum ona. Akşam olduğunda kapı çalınıyor, getirdiği yiyecek poşetiyle onu karşılıyorum. O denli ilgili ki bundan hem hoşnut hem de rahatsız olduğumu ona söyleyemem. Mutfağa girip getirmiş olduğu dolmaları hazırlıyor, salondaki masaya kurulduğumuzda, kurumda misafir edileceğimi, orada yatak ve ihtiyacım olacak her şeyin hazır olduğunu sıralıyor. Hatta beni alacağı güne kadar beraberimde götüreceğim eşyaları da hazırlamamı istiyor benden. Bu daireyi sahibine teslim etmem için öncelikle boşaltmam lazım. Ne var ne yok yarın sabah baba yadigarı Şirinevler'deki eve taşıyacağım. Ola ki Darülaceze işiyle alakalı sorunlar yaşarsam o zaman sığınacak bir kulübem olsun dediğimde kısmen onaylıyor Ahmet.

"Haklısın, her ne kadar aile sıcaklığında olduğunu söylesem de yine de son kararı sen vereceksin. Rahat etmen için elimden geleni yapacağım, istersen yarın izin alıp yardıma gelebilirim?"

"Kargo şirketlerinde tanıdıklarım var onlar taşınma işini halleder. Şayet olursa ertesi gün kıyafetlerimi alır gideriz."

Bunları konuşurken baba yadigârı evin adresinin yazılı olduğu kâğıdı ona veriyorum. Henüz Cennet'i gündeme getirmiş değiliz. Kaldı ki bunun farkında, durumumdan dolayı konuşmaktan çekiniyor olabilir. Ahmet'le bir süre daha sohbet ettikten sonra uğurluyorum onu. Yeniden aynanın karşısındayım, çenemdeki kasılma biraz daha düzelmiş görünürken neredeyse yok denecek bir çarpıklık kaldı. Aldığım ilaçların etkisini gösterdiğini sanıyorum.

Sabahın köründe nakliyat şirketlerinden birini arayıp, pazarlık yaparak anlaşıyorum onlarla. Kiracısı çıktığında temizletip boya badanasını yaptığım baba yadigârı eve, oturduğum apartmanın kapıcısını götürüp son bir temizlik yaptırıyorum. Alacağı yüklü bahşişi düşünen bu görevli ikiletmiyor bile. Kapıcıyı Şirinevler'deki eve bıraktıktan sonra Ataköy'e dönüp su, elektrik ve doğal gaz borçlarını ödüyorum. Bunları yaparken nakliyat şirketinden geliyorlar. Neyim var neyim yok kamyona yükleniyor. Polina'ya dair anılarımı bu evde bırakıp yola koyuluyoruz. Şirinevler'deki apartmanın önüne geldiğimizde komşuların garip bakışlarını alıyorum. Hamal Safder'in oğlu olduğumu nereden bilecekler. Kamyondaki mobilyalar odalara yerleştiriliyor. Yeniden çocukluk yıllarıma dönmüş oluyorum. İşimiz bittiğinde nakliyat şirketinin parasını verip kapıcı ve eşini Ataköy'e bırakırken, evin anahtarlarını ve ödediğim makbuzları emlak bürosuna teslim ediyorum. Yeminli Mali Müşavir muhasebeye dair sürecin devam edeceğini söylemişti. Buna dair ödenecek vergileri mevcutlarımla banka hesabında bulundurarak halletmiştim. Benimle bağlantılı olan ne varsa helalleşmem lazım.

Akşamın ilk saatleri Şirinevler'deki apartman dairesindeyim. Baba yadigârı evde olmak insana çok özel duygular yaşatıyor. Sokakları, bakkalı, terzisi, baklavacısı kendine özgü buranın. İnsanların beklentileri yüksek değil. Asla şımarmayacak, mütevazı yaşayacaksın diyen babamın sesi her zamankinden daha fazla kulaklarımda. Hey gidi günler, balkona attığım sandalyeye kurulmadan önce eşyalarımın

arasından çıkardığım yadigâr tespihimi elime alıyorum. Allah'ıma şükretmem lazım. Son günlerde yediğim tokatların muhakkak anlamı olmalı. Yaşadıklarıma dair söylenen terime çok gülüyorum, haddini bilmek de denebilir adına. Artık haddimi biliyorum. Pencereden uzun süre gökyüzüne bakıyorum. Kendimi kaybedercesine dualar edip tespihin tanelerine dokunuyorum. Aşağı inip esnaf lokantalarından birinde soluğu alıyorum. Bu tür lokantalara ne zamandan beridir girmedim. Garson garipsiyor beni. Giysilerime bakan garsona içimden, aldanma aslında hamal Safder'in oğluyum diyorum. Bundan sonra adımı 'Haddini Bilen Muharrem' koyacağım.

Hayat sonsuzluğa uzanan kısacık bir süreç. Hayat acınası bir gülümseyiş. Hayat yatağa başını koyduğunda gerçeği fısıldayan bir rüya.

Sabahın erken saatlerinde Ahmet geliyor, içeri davet ediyorum onu. Eşyaları bu denli çabuk yerleştireceğimizi tahmin etmemiş olacak ki şaşırıyor. Kısa bir sohbetten sonra kişisel eşyalarımı arabasına taşıyoruz.

Yeni bir sayfa açılacak. Hayata dair yeni sözler yazılacak o sayfaya. Mutluluklar, hüzünler, özlemler, sıkıştırılacak satır aralarına. Bazen kalemin ucu körelecek, bazen de kırılacak. Sonunda sayfalar bir gün dolacak. Yıllar sonra birilerinin eline geçecek o defter. Bu ne ya, diyecek. Yırtıp atacak belki de, toprağa düşecek yapraklar. Yağmurlar yağacak. Yırtık kâğıttaki yazılar toprağa akacak. Birileri kaleme sarılıp yazılanların benzerini beyaz sayfalara yeniden aktaracak. Sonrası malum. Hayal olacak yazılmışa dair tüm anılar.

Şirinevler'in mütevazı sayılacak bir pastanesinde kahvaltı yaptıktan sonra Ahmet'le yola çıkıyoruz. Birkaç yıl önce Darülaceze'ye gidip yerleşeceksin deselerdi inanmakta güçlük çekerdim. Hayat, insana hem yokluğun hem varlığın ne demek olduğunu öğretiyor, bütün bunların dışında huzurun ne denli önemli olduğunu kazanımın hoyratça harcanamayacağını da. Bir insan ya da aile öneminin, sayılamayacak insani meselenin araba ve evden daha değerli olduğunu hayat yaşatarak ancak öğretebiliyor.

Radyodaki müzik sesini kısan Ahmet, yol boyunca orada neler yapabileceğimi anlatıp moral kazanmama yardımcı oluyor. Sonunda kurumdayız. Buraya ilk geldiğim günde neler hissettiğimi düşünüyorum. Kendime olan güvenim tavan yapmışken ve o güveni sorgularken şu anki zavallı ve ezik halime ne demeliyim? Süreç içinde bu duygunun değişebileceğini düşünüyorum. Ahmet'le içeriye girerken görevlilere akrabası olduğumu daha en başından söyleme gereği duyuyor. Acezeyi inşa ettiren padişah şimdi yanımda olsaydı ona söyleyeceğim çok söz olurdu. Buranın bitirilmesi için kişisel eşyalarını Kapalı Çarşı'da sattığını Ahmet'ten öğrenmiştim. İnsana yardım etmek, insanlığa faydalı olmak, büyük fedakârlıklar gerektiriyorsa benim şikâyet etmemin anlamı yok. Ahmet'in odasına çıkıncaya kadar onlarca insana selam vermesi hal hatır sormasına hayran kalıyorum.

Gün uzun, yepyeni hayata merhaba diyeceğim bu ortama kendimi alıştırmam gerekir. Odasında çaylarımızı içtikten sonra kalacağım yere gidiyoruz. Bana tahsis edilen yatağım, sabahın bu saatinde dinlenmeye davet ediyor beni. Ahmet'i fazla yormak istemediğimden işinin başına dönsün istiyorum. O işinin başına dönerken ben de kurumun diğer birimlerini görmek için ara koridorlara yöneliyorum. Burası o denli büyük ki ne ararsan var, kafeteryasında çay söyleyip içtikten sonra diğer birimlerde insanların nelerle uğraştıklarını görmek istiyorum. Resim yapanları, gemi maketiyle uğraşanları, halı dokuyanları tekrar izliyorum. Elim cebimdeki tespihe gittiğinde aklıma dehşet bir fikir geliyor. Şayet burada kalır, burayı tercih edersem neden tespih yapmayayım diyorum kendime. Bunca günah işlemişken tanelere dua okuyarak huzuru yakalayabilir ve işlediğim günahlardan belki de kısmen kurtulabilirim.

Bedenimde ve çenemdeki sorunlar ortadan kalkmış gibi dursa da doktorun ilaçlarına devam edeceksin dediğini asla unutmuyorum. Zaman çabuk ilerliyor, öğlen olduğunda Ahmet'le kurumun yemekhanesine gidip karnımızı doyuruyoruz.

İlk gece ne olup bitiğinin farkında değilim. Akış o denli hızlı oldu ki tatile gelmiş ve yelkenleri suya indirmişim gibi hissediyorum. Bu bir rüya olmalı. Yatağıma her uzandığımda beynime mıh gibi çakılı duran Cennet'imi düşünüyorum. Ahmet'e yeniden ricada bulunaca-

ğım, gelip beni bu halde görmesine razı gelmesem de buna mecburum. Olduğu gibi kabul etmesi lazım babasını.

Günler günleri takip ediyor kuruma girdiğimden bu yana neredeyse on beş gün geçmiş. Benden birkaç yaş daha büyük olan Mustafa Bey'le tespih yapmaya başladık bile. Eminönü, Yeni camiinin arka sokaklarındaki dükkândan boncukları ucuza alıyoruz. Dizdiğimiz tespihleri kurumun içinde ve kuruma bağlı hediyelik eşya satan mağazalarda satışa sundular bile. Yıllarca zekât adı altında bilmediğim yerlere verdiğim mali yardımlar aklıma geldiğinde hüzün kaplıyor bedenimi. Neden buralara uğramadığımı sorguluyorum bu kez. Hatalarıma rağmen yaptığımız tespihlerin her tanesine ettiğim duaları kâr sayıyorum. Bunca debdebeden sonra güvenilir bir liman da olsa burada kimsesizlerin arasında yaşamak hiç de kolay değil. Bir akşam mesai bitiminde Ahmet evlerine davet etmek istiyor beni. Bu teklifini nazikçe geri çeviriyorum. Çok ağır gelebilir, kaldı ki eşinin yemeklerden çöreklere kadar sürekli takviyelerle beni ağırladığını bilip utancımı saklayamazken nasıl kabul edebilirim?

Kuruma geldiğimin on sekizinci günü, Ahmet'tin odasına çıkıp ricada bulunuyorum.

"Cennet'imi istiyorum."

Gülüyor, bunu bekliyormuş gibi son derece sakin. "Ne zaman kendini hazır hissedeceksin diye bekliyordum. Cennet'i ben de çok özledim, uzun zaman oldu getirmeyeli."

Bu sözlerden sonra gözyaşlarıma hâkim olamıyorum. Koltuğa yığılı enkazdan farksızım. Ağabey yapma, her şey yolunda, bu denli kendini üzmeye hakkın yok diyen Ahmet'e hiçbir şey söyleyemiyorum hatta onu zar zor duyabiliyorum. Doktorların verdiği sakinleştiricilerin bile faydası yok artık. Cennet'imle bir araya gelsek bile bunca aranın üzüntüsünü nasıl kapatabileceğim. Lanet okuyorum kendime, cehennemin dibi olmasa canımdan bile vazgeçebilirdim, bunu Ahmet'le paylaşınca oturduğu yerden kalkıp teskin etmeye çalışıyor beni. Çay getiren hanım içeriye girdiğinde kendimi toparlamaya çalışıyorum. Ahmet'in yakını olduğumu biliyor, bu denli kötü görünerek onu makamında zora sokmak istemiyorum ama elimde değil.

Pazar günü Cennet'i getirmeye karar veriyor Ahmet. "Ne olur metin ol çocuğu üzebilirsin, oysa sana ne kadar düşkün olduğunu biliyorsun."

Bu gibi uyarıcı sözleri duymuyorum bile. Canım kızımı ihmal etmeye ne hakkım vardı diye sürekli kendimi suçluyorum. Hayatı geriye sarmanın imkânı yok. İnsanın kaderinde ne varsa muhakkak onu yaşıyor. Beterin beteri var, daha kötü durumlar da yaşayabilirdim. Ahmet'i Allah'ın hediyesi gibi görmem boşuna değil.

Bugün cuma. Onunla burada bulunan üç dinin mabedinden biri olan camiye gidiyoruz. Görevimi yapmaktan çok, suçluluktan kurtulmaya ihtiyacımın olduğunu söyleyeceğim. O affedicidir. Yarattığı hiçbir kuluna kötülük yapmamaya çalıştım. Kimsenin hakkını yemedim. Yüce yaradan, 'bana karşı işlediğiniz suçları affedebilirim ama kul hakkıyla gelmeyin' demiş. Bu dünyada hakkını yediğim tek insan var o da sevgili kızım Cennet. Bende kalan hakkı, yalnızca onu ihmal ederek eksik gösterdiğim sevgim.

Ahmet'le huzurun kapısından içeriye giriyoruz. Ben yaşlarda çokça insan var camide, bazıları oturdukları küçük taburelerin üzerinde namazlarını eda edecekler. Aynı yaşlarda ve diz ağrısından şikâyetçi bu kadar insanı bir arada görmek ancak böyle bir kurumda mümkün. Namaz öncesi ve sonrası birbiriyle sohbet ederek vakit geçiriyorlar. Herkesin derdi başka, bu insanların çocuklarına, yakınlarına karşı içlerinde bir burukluk olabilir. Burada zamanın önemi yok Sultanhamam'da iş gailesiyle namaz başlarken camiye girip son cemaat yerinde kendine zar zor yer açan tüccarların bazıları aynı zamanda namaz bitiminde birbirini ezercesine çıkıp, böylece görev ifa ettiklerini aklıma getirince gülüyorum. Kendime sorduğum sorulardan biri de şu, bir çanak çorba, bir parça ekmek, bir bardak su. Hayat bu denli kolayken ölesiye didinip, biriktirip diğer tarafın cehenneminde yer ayırtmak hiç de akıllıca değil.

Pazar gününe henüz var. Yatağımın çevresini mükemmel şekilde hazırlamaya çalışıyorum. Benim için dünyanın en kıymetli misafiri gelecek. Uzun zaman oldu onunla görüşmeyeli. Nasıl bakıldığını bilmemek kahretse de şimdiye kadar elimden gelen ne yazık ki buydu. Rengârenk boncuk ve tespih tanelerinden, çok güzel takılar hazırlıyorum. Bunları görünce çok sevinecek yavrum. Bir ara beni gözlemeye geliyor Ahmet, yaptıklarımı görünce şaşırıp kalıyor. İlk kez tespih dışında başka hazırlıklara giriştiğimi anlıyor.

Burada bizleri horozlar değil de, kuşların şen şakrak sesleri uyandırıyor. Geceden sabaha göz kapaklarımı ancak kapatabilmişim, beyin olarak bir damla uyku uyumadığımı söyleyebilirim. Bugün pazar. Dinlenme ve kendine zaman ayırma günü. Darülacezede bugünün önemi olmasa da gelen yakınlar, ziyaretçiler günü sıradan olmaktan çıkarabilir. Burada bulunan herkes birilerini bekliyor, bunların en başında ben geliyorum. Cennet'ime kavuşacağım gün, bugün.

Kurumun kapısını gören banklardan birine oturup ellerimle yüzümü çenemi kontrol ediyorum. Kızım beni kötü görsün istemiyorum. Kolumdaki saat ne kadar da yavaş ilerliyor, dakikaları saniye saniye takip ediyorum. Gökyüzündeki tek tük bulutlar üstüme inecek gibi. Nihayet Ahmet'in kucağındaki yavrumu görebiliyorum. Olduğum yerde donup kalmışım. Gülüm çiçeğim kanım canım yavrum her zamankinden daha beter halde. Oturduğum yerden kalkarken kafam bedenime ağır geliyor, onlara yaklaşırken soluksuz kaldığımı hissediyorum. Kızımı Ahmet'in kucağından alırken başım dönüyor. Görevlilere seslenen Ahmet yardım istiyor onlardan. Bana yardım ederlerken arkalarından gelen ortanca kızım Nefise'yi görünce ne diyeceğimi bilemiyorum. Kahretsin! Cehennemin en diplerinde yansaydım diye kahrediyorum. Gelen iki kızımın yanında aciz bir baba olmanın ne demek olduğunu yaşayarak öğrenebiliyor insan. Daha fazla kendimi koyuvermeden hemşire harunun koluna girerek içeriye geçiyoruz. Ahmet'le yüz yüze gelmemeye çalışıyorum. Bunca zamandır bir gün olsun arayıp da babam ne halde demedi Nefise. Bu denli mi kötüydüm? Bu denli mi zulüm etmiştim onlara? Ahmet'in bütün bunlara şahitlik etmesine de üzülüyorum. İsyanlarıma mani olamazken cehennem umurumda değil artık, Cennet'imin mutluluğu duaların en büyüğü.

Bizi aynı yatağın üzerine uzattıklarında gözlerinin yaşlandığını hissetmek derinden sarsıyor beni. Bu kez hiç konuşmuyoruz, sadece gözlerimizden akan incecik damlacıklar konuşuyor. Dipsiz kuyuda da olsak bir araya gelmiş olduk. Ahmet'in konuşmalarını duymuyorum bile. Ne önemi var? Neye deva olacak? Oysa kızım Nefise bir kez sarılıp elimi öpmeye bile gerek duymadı. Cennet'in saçlarını okşayıp elimle sevmeye çalışıyorum. Tam da bu esnada Nefise tokat gibi bir söz ediyor.

"Arzu edersen eve dönebilirsin."

Ahmet yüzüme bakıyor, karışmam der gibi hali var. Aciz ve mecbur kalmışım gibi aşağılayan bu sözü kendime hakaret kabul ediyorum.

"Sağ ol kızım Allah düşürmesin bir daha."

"Öf baba ya!"

Nefise'yi neden getirdi diye Ahmet'e sitemkâr gözlerle bakıyorum. O denli kızgınım ki yanımda Cennet'im ve Ahmet'in olmasını önemsemiyorum bile.

"Kızım bizi dışarıda bekler misin," diye çıkışıyorum ona. Suratını ekşitip aynı kızgınlıkla çıkacakken bu kez bir şey söyleyeceğini ima eden bir bakış atıyor Ahmet'e. Bunun üzerine kısa bir süre yanımızdan ayrılıyorlar. Az sonra yeniden yanımda bitiyor Nefise.

"Baba, ablam yakında sözlenecek, yaşadıklarını biliyoruz seni affetmeye hazırız, şayet bizimle yaşamaya razı değilsen o zaman burada bulunman doğru olmaz. Ablam için önemli bir sorun olur, babası darülacezede denmesi Bahar için ciddi bir eksiklik sayılır."

Çıldırıyorum. "Defol, gözüm seni görmesin, bir daha da sakın buralara geleyim deme. Yakında Cennet'i alacağım ve sizi rahatlatacağım, beni de öldü diye anlatırsanız, bu sorun kendiliğinden çözülmüş olur. Şimdi Cennet'le beni yalnız bırak."

Cennet'in durumuna baktıkça öfkem kabarıyor, neyim var neyim yok tümünü bu kız için onlara bırakmışken böyle olmasını kabulleniyorum. Bir süre şaşkın şekilde birbirimize bakarken onu kovmaktan beter ediyorum. Tam çıkarken 'Böyle olacağını bilmeliydim seninle iki söz konuşulmuyor,' diyerek yanımdan ayrılıyor. Nefise kızım da olsa onu doğduğuna pişman edecek kudreti henüz kendimde bulabilirim, gel gelelim çelimsiz kalan Cennet'imin bu görüntüden daha fazla etkilenmesini istemiyorum. Bir süre Ahmet'le dışarıda konuşuyorlar. Ne konuştuklarının bile önemi yok. Kısa süre sonra yanıma geliyor Ahmet.

"Nefise gitmek zorunda olduğunu söyleyerek çıktı. Cennet'i ben bırakacağım eve. Ne oldu?"

"Kızlarım darülacezede olmamı yadırgamışlar, utanmışlar desem daha doğru olur."

"Bana da sitem ettiler sanki buraya gelmene çanak tutmuşum gibi, ne olursa olsun bizim aile hukukumuz var, gerekirse seni kendi evimde sonsuza kadar misafir edebilirim ağabey."

"Bak canım kardeşim, senin ne kadar yürekten davrandığını biliyorum ona bakarsan dayalı döşeli evim oracıkta duruyor gider otururum."

Evladın babaya yüklediği sorumluluk o denli büyük ki sözcüklerle ifade etmek çok zor. Ne kadar kızgın olursa olsun, insan onların perişan olmalarına, sıkıntılar içinde yaşamalarına razı gelemiyor. Kızımın eksiklik olarak gördüğü bu kurumda kalmamı bundan sonra sorgulayacağımı biliyorum. Babamdan kalan eve Cennet'i götürebileceğimi düşünsem de henüz buna hazır olup olmadığımı düşünüyorum.

Bir babanın çocuğuna hediye almasından daha güzel ne olabilir. Benim babamın maddi gücü buna müsait değildi, çocukken ancak şeker getirebilmişti bana. Bunca sene geçmiş olmasına rağmen o şekerlerin tadı hâlâ damağımda. Cennet'e hazırlamış olduğum boncukları verdiğimde yüzünde güller açıyor. Onlardan yayılan ışıltılar ay yüzüne vuruyor. Bu sevince Ahmet de ortak oluyor. Baba kızın muhabbetinden daha güzeli yok, olmaz da! İki çocuk gibiyiz, iki neşeli şen şakrak çocuk gibi. Daha ilk geldiğinde etrafı süzen Cennet, muhtemelen Polina'nın yanımda olup olmadığını kontrol ediyordu. Babasını hiç kimseyle paylaşmak istemediğini biliyordum. Kız kardeşlerinin bile yanaşmasından rahatsız olurdu. Ah be yavrum, bu denli bana bağlı kalmak da neyin nesi, kendime senin yüzünden bunca günah yükledim.

Cennet'i tekerlekli arabalardan birine bindirip, kurumu gezdirmeye başlıyorum. Yemekhanede ben yaşlarda onlarca insan görmek, onun merakını artırıyor. Dilim döndüğünce anlatmaya çalışıyorum ona. Gözleriyle yanıt veriyor, mutluluğunu gizlemiyor Cennet. Korkularım yok olup gitmekle kalmamış, bana karşı tavır alabileceği düşüncesi de kafamdan silinmişti. Bütün gün kurumun her yanını ziyaret ediyoruz onunla. Ben yaşlarda oyuncak bebeğiyle oynayan kadınların ona gösterdikleri ilgiyi, belki de kardeşlerinden annesinden bile görmemişti Cennet.

Anne babamla vedalaşırken kendimi ne kadar da yalnız hissetmiştim. Babam ne yazık ki bana kardeş verememişti. Bunun ezikliğini hep yaşadı koca çınar. O dönemde tüp bebek ve benzeri tedavi yöntemlerinin olmayışı yüzünden bugün yapayalnız kalmıştım. Vedalaşmak tek-

rar kavuşmaya davetiye çıkarır oysa babam ve annemle ancak diğer tarafta buluşabilecektik. Vedalaşma zamanı geldi. Benden ayrılmak istemediğini hareketleri ve gözleriyle belli de etse çaresizim. Henüz bir arada olmamız için koşullar uygun değil. Ahmet Cennet'i kucaklayıp arabasına koyarken umut olacak sözleri peş peşe ediyorum ona. Dualarıma güvenerek ayrıca buna inancımın olduğunu da bilerek. Babamdan kalan evin bana güç veriyor. Pazar gününün anlamını her zamankinden daha çok biliyorum artık. Pazar günü kavuşma günü, biraz buruk olsam da, biraz umutlu biraz da sevinçliyim.

Cennet'in gidişinden bu yana tam dört gün geçmiş. Ahmet burada kalıcı olmam adına işlemlerin başladığını söylese de bu konuda tam hazır olmadığımı birkaç kez ona fısıldadım. Kızım Nefise'nin burada bulunmamın kendilerine eksiklik olarak yansıyacağını söylediğini unutmuş değilim. Onların bu duyguyla yaşamalarını istemiyorum. Nefise'ye karşı ne denli öfkeli olduğuma şahit olmuşken gelecek süreçte Cennet'i Ahmet'e teslim etmekte tereddüt edebilirler ki bu beni öldürebilir.

Tespihleri ipe dizerken onlara yüklediğim duaların sayısını bile unuttum. Bu günahlarımdan arınma sürecinin dışında kararsızlık ve çaresizlik içinde debelenirken hiç beklemediğim şekilde Sadi'den telefon alıyorum.

"Sevgili dostum uzun zamandır yurt dışındaydım gelişmeleri daha şimdi duydum. Sakın kendini üzme eski patronlarından Turhan Bey, ille de birlikte sana gelelim diyor, yoksa şimdiye kadar çoktan gelmiştim oraya." Sessiz kaldığımı görünce bu kez daha fazla yükleniyor. "Silkelen gerekirse seni oradan almaya geliyorum, bundan sonra bende kalacaksın ona göre."

Sadece ağlayarak karşılık veriyorum, sözcüklerim tükendi; o denli kötüyüm ki susmak bile çare olmuyor bana. Suskunluğumu evet olarak algılamış olan Sadi telefonu kapatırken 'geliyoruz' diyor. Kendi öz çocuklarım ve ailemden bekleyip de göremediğim bu yakınlığı çocukluk arkadaşımdan görmek beni derinden sarsarken aynı zamanda yalnızlık duygusundan kısmen de olsa kurtarmış oluyor.

Sadi ve Turhan Bey birkaç saat sonra geliyorlar. Patronum epeyce yaşlanmış olsa da benden çok daha zinde görünüyor. Utanç içindeyim

onunla kucaklaşırken halen bana kerata demeyi ihmal etmiyor, ardından da söylenmeye devam ediyor. "Sultanhamam'ın kuralları vardır, bunun dışına çıkanı bu çarşı yutar diye tembihlemiştim. Muharrem'in bu kuralları çiğnediğini düşünmüyorum, sanırım kazaya kurban gitti. Geçmiş geride kalmıştır, bundan sonra burada pineklemene müsaade edemem. Bunca birikimi olan birinin, kendini atıl hale getirmesine müsaade edebileceğini nasıl düşünürsünüz?"

Sultanhamam'ın kadim insanları ve eski duayenlerinin çoğu ya emekli oldular ya da çok daha büyük yatırımlarla Bursa, Çorlu gibi yerlerde fabrikalar kurup basamak atladılar. Turhan Bey şimdilerde tekstil fabrikasının yanı sıra finans sektöründe de yer etmiş önemli bir isim olmuştu. Oğluna devrettiği tekstilin, müşteri ilişkilerinde zaman zaman sorunlar yaşadığını, benim gibi birine ihtiyaç duyduğunu söylüyor. Tam olarak ne istediğini sorduğumda ise sadece görüntümün yeterli olacağından bahsediyor. Batmamın neden sonuç ilişkisini tecrübelerine dayanarak anlatırken olan biteni Sadi'den öğrendiğini söylüyor.

"İstersen evimde kalabilirsin." diyen Sadi'ye babamdan kalan evi söylüyorum.

Turhan Bey sert bakıp derhal toparlanmamı istiyor, buna emrivaki de denebilir. Ne yapabilirim, sonuçta o eski patronum. Üstelik nerdeyse doksan yaşına gelmiş, yanında söyleyecek tek sözüm olamaz. Sadi'yle beraber kişisel eşyalarımı toplamaya başlıyorum bile. Bu arda Ahmet'e ayıp olmasın diye telefon açıp olan biteni anlatıyorum. Çok kısa süre sonra yanımda bitiyor. Turhan Bey, öncelikle ona teşekkür ederken neden sıkıntılara düştüğümü şu sözlerle açıklıyor. "Türkiye'de olduğu gibi Sultanhamam'da da çok şeyler değişti. Artık devlet diyor ki sen para kazanacaksın diye ben kefil olamam. Sana çek verip ödemeyeni içeri de atmam. Bu şu demektir: Mal verdiğin adama, ürettiğin ve sattığın mala dikkat edeceksin. Bence bu doğrudur. Şayet siz düzgün bir yere mal vermiyorsanız o yerde satılan malın kasasında bekleyip gelen parayı almak zorunda bile kalabilirsiniz. İşte eşeği sağlam kazığa bağlamak deyimi burada anlam kazanıyor, yoksa Muharrem'den asla şüphem olmaz." Sıcak sohbetin ardından bir süre daha neden bu sıkıntılara düştüğümü Sultanhamam'ın kurallarının en can alıcı yanlarını sıralayarak sözünü bitiriyor.

Olan bitene şaşkınlıkla bakıyor Ahmet. Tebessüm ederek eşyalarımı toplamama o da yardımcı oluyor. Bütün hazırlıkları tamamladıktan sonra Şirinevler'deki eve doğru yol alıyoruz. Doksan yaşında olmasına rağmen arabayı genç delikanlılar gibi kullanıyor Turhan Bey. Peşimizden gelen Ahmet'le Sadi kişisel eşyalarımı yukarıya taşıyorlar. Kontrolü eline geçirmiş şekilde yönlendirmeye devam ediyor Turhan Bey.

"Hatırlarsan bende çalışan Zühal Hanım vardı, şimdilerde kadının durumu sıkıntılı ve yalnız yaşıyor. Kimsesizlikten yakınıp duruyor şayet arzu edersen ve ona bir oda verirsen bu evde seninle kalır. Hem yemeğini yapıp çamaşırını da yıkar ne dersin?"

Zühal Hanım'ı hatırlıyorum çalışkanlığıyla patronun gözbebeğiydi. Turhan Bey ikimizi örnek gösterirdi hep. Bu benim için çok önemli bir çözüm olabilir. Bu teklife sıcak baksam da hayati mesele olan Cennet'i anlatıyorum ona.

"Kızım Cennet'in hareket kabiliyeti yok, bakıma muhtaç onunla bir arada yaşamayı hayal ediyordum şayet onu yanıma alırsam Zühal Hanım bu duruma itiraz eder mi?"

"Be adam niye itiraz etsin, üstelik kendisine ihtiyacınız olduğunu düşünerek yük olma hissinden de kurtarmış olursunuz onu."

Sadi ve Ahmet'e bakıp gülümsüyorum. Turhan Bey, sürekli bu kerata var ya bu kerata diye ardı ardına bana dair bir şeyler anlatması güç veriyor. Bu arada Zuhal Hanım'ı aramaktan da geri durmuyor. Telefonu bana uzatıp onunla konuşmamı da sağlıyor. Aslında eski patronum bir taşla iki kuş vurduğunu biliyor. Bu saatten sonra parayla pulla işimin olmayacağını, sadece onlara tecrübelerime dayalı birikimlerimi aktaracağımı da gayet iyi biliyor. Ardı ardına telefonlar açarak talimatlar verip, evimin adresinden, sabah kimin beni alıp Sultanhamam'a götüreceğine kadar yığınla talimat veriyor. Elimdeki tespihin ne işe yaradığını artık biliyorum. Babamın neden bu adama beni teslim ettiğini şimdi çok daha iyi anlıyorum. Yahudi patronumdan işi öğrenmiş olsam da helalinden kazanmamın öğretisini ancak Turhan Bey'in verebileceğini söylemiş olması daha dün gibi kulaklarımda.

Turhan Bey'in talimatlarından sonra başımı okşaması çocuğu gibi sevmesinden utanıyorum. Odanın içinde hüzün ve mutluluk bir arada. Kısa süre sonra ayrılmak için kalkarken yarın Sulatanhamam'a geleceğini ve beni kontrol edeceğini der demez son sözüne "Aklı başında bir

insan için güneşin doğuşu, yeni bir hayatın başlangıcıdır," diye ekliyor. Evden ayrılırken aynı anda Ahmet'i de uğurlarken her zaman kapısının açık olacağını söylemeden edemiyor. En zor anımda bana kucak açan kadirşinas akrabamı can dostum olarak göreceğim. Evde Sadi'yle yalnız kalınca portmantonun kenarındaki zarf dikkatimi çekiyor. Kalınca zarfı açtığımda içinden bir tomar para çıkıyor. Sadi'yle birbirimize baksak da, içinden çıkan not soran bakışlarımızı cevaplıyor. Turhan Bey parasız kaldığımı mı düşünmüş olmalı. Notu okuyorum:

Yeğenim Muharrem,

Yanımda çalıştığın süre zarfında sana ödediğim paranın çok az olduğuna daha şimdilerde hükmedebildim. Bu para, senin paranın ta o zamandan bende kalan kısmıdır, hakkını helal et.

Turhan Bey'in bu denli olgun ve gurur okşayıcı davranışı gözlerimi yaşartıyor ve yazıyı Sadi'ye defalarca okuyorum. Sultanhamam'da böylesine ahde vefalı insanların yaşadığını bilsin istiyorum. Bu gece kalacağını, beni bırakmayacağını tekrarlayıp dururken aynı zamanda ihmalkârlığından dolayı kendini suçlamaktan da geri kalmıyor Sadi.

Ertesi gün sabahın erken saatlerinde Sadi evden ayrıldıktan sonra Turhan Bey'in adamlarından biri gelip beni alıyor. Yeniden Sultanhamam'dayım. Hayata yüklüce sorumluluk almadan yeniden başlamak ne güzel! Bugüne kadar edindiğim yüzlerce müşteriyle yeniden temasa geçecek ve bu şirkete faydalar sağlayacağım. Gün içinde Ahmet'i arıyorum, son bir istekte daha bulunacağım ondan. 'Emret ağabey' dediğinde bu kez detaylarını sıralıyorum ona.

"Kızımı temelli verirlerse kurumdan ayrılacağımı onlara iletirsen ve Cennet'i bana getirirsen dünyaları vakfetmiş olursun."

"Buna dünden razı olurlar çünkü gelecek dünürlerin onu görmesini istemediklerinin sinyalini almıştım, kısacası bir taşla iki kuş vurmuş olurlar."

Bu sözleri ondan duymak ayaklarımı yerden kesiyor. Ahmet'le uzun uzadıya konuşuyoruz. Sonuçta Cennet bir kız çocuğu ve ben bir erkek olarak ona ne kadar bakabilirim? Zuhal Hanım'ın varlığı imdadıma yetişmesi daha da önem kazanıyor. Telefonu kapatır kapatmaz bu kez Zuhal Hanım arıyor beni, onun sesini duymak ne kadar iyi

geliyor bana. İki dost, iki emekçi, iki hamal, iki eski arkadaşız aslın da. Benden az çekmemişti, her defasında Turhan Bey'den kusurlarımı gizlemiş ve beni korumuştu. Şimdi onunla aynı evi paylaşacağız. Benden muhtemelen dört beş yaş büyük olmasına karşın Turhan Bey'in deyişiyle hala dinç ve sağlıklıymış. Ona evin yerini ve adresini tarif ediyorum.

O akşam Zuhal Hanım'ı karşımda buluyorum. Fazla değişmemiş görüyorum, hayatı çözmüş ve olduğu gibi kabullenmiş hiç evlenmemiş beden olarak zayıf ve nezaketli bir hanım. Evlilik ve cinsellik defterini daha gençken kapattığını hatırlıyorum. Hatta onun için nasıl bir kadındır diye hep gülerdik ama sonuna kadar özverili olduğunu söyleyerek konuyu kapatırdık.

İçeriye davet edip olan biten her şeyi anlatıyorum ona. Başıma gelenleri normal karşılıyor. O denli güçlü ki şimdilik sağlıklı olduğumuz için Allah'a şükretmemiz gerektiğini defalarca üstüne basarak söylüyor. Daha içeriye girdiğinden bu yana kısacık bir zaman geçmiş olmasına rağmen akşam namazını kaçıramayacağını söyleyip diğer odaya geçiyor. Onunla anlaşacağımız ve bir arada yaşayacağımıza olan inancım artıyor. Namaz kıldıktan sonra kalacağı odayı, kızım Cennet'i ve düşündüğüm pek çok şeyi anlatıyorum ona. Sanki yıllar önce bıraktığımız yerden başlayacağız. Evin yedek anahtarını ona verdikten sonra ayrılıyor.

Sabahın erken saatlerinde gelen arabayla Sultanhamam'a gittiğimde Turhan Bey'i karşımda görüyorum. Bunca iş gücün arasında sırf benim için geldiği çok belli. Daha görür görmez kükrüyor. "Ulan hergeleler yine geç kalmışsınız." Bu sözleri sırf muziplik olsun diye söylediğini bildiğimden gülmekten kendimi alamıyorum. Bunca yıl sonra yeniden o günleri hatırlatıp gözümde canlandırması bana iyi geliyor.

Akşam eve geldiğimde Zuhal Hanım'ın menemen ve salata hazırladığını görünce duygulanıyorum. Çok uzun zamandan beri böylesi bir sofraya ne yazık ki hasret kalmışım. Yeterince masraf ettiğini düşünerek sitem ettiğimde ise ondan şu sözleri duyuyorum.

"Kapını bana açtığına göre masrafları da eşit üstleneceğiz, benim de emekli maaşım var."

Yalnız o kadarıyla da kalmamış, çamaşırlarımı ve neyim var neyim yok tümünü yıkayıp ütülemiş bile.

Pazar günleri benim bayram günüm, sonunda Cennet'ime temelli kavuşacağım. Sabah kahvaltı masasını hazırlayan Zuhal Hanım da benimle aynı duyguları paylaşıyor. Bütün gün evde yalnız kalmaktan sıkılmış olmalı ki neredeyse benden çok, o Cennet'i bekliyor.

Kapı çalındığında atılıyorum, karşımda Sadi'yi görünce şaşırıyorum. Ahmet'le sözleşip beraber gitmiş ve Cennet'e dair ne varsa toplayıp gelmişler. Benim her şeyim canım kızımı içeriye alır almaz Zuhal Hanım gidip kucaklıyor onu. Enerjisi o denli yüksek ki karşılıksız bırakmıyor Cennet. Yüzündeki gülücüklerle mutluluğunu yansıtıyor etrafa. Hep beraber kahvaltı sofrasına oturuyoruz. Saatler boyunca hayatı, güzellikleri ve Allah'ın bize verdiklerini konuşuyoruz. Dünya nimetlerinin fazlasıyla artık işimiz yok. Fazlasının ne denli mutsuzluk getirdiğini yaşayarak öğrendik. O günden sonra Cennet bir daha üzülmüyor, akşam eve geldiğimde Zuhal Hanım tıpkı kurumdaki bazı yaşlı kadınların oyuncak bebeklere gösterdiği alakayı Cennet'ime gösteriyor. Bu esnada lüks arabamı satmış yerine mütevazı sayılacak bir araba bile almıştım, artık gökyüzündeki bulutları, yağan yağmurları hissedecek ve tespihimle duaları korkulara dair değil sevgilere dair çekecektim.

Evet, yeni bir hayat ortaya koymuştuk. Sultanhamam'ın kadim insanlarının ve duayenlerin had bilmek konusundaki kuralını kabullenmiş, birbirimizden utanmadığımız büyük beklentilere girmediğimiz bir hayata merhaba demiştik.

Hamal olarak hayata başlamıştım ama en büyük hamallık, elde ettiğim ya da edemediklerimin yükünü beynimde taşımamdı. Bu yükleri yok edemesem de Cennet'imle bastıracağımı ve hayata tutunmayı başaracağımı artık biliyordum.

Çalışma hayatı yaşamımızın en önemli parçasını oluşturuyor. Kemal Siyahhan bu yeni romanında çocukluğundan itibaren içinde bulunduğu Sultanhamam'da başarılarının yanı sıra yanılgılarını da saptıyor. Konforlu yaşam ve bu yolla mutluluğa ulaşmaya çalışan yakın çevresinin, işadamlarının ve toplumun evrensel endişelerini su yüzüne çıkarıyor. *Hamal*, bambaşka bir dünyanın yazılı olmayan kurallarını samimiyetle yansıtan bir roman.

"İlkokul biter bitmez iki yıl mahalledeki bakkala takılıp çıraklık ettim. Sonrasında mahalledeki parça kumaş satan bir mağazada birkaç yıl tezgâhtarlık, ardından babam kulağımdan tuttuğu gibi Sultanhamam'a götürdü beni. 'Gideceğimiz yer gerçek mekteptir' dedi. Yıllarca üzerinde bir hırkayla mutlu olmuştu. Fazla malda haram vardır, demişti. On yedi on sekiz yaşındaydım."

ISBN: 978-975-570-701-3
9 789755 707013

15 TL

www.selyayincilik.com
www.twitter.com/selyayincilik
www.facebook.com/SelYayincilik